URSULA K. LE GUIN

PESCARUL DE PE MAREA INTERIOARĂ

EDITURA INFOTRONIC

URSULA K. LE GUIN

PESCARUL DE PE MAREA INTERIOARĂ

Traducerea din limba engleză de
ŞTEFAN GHIDOVEANU

Ursula K. Le Guin
A fisherman of the Inland Sea

Cuprins

INTRODUCERE

Despre a nu citi literatură science fiction

Lumea care nu citeşte aşa ceva şi chiar cei care scriu asemenea literatură preferă să considere sau să pretindă că ideile folosite în science fiction provin toate dintr-o cunoaştere profundă a mecanicii celeste şi a teoriei cuantelor, fiind numai pe înţelesul acelora care lucrează la NASA şi ştiu să-şi programeze videocasetofonul. Această fantezie îi face pe scriitori să se simtă superiori, iar celor ce nu citesc le oferă o scuză. Pur şi simplu nu-i înţeleg, scâncesc şi se refugiază în peşterile adânci, confortabile şi anaerobice ale tehnofobiei. N-are rost să le spui că foarte puţini scriitori de science fiction înţeleg într-adevăr tehnica – chiar şi noi, vrând să înregistrăm „Teatrul în capodopere”, descoperim că avem pe o videocasetă 20 de minute din „O iubesc pe Lucy”, plus o jumătate dintr-un concurs de lupte. Cele mai multe dintre ideile ştiinţifice din science fiction sunt perfect accesibile şi foarte cunoscute pentru oricine a absolvit clasa a VI-a, şi, oricum ar fi, nu veţi fi testaţi la sfârşitul cărţii. Materialul nu e nicidecum o conferinţă

inginerească deghizată. Nu e nici acea invenţie a unui diavol matematic numită „probleme sub formă de povestiri”. E compus doar din povestiri şi-atât. O ficţiune care jonglează cu anumite subiecte datorită interesului lor inerent, a frumuseţii, a importanţei pentru condiţia umană. Chiar şi în cadrul acestui nume stângaci şi impropriu, de *science fiction*, determinantul „ştiinţă” este subordonat „ficţiunii”.

De exemplu, „ideea” de bază din cartea mea *Mâna stângă a întunericului* nu e deloc ştiinţifică şi nu are nimic de-a face cu tehnologia. E vorba de un pic de imaginaţie fiziologică – o schimbare a trupului. Pentru poporul lumii inventate Gethen, genul individual nu există. Ei sunt neutri din punct de vedere sexual în majoritatea timpului, intrând în călduri o dată pe lună, uneori ca masculi, alteori ca femele. Un getheian poate fecunda sau poate naşte copii. Dacă această invenţie frapează ca ciudată, perversă sau fascinantă, ea nu necesită nicidecum un mare intelect ştiinţific pentru a fi înţeleasă sau pentru a i se urmări implicaţiile, aşa cum sunt ele dezvoltate în roman.

Un alt element din aceeaşi carte este climatul planetei, situat în toiul erei glaciare. Ideea e simplă: e frig, e foarte frig, e întotdeauna frig. Ramificaţiile, complexităţile şi rezonanţele vin o dată cu detaliile imaginaţiei.

Mâna stângă a întunericului se deosebeşte de un roman realist numai prin cerinţa ca cititorul să accepte ca atare anumite schimbări limitate şi specifice în realitatea narativă. În loc să ne găsim pe Pământ într-o perioadă interglaciară, printre oameni de ambele sexe (ca, de exemplu în *Mândrie şi prejudecată* sau în orice alt roman realist), ne aflăm pe Gethen în timpul unei perioade de glaciaţie, printre androgini. Nu strică să ne amintim că ambele lumi sunt imaginare.

Schimbările de tip science fiction ale parametrilor, deşi pot fi deopotrivă glumeţe şi decorative, sunt esenţiale pentru natura şi structura cărţii; fie că sunt urmărite şi

explorate în special pentru interesul propriu pe care-l prezintă, sau servesc, mai ales ca metafore şi simboluri, ele sunt prezentate şi întruchipate în roman în termeni proprii societăţii şi ai psihologiei personajelor, în descriere, acţiune, emoţii, implicaţii şi imagistică. Descrierea, în science fiction, e de multe ori mai „densă”, pentru a folosi termenul lui Clifford Geertz, decât în ficţiunea realistă, ceea ce necesită o experienţă comună asumată. Dificultatea de a o înţelege însă nu e mai mare decât dificultatea urmăririi unei ficţiuni complexe. Universul Gethen e mai puţin obişnuit, dar de fapt infinit mai simplu decât societatea engleză de acum 200 de ani, pe care Jane Austin a studiat-o şi a prezentat-o atât de realist. Ambele universuri cer o oarecare cunoaştere, deoarece niciunul nu poate fi explorat altfel decât prin cuvinte, prin ceea ce citim despre ele. Orice ficţiune ne oferă o lume la care n-am putea ajunge altfel, fie pentru că e plasată în trecut sau pe tărâmuri imaginare îndepărtate, fie pentru că descrie experienţe pe care nu le-am avut niciodată sau ne prezintă moduri de a gândi total diferite. Pentru unii, această schimbare de lumi, această necunoscută reprezintă o barieră de netrecut; pentru alţii, aventura e o plăcere.

Cei care nu citesc în mod obişnuit literatură science fiction, dar care cel puţin i-au dat o şansă studiind-o din când în când, spun că au găsit-o inumană, elitistă, evazionistă. Fiindcă personajele folosite, spun ei, sunt în acelaşi timp convenţionalizate şi extraordinare, numai genii, eroi spaţiali, supraoameni şi fiinţe androgine extraterestre, SF-ul evită problemele cu care au de-a face în viaţă oamenii obişnuiţi, şi astfel ratează o funcţie esenţială a ficţiunii. Oricât de îndepărtată e Anglia lui Jane Austin, personajele de acolo sunt imediat relevante şi revelatorii – citind despre ele, învăţăm despre noi înşine. Are literatura science fiction şi altceva de oferit, în afara evadării din propriul eu?

Sindromul personajului convenţional era în general

valabil pentru începuturile genului, însă de zeci de ani scriitorii au folosit forma pentru a explora caracterul şi relaţiile umane. Eu sunt una dintre aceştia. Un decor imaginar poate fi cadrul cel mai potrivit pentru a reda anumite trăsături sau destine. Nu e însă mai puţin adevărat că o mare parte din ficţiunea contemporană nu se ocupă de personaje. Acest sfârşit de secol nu e o eră a individualităţii, precum epocile elizabethană sau victoriană. Povestirile noastre, realiste sau altfel, cu naratorii lor care nu inspiră încredere, punctele de vedere evazive, percepţiile şi perspectivele multiple nu au adesea, ca valoare centrală, profunzimea personajelor. Literatura science fiction, cu extraordinara sa libertate a metaforei, a trimis mulţi scriitori să exploreze mult mai departe, dincolo de graniţele individualităţii – şerpaşi pe versanţii postmodemismului.

În ce priveşte caracterul elitist, problema poate fi scientismul: limita tehnologicului luată drept superioritate morală. Imperialismul înaltei tehnocraţii egalează în aroganţă vechiul imperialism rasist; pentru tehnofili, cei care nu sunt cunoscători, care nu dispun de artefactele adecvate, nu contează. Ei sunt proletari, mase, non-entităţi fără personalitate. Indiferent dacă e vorba de ficţiune sau de istorie, povestirea nu se referă la ei. Ea relatează despre copiii cu jucării scumpe şi sofisticate. Deci „oamenii” se definesc operaţional prin aceia care au acces la o tehnologie foarte elaborată a industriei, în dezvoltare rapidă. Iar „tehnologia” ca atare se limitează la acest tip. Am auzit pe cineva spunând foarte serios că băştinaşii americani de dinainte de Columb nu aveau tehnologie. În consecinţă oalele din lut ars sunt făcute dintr-o substanţă existentă ca atare în natură, coşurile se coc vara, iar Machu Pichu a crescut pur şi simplu acolo.

A limita umanitatea la producătorii consumatorii unei tehnologii industriale complexe, în plină creştere, e într-adevăr o idee ciudată, ca şi cum am defini omenirea ca

fiind formată doar din greci, chinezi sau burghezia britanică. Rămâne cam mult pe dinafară.

Cu toate acestea, ficţiunea în totalitate trebuie să neglijeze majoritatea. O ficţiune interesată de tehnologia complexă poate neglija în mod legitim pe aceia (să zicem) tehnologizaţi în mod diferit, aşa cum ficţiunea despre adulterele de la periferii îi poate ignora pe săracii oraşelor, iar o ficţiune centrată pe sufletul bărbatului poate omite femeile. Astfel de omisiuni pot fi însă interpretate drept o aserţiune că avantajul înseamnă superioritate, că pătura de mijloc albă reprezintă întreaga societate, sau că merită să se scrie doar despre bărbaţi. Aserţiunile morale şi politice prin omisiune sunt legitimate de conştiinţa de a le fi făcut, atâta timp cât cultura scriitorului permite această conştiinţă. Se ajunge la problema responsabilităţii. O negare a responsabilităţii autorului, o inconştienţă voită este elitistă şi sărăceşte mult ficţiunea de orice gen, inclusiv realismul.

Eu nu accept ideea că folosind imagini şi metafore din alte lumi, călătoria în spaţiu, viitorul, tehnologii, societăţi sau fiinţe imaginare, literatura science fiction evită să aibă o relevanţă umană faţă de vieţile noastre. Acele imagini şi metafore, folosite de un scriitor serios sunt imagini şi metafore din viaţa noastră, legitim romaneşti, moduri simbolice de a spune ceea ce nu se poate exprima altfel despre noi, despre fiinţa şi gusturile noastre, acum şi aici. Literatura science fiction nu face decât să extindă această arie.

Ce vi se pare interesant? Pentru unii, interesanţi sunt ceilalţi oameni. Unora nu prea le pasă de copaci, peşti, stele, de cum funcţionează motoarele sau de întrebarea de ce e cerul albastru; ei sunt interesaţi în exclusivitate de om, adesea cu încurajarea religiei; lor nu le va plăcea nici ştiinţa, nici literatura science fiction. Ca toate ştiinţele, în afară de antropologie, psihologie şi medicină, science fiction-ul nu este centrat exclusiv pe ştiinţa umană. El

include şi alte fiinţe, şi alte aspecte ale existenţei. Se poate referi la relaţia dintre oameni – marele subiect al ficţiunii realiste – dar şi la relaţia dintre o persoană şi altceva – o altfel de fiinţă, o maşină, o experienţă, o societate.

În sfârşit, unii spun că evită literatura science fiction fiindcă e deprimantă. E de înţeles, dacă au dat peste nişte povestiri post-catastrofice ale câtorva autori minori, care se vaită pe întrecute, sau s-au îndopat cu un gen de literatură realist-capitalistă cu accente metalic-punkiste şi aşa-zis pesimiste. Dar acuzaţia reflectă adesea, cred eu, o oarecare timiditate sau mâhnire în mintea cititorului: o neîncredere în schimbare, în imaginaţie. Foarte mulţi ajung să se sperie şi să fie deprimaţi, dacă trebuie să se gândească la ceva cu care nu sunt perfect familiarizaţi; se tem să nu-şi piardă controlul. Dacă nu e vorba de lucruri despre care ştiu deja totul, nu vor citi, dacă e de altă culoare, nu vor suporta, dacă nu e de la McDonald's, nu vor mânca. Ei nu vor să ştie că lumea a existat şi înaintea lor, că e mai mare ca ei şi că va dăinui chiar şi fără ei. Nu le place istoria. Nu le place literatura science fiction. Fie ca ei să mănânce veşnic la McDonald's şi să fie fericiţi în Rai!

Acum, după ce am expus motivele pentru care lumii nu-i place literatura science fiction, am să vă spun de ce îmi place mie. Îmi plac cam toate genurile de ficţiune, în principal pentru aceleaşi calităţi, dintre care niciuna nu e specifică unui singur gen. Ceea ce-mi place însă *la* şi *despre* science fiction include aceste calităţi aparte: vitalitate, largheţe şi exactitate a imaginaţiei; sprinteneală, varietate şi forţă a metaforei; libertate faţă de tiparele literare convenţionale şi manierism; seriozitate morală; inteligenţă; frumuseţe.

Aş vrea să mă opresc o clipă asupra acestei noţiuni din final. Frumuseţea unei povestiri poate fi intelectuală, ca frumuseţea unei demonstraţii matematice sau a unei structuri cristaline; estetică, precum frumuseţea unei opere bine realizate; umană, emoţională, morală; este de dorit să

fie toate trei. Cu toate acestea, criticii şi cronicarii de science fiction tratează adesea povestirea ca şi cum ar fi o simplă expunere de idei, ca şi cum ,,mesajul” intelectual ar fi totul. Acest reducţionism face un imens deserviciu complicatelor şi puternicelor tehnici şi experimente din majoritatea literaturii science fiction contemporane. Scriitorii folosesc limbajul ca post-modernişti; iar criticii sunt cu zeci de ani în urmă şi nici măcar nu pomenesc despre limbaj, surzi la implicaţiile sunetelor, ale ritmurilor, repetiţiilor şi modelelor – ca şi cum texul ar fi doar un vehicul pentru idei, un soi de înveliş gelatinos folosit la medicamente. E un lucru naiv. Şi astfel se pierde complet ceea ce eu iubesc cel mai mult în literatura science fiction de calitate: frumuseţea ei.

Despre povestirile din această carte

N-am de gând, desigur, să vorbesc despre frumuseţea propriilor mele povestiri. Ce-ar fi să las asta pe seama criticilor şi a cronicarilor, iar *eu* să vorbesc despre idei? Da, despre idei, nu despre mesaje. În aceste povestiri nu există mesaje. Nu sunt plăcinte cu răvaşe, ci povestiri.

Ultimele trei şi cele mai lungi sunt toate bazate pe acelaşi truc: o noţiune imposibilă, absolut de neiertat, neextrapolată din nicio tehnologie curentă, nejustificată de nicio teorie existentă în fizică. O pură aiureală. Science fiction pur, cum s-ar zice.

Demult, scriind primele romane SF, mi-am dat seama că din anumite puncte de vedere galaxia prezintă un mare inconvenient. Am acceptat afirmaţia lui Einstein că nimic nu poate atinge o viteză mai mare decât cea a luminii (neavând o alternativă proprie convingătoare). Asta înseamnă însă că unei nave spaţiale îi trebuie un timp imposibil de lung ca să se deplaseze dintr-un loc în altul.

Din fericire, dacă ele pot înainta la fel de repede sau aproape la fel de repede ca şi lumina, tăticul Albert ne furnizează paradoxul dilatării timpului, care permite persoanei din navă să facă un voiaj cu o viteză apropiată de cea a luminii, aproximativ instantaneu. Dacă ne deplasăm într-o lume la 100 de ani lumină distanţă, cu o viteză aproape egală cu cea a luminii, pierdem, conform propriilor percepţii, doar câteva minute şi ajungem la destinaţie doar cu câteva minute mai bătrâni. În lumea pe care-am părăsit-o însă, ca şi pe cea în care am venit, în cele câteva minute au trecut 100 de ani.

Paradoxul e deosebit de atrăgător, atunci când e folosit

în termenii vieţilor, relaţiilor şi sentimentelor călătorilor interstelari, şi am făcut uz de el în multe povestiri. Comunicaţiile însă, suferă îngrozitor. Mergem la poşta diplomatică peste 100 de ani lumină şi habar n-avem dacă guvernul care ne-a trimis mai există şi dacă mai are încă nevoie de acel transport de megatorium.

Dacă nu putem comunica, nu poate fi vorba de comerţ interstelar, diplomaţie sau orice alte relaţii. Iar ficţiunea se ocupă mai ales de relaţii umane sau de altă natură. Aşa se face că am inventat „ansibla”: (mai târziu, s-a folosit de ea Shevek din Anarres, care a încercat îndelung să-mi explice cum funcţionează; dar eu am inventat-o prima).

Ansibla nu ascultă de Einstein. Informaţia nu e materială, prin urmare (ce mult îmi place acest „prin urmare” din science fiction!) poate fi transmisă instantaneu prin ansiblă. Nu există paradoxul timpului, nici trecerea lui. Când călătorim, cei 100 de ani lumină de pe X pe Y, istoria secolului trecut pe X ne aşteaptă pe Y; nu trebuie să ne mirăm dacă utopicii anarhosindicalişti care ne-au trimis au fost înlocuiţi de o dictatură teocratică dementă. În fapt, le putem telefona imediat prin ansiblă, pentru a afla. Alo? Tovarăşe? Nu, îmi pare rău, e un dictator teocrat dement.

Deşi ridicolă din punct de vedere ştiinţific, ansibla este satisfăcătoare din punct de vedere intuitiv şi uşor de acceptat. În fond, în lumea noastră, ştiinţa şi informaţia, chiar şi vocile noastre vii de la telefon se deplasează (aparent) instantaneu, în chip de impulsuri electronice depersonalizate, în lumea întreagă, în timp ce trupurile noastre materiale, încete, nu pot decât să meargă pe jos sau cu maşina, sau să zboare cu greu după ele.

Desigur, asta e ceea ce (aparent) face ansibla operantă. Nimeni însă nu s-a plâns de ea. Şi, din când în când, apare câte o ansiblă în povestirea altcuiva. E o utilitate, ca telefonul sau ca hârtia igienică.

Într-una sau două povestiri de început am spus – sau am lăsat să se înţeleagă – că navele spaţiale fără echipaj uman

pot şi ele să călătorească instantaneu. Asta a fost o greşeală, o violare a propriei reguli, conform căreia numai lucrurile imateriale pot călători mai repede ca lumina. N-am mai repetat-o niciodată şi sper că nimeni n-a observat.

Dar în greşeală stă descoperirea; adesea, trecerea timpului şi nu efortul aduce un rezultat neaşteptat. Mult după aceea, gândindu-mă la navele ilegale, fără pasageri, mi-am dat seama de implicaţie: nu materialitatea contează, ci viaţa sau spiritul. Singura diferenţă dintre o navă cu pasageri şi una *fără,* o constituie trupurile vii, spiritul sau psyche-ul. Devine interesant! Ce împiedică nava cu pasageri să înainteze mai repede decât lumina-viaţa, inteligenţa sau intenţia? Ce-ar fi să inventez o nouă tehnologie, care să permită fiinţelor omeneşti să se deplaseze cu o viteză mai mare decât cea a luminii? Şi-atunci, ce-o să se întâmple?

Din moment ce noua tehnologie falsă era la fel de neplauzibilă ca şi ansibla, şi la fel de contra-intuitivă, n-am pierdut prea mult timp s-o explic. Am numit-o pur şi simplu: teoria churten. Aşa cum toţi scriitorii şi vrăjitorii ştiu, numele e totul.

Având numele, m-am cufundat în experienţă şi am petrecut o grămadă de timp, timp preţios, cu vocabularul. Aveam nevoie de cuvinte care să demonstreze, în ficţiune, cum ar putea fi călătoria instantanee şi tranzilienţa, aflând pe parcurs că explicaţia simţământului este singura care arată cum funcţionează acestea şi că, acolo unde cuvintele ca atare nu sunt potrivite, sintaxa te poate transporta în altă lume şi înapoi într-o clipită.

Toate cele trei povestiri churten sunt şi ele metaficţiuni, adică povestiri despre o povestire.

În „POVESTEA SHOBILOR”, tranzilienţa operează ca metaforă pentru naraţiune, iar naraţiunea funcţionează drept cel mai eficient, deşi întâmplător şi greu de crezut, mijloc de a construi o realitate parţială. „DANSÂND SPRE GANAM” continuă tema naraţiunii incredibile sau a

martorilor cu perspective diferite, a eroului arogant, supradotat cu tehnică pe un fundal excentric şi adaugă la salata churten minunata teorie a îmbarcării! În sfârşit, „O ALTA POVESTE” – unul dintre foarte puţinele mele experimente cu călătoria în timp –explorează posibilitatea ca două poveşti despre aceeaşi persoană, în acelaşi timp, să fie complet diferite şi perfect adevărate.

În această povestire am constatat că teoria churten părea să nu-şi găsească o tehnologie, că nu era în stare să ne ducă de pe X pe Y, fără ca timpul să se scurgă totuşi; dar sper că tentativele nu s-au oprit. Nouă, ca specie, ne place să mergem foarte, foarte repede. În „O ALTĂ POVESTE” atenţia mi-a fost distrasă de căsătorie şi de aranjamentele sexuale de pe planeta O. E vorba de o gamă complicată de relaţii şi comportamente încărcate de posibilităţi emoţionale infinite. Nouă, ca specie, ne place grozav să ne complicăm viaţa cât mai mult posibil.

Nu vreau să vorbesc despre „PRIMUL CONTACT CU GORGONIZII” sau despre „ASCENSIUNEA PE FAŢADA NORDICĂ” – există ceva mai groaznic decât explicarea unei glume? Mie, totuşi, îmi plac amândouă. Povestirile nostime şi cele stupide sunt o binecuvântare. Nu te poţi aşeza să le scrii, nu poţi plănui să le faci; sunt-daruri ale subconştientului tău.

„KERASTIONUL” este o povestire de atelier literar. Sarcina era ca fiecare să inventeze un artefact, o comportare prescrisă sau un obicei popular: am făcut o listă cu toate aceste articole după care toţi au scris câte o povestire, folosind ori câte voiau dintre ele. Mai multe ciudăţenii, ca de pildă colierele din tuberculi, provin de pe această listă, ca şi conceptele de sculptură în nisip şi confecţionarea de fluiere din piele umană. Prietena mea Roussel şi-a descris artefactul după cum urmează: „Kerastionul este un instrument muzical ce nu poate fi auzit.” O povestire de tip Borges, în zece cuvinte. Eu am dezvoltat-o la câteva sute şi mi-a făcut plăcere, dar n-am

adus cu adevărat vreo îmbunătăţire.

Dintre povestirile publicate în acest volum, „SOMNUL LUI NEWTON” şi „PIATRA CARE SCHIMBĂ LUCRURILE” sunt cele care mi-au dat cel mai mult de furcă. „PIATRA…” e o parabolă şi eu nu prea mă dau în vânt după parabole. Furia pe care o exprimă o face greoaie. Totuşi, îmi place foarte mult imaginea ei cheie. Mi-ar fi plăcut să pot conferi pietrei mele albastru-verzuie un fundal mai puţin sumbru.

În ce priveşte „SOMNUL LUI NEWTON”, titlul este din Blake, care se roagă să fie izbăvit de „viziuni singulare şi somnul lui Newton”, în povestire se extinde legătura cu extraordinarul tablou al lui Goya „Somnul raţiunii naşte monştri”. „SOMNUL LUI NEWTON” poate fi, şi chiar a fost, interpretată ca o diatribă anti-tehnologică, un soi de condamnare bombastică de tip anti-maşinist. N-am creat-o intenţionat astfel, ci am dorit să fie o povestire-avertisment, ca reacţie la multele nuvele şi romane pe care le-am citit de-a lungul anilor şi care (conştient sau nu – iată din nou problema elitismului) prezintă oamenii de pe navele şi staţiile spaţiale ca fiind superiori celor de pe Pământ.

Mase de nătângi stau jos, în tină, se înmulţesc şi mor în mizerie, şi de fapt aşa le trebuie, în timp ce câţiva oameni în stare să-şi programeze videocasetofoanele locuiesc în acele microcosmosuri militare aseptice, înzestrate cu toate facilităţile modeme, inclusiv relaţii sexuale prin intermediul realităţii virtuale. Şi tocmai ei constituie Viitorul Omenirii… Mi s-a părut că ar fi una dintre cele mai distrugătoare perspective.

Totuşi, povestirea nu insistă pe această temă, ci pe personajul Ike, ce mă obseda cu problemele lui; un om îngrijorat şi tulburat: un raţional sadea, care neagă existenţa iraţionalului, adică un credincios adevărat care nu poate înţelege cum şi de ce nu funcţionează credinţa adevărată. Ca şi Dalzul din „DANSÂND LA GANAM”, Ike e un personaj tragic, un om admirabil care cere mai mult decât e posibil, dar e mai puţin hotărât şi mai cinstit decât Dalzul,

suferind astfel mai mult. El e, de asemenea, un exilat; aproape toţi eroii mei sunt, într-un fel sau altul, exilaţi.

Unii cronicari l-au desfiinţat pe Ike, considerându-l drept un fel de marionetă slabă de înger, victimă a notoriului meu spleen feminist, definit de o ură feroce împotriva bărbaţilor. N-aveţi decât s-o luaţi şi aşa, oameni buni, dacă asta vreţi. Spleen fript cu sos gol de conţinut? Dar indiferent cum îl vede cititorul pe Ike, sper ca povestirea să nu fie interpretată ca o pledoarie împotriva călătoriei în spaţiu. Îndrăgesc atât ideea, cât şi realitatea explorării spaţiale şi nu încercam decât să fac ideea mai puţin infamantă şi aseptică. Eu cred cu-adevărat că trebuie să ne luăm ţărâna cu noi, oriunde am merge. Căci suntem ţărână. Suntem Pământul.

Ursula K. Le Guin

PRIMUL CONTACT CU GORGONIZII

Doamnei Jerry Debree, eroina de la Grong Crossing, îi plăcea să arate bine. Era important pentru Jerry, în întâlnirile lui de afaceri, bineînţeles, dar o făcea de asemenea să se simtă mai încrezătoare şi într-un fel fericită să ştie că machiajul ei era proaspăt, genele într-adevăr bine rimelate, iar fardul puternic îi scotea în evidenţă pometţii obrajilor, aşa cum spusese fata de la tejghea. Dar începea să fie greu să te simţi proaspătă şi să arăţi bine, câtă vreme acest deşert era din ce în ce mai fierbinte şi din ce în ce mai roşu, până când ajunsese să arate, într-adevăr, aproape la fel cum îşi imaginase ea întotdeauna că trebuie să arate Infernul, doar că nu cu atât de mulţi oameni. De fapt, aici nu se afla niciunul.

— Se poate să-l fi depăşit, ce crezi? îndrăzni în cele din urmă, şi nu o miră disperarea pe care o descătuşase, în răspunsul lui:

— Cum naiba să-l fi *depăşit*, când n-am trecut nici măcar de-un singur afurisit de obiect, cu excepţia afurisitelor alea de tufişuri, de nouăzeci de mile încoace? Doamne, n-ai minte!

Limbajul lui Jerry era un dezastru. Şi uneori asta făcea să-i fie atât de greu să vorbească cu el. Avusese urma minusculă a unui sentiment, intuiţia feminină poate, că oamenii care-i spuseseră cum se ajunge la Grong Crossing îşi bătuseră joc de el, făcând o mică glumă. Vorbise atât de

tare, în barul de la hotel, despre cât de dezamăgit fusese de Corroboree, după ce zburase atâta amar de drum, de la Adelaide încoace, ca să-l vadă. Îl tot compara cu dansul indian pe care-l văzuseră la Taos. De fapt, la Taos fusese de-a dreptul plictisit şi fără chef şi trebuiseră să plece pe la mijlocul spectacolului, ca el să bea ceva, aşa că ea nu văzuse niciodată cum apar oamenii cu măştile, dar acum el vorbea despre cum cei din S.U.A. ştiu într-adevăr să pună în scenă un spectacol autohton. Câţiva aborigeni cu ceafa groasă, sărind în cerc, spunea el, nu le puteau oferi turiştilor veniţi din lumea reală subiecte pentru scrisorile către acasă. Australienii ăştia ar trebui să viziteze Disney World, să vadă cum se fac lucrurile adevărate.

Cu asta era şi ea de acord; iubea Disney World. Era singurul lucru din Florida – unde trebuia să locuiască acum, de când Jerry era ACEO, – care-i plăcea mult. Unul dintre australienii de la bar văzuse Disneyland şi era de acord că era uimitor, sau poate că spusese amuzant, dar nu înţelesese ea prea bine cuvântul pe care-l foloase. Părea un om drăguţ. Bruce, aşa spunea că-l cheamă, iar pe prietenul lui tot Bruce îl chema.

— Un nume obişnuit, pe-aici, zisese, el pronunţase „numi”, dar se referea la nume, era sigură. Cum Jerry se tot plângea de Corroboree, primul Bruce spuse:

— Ei băieţică, dacă într-adevăr vrei să vezi ceva straşnic, ar trebui să mergi la Grong Crossing, nu-i aşa, Bruce?

La început, celălalt Bruce nu părea să ştie despre ce vorbeşte, asta a trezit intuiţia ei de femeie Dar, curând, cei doi Bruce discutau în gura mare despre acest loc, Grong Crossing, aflat departe de drumurile obişnuite, „în tufăriş”, şi unde ei erau siguri că vor întâlni aborigeni adevăraţi, trăind de-adevăratelea în deşert.

— Lângă Alice Springs, zisese Jerry, atotcunoscător, dar nu era aşa, îl contraziseră ei; plecând de aici era încă şi mai departe, spre vest. Îi indicaseră adresa atât de precis, încât era clar că ştiu despre ce vorbesc.

— Câteva ore de condus, asta-i tot, îi lămurise Bruce, dar vedeţi că cei mai mulţi turişti nu vor să se abată de la calea bătută. Asta e ceva mai în interior.

— Un spectacol-bombă, continuase celălalt Bruce. Corroboree, noaptea.

— Hotelul e mai bun decât magazia asta? întrebase Jerry, iar ei izbucniseră în râs.

— Fără hotel, i-au explicat. E ca un safari, ştii – corturi sub stele. Nu plouă niciodată, a zis Bruce.

— Mâncarea e minunată, a completat şi celălalt Bruce. Friptură de cangur proaspăt. Ştii, se organizează câte o vânătoare de canguri în fiecare zi. Haleală pe cinste şi băutură berechet. Viaţă de câine, da cu burta plină, aş spune, aşa-i, Bruce?

Şi Bruce:

— Absolut.

— Sunt prietenoşi, aborigenii ăştia? întrebase Jerry.

— Oh, sarea pământului, răspunsese Bruce. Te tratează ca pe regi. Ştii, cred că albii sunt pentru ei un fel de zei. Jerry clătinase din cap. După care îşi notase drumul, şi iată-i mergând şi iarăşi mergând, în camioneta veche, singura maşină care putuse fi închiriată în orăşelul la care ajunseseră pentru Corroboree, şi până acum puteai deduce că era un drum numai din faptul că fusese perfect drept. La început, Jerry se dovedise bine dispus.

— O să iasă un reportaj de-o să lase-n coadă filmele cu măgari ale afurisitului ăla de Thiel! Thiel, prietenul lui, mergea mereu prin locuri ca Tibetul, avea aventuri minunate şi aducea acasă filme care-l înfăţişau pe el, în mijlocul iacilor. Jerry cumpărase, pentru excursia asta, o cameră video foarte scumpă şi acum spunea:

— Mergem să filmăm aborigeni. Îi arat eu afurisitului ăluia de Thiel şi bovinelor lui! Dar pe măsură ce dimineaţa trecea, drumul continua şi deşertul nu se mai termina – îi ziceau „în tufăriş” din cauza câte unui amărât de tufiş ţepos, aflat la o milă sau mai mult de cel precedent? – Jerry

devenea tot mai înfierbântat şi mai roşu la faţă, exact ca deşertul din jurul lui. Iar ea era tot mai deprimată, căci fardul de pe faţă începea să i se usuce.

Tocmai se întreba dacă după alte patruzeci de mile (patru era numărul ei norocos) va putea spune: „Poate ar fi cazul să ne întoarcem?”, când el zise:

— Aici.

Era ceva în faţă, într-adevăr. Dar…

— N-a fost niciun semn înainte, spuse ea, cu îndoială. Parcă ziceau ceva de o colină, nu?

— La naiba, nu-i nicio colină, doar o stâncă – sau cum i-or fi zicând ei – o afurisită de stâncă roşie…

— Ayers Rock? Citise pliantul cu „Bun venit în Ţinuturile de Jos”, în hotelul din Adelaide, în timp ce Jerry se afla la conferinţa despre masele plastice. Dar asta e în centrul Australiei, nu-i aşa?

— Păi, unde naiba crezi că suntem? în mijlocul Australiei! Ce crezi că-i asta, afurisita de Germanie de Est? strigă el şi acceleră. Acel teribil drum drept îi ducea direct la colină, sau stâncă, sau orice-ar fi fost. Nu era Ayers Rock, ştia asta, dar n-avea niciun sens să-l irite pe Jerry, mai ales când el începea să ţipe.

Era ceva roşiatic şi cumva semănând cu o „broscuţă” Volkswagen uriaşă, doar că un pic mai pătrată; şi, în mod sigur, în jurul ei se aflau oameni; la început, a fost tare bucuroasă să-i vadă. Acea cumplită izolare – de două ore nu mai văzuseră nicio maşină, nicio fermă, nimic – o speriase. Apoi, pe măsură ce se apropiau, s-a gândit că oamenii arătau mai curând caraghios. Mai caraghios chiar şi decât cei de la Corroboree.

— Presupun că-s aborigeni, spuse cu voce tare.

— Păi, ce naiba ai vrea să fie, francezi? răspunse el, dar pe un ton glumeţ, şi ea râse. Dar…

— Oh! Dumnezeule! exclamă involuntar, când zări mai de aproape pe unul dintre băştinaşi.

— Ce tipi mari, zise el. Oamenii tufişurilor, aşa li se

spune.

Nu părea o explicaţie convenabilă, dar ea se afla încă sub efectul şocului, la vederea acelui om înalt, subţire, alb-negru, ciudat. Stătea doar şi se uita la maşină, totuşi ea nu-i putuse vedea ochii acoperiţi de sprâncene grele şi gene groase, stufoase. Un păr negru, încâlcit, îi atârna peste jumătate de faţă, ivindu-se din spatele urechilor.

— Sunt – sunt pictaţi? întrebă ea, slab.

— Întotdeauna se pictează în felul ăsta. Dispreţul lui pentru ignoranţa ei era reconfortant.

— Aproape că nu arată a oameni, zise ea, foarte încet, de teamă să nu le rănească sentimentele, dac-ar fi vorbit cumva engleza, în timp ce Jerry oprise maşina, deschisese portiera şi scosese camera video.

— Ţine asta!

Ea o prinse. Cinci sau şase din lunganii aceia alb-negri aproape că se întorseseră din drum, dar toţi păreau preocupaţi de ceva aflat la poalele colinei, sau stâncii, sau ce-o fi fost. Erau nişte obiecte care aduceau a corturi. Nimeni nu veni să le ureze „bun sosit” sau altceva asemănător, dar ea de fapt era bucuroasă că n-o făceau.

— Ţine asta! Of, pentru Dumnezeu, ce-ai făcut cu... a, da, dă-o încoace!

— Jerry, mă întreb dacă n-ar trebui să-i rugăm, zise ea.

— Ce şi pe cine să rugăm? mârâi bărbatul, meşterind ceva la casetă.

— Pe oamenii de-aici – dacă-i putem filma. Ţii minte, la Taos, spuneau că atunci când...

— La naiba, n-ai nevoie să ceri o afurisită de *permisiune* ca să filmezi o adunătură de *băştinaşi!* Dumnezeule! Te-ai *uitat* vreodată prin afurisita aia de revistă, National Geographics! Rahat! *Permisiune!*

Cu adevărat nu mai avea niciun sens discuţia, în clipa în care el începea să ţipe. Iar oamenii aceia nu păreau deloc interesaţi de ceea ce tăcea. În orice caz, era greu să fii sigur în ce direcţie priveau de fapt.

— N-ai de gând să ieşi din afurisita asta de maşină?
— E atât de cald, spuse ea.
Nu-l deranja prea mult atunci când ei îi era teamă să nu-i fie prea cald sau să n-o ardă soarele sau altceva, pentru că-i plăcea să se simtă mai puternic şi mai rezistent. Ar fi putut probabil să-i spună chiar că-i e teamă de băştinaşi, pentru că lui îi plăcea, de asemenea, să se simtă mai curajos decât ea; dar uneori se supăra când ei îi era teamă, ca atunci în Japonia, când o obligase să mănânce acel peşte otrăvitor, sau un peşte care ar fi putut să fie otrăvitor, şi asta numai pentru că ei îi fusese frică să înghită, dăduse totul afară şi-i deranjase pe ceilalţi consumatori. Aşa că acum rămase în maşină, cu motorul mergând şi instalaţia de aer condiţionat pornită, deşi geamul de pe partea ei era deschis.
Jerry îşi aşezase deja aparatul pe umăr, încadrând scena-orizontul depărtat, fierbinte şi roşu, acel ciudat obiect-stâncă-deal, cu zone strălucind ca sticla, pământul negru, parcă ars, în jur, şi oamenii mişunând peste tot. Erau pe puţin patruzeci sau cincizeci. Brusc, îşi dădu seama de faptul că, dacă purtau totuşi vreun fel de haine, ea nu ştia care sunt hainele şi care pielea, într-atât de straniu erau alcătuiţi, pictaţi sau coloraţi în benzi şi pete de alb şi negru, nu ca la zebră, ci mult mai complicat, mai degrabă ca un costum de puşcăriaş, deşi nici chiar aşa. În plus, trebuie că erau înalţi de opt picioare, deşi mâinile le aveau scurte, aproape ca la canguri. Iar părul le era ca nişte frânghii negre, băţoase, ridicându-se pe toată suprafaţa capului. Era stânjenitor să priveşti nişte oameni fără haine pe ei, dar nu-ţi dădeai seama dacă era într-adevăr aşa. De fapt, n-ar fi putut spune nici măcar dacă erau bărbaţi sau femei.
Erau cu toţii ocupaţi cu munca lor, sau ceremonia sau ce-o fi fost. Unii dintre ei mânuiau nişte obiecte aducând cu nişte frunze mari, subţiri, aurite, alţii făceau ceva cu nişte corzi sau sârme. Nu păreau să vorbească, dar în aer plutea în permanenţă un sunet uşor, un uruit sau un zumzăit adânc, urcând şi coborând, ca torsul unor pisici sau ca nişte

voci în depărtare.

Jerry o porni înspre ei.

— Fii atent, îi avertiză ea, slab. Dar bineînţeles, nu-i dădu atenţie.

După cum vedea, nici ei nu-i acordau mai multă atenţie, aşa încât

Jerry continua să filmeze, rotind camera peste tot, în jur. Când ajunse chiar lângă doi dintre ei, aceştia se întoarseră. Ea nu le putea zări deloc ochii. În schimb, părul lor părea să se ridice şi să se îndoaie către Jerry – fiecare frânghie subţire, neagră, lungă de aproximativ un picior, rotindu-se şi curbându-se în jos, ca şi cum s-ar fi holbat la el. Părul ei avu aceeaşi tendinţă, de a se ridica măciucă, în vreme ce curentul de aer condiţionat i se prelingea rece ca gheaţa pe braţele transpirate. Coborî din maşină şi îl chemă.

El filma în continuare.

Se îndreptă într-acolo cât de repede putea, cu sandalele cu toc împiedicându-i-se în pământul pietros ca zgura.

— Jerry, întoarce-te. Cred…

— Taci! urlă el, atât de sălbatic, încât ea se opri pentru o clipă. Dar acum le putea vedea mai bine părul, şi putea vedea că şuviţele aveau ochi, şi guri, cu nişte limbi micuţe, roşii, atârnând în afară.

— Jerry, întoarce-te, zise. Nu sunt băştinaşi, sunt extratereştri! Iar asta-i farfuria lor.!. Citise în ziare că aici, în Australia, avuseseră loc aterizări de OZN-uri.

— Tacă-ţi fleanca aia odată, o repezi el. Hei, barosane, fă şi tu ceva, da? Nu sta locului. Dansi-dansi, OK? Ochiul nu i se dezlipea de cameră.

— Jerry, încercă ea din nou, cu vocea înecându-i-se în gâtlej, când unul dintre extratereştri arătă, cu braţul lui atrofiat, înspre maşină. Jerry îşi împinse camera chiar lângă capul creaturii, moment în care aceasta puse mâna peste lentile. Asta bineînţeles că-l înfurie pe Jerry, care urlă:

— Ia naibii mâna de aici! În clipa respectivă se uita direct la extraterestru, nu prin intermediul camerei, ci faţă în faţă.

— Oh, Doamne… spuse.

Şi duse mâna la şold. Purta întotdeauna un pistol, pentru că portul armei era un drept american şi pentru că erau atât de mulţi drogaţi în zilele astea. Numai el ştia cum îl trecuse prin vamă, la aeroport. Nimeni nu avea să-l dezarmeze *pe el!*

Şi atunci, ea a văzut perfect ce s-a întâmplat. Extraterestrul a deschis ochii.

Ochii se aflau sub sprâncenele negre, lăţoase; fuseseră închişi până în acel moment. Dar acum erau deschişi; l-au privit odată pe Jerry, drept, şi acesta a rămas stană de piatră. Stătea pur şi simplu acolo, cu o mână pe cameră şi cu cealaltă aproape de armă, nemişcat.

Alţi câţiva extratereştri se strânseră în jurul lui Jerry. Aveau cu toţii ochii închişi, excepţie făcând ochii de la capetele cozilor de păr. Aceia clipeau şi străluceau, micile limbi intrau şi ieşeau din gură cu repeziciune, iar sunetul zumzăit crescuse în intensitate. Genunchii femeii tremurau şi inima îi bubuia în piept, dar trebuia să ajungă la Jerry.

Trecu printre doi extratereştri uriaşi, se opri lângă bărbat şi-l bătu pe umăr:

— Jerry, trezeşte-te! Era ca de piatră, paralizat.

— Oh, spuse ea, cu lacrimile curgându-i pe faţă, oh, ce să fac, ce-ar trebui să fac? Se uită disperată înjur, la feţele înalte, subţiri, alb-negre, de deasupra ei, cu dinţi albi, ochi închişi şi laţe de păr holbându-se, agitându-se şi murmurând. Sunetul era blând, aproape muzical, nu supărat, ci liniştitor. Văzu cum doi extratereştri uriaşi îl culeg, cu blândeţe chiar, pe Jerry, ca pe un băieţel înţepenit şi-l duc grijulii la maşină.

Acolo îl întinseră pe bancheta din spate, dar el nu încăpea cum trebuie. Ea alergă să-i ajute. Lăsă pe spate rezemătoarea banchetei, aşa că se făcu destul loc. Extratereştrii îl aranjară pe Jerry, puseră alături şi camera video, apoi se îndreptară de spate, uitându-se la femeie cu ochi micuţi, clipitori. Zumzăiau uşor şi arătau, cu braţele lor

ca de copii, înapoi, spre drumul pe care veniseră.

— Da, răspunse. Mulţumesc. La revedere!

Ei zumzăiră iarăşi.

Ea intră, închise fereastra, întoarse maşina într-un spaţiu mai larg de pe drum – şi acolo *se afla* un indicator, Grong Crossing, deşi ea nu văzuse nicio răscruce.

Conduse înapoi; la început cu atenţie, încă tremurând, apoi din ce în ce mai repede, pentru că trebuia să-l ducă pe Jerry la doctor, bineînţeles, dar şi pentru că-i plăcea la nebunie să meargă cu viteză pe drumuri lungi şi drepte, ca acesta. Jerry nu o lăsa niciodată să conducă în afara oraşului.

Paralizia se dovedi a fi totală şi permanentă, ceea ce ar fi fost absolut îngrozitor, dacă nu şi-ar fi putut permite să-i ofere sărmanului Jerry o îngrijire permanentă de prima clasă, graţie contractelor într-adevăr avantajoase pe care le încheiase cu cei de la televiziune şi apoi datorită vânzării drepturilor de autor pentru caseta video. Filmul a fost văzut în toată lumea, mai întâi sub titlul „Extratereştrii aterizează în deşertul Australiei”, apoi devenind parte integrantă din ştiinţa adevărată şi din istorie, sub titlul „Grong Crossing, Australia de Sud: Primul contact cu Gorgonizii”. În comentariul care-l însoţea, povesteau cum ea, Annie Laurie Debree, fusese prima fiinţă umană care vorbise cu prietenii noştri din Spaţiul Extraterestru, chiar înainte ca ei să-şi fi trimis ambasadorii la Camberra şi Reykjavik. În tot filmul exista o singură imagine a ei, Jerry tremura când o luase şi contrastul era cam şters, dar oricum era perfect. Ea era eroina.

SOMNUL LUI NEWTON

Când guvernul Uniunii Atlanticului, cel care garantase în secret proiectul Companiei SPES, a căzut în Cupa Saltului Anual, Maston şi oamenii săi erau deja pregătiţi; imediat, bunurile Companiei, documentele şi membrii săi au fost trecuţi peste graniţă, în Statele Unite ale Americii. După o regrupare făcută în pripă, folosindu-se de drepturile unei mişcări religioase milenare, au cerut Republicii California un teren de rezidenţă. Li s-a permis să se stabilească în zona poluată a ţinuturilor mlăştinoase ale Văii Sfântului Joaquin. Oraşul acoperit pe care l-au construit acolo era un prototip al Satelitului Special al Pământului şi oferea condiţii suficient de bune traiului, încât unii colonişti, nedumeriţi, au început să se întrebe despre rostul uriaşului efort, de muncă şi bani, pe care-l cerea construcţia lui SPES. Încălcarea tratatului Calmex, primele invazii dinspre sud, împreună cu o nouă epidemie a bolii mucegaiului le-a dovedit însă încă o dată că Pământul nu mai era o soluţie viabilă. Cu ajutorul navetelor, echipele de construcţie au parcurs drumul „oraş-satelit” înapoi de câte patru ori pe an, vreme de patru ani. La şapte ani de la mutarea în California, zece transporturi finale între punctul pământean de lansare şi sfera aurită imobilizată în punctul de libraţie i-au pus pe colonişti la adăpost, pe SPES. Cinci săptămâni mai târziu, dispozitivele de informare de pe satelit anunţau că bandele lui Ramirez intraseră în Bakersfield, distrugând

tumul de lansare şi jefuind tot ceea ce coloniştii lăsaseră în urmă, incendiind chiar şi domul.

— Am scăpat **ca prin urechile acului,** îi spuse Noah tatălui său, Ike. Noah avea unsprezece ani şi citea foarte mult. Descoperea singur clişeele literare şi le folosea cu multă preţiozitate.

— Ceea ce nu înţeleg, remarcă Esther, care avea cincisprezece ani, este de ce n-au făcut toţi ca noi?!

Îşi ridică ochelarii de pe nas, încruntându-se în direcţia monitoarelor. Chirurgia corectivă nu putuse face prea multe pentru gravele ei deficienţe oculare. Având în vedere problemele imunitare şi răspunsurile alergice, un transplant de ochi era pentru ea în afară de orice discuţie. Nici măcar nu putea purta lentile de contact. De aceea folosea ochelari, aidoma unui copil sărac. Doctorii îl asiguraseră însă pe Ike de faptul că, în câţiva ani, mediul aseptic de pe SPES va rezolva complicaţiile şi Esther îşi va putea alege o pereche de ochi de la banca de organe.

— Atunci vei fi fetiţa mea cu ochi albaştri! glumise tatăl, după eşecul celei de-a treia operaţii, la vârsta de treisprezece ani. Cel mai important era faptul că defectul era accidental, şi nu genetic.

— Chiar ADN-ul tău este albastru, îi spuse Ike. Noah şi cu mine moştenim scolioza pe cale genetică, dar tu, fetiţa mea, eşti perfect curată. Noah va trebui să-şi găsească o parteneră din grupa B sau G, tu însă poţi alege pe oricine din colonie – eşti o Nerestricţionată. Mai există numai doisprezece Nerestricţionaţi în afară de tine.

— Deci pot să-mi amestec sângele cu oricine, remarcase Esther cu faţa inexpresivă, ascunsă de bandaje. Trăiască Numărul Treisprezece!

Acum stătea lângă fratele ei. Ike îi chemase în centrul de comandă pentru a urmări cele ce se petreceau în domul Bakersfield. Unele femei şi copii de pe SPES sufereau de pe urma „dorului de casă”. Copiii săi însă trebuiau să vadă totul şi să înţeleagă de ce părăsiseră Pământul. AI-ul,

programat să selecteze informaţiile de interes pentru colonie, încheie reportajul despre Bakersfield cu imagini ale cuceririlor lui Ramirez, apoi comută pe un studiu meteorologic peruan despre bazinul Amazonului. Pe ecran apărură dune de nisip şi pustiuri roşii, cadrele fiind însoţite de vocea monotonă a dublajului, sintetizată de AI.

— Priviţi, exclamă Esther, ridicându-şi ochelarii pentru a vedea mai bine. Totul este mort. Cum de suntem singurii care ne aflăm aici?

— Banii, răspunse laconic maică-sa.

— Pentru că majoritatea oamenilor nu vor să se încreadă în bunul simţ, adăugă Ike. Banii, mijloacele materiale, sunt un factor secundar. Era evident de sute de ani ce se întâmplă pe Pământ: epuizarea resurselor, explozia demografică, imposibilitatea guvernării. Dar, pentru a acţiona logic, trebuia să avem încredere în bunul simţ. Cei mai mulţi şi-au pus credinţa în noroc, în Dumnezeu sau în alte metafore comode. Să urmezi bunul simţ e dificil. Căci este nemaipomenit de greu să construieşti minuţios un plan, să aştepţi ani în şir, să faci alegeri imposibil de făcut, să cauţi mereu bani, să păstrezi secretul astfel încât videle tale să nu încapă pe mâinile unor profitori lipsiţi de scrupule. Câţi oameni crezi că au puterea de a rămâne uniţi până la capăt, într-o lume pe cale de dezintegrare? Bunul simţ a fost racheta care ne-a propulsat până aici.

— Suntem primii care încercăm aşa ceva?

— Nu mai ştim de alţii.

— Au mai fost Foy-şii, sări Noah. Am citit despre asta. Au băgat mii de oameni vii în ceva asemănător cu frigiderele de organe, au construit rachete ieftine şi i-au lansat în spaţiu; trebuiau să se trezească abia peste mii de ani, când ar fi ajuns la o stea anume. Şi nici măcar nu ştiau dacă acea stea are sau nu o planetă.

— Conducătorul lor, continuă Ike, reverendul Keven Foy, ar fi trebuit să fie acolo pentru a le binecuvânta sosirea pe Tărâmul Făgăduit… Bietele sardele! Aşa-i poreclise lumea.

Eram cam de vârsta voastră. I-am văzut la Actualităţi, intrând în Foy-suri. Jumătate dintre ei contractaseră deja boala mucegaiului ori erau RMV-pozitivi. Îşi ţineau pruncii în braţe, cântau. Nu mai erau nişte oameni care gândeau. Disperarea le ucisese raţiunea.

Holovidul arăta acum uriaşa furtună de nisip ce traversa lent deserturile Amazoniei. O pată în care nuanţe întunecate de roşu, gri şi maro se amestecau ameninţătoare.

— Suntem norocoşi, murmură Esther. Aşa cred.

— Nu, se împotrivi tatăl. Norocul n-are nimic de-a face cu asta. Şi nici nu suntem un popor ales. Noi am ales.

Ike, avea de obicei, un glas potolit, dar acum o undă de asprime i se strecura printre cuvinte, făcându-i pe copii să ridice capul, iar pe nevastă să-i arunce o privire lungă. Ochii îi erau castanii, luminoşi.

— Şi ne-am sacrificat, întări ea.

El încuviinţă.

Se gândi că ea se referea probabil la mama lui. Ike o calificase pe Sarah Rose, fără ştirea acesteia, pentru unul dintre cele patru locuri atribuite femeilor licenţiate ce trecuseră de vârsta fertilităţii.

— Să trăiesc în chestia aia îngrozitoare care se învârteşte în neant? răbufnise ea, când, în sfârşit, o anunţase. Fără aer, fără spaţiu unde să mă mişc?

Încercase să-i povestească despre peisajele pământene recreate pe satelit, dar ea refuzase să-l asculte.

— Sufeream de claustrofobie chiar şi sub cupola Chicagoului, iar acolo era vorba de doi kilometri! Nici să nu te gândeşti c-am să te urmez. Ia-o pe Susan, pe copii şi lasă-mă pe mine să respir smog, e-n regulă? Pleacă, dacă asta vrei. Să-mi trimiţi vederi de pe Marte!

Murise te mai puţin de trei ani de la această discuţie, infectată cu RMV-3. Ike tocmai terminase perioada de decontaminare, când soră-sa îl anunţase că Sarah e pe moarte. Părăsirea Bakersfieldului l-ar fi obligat la o nouă

carantină, pe lângă riscul unei contaminări cu cea mai nouă şi cea mai gravă formă a virusului super-mutant care împânzise Pământul. Virusul provocase, până la acea dată, pierderea a peste două miliarde de vieţi omeneşti, mai multe decât sindromul radiaţiei lente şi aproape la fel de multe ca foametea.

Ike rămăsese pe loc. Din partea surorii, a mai primit doar următorul mesaj: „Mama a murit miercuri noapte. Funeraliile au avut loc vineri, pe 10”. A încercat s-o contacteze prin fax, internet, net-video, dar sora sa a refuzat toate mesajele.

O suferinţă din trecut. Au ales. S-au jertfit…

Privi spre copii, aceşti copii frumoşi pentru care fusese făcută jertfa. Ei însemnau speranţă, viitor. Pe Pământ, copiii erau cei sacrificaţi. Trecutului.

— Am ales, spuse el, ne-am sacrificat şi am fost cruţaţi. Rostirea acestui cuvânt, „cruţat” îl surprinse.

— Ei! strigă Noah. Es, e cinşpe. Vino, o să pierdem serialul.

Ţâşniră amândoi pe uşă, prin Comun – un băiat subţire ca un fus şi o fată scundă şi îndesată.

Familia Rose trăia în Vermont. Ike n-avea nicio preferinţă pentru peisaj, dar Susan spunea că Florida şi Boulder erau prea haotice, iar Urban-ul ar fi scos-o din minţi, aşa încât locuinţa lor avea vederea spre Vermont Common. Sala de Adunare spre care se grăbeau puştii avea o faţadă albă, terminată printr-o clopotniţă frumoasă. Înăuntru, proiecţiile de adâncime închipuiau dealuri împădurite şi un cer senin, albastru. Lumina în Zona Vermont cădea perfect vertical.

— Este ori dimineaţa târziu, ori după-amiaza devreme, spuse Susan.

Remarca ei încerca să eludeze realitatea, dar, întrucât fusese făcută pe un ton inocent, Ike nu ripostă. Fiind obişnuit cu doar trei sau patru ore de somn, el era oricum o persoană nocturnă. Îi conveneau nopţile artificiale care, spre deosebire de cele pământene, aveau aceeaşi durată

de-a lungul anului.

— Să-ţi mărturisesc ceva, i se adresă el soţiei, cu gândul la copii şi la privirea aceea ciudată pe care i-o aruncase puţin mai înainte.

— Ce anume? întrebă ea, fixând holovid-ul care transmitea furtuna de praf din stratosferă, o umflătură hidoasă ce-şi răsucea haotic tentaculele.

— Nu-mi plac monitoarele astea. Nu mă pot obişnui să privesc sub mine;

Îşi călcase pe suflet rostind totul cu glas tare.

— Ştiu, murmură Susan simplu, cu un surâs vag.

Ike se aşteptase la o altă reacţie. Probabil că n-a înţeles la ce se referea el.

— Uneori, tare mi-aş dori să le putem închide, insistă şi râse stânjenit. Nu de-adevăratelea, dar… Sunt o legătură, un cordon ombilical.

Aş vrea să-l putem tăia, as vrea să li se dea şansa de-a o lua de la începutul începutului. Copiii, la ei mă refer.

— Ar fi mai bine, încuviinţă ea.

— Copiii lor vor trebui, oricum… Chiar acum, în E.D.Com. are loc o polemică interesantă.

La bază, Ike era inginer fizician, numit de Maston drept şeful AI-ului Schoenfeldt. Pe SPES îi fuseseră desemnate opt sarcini. În mod curent, îndeplinea munca de director al grupului de Design Ambiental pentru cea de-a doua navă SPES care tocmai se construia în Docuri.

— Despre ce-i vorba?

— Al Levaitis a propus să nu mai simulăm peisaje. A făcut tapaj mare pe treaba asta, pretinde că e o problemă de sinceritate. Zice să lăsăm spaţiul pe care-l avem exact aşa cum este, să-i găsim o estetică proprie, în loc să-l disimulăm în fel şi chip. Dacă SPES este lumea noastră de-acum încolo, trebuie să învăţăm s-o acceptăm. Ce semnificaţie vor mai avea pentru generaţiile următoare aceste scene pământene? Mulţi dintre noi simţim că are dreptate.

— Bineînţeles că are, aprobă Susan.
— Ai putea trăi cu aşa ceva? Fără expandarea iluzorie a spaţiului, fără mimarea orizontului, fără imaginea bisericii satului, poate chiar fără gazonul sintetic – doar metal şi ceramică… Ai accepta?
— Tu ai face-o?
— Cred că da. Ar simplifica totul… şi cum spunea Al, ar fi mai cinstit. Ne-ar împiedica să ne mai agăţăm de trecut, ne-ar elibera sufletele pentru prezent şi viitor. Ştii şi tu, a fost un drum atât de lung, încât adesea ne vine greu să realizăm c-am izbândit. Ne aflăm aici, în spaţiu. Deja construim viitoarea colonie. Când vom reuşi să terminăm un nucleu de colonii în care totul să funcţioneze optim, ori dacă se hotărăsc să începem Marea Navă cu care să părăsim sistemul solar, ce relevanţă va mai avea pentru cineva acest decor terestru?! Pentru generaţia următoare, spaţiul cosmic va fi unicul cămin. La acest lucru se rezumă totul, la ideea de libertate. Şi nu mi-ar strica puţină libertate chiar în clipa asta.
— Destul de corect, murmură Susan. Cred că-mi este puţin teamă de faptul că am putea simplifica excesiv problemele.
— Această turlă, spuse el privind spre Sala de Adunare, ce semnificaţie va avea pentru cei născuţi în spaţiu? O aiureală, un trecut mort.
— Nu ştiu nici pentru mine ce înseamnă, încuviinţă ea. În mod sigur nu face parte din trecutul meu.
Imaginea de pe ecran îl făcu atent pe Ike.
— Priveşte asta, arătă el. Se compara conturul coastei Peruului în 1990 şi în 2040, delimitându-se aria de teren pierdut.
— Vremea, vremea a fost partea cea mai rea. Stai numai să ne eliberăm de această probabilitate stupidă, de neprevăzut!
Un turn în ruine străpungea valurile – tot ce mai rămăsese din Miraflores. Imaginea de pe Pământ era

deprimantă, marea zbuciumată, iar atmosfera sumbră, ceţoasă. Ike privi prin holovid aparenţa blândă a iluzoriei New England şi ghici adevăratul înveliş care se afla în spatele proiecţiei: un înveliş care-i proteja, îi elibera, învelişul Raiului. Adevărul te poate face liber, gândi el, strângându-şi soţia în braţe.

— Eşti un scump, glăsui femeia, răspunzându-i la îmbrăţişare. Cuvintele ei reduseseră toată discuţia lor la o dimensiune personală, dar lui îi făcu plăcere. În vreme ce se îndrepta spre lift, îşi dădu seama că era fericit, absolut fericit. Se putea ca pricina acestei senzaţii să fi fost ionizarea negativă a atmosferei, dar senzaţia nu se limita la trup. Era o stare pe care omul o căutase pe Pământ vreme îndelungată şi n-o găsise niciodată: o fericire raţională. Acolo, jos, viaţa, libertatea şi virusul erau toată averea unui om. Aici, nu le mai rămăsese nimic din toate astea. Cei Patru Cavaleri ai Apocalipsului îi fugăriseră prin praful unei lumi muribunde. Îi veni din nou în minte acel cuvânt ciudat: cruţat. Fuseseră cruţaţi.

***

În al treilea trimestru al celui de-al doilea an pe SPES, fusese organizată o întâlnire având ca scop stabilirea planului de învăţământ. Ike participase în calitate de părinte interesat, Susan la fel, dar şi ca profesoară cu normă parţială (principala ei slujbă era la Nutriţie). Esther îi însoţise, deoarece se admisese participarea adolescenţilor, cu intenţia de a-i educa în procesul de luare a deciziilor, şi, mai ales, pentru că Ike dorise ca ea să fie prezentă.

Preşedintele Comitetului Educaţional, Dick Allardice, ţinuse un discurs în care erau subliniate scopurile urmărite şi realizările, iar câţiva profesori prezentaseră rapoarte şi sugestii. Ike vorbise pe scurt despre creşterea aportului specializării prin AI. Toată chestia avusese un aer rutinier, până în momentul când luase cuvântul Sonny Wigtree.

Sonny era o persoană care reţinea atenţia, un tip zâmbitor de la CSA, având vreo patru sau cinci diplome de la nişte universităţi de renume şi o minte ascuţită ca un brici.

— Aş dori să am ştiinţă, vorbise el pe un ton doct care sugera că, de fapt, nu-şi aprobă câtuşi de puţin remarca, la ce cugetaţi domniile voastre când aţi sugerat predarea geologiei? Ştie cineva? Puţin probabil.

Ike încă traducea în minte engleza universitară a lui Sonny în dialectul său din Connecticut, când Sam Henderson se ridicase pentru a răspunde. Geologia era una dintre specialităţile lui Sam.

— Să înţelegem că tu, rostise el în vorba tărăgănată a celor din Ohio, propui să scoatem geologia din planul de învăţământ?!

— Eu doar am întrebat!

Ike pricepuse pe dată despre ce era vorba. Sonny avea voturile cheie în buzunar şi se pregătea să le pună în joc. Sam, înţelegând de asemenea ce se pregăteşte, marşase.

— Ei bine, personal cred că merită să discutăm pe acest subiect.

Alison Jones-Kurawa, care preda ştiinţele terriene pentru Gradul

Trei, zvâcnise în picioare. Ike se temuse că va aborda problema dintr-un unghi emoţional: nu trebuie să-i lăsăm pe copii să crească neştiutori în ceea ce priveşte planeta mamă etc., dar ea argumentase totul destul de ştiinţific. Opinase că limitarea educaţiei la compoziţia şi conţinutul satelitului însuşi aduce predării o tentă hiperabstractă, greu de contracarat.

— Dacă în cele din urmă vom decide să terraformăm Luna, de exemplu, în loc să construim Marea Navă, n-ar fi mai bine ca ei să ştie ce este aceea o rocă?!

Bine punctat, gândise Ike, dar fără sens, întrucât nu se punea atât problema necesităţii predării geologiei, cât cea a împărţirii influenţei pe care Sonny Wigtree, John Padopoulos şi John Kelly o aveau în Comitetul Educaţional.

Totul ţinea de o manifestare a puterii şi profesorii nu înţeleseseră asta. Poate doar câteva dintre femei, sfârşitul crizei era la fel de previzibil ca şi discuţia în sine. Singurul lucru neaşteptat fusese izbucnirea lui John Kelly, la discursul lui Mo Orenstein. Mo pretindea că Pământul era un laborator pentru SPES şi deviase într-o poveste despre cum, în timpul orelor de chimie pe care le preda, copiii învăţaseră o mulţime de reacţii prăjind o piatră pe care el, personal, o adusese de pe muntele Sinai, drept suvenir şi mostră de laborator.

— …urmând principiul multifolosinţei, înţelegeţi, folosirea practică, dar şi sentimentală…

— Am înţeles, izbucnise atunci John Kelly, numai că tema era geologia, şi nu etnografia.

Mo tăcuse, luat prin surprindere de tonul lui John, permiţându-i lui Padopoulos să închidă şedinţa.

— A cam încasat-o Mo, remarcă Ike pe când coborau prin coridorul A spre lifturi.

— Rahat, tată! zise Esther.

La şaisprezece ani, Esther crescuse în înălţime. Cu toate acestea încă se cocoşa, de parcă efortul de a vedea prin lentilele groase ale ochelarilor care continuau să-i alunece de pe nas i-ar fi împins capul înainte. Devenise foarte capricioasă şi Ike nu mai putea spune prea multe, fără ca ea să nu riposteze, ţâfnoasă.

— Rahat, nu este un cuvânt care să îndemne la conversaţie, observă el moderat.

— Ce conversaţie?

— Izbucnirea ta, după cum am înţeles, se referea la nerăbdarea lui John Kelly faţă de Mo şi la motivele care ar fi putut provoca această nerăbdare.

— Rahat!

— Termină, Esther! interveni Susan.

— Ce să termin?

— Dacă ştii, şi tonul tău lasă să se înţeleagă asta, ce anume îl supără pe John, reluă Ike, de ce nu ne spui şi

nouă?!

Când te lupţi cu tine însuţi pentru a nu ceda impulsurilor de moment, este descurajant să fii tratat iraţional de către ceilalţi. Cererea sa perfect logică o aduse pe fată într-o stare de furie mută. Pentru o clipă, îi aruncă o privire ucigătoare, distorsionată de lentilele groase, apoi grăbi pasul, lăsându-i în urmă. Unul din lifturi tocmai îşi deschidea uşile, intimidat parcă de nervozitatea ei. Plecă fără să-i mai aştepte pe Ike şi Susan.

— Deci, începu Ike obosit, în vreme ce stăteau la următorul lift pentru Vermont, de ce s-a enervat în halul ăsta?

Susan ridică nesigură din umeri.

— N-o mai înţeleg. De ce este aşa de ostilă, aşa de agresivă?

Nu era o problemă nouă şi Susan nici măcar nu catadicsi să-i răspundă. Tăcerea ei era aproape duşmănoasă şi el îşi dădu seama de asta.

— Ce crede că obţine comportându-se astfel? Ce naiba vrea?

— Timmy Kelly te-a poreclit Jidanul Rose, răspunse Susan. Pe ea o strigă Jidy Rose. Mi-a spus că regretă vremurile când era poreclită „Ochi de sticlă”.

— Rahat!

— Bineînţeles.

Au străbătut tot drumul spre Vermont în tăcere.

— Nu pot înţelege unde l-a învăţat acest cuvânt, spuse el pe când traversau Comunul, sub un cer artificial, spuzit cu stele artificiale.

— Cine?

— Timmy Kelly. Are cam vârsta lui Esther, doar cu un an mai tânăr. La fel ca şi ea a crescut în colonie. Familia lui a venit aici la un an după noi. Dumnezeule! Putem să ne ferim de orice virus, bacterie, de orice microb, dar de aceste lucruri, nu! Cum? Cum este posibil? Ţi-am repetat de zeci de ori, Susan, monitoarele trebuie închise. Imaginile

pământene sunt cele care-i învaţă pe copii ce sunt violenţa, rasismul şi superstiţia.

— Timmy n-avea nevoie de monitoare ca să ştie asta.

Glasul ei păstra o intonaţie de răbdare dispreţuitoare.

— Am lucrat cu John la proiectul Umbra Lunii, în sectoare învecinate, zilnic, vreme de opt luni. N-a făcut nicio aluzie, cât de mică, la treaba asta.

— E vorba de Pat, nu de John, spuse Susan cu aceeaşi răceală dezagreabilă. Lucrăm împreună de ani de zile în Comitetul de Planificare a Alimentaţiei. Mici înţepături, mici bancuri. „E kusher, Susan, ce zici?” După un timp, te înveţi.

— Pe Pământ, da, dar nu aici, în Colonie.

— Ike, tu chiar n-ai observat că oamenii de pe SPES sunt foarte atenţi la convenţii, foarte conservatori?! Marea lor majoritate sunt elitişti.

— Conservatori? Convenţii? N-am habar despre ce vorbeşti!

— Uită-te puţin la noi! Ierarhizarea puterii, diviziunea muncii după sex, valorile carteziene, totul pare o scenă de pe la mijlocul secolului XX. Să nu crezi că mă plâng, şi eu am fost de acord. Îmi place să mă simt la adăpost, am vrut să-mi ştiu copiii crescând într-un loc sigur. Problema este că siguranţa are preţul ei, pe care trebuie să-l plătim.

— Nu te înţeleg. Am riscat totul pentru a ajunge aici, pe SPES, deoarece am crezut în existenţa unui viitor. Oamenii asemenea nouă au puterea de a depăşi trecutul, de a o lua de la început. Am visat să construim o nouă comunitate umană, lipsită de tarele societăţii de pe Pământ! Cei care se află aici sunt plini de inventivitate, plini de curaj intelectual, nu o adunătură de tâmpiţi pierduţi în mrejele unor dogme ilogice! IQ-ul mediu al celor de pe SPES atinge 165…

— Cunosc, Ike, care este IQ-ul mediu…

— La Timmy e vorba doar de o răzvrătire adolescentină, reluă Ike, după o scurtă tăcere. La fel ca şi în cazul lui Esther. Folosesc acest limbaj dur, în încercarea de a-i şoca

pe adulţi. Altminteri, este lipsit de înţeles.

— Ce mai poţi spune atunci de izbucnirea lui John Kelly, din seara asta?

— E vina lui Mo, care nu mai termina. Toată povestea despre piatra-suvenir pe care-a adus-o… Copiii cărora le predă înghit asemenea istorii, dar într-o adunare a Comitetului o prelegere ca asta devine plictisitoare. A căutat-o cu lumânarea.

Ajunseseră la uşa locuinţei lor. Arăta exact ca uşa unei case tipice din New England, dar când Ike apăsă pe sonerie, culisă în lături.

Bineînţeles că Esther se retrăsese în cubul ei. În ultima vreme, petrecea foarte puţin timp împreună cu familia, în camera de zi. Noah şi Jason îşi împrăştiaseră peste tot diagramele, extrasele, cărţile de lucru, o tablă de dame tri-di. Băieţii, aşezaţi în mijlocul cubului comun, mâncau prochips-uri şi pălăvrăgeau.

— Sora lui Tom spuse c-a văzut-o în O.R., tocmai povestea Jason. Bună, Ike, bună, Susan. Nu ştiu, dar nu cred că poţi avea mare încredere în spusele cuiva care abia a împlinit şase ani.

— Probabil că repetă ce-a spus Linda, încercând să fie băgată în seamă. Bună, mamă, bună, tată. Ei, aţi auzit de femeia aia arsă pe care Linda Jones şi Treese Gerlack pretind c-au văzut-o?

— Ce femeie arsă?

— Au văzut-o în apropierea şcolii, pe Coridorul C-1. Fetele treceau pe-acolo, aveau întâlnire cu alte prietene ca să meargă la…

— Orrhele de dhans, se strâmbă Jason. Expresia feţei sale aducea aminte de o lebădă pe moarte, dar şi de un copil de 12 ani vomitând

— …şi mai pretind că n-au văzut-o niciodată până acum. Ce ziceţi de asta? Cum se poate să nu cunoşti pe cineva de pe SPES? Era, cică, arsă peste tot şi se furişa de-a lungul pereţilor coridorului, de parcă n-ar fi dorit să fie zărită. Mai

spuneau că femeia a intrat pe C-3. S-au grăbit într-acolo, dar n-au mai văzut-o... şi nici nu era în niciuna din locuinţele de pe C-3. Sora mai mică a lui Tom Forth spune c-a văzut-o şi ea în O.R., a auzit-o Jason, dar probabil că minte, ca să atragă atenţia asupra ei.

— Povesteşte că femeia avea irişii complet albi, întări Jason, dându-şi peste cap ochii săi albaştri. Să-ţi taie răsuflarea, nu alta!

— Fetele au raportat cuiva despre treaba asta?

— Treese şi Linda? Nu ştiu, mărturisi Noah dezinteresat. Deci ce-ai aflat, ne măresc orele de practică la Schoenfeldt?

— Aşa am cerut, îl asigură Ike. Era supărat, neliniştit. Se adunaseră prea multe: mânia de neînţeles a lui Esther, lipsa de simpatie a lui Susan, Jason şi Noah istorisind poveşti cu fantome, citând cuvintele unor fetiţe isterice care se întâlniseră cu femeia cu irişii albi.

Se retrase în cubul de studiu şi începu să lucreze la proiectele de design ale celei de-a doua nave, corectându-le în conformitate cu propunerile lui Levaitis. Fără scene false, liniile structurii lăsate libere vederii. Trebuia găsită o frumuseţe raţională laturii utilitare a elementelor de structură. Forma care urmează funcţia. Nicio simulare de decoruri, spaţiile mari, proprii fiecărui cuadrant, Comunul, urmau să fie lăsate complet libere. Poate că, de-acum încolo, îi vor spune simplu: „quad”. Zece metri înălţime, două sute în diametru, arcadele carenei conferind locului monumentalitate. Prelucră schiţele pe holo, le vizionă din toate unghiurile, se plimbă împrejurul imaginii…

Era trecut de trei când se culcă, incitat şi satisfăcut de rezultatul muncii sale. Susan adormise de mult. Încălzit de căldura trupului ei, stătea întins pe spate, apucându-se să reflecteze la cele de peste zi.

Întunericul îi limpezea ideile. Nu există antisemitism pe SPES. E de ajuns să-i numeri pe coloniştii evrei, ca să fii convins de asta. Începu să-i adune în minte, dar se opri. Erau şaptesprezece, mai puţini decât credea, îi verifică

după nume şi-i ieşiră din nou şaptesprezece. Faţă de cei 800 de oameni câţi avea satelitul, nu erau deloc mulţi, în orice caz, mai numeroşi decât alte etnii. Nimeni nu s-a opus la recrutarea celor care aveau strămoşi asiatici, de fapt a fost cam invers, dar lipsa coloniştilor negri a provocat îndelungi dezbateri în Uniune, din care conştiinţa a ieşit învinsă de politică. Nu era altă cale. Într-o comunitate de numai 800 de indivizi, fiecare persoană trebuia să fie perfectă, nu numai genetic, dar şi din punct de vedere intelectual. După închiderea şcolilor publice, în timpul Refederalizării, negrii n-au mai avut nicio şansă de-a învăţa. Au fost puţini candidaţi de culoare pentru SPES şi aproape niciunul n-a trecut testele de selecţie care fuseseră foarte severe. Erau nişte oameni minunaţi, bineînţeles, dar asta nu era de ajuns. Fiecare adult aflat pe satelit trebuia să fie extraordinar de competent în mai multe domenii de activitate. Nu aveau timp să pregătească indivizi care, fără nicio vină din partea lor, erau dezavantajaţi din start. S-a ajuns astfel la ceea ce D.H. Maston, „Tatăl SPES-ului”, numea soluţia nemiloasă, – termen împrumutat dintr-o veche povestire pe care-i plăcea s-o spună. „Fără încărcătură inutilă la bord”, asta era morala istorisirii sale.

— De alegerile noastre depind o sumedenie de vieţi. Nimeni n-ar fi mai bucuros ca mine dacă ne-am putea permite să acţionăm potrivit sentimentelor, dar noi nu putem îngădui decât un singur criteriu de selecţie: perfecţiunea. Perfecţiune fizică şi intelectuală. Oricine îndeplineşte acest criteriu se poate alătura proiectului, nimeni altcineva.

Chiar şi pe vremea Uniunii, nu fuseseră cooptaţi în Companie mai mult de trei negri. Unul dintre ei era matematicianul de geniu Madison Alles care, din păcate, contractase simptomele bolii de radiaţie lentă. Sinuciderea sa i-a determinat în cele din urmă şi pe cei doi Vezys, un cuplu de culoare din Anglia, să abandoneze proiectul şi să se întoarcă acasă. O mare pierdere nu numai pentru

structura rasială a societăţii de pe SPES dar şi pentru cea multinaţională. Puţini rămăseseră să reprezinte pe satelit alte state decât Uniunea şi S.U.A. Asta însă, aşa cum arătase Maston, nu însemna mare lucru, deoarece pe SPES noţiunea de naţionalitate nu mai însemna nimic, în vreme ce aceea de comunitate căpăta valori absolute.

David Henry Maston aplicase soluţia nemiloasă chiar asupra lui însuşi. Avea şaizeci şi unu de ani când Colonia s-a mutat în California. El a rămas în State.

— La vremea când SPES-ul va fi terminat, spusese el, eu voi avea şaptezeci de ani. Să luaţi acolo un boşorog în locul unui savant, a unei femei fertile ori a unui puşti cu IQ de 200?! Lăsaţi-vă de glume!

Maston trăia încă. Din când în când, îi mai accesa prin Network din Indianapolis, oraşul unde locuia, oferindu-le câte un sfat imperativ, indiscutabil, deşi, în ultima vreme, cam toate cădeau pe lângă problemele coloniei.

Dar oare cum de-i venise lui Ike în minte imaginea bătrânului Maston? Şirul de gânduri se pierdu în incoerenţa somnului. De-abia se relaxase, când un frison de teroare îi înţepeni pentru o clipă muşchii corpului. Ancestrala frică, frica de propria-i neputinţă, de iraţionalitatea celorlalţi, frica de somn. Apoi trecu şi aceasta. Ike Rose dispăruse. Un corp cald, învăluit în întuneric, închis în pântecele unui obiect strălucitor, care orbita elegant în jurul Lunii.

***

Linda Jones şi Treese Gerlack aveau doisprezece ani. Întâmpinară curiozitatea lui Esther cu un amestec de timiditate şi bădărănie căci, chiar dacă ea avea şaisprezece ani, purta ochelarii aceea hidoşi şi, pe deasupra, Timmy Kelly o poreclise Jidy, iar Timmy era un tip superb. Aşa că Linda privi pe de lături, prefăcându-se că n-o aude; dar Treese, în schimb, flatată, se hotărî să-i răspundă. Râse şi recunoscu c-o văzuse pe femeia aceea oribilă care, într-

adevăr, era arsă pe tot corpul, cu pielea strălucitoare, chiar şi hainele îi arseseră deoarece nu purta decât o zdreanţă.

— Mergea cu sânii descoperiţi; avea nişte sâni foarte ciudaţi, foarte alungiţi. Era îngrozitor să-i priveşti, balansându-se liberi. Dumnezeule!

— Chiar avea irişii albi?

— Aşa pretinde Punky Fort? Nu ştiu, n-am ajuns atât de aproape ca să ne dăm seama.

— Mai degrabă dinţii îi erau albi, interveni şi Linda, nemaiputându-se abţine. Erau albi ca un craniu şi mi s-a părut că avea prea mulţi.

— Ca în filmele alea istorice, spuse Treese, ştii, despre oamenii de pe Pământ care-au trăit în locul unde înainte era deşert, Africa, mi se pare! Cam aşa arăta. Ca oamenii aceia flămânzi. Crezi că a avut loc vreun accident despre care nu ni s-a spus? Poate că e este vorba de EVA. Poate c-a suferit arsuri, a înnebunit şi-acum se ascunde de lume.

Nu erau nişte fete proaste, Treese şi Linda. Aveau IQ-ul peste 150, la fel ca şi ceilalţi de pe SPES, dar se născuseră în Colonie. Nu trăiseră niciodată în lumea exterioară.

Esther, în schimb, şi-o amintea foarte bine. Familia ei se alăturase proiectului când Esther avea deja şapte ani. Îşi amintea multe despre

Philadelphia: gândacii care mişunau prin apartament, ploaia, poluarea, alarmele… şi pe cea mai bună prietenă din bloc, Saviora, care-şi purta părul împletit în zece milioane de codiţe, fiecare legată cu un şiret roşu, împodobit cu o mărgică albastră. Cea mai bună prietenă a ei din bloc, din Şcoala Maternă, din lume. Apoi, Esther trebuise să plece în Statele Unite, pe urmă la Bakersfield. Fusese decontaminată, decontaminată de toate – de germeni, şi viruşi, şi mucegai, de paraziţi şi de radiaţii, de ploaie, de şnururile roşii şi mărgelele albastre, de privirea strălucitoare.

— Nu-ţi face probleme, o să văd eu şi pentru tine, măi ochi-chiori, îi spusese Saviora, după prima operaţie

nereuşită. Eu o să fiu ochii tăi, iar tu vei fi creierul meu la aritmetică. E cinstit aşa?!

Ciudat că-şi putea aminti aceste vorbe, deşi trecuseră de-atunci zece ani. În urechi, îi răsuna încă vocea Saviorei, felul cântat în care pronunţa „aritmetică”, cu un ton ridicat în prima jumătate, apoi coborât, conferind cuvântului o rezonanţă străină, impenetrabilă, minunată, albastră şi roşie.

— Aritmetică, încercă ea, în vreme ce traversa Coridorul BB, dar nu-i ieşi.

Perfect, poate că femeia arsă era, în realitate, o negresă, dar asta nu explica cum ajunsese pe C-2 sau în O.R. sau în piaţa Floridei, unde o fată pe nume Oona Chang şi frăţiorul ei jurau c-o zăriseră chiar noaptea trecută, după stingerea soarelui.

La naiba, vreau s-o pot vedea şi eu, îşi spuse Esther Rose în vreme ce traversa Comunul, care, pentru ea, era doar o pată întunecată. Ce rost are să-mi doresc aşa ceva? Ar putea să treacă la doi paşi de mine şi eu să nu-mi dau seama, să cred că-i vorba de cineva pe care-l ştiu. Dar cum ar putea fi o renegată a Coloniei? Remarcată abia după un an şi jumătate de şedere în spaţiul cosmic? Unde s-a ascuns până acum? Nu, n-a fost niciun fel de accident, era doar imaginaţia copiilor care se jucau de-a fantomele, încercând să sperie lumea, să se sperie singuri. E o tendinţă normală să fii înfricoşat de feţele negre, supte de foame, care apăreau în materialele video, atunci când toate chipurile pe care le întâlneşti în lumea ta sunt albe, şi rotunde, şi bine hrănite.

— Somnul Raţiunii naşte monştri, spuse Esther cu voce tare. Petrecuse multe ore în bibliotecă, absorbită de fişierele conţinând Monumentele Artei Occidentale pentru că, deşi nu putea vedea lumea, nici măcar SPES-ul, se putea bucura de picturi dacă acestea erau destul de mari. Gravurile îi plăceau cel mai mult, fiindcă nu se pierdeau în stropi de culoare, dacă le măreai foarte mult pe ecran.

Continuau să-şi păstreze ideea, reţinută de liniile mari şi negre, de zonele de umbră şi cele de lumină care le relevau formele. Goya, aşa se numea parcă. Lucruri îngrozitoare, zămislite de mintea unui om, în vreme ce el dormea cu capul pe o masă plină de cărţi. Iar dedesubt erau scrise cuvintele „Somnul Raţiunii naşte monştri”, în engleză, singura limbă pe care-o cunoştea. Paraziţi, ploaie, limba spaniolă – toate fuseseră curăţate prin decontaminare. Dacă doreai, puteai învăţa spaniola cu ajutorul AI-ului, dar ce sens ar fi avut toată munca asta când AI-ul putea traduce în engleză mai repede decât reuşeai tu să gândeşti?! Ce sens are să cunoşti o limbă pe care n-o mai vorbeşte nimeni?

Sosi acasă cu hotărârea de-a discuta cu Susan despre mutarea ei într-un dormitor A-Ed din Boulder. Trebuia s-o facă. Astăzi. Trebuia să scape. Dormitorul comun nu putea fi mai rău decât acasă. Incredibila ei casă, locuită de incredibila ei familie, Mămica, Tăticul, Frăţiorul şi Surioara. O imagine vomitivă, gen anii 1900. Iat-o pe Uterine Rose, Eroina spaţiului, înaintând pe bâjbâite spre casă. Ajunse la locuinţă, deschise uşa şi, zărind-o pe mama ei care lucra la minusculul computer de bucătărie, aruncă plină de eroism:

— Susan, vreau să mă mut în dormitoarele comune. Cred c-ar fi mult mai bine pentru toţi. Ce zici, dacă-i spun lui Ike, n-o să explodeze?

Neprimind niciun răspuns, veni lângă mama ei şi realiză că Susan plânge.

— Ah, n-am vrut…

— Nu e vina ta, dragă. E vorba de Eddie.

Fratele de după tată era singura rudă în viaţă a lui Susan. Rămăseseră în relaţii prin Network. Nu se contactau prea des, deoarece Ike era pornit împotriva păstrării legăturilor cu cei abandonaţi pe Pământ şi lui Susan nu-i plăcea să facă nimic din ceea ce nu i-ar fi putut destăinui soţului. Esther era singura care ştia acest lucru şi se simţea mândră de încrederea mamei sale.

— E bolnav? întrebă ea, simţind că i se face rău.

— A murit. Fulgerător, din pricina unui mutant RMV. Tocmai m-a înştiinţat Bella.

Susan vorbea în şoaptă, cu o dezinvoltură aparentă. Esther ezită o clipă, apoi veni lângă ea şi-o atinse timid pe umăr. Susan se răsuci, o îmbrăţişă şi izbucni în hohote de plâns.

— Esther, era atât de bun, atât de bun… Am fost întotdeauna foarte apropiaţi. Toate femeile şi soţiile oribile ale tatălui nostru, toate locurile îngrozitoare prin care am trăit, totul devenea suportabil mulţumită lui Eddie, el reuşea să mă facă să mă simt bine. El a fost familia mea, Esther. Familia mea!

Poate că totuşi cuvântul „familie” exprima ceva de mare importanţă…

Mama ei se linişti şi se desprinse din îmbrăţişare.

— Va trebui să-i spui lui Ike? întrebă Esther, pregătind un ceai.

— Acum nu-mi pasă dacă află c-am vorbit cu Eddie, clătină din cap Susan. Bella a fost cea care mi-a trimis scrisoarea prin Net. N-am comunicat cu Eddie.

Esther îi întinse ceaşca de ceai. Susan sorbi puţin şi o puse deoparte.

— Deci vrei să te muţi în dormitoarele A-Ed, spuse ea.

Esther încuviinţă, simţindu-se vinovată că aduspse vorba, vinovată că-şi părăsise mama într-un astfel de moment.

— Cred, nu ştiu sigur.

— Consider că-i o idee bună. Oricum, merită să încerci!

— Pe bune?… Dar tata, crezi că… ştii tu.

— Da, răspunse Susan. Deci?

— Cred că vreau cu adevărat să plec de-aici.

— Atunci, pleacă!

— Trebuie ca Ike să-mi aprobe decizia?

— Nu. Ai împlinit şaisprezece ani, vârsta la care poţi să iei singură decizii logice. Scrie asta în codul Societăţii.

— Nu mă simt întotdeauna atât de logică.

— Te vei simţi.
— Cred că e din cauză că el, mă înţelegi, simte că trebuie să controleze totul ca şi cum, altfel, ar lua-o razna.
— Ştiu. Va trebui să accepte însă. Într-un târziu, va fi chiar mândru că te-ai dezlipit de familie atât de devreme. La început, o să-şi iasă din pepeni, dar cu timpul se va calma.

***

Ike le surprinse pe amândouă. Nu se enervă deloc, primind cererea lui Esther cu mult calm.
— Bineînţeles că sunt de acord. Dar numai după transplantul de ochi!
— După...?
— Doar nu intenţionezi să-ţi începi viaţa adultă cu un handicap foarte grav, deşi reparabil. Ar fi o tâmpenie, Esther. Ai nevoie de independenţă personală. Începe prin a-ţi câştiga independenţa fizică. Puneţi ochi şi-apoi zboară. Credeai c-am să încerc să te reţin? Fata mea, nu-mi doresc nimic mai mult decât să te poţi descurca singură!
— Dar...
— Este pregătită pentru un transplant? întrebă Susan. Ţi-au comunicat cumva doctorii ceva ce eu nu ştiu?
— Treizeci de zile de pregătire preoperatorie a sistemului imunitar şi va fi gata pentru un dublu transplant de ochi. Am vorbit cu Dick ieri, după şedinţa Consiliului Medical. Poate să meargă chiar şi mâine, să-şi aleagă o pereche de ochi.
— Să-ţi alegi ochii? strigă Noah. Mamă, ce grozăvie!
— Şi dacă... şi dacă eu nu vreau? murmură Esther.
— Nu vrei?! Nu vrei să vezi?!
Ea îşi feri privirea. Maică-sa tăcea.
— Cred că ţi-e frică. E natural să fie aşa, dar teama poţi să ţi-o stăpâneşti. A refuza să vezi înseamnă să te păcăleşti singură.

— Sunt la vârsta la care pot lua propriile mele decizii, aşa spune legea.

— Bineînţeles, e dreptul tău şi nimeni nu ţi-l contestă. Sunt însă sigur că vei lua o decizie corectă, am încredere în tine. Nu mă dezamăgi.

***

Pregătirea preoperatorie fu aproape la fel de rea ca şi decontaminarea. Zile întregi, nu se putu gândi la nimic altceva decât la tuburile şi aparatele care-i umpleau camera. În altele, se plictisea de moarte şi era fericită dacă Noah trecea pe la Centrul de Sănătate ca s-o vadă.

— Ai auzit despre Hag? o întrebă el. O sumedenie de oameni din Urban au văzut-o. La început, a zărit-o un copil, apoi a văzut-o şi mama copilului, apoi mulţi alţii. Se pare că-i foarte mică de statură şi foarte bătrână. Cic-ar fi un soi de asiatică, înţelegi, fiindcă are ochii exact ca ai lui Yukio sau ai lui Fred. E cocoşată şi cu picioare ciudate. Se plimbă de colo-colo, adunând tot soiul de lucruri de pe coridoare, ca şi cum ar fi gunoaie, numai că acolo nu există nimic, şi le pune în traista pe care-o poartă. Când lumea se apropie de ea, dispare, pur şi simplu. Şi are o gură dezgustătoare, ca de cauciuc, fără niciun dinte înăuntru.

— Dar pe femeia arsă au mai zărit-o?

— Câteva femei din Florida se adunaseră pentru o şedinţă. Dintr-o dată, în fotoliile din jurul mesei aflate în sala respectivă, au apărut mai mulţi oameni negri. I-au privit lung pe cei prezenţi, apoi au dispărut.

— Oau, ce chestie! exclamă Esther.

— A fost creat un Comitet de Investigaţie de Urgenţă, ca să desluşească treaba asta. Şi tata a făcut parte din acest Comitet, împreună cu mulţi psihologi. Au decis că e vorba de o halucinaţie de grup, provocată de o deprimare claustrofobică. Treburi dintr-astea. Tata are să-ţi spună mai multe.

— Sigur.
— Ei, Es…[1]
— Hei, nu
— Ei, nu.
— Chiar o să… Vreau să spun, chiar o să-ţi…
— Da, răspunse ea. Întâi ţi-i scot pe cei vechi, apoi ţi-i pun pe cei noi, după care îi conectează la nervi.
— Extraordinar!
— Da.
— Şi te lasă să alegi…
— Nu. Doctorii aleg singuri, în funcţie de compatibilităţii genetice. Au pentru mine, o pereche de ochi evreieşti foarte drăguţi.
— Pe bune?
— Glumeam. Poate că *sunt* evreieşti, nu ştiu.
— Ar fi formidabil dac-ai putea să vezi bine! exclamă Noah, iar ea desluşi în glasul lui un accent mai aspru, ca la un instrument pe două tonalităţi, oboi ori fagot – prima dovadă a schimbării de voce.
— Ai la tine înregistrarea cu Satyagraha? Aş dori s-o mai ascult, îi ceru ea. Aveau o pasiune comună: muzica de operă a secolului XX.
— N-are complexitate intelectuală, spuse Noah, imitându-l pe Ike. E găunoasă din punct de vedere al ideilor.
— Da, aprobă Esther, ba pe deasupra, mai e şi-n sanscrită.
Noah căută ultima arie. Îl ascultaseră pe tenor cântând crescendo în sanscrită. Esther închise ochii. Vocea cristalină urca pe note, urca parcă versanţi de munte, străpungând ceaţa mohorâtă a norilor.

***

— Avem toate motivele să fim optimişti, conchise

---

[1] Este vorba de un joc de cuvinte: Hei, da *(Yes* se pronunţă la fel ca *Es)(n.tr.).*

doctorul.

— Ce vrei să spui? întrebă Susan.

— Nu pot să garanteze sută la sută reuşita, interveni Ike

— De ce nu? Totul a fost prezentat drept o procedură de rutină.

— În cazuri normale…

— Sunt şi astfel de cazuri?

— Da, încuviinţă medicul, dar acesta este unul neobişnuit. Pe parcursul intervenţiei, n-au apărut niciun fel de probleme, la fel ca şi în timpul pregătirii preoperatorii. Cu toate acestea, există o posibilitate – mică, dar există – să aibă loc o respingere parţiala sau totală a organelor transplantate.

— Orbire…

— Dar ştii, Sue, că şi în cazul în care intervenţia eşuează, mai pot încerca o dată.

— O altă soluţie, chiar mai bună, ar fi implanturile electronice. Păstrează funcţia optică şi dau o orientare spaţială. Există sonare excelente pentru perioadele de orbire.

— Deci putem fi optimişti, repetă Susan iritată.

— Cu moderaţie, opină doctorul.

***

— Te-am lăsat să faci asta, spuse Susan cu mânie, te-am lăsat, când puteam să te opresc!

Se răsuci pe călcâie şi plecă.

Ike era aşteptat la Doc un, întârziase mult. Cu toate acestea, în loc să coboare direct din Centrul de Sănătate, traversă Urban-ul, pentru a lua cel mai îndepărtat lift. Voia să fie singur, să poată reflecta. Toată treaba asta cu operaţia lui Esther era greu de suportat, suprapusă peste fenomenul de isterie colectivă ce părea să se instaleze printre colonişti, iar acum Susan îl lăsa baltă. Simţi o dorinţă aprigă de a fugi de tot şi de toate. Nu mai dorea să

stea lângă Esther, să le ceară doctorilor prognoze, nu mai dorea să vorbească cu Susan, nu mai voia să participe la niciun soi de întâlnire a nici unui comitet, ca să audă rapoarte despre halucinaţii... Dorea să fie singur, în pacea miezului de noapte, aşezat în faţa ecranului Schoenfeldt.

— Ia te uită, spuse un om înalt, Laxness de la EV AC, oprindu-se lângă Ike în Piaţa Urban şi fixând ceva din priviri. Ce-o să mai urmeze? Ce crezi că se întâmplă cu adevărat, Rose?

Ike îi urmări privirea. Întâlni faţadele înalte, din cărămidă şi piatră, ale Urbanului şi un băiat care tocmai traversa coridorul-stradă.

— Vorbeşti de puşti?

— Da. Dumnezeule, priveşte-i!

Băiatul dispăruse din raza vizuală a celor dor, dar Laxness continua să se holbeze şi să înghită în sec, de parc-ar fi fost bolnav.

— Gata, s-a dus, Morten.

— Trebuie să fi suferit cumplit de foame, urmă Laxness fără să-şi mute privirea nici măcar cu un centimetru. Ştii, primele dăţi, am crezut că sunt proiecţii holovid. Mă gândeam că e cineva care ne joacă o farsă, unul de la Comunicaţii, căruia îi lipseşte o doagă.

— Investigăm încă această posibilitate, spuse Ike.

— Uită-te la braţele lor. Isuse!

— Nu există nimeni acolo, Morten.

— Eşti orb? exclamă Laxness, întorcând spre el o privire intrigată.

— Nu există nimeni acolo!

Laxness îl fixă de parcă s-ar fi uitat la o fantomă.

— Eu cred că este, este vinovăţia noastră, spuse el după un moment, privind în urmă, spre ceea ce vedea în Piaţă. Ce trebuie să facem? Nu reuşesc să-mi dau seama.

Pomi înainte brusc, mergând cu paşi mari şi grăbiţi, ca şi cum ar fi avut o treabă urgentă, apoi se opri şi privi în jurul său, stânjenit. Ike remarcase această expresie la toate

persoanele care se trezeau brusc din halucinaţii.

Îl depăşi pe Laxness, mergând mai departe. Vru să-i spună ceva, dar nu ştiu ce anume.

Intrând pe un coridor stradal, avu strania senzaţie că trece printr-un soi de substanţă, ori poate prezenţă, cu o consistenţă vâscoasă. Nu exista nimic de ordin fizic care să-l reţină din drum. Doar atingeri suave, aproape imperceptibile, pe braţe şi pe umeri, asemănătoare unor descărcări electrice de mică putere, şi respiraţii pe care, parcă, le simţea pe chip. Merse drept înainte, ajunse la lifturi şi coborî spre Docuri. Liftul era plin, deşi înăuntru nu se mai afla nimeni.

— Ei, Ike. Ai văzut până acum vreo fantomă? îl întrebă Hal Bauerman, zâmbitor.

— Nu.

— Nici eu. Mă simt de parcă n-aş fi normal. Uite documentaţia despre drivere, cu toate datele la zi.

— Chiar mai înainte, Mort Laxness a văzut nişte chestii în Urban. Şi nu e o persoană pe care s-o bănuieşti de isterie.

— Nimeni nu-i isteric, Ike, zise Larane Gutierrez, vânzătoarea. Chestiile alea, oamenii ăia, există cu-adevărat.

— Ce oameni?

— Cei de pe Pământ!

— Toţi suntem de pe Pământ, după câte ştiu eu.

— Mă refer la cei pe care-i vede toată lumea.

— Eu nu-i văd. Nici Hal, nici Rod…

— Eu i-am văzut, murmură Rod. Nu ştiu, pare nebunesc, îmi dau seama de asta, Ike, dar acei oameni au bântuit toată ziua de ieri prin Coridorul Pueblo. Poţi trece prin ei, şi cu toate astea îi vezi. Mi s-a părut că scot apă ca să-şi spele hainele. Ai fi zis că te uiţi la o casetă veche antropologică sau la ceva asemănător.

— O halucinaţie de masă…

— …nu poate fi bănuită, în cazul nostru, izbucni Larane. Devenise agresivă, tăioasă. Ca de obicei când nu i se dă

dreptate, gândi Ike. Aceşti oameni există, Ike, şi apar tot mai mulţi.

— Aşa încât satelitul e plin de oameni în carne şi oase, prin care poţi trece nestingherit?!

— E o metodă bună ca să înghesui o mulţime de persoane într-un spaţiu mic, observă Hal, rânjind mecanic.

— Şi evident că tot ceea ce vezi tu există, chiar dacă eu nu văd nimic?

— Nu ştiu ce vezi *tu,* spuse Larane, nu ştiu care mai este realitatea. Ştiu doar că ei sunt aici. Nu ştiu cine sunt, poate că trebuie să descoperim acest lucru. Cei pe care i-am văzut ieri arătau ca şi cum ar fi aparţinut unei societăţi primitive. Purtau piei de animale, dar aveau trăsături frumoase. Erau bine hrăniţi şi aveau nişte priviri foarte vii, pline de atenţie. Am avut senzaţia că ne-au văzut şi ei. Nu pot fi sigură.

Rod încuviinţă, clătinând din cap.

— Atunci, singurul lucru pe care-l mai aveţi de făcut este să intraţi în vorbă, nu-i aşa?! Bună băieţi, bine aţi venit pe SPES!

— Până acum, dispăreau dacă te apropiai de ei; acum în fiecare zi ajungem tot mai aproape, înainte să dispară, răspunse Larane, aproape serioasă.

— Larane, sări Ike, tu te auzi ce spui? Rod? Ascultaţi! Dacă aş veni la voi şi v-aş spune: „Ia ghiciţi ce mi s-a întâmplat, un extraterestru cu trei capete s-a teleportat pe satelit şi e aici”? Ce este? Nu-l vedeţi şi voi? Nu-l poţi vedea, Larane? Dar tu, Rod? Tu, Hal, îl vezi, nu-i aşa? are trei capete!

— Bineînţeles, confirmă Hal. Un nenorocit mic şi verde.

— Ne credeţi?

— Nu, răspunse Larane, pentru că voi minţiţi, în vreme ce noi nu.

— Sunteţi nebuni.

— Negând ceea ce eu şi restul oamenilor am văzut, demonstrezi că nici tu nu eşti departe.

— Nu vă supăraţi, interveni Hal, asta e o discuţie ontologică foarte interesantă, fraţilor, dar am întârziat aproape 25 de minute cu predarea documentaţiilor despre drivere.

***

În aceeeaşi seară, pe când muncea la proiecte, în interiorul cubului său, Ike simţi din nou uşoare descărcări electrice de-a lungul braţelor şi al spatelui. Avu senzaţia că este înconjurat de o mulţime invizibilă care murmură, emiţând sunete la limita percepţiei, şi respiră, exalându-i în faţă izuri dulcege şi cu aromă de mosc. Îşi ţinu capul în mâini, preţ de câteva minute, apoi privi din nou spre ecranul Schoenfeldt şi-i vorbi, de parcă s-ar fi adresat unei fiinţe vii:

— Nu trebuie să laşi să se întâmple aşa ceva. Nu ne lua şi această speranţă.

Cubul era gol, iar aerul încăperii nemişcat şi inodor.

Mai lucră o vreme, apoi merse în dormitor. Se lungi alături de nevastă, alături de tăcerea ei adâncă. Era departe de el, traversase graniţele unei alte lumi.

Iar Esther zăcea în spital cufundată într-o negură fără sfârşit. Nu, nu fără sfârşit. Temporară, un întuneric vindecător. Avea să vadă.

— Ce faci, Noah?

Băiatul se holba în chiuveta pe jumătate plină cu apă. Avea o expresie absentă.

— Mă uit la peştişorii aurii. Tocmai au ieşit din robinet.

***

— Problema trebuie enunţată astfel: în ce moment devine conceptul de iluzie adecvat pentru a descrie o experienţă plurală cu elemente de interactivitate?!

— Ei bine, spuse Jaime fără convingere, însăşi această

interactivitate poate fi o iluzie. Ca de exemplu, Ioana dare şi vocile pe care le-a auzit.

Helena, cea care părea că preluase conducerea Comitetului de Investigaţie, propuse:

— Ce-ar fi să-i invităm pe câţiva dintre oaspeţii noştri să participe la această întâlnire?

— Stai puţin, interveni Ike. Ai spus „experienţă plurală”, dar nu e vorba de aşa ceva. Eu n-am avut o asemenea experienţă şi mai sunt şi alţii în situaţia mea. Ce justificare ai pentru a spune că este vorba de o experienţă împărtăşită de mai mulţi? Dacă aceste fantome, aceşti „musafiri”, sunt impalpabili, dispar când te apropii de ei şi nu pot fi auziţi, atunci înseamnă că nu există. Cred că nu mai sunteţi raţionali…

— Îmi pare rău, Ike, dar nu cred că poţi să le negi existenţa doar pe baza faptului că tu nu eşti capabil să-i percepi.

— Bine, atunci, spune-mi tu pe ce bază mai solidă aş putea-o face?

— Negi că putem folosi aceleaşi principii pentru a-i accepta.

— Lipsa halucinaţiilor este considerată un principiu după care cineva poate judeca percepţiile unei persoane drept halucinaţii.

— Bine, atunci numeşte-le halucinaţii, spuse Helena, deşi „fantome” îmi suna mai bine. „Fantome” poate fi o denumire destul de adecvată. Problema este că noi nu ştim cum să coexistăm împreună cu aceste fantome. N-am mai avut nicicând o atare experienţă dar, înţelegeţi bine acest lucru, trebuie să învăţăm să ne descurcăm. Nu vor dispărea, credeţi-mă. S-au instalat aici şi chiar ceea ce înţelegem prin „aici” se modifică la rândul său. Poate că, dacă doreşti, ne-ai putea fi de un mare ajutor, Ike, deoarece tu nu-i vezi pe… pe musafirii noştri, şi nici modificările pe care le implică prezenţa lor. Treaba noastră însă, a celor care-i putem vedea, este să înţelegem *ce* sau

cine sunt ei. Din cauza asta, continuând să le negi existenţa ne împiedici munca.

— Cine, pe toţi dumnezeii, îi va distruge înainte să înnebunim cu toţii? strigă Ike, ridicându-se brusc de la masa de conferinţe. Nimeni nu-i răspunse. Toţi priveau în jos, încurcaţi. Părăsi încăperea, în tăcerea adunării.

Un grup de oameni alergau râzând pe Coridorul CE.

— Conduceţi-i spre trecere! striga un individ solid, Stiemen de la Secţia de Zbor, agitându-şi mâinile în direcţia unei mulţimi invizibile.

— Sunt bizoni! Sunt bizoni! Lăsaţi-i să treacă spre coridorul C, acolo e mai mult spaţiu!

Ike merse drept înainte, fără să privească în jur.

***

— Pe uşa de la intrare creşte un lujer de viţă de vie, observă Susan, la micul dejun. Avea un ton atât de placid încât Ike, bucuros s-o audă vorbindu-i din nou, nu înţelese imediat ceea ce spusese.

— Sue… începu el când pricepu.

— Ce pot să fac, Ike? Ce vrei de la mine? Vrei să mint, să nu spun nimic, prefăcându-mă că nu văd niciun lujer? Există. Arată ca un vlăstar de fasole roşie. E acolo.

— Sue, viţa de vie creşte în pământ. Pe Pământ. Nu există sol pe SPES.

— Ştiu asta.

— Cum poţi să ştii acest adevăr şi totuşi să-l negi?

— Merge spre trecut, tată, spuse Noah cu vocea sa intrată în schimbare.

— Despre ce-i vorba?

— Ei, bine, la început au fost oameni. Toate acele femei bătrâne şi ciudate, şi spectrele alea, îţi aminteşti? Apoi au apărut alte specii de oameni. Apoi animale, acum plante şi tot ce mai există. Mamă, ştii că au văzut balene în Rezervoare?

— N-am văzut decât caii din Comun, râse ea.

— Erau cu adevărat frumoase, rosti melancolic Noah.

— Eu nu le-am văzut, spuse Ike. Şi n-am văzut în Comun niciun cal.

— Erau o mulţime. Cred că nu prea aveai cum să te apropii de ei. Bănuiesc că erau sălbatici. Erau şi câţiva pătaţi. Nina *spune* că se numesc Appaloosa.

— N-am văzut caii, icni Ike. Îşi cuprinse faţa în mâini şi începu să plângă.

— Tată… zise încetişor Noah.

— E-n regulă, No, murmură Susan. Totu-i bine. Du-te la şcoală, iubitule.

Ike auzi deschiderea uşii. Susan îşi plimbă mâinile prin părul lui, ciufulindu-l, şi peste umeri, legănându-l uşor.

— E bine, Ike…

— Nu, nu-i bine. Nu-i deloc bine. Deloc, deloc. E o nebunie ceea ce ni se întâmplă. Totul s-a prăbuşit, s-a irosit, s-a dus pe apa sâmbetei Nimic nu mai merge.

Ea rămase mult timp tăcută, strângându-i umerii.

— Când mă gândesc, spuse într-un târziu, mi se face frică. Pare ceva supranatural dar ştiu că nu-i aşa, totul mi se pare foarte real. Abia atunci când uit cuvintele „supranatural” şi „real”, treaba asta devine inteligibilă. Mă uit la aceşti oameni şi la cai… la vlăstarul de pe uşă, şi-atunci înţeleg. Ce-am gândit noi, atunci când am socotit că putem pleca, aşa, pur şi simplu?! Cine suntem? Am adus cu noi, înăuntrul nostru, tot ceea ce vedem acum. Caii, balenele, femeile bătrâne şi copiii bolnavi… păstrăm totul în interior. Ei sunt noi, noi suntem ei, iar ei sunt aici.

Ike nu răspunse imediat.

— Aşa deci, spuse el, inspirând adânc. Să urmezi şuvoiul. Să crezi în inexplicabil. Să crezi că e de necrezut. De fapt, cine mai vrea să înţeleagă? Cine mai are nevoie de aşa ceva? Aceste lucruri devin ineligible atunci când nu te mai gândeşti la ele. Poate c-ar fi mai bine dacă ne-am lobotomiza cu toţi. Asta ne-ar simplifica mult viaţa.

Susan îşi luă mâinile de pe umerii lui şi se îndepărtă.

— Bănuiesc că după extirparea creierului ni se pot face nişte implanturi electronice, spuse ea. Şi nişte sonare individuale, ca să nu dăm peste fantome. Oare chirurgia este răspunsul la toate problemele noastre?

El se răsuci s-o privească în ochi, dar ea stătea cu spatele.

— Mă duc la spital, îl anunţă şi plecă.

***

— Hei! Fii atent! îi strigară. Nu ştia la ce se referă şi nici nu-l interesa. Poate că ei credeau că trece printr-o turmă de 01, ori printr-un grup de sălbatici goi, care dansau, ori printr-o mlaştină. El ştia că traversează Comunul, coridoarele, cuburile.

Noah revenise acasă să-şi schimbe hainele. Pretindea că s-a murdărit la fotbal cu noroiul care acoperea acum astroturf-ul din Comun. Ike însă călca pe iarba artificială lipsită de praf, inspira o atmosferă aseptică. Trecu prin ulmii şi castanii înalţi de douăzeci de metri, nu printre ei. Merse spre lifturi, apăsă pe taste şi ajunse în Centrul de Sănătate.

— Esther a fost externată în dimineaţa aceasta, îl înştiinţă, zâmbitoare, sora de gardă.

— Externată?!

— Da. Dis-de-dimineaţă a venit o fetiţă mică, o negresă, cu un bilet de la soţia dumneavoastră.

— Pot să văd biletul?

— Desigur. E în fişa ei. Aşteptaţi o clipă!

Îi dădu biletul. Nu era de la Susan. Era adresat lui Isaac Rose. Recunoscu scrisul de mână al lui Esther şi îl despături.

„Plec pentru un timp în munţi.

Cu dragoste,

Esther”

Ieşi din Centru şi se opri ca să cerceteze coridoarele. Se desfăşurau la stânga, la dreapta şi drept înainte. Aveau 2,2 metri înălţime, 2,6 metri lăţime. Erau vopsite în cafeniu deschis, cu excepţia pardoselii gri, pe care erau trasate dungi colorate. Liniile albastre se opreau în uşa Centrului de Sănătate, ori începeau de acolo, era acelaşi lucru, dar săgeţile albe care le întrerupeau din trei în trei metri indicau intrarea, nu ieşirea, deci putea spune că liniile albastre se termină acolo. Pardoseala era de un gri deschis, exceptând dungile colorate, impecabil de curată şi aproape plană, pentru că în Zona 8 convexitatea lui SPES era minimă. Luminaţia se făcea prin panouri aşezate în pereţi, la fiecare 5 metri. Ştia toate distanţele, toate devizele, toate materialele folosite, totul. Le avea în minte. Le gândise vreme de ani. Raţionase, le proiectase.

Nimeni nu se putea rătăci pe SPES. Toate coridoarele duceau în locuri cunoscute. Ajungeai acolo urmărind săgeţile şi dungile colorate. Chiar dac-ai fi mers pe toate coridoarele, cu toate lifturile, în orice direcţie, şi tot nu te-ai fi putut rătăci, ajungând acolo de unde-ai plecat. Nu aveai cum să te împiedici, deoarece pardoseala coridoarelor era perfect netedă şi vopsită în gri deschis, cu dungi colorate şi săgeţi albe, care te conduceau încotro doreai să mergi.

Ike făcu doi paşi şi se poticni, căzând. Îşi răni mâinile în ceva tare, cu o formă colţuroasă. O piatră – apărută din podeaua coridorului neted, de metal. Era închisă la culoare, de un gri-maroniu, străbătut de un vinişoare albe. O bucată mică, gălbuie, de lichen crescu lângă mâna sa. Îşi ridică braţul şi privi zgârietura de la încheietură. Linse picătura de sânge care se ivea din rană. Stând acolo, ghemuit, privi piatra, apoi se uită dincolo de ea. Nu văzu nimic altceva decât coridorul. Se ridică în picioare.

— Esther!

Vocea lui răsună neputincioasă de-a lungul coridoarelor.

— Esther, nu pot să mai văd. Învaţă-mă să văd!

Nimeni nu-i răspunse.

Înaintă, ocolind cu mare grijă piatra. Era o cale lungă şi nu putea fi sigur că nu se rătăcise. Nu ştia nici măcar unde se află, deşi urcuşul devenea tot mai abrupt, iar aerul rarefiat şi mai rece.

N-avu idee de nimic, până ce nu auzi vocea mamei sale.

— Isaac, dragă, te-ai trezit? întrebă ea, aproape cu asprime.

Se întoarse şi-o zări stând lângă Esther, într-o ieşitură a masivului de granit, pe marginea drumului abrupt şi prăfuit. În spatele lor, în zare, piscuri ninse străluceau în lumina limpede, orbitoare. Esther îl privea. Ochii ei erau de asemenea limpezi, dar întunecaţi.

— Acum putem coborî, spuse ea.

ASCENSIUNEA PE FAŢADA NORDICĂ

Din jurnalul lui Simon Interthwaite din Prima Expediţie pe strada Lovejoy.

21.II. Robert a ajuns în tabăra de la Bază cu cinci şerbeţi. A adus mai multe exemplare din ziarul *Times* de luna trecută, pe care le-am devorat cu lăcomie. Echipa noastră este acum completă. Mâine, grupa de avangardă porneşte urcuşul. Vremea e constantă.

22.II. Am însoţit grupa de avangardă până la trecătoarea de dedesubtul Terasei, apoi ne-am întors. Vânturi de până la 40 mile pe oră bat în rafale, dar vremea rămâne constantă. Seara, Peter a primit prin radio mesajul că totul e bine în tabăra de pe Terasă.

Şerbeţii cântă în faţa focurilor de tabără.

23.II. Ne pregătim. Am strâns legăturile. Vreme constantă.

24.II. Am ajuns cu uşurinţă la Tabăra de pe Terasă, după o căţărare de o zi. Zăbală înşelătoare la îmbinarea dintre grilaj, lambă şi uluc, dar grupul de avangardă lăsase frânghia la locul ei şi ne-am efectuat urcuşul fără dificultăţi prea mari. Omu Ba a folosit alergarea în salturi şi a ajuns

înaintea celorlalţi. Inventiv, dar indisciplinat. Exemplu negativ pentru ceilalţi şerbeţi. Tabăra de pe Terasă e netedă, uscată, adăpostită, mult mai confortabilă decât Baza. Ne-am bucurat că am scăpat de nesfârşiţii rododendroni. Seara a nins.

25.II. Imobilizaţi de zăpadă.

26.II. Idem

27.II. Idem. Am terminat ultimele pagini din *Times* (reclame).

28.II. Derek, Nigel, Colin şi cu mine am urcat, cu tot viscolul care ne orbea, să facem planul şi să fixăm pitonii. Vizibilitate foarte proastă, Nigel s-a plâns.

Ne-am întors la prânz, am ajuns la tabăra de pe Terasă la trei după-amiază.

29.II. Vânt puternic şi ploaie. Omu Ba beat din 27.II. Cu ce s-a îmbătat? Cantitatea de alcool pentru maşini de gătit a scăzut simţitor. Inventiv, dar nedisciplinat. Mustrarea e dificilă în aceste condiţii.

30.II. Robert s-a căţărat cu ajutorul frânghiei până sus, pe Cornişa nord-estică. A fost nevoit să se întoarcă, din cauza groazei şerbeţilor faţă de ocupanţi. Superstiţie de neînvins. Trebuie să eliminăm planurile pentru acea rută şi să ne îndreptăm direct spre Conducta de Drenaj. Nu mai putem rezista mult aici, înghesuiţi în această tabără, fără ziare. Nu e loc pentru şase oameni în cortul nostru şi-i auzim pe cei 16 şerbeţi certându-se mereu în ale lor. Acum văd că grupul e inutil de numeros, deşi unii au sub 1,55 metri înălţime. Zece oameni aleşi pe sprânceană ar fi suficienţi. Vizibilitatea zero toată ziua. Zăpadă, ploaie, vânt.

31.II. Furtună, lapoviţă, ceaţă. Trei şerbeţi au fost daţi dispăruţi.

1.III. S-a terminat extractul de carne. Derek e foarte deprimat.

4.III. Am sărit mai multe zile, din cauza furtunii de zăpadă. Astăzi, soare strălucitor, fără vânt, zăpadă orbitoare pe ridicăturile mai joase; de aici nu putem vedea înălţimile. Şerbeţii au revenit, după o inexplicabilă absenţă, aducând cu ei hrană. Moral ridicat. Am făcut săpături şi ne-am pregătit toată ziua pentru ascensiunea (două grupuri) de mâine.

5.III. Am reuşit! Ne aflăm pe Acoperişul Terasei! Privelişte copleşitoare. Piscul neatins încă, de la 2618, vizibil clar spre SE. Al doilea grup (Peter, Robert, opt şerbeţi) n-a ajuns încă. Am poposit într-un loc bătut de vânturi şi expus pe un povârniş abrupt. Şindrila alunecoasă din cauza ploii şi a lapoviţei.

6.III. Nigel şi doi şerbeţi au coborât înapoi, pe Muchea nordică să se întâlnească cu cel de-al doilea grup. Au revenit la 4 după amiază, fără să-i fi reperat. Au întârziat probabil la tabăra de pe Terasă. Îngrijorare. Radioul mut. Vântul în creştere.

7.III. Colin a făcut o întindere la umăr, căţărându-se pe frânghie, spre Fereastră. Un renghi stupid, copilăresc. Există sau nu ocupanţi, şerbeţii ţin foarte mult să nu-i deranjeze. Niciun semn de la al doilea grup. Mesajele radio greu de înţeles, interferenţe constante de la KWJJ, postul de muzică country. Atmosferă vântoasă, dar cerul e senin şi vremea constantă.

8.III. Am hotărât să urcăm mâine, dacă vremea se

menţine favorabilă. Am reparat echipamentul, am înlocuit susţinătorii de pitoni uzaţi. Şerbeţii nehotărâţi.

9.III. Sunt singur pe Acoperişul Superior.

Nimeni nu mai vrea să continue ascensiunea. Colin şi Nigel mă vor aştepta trei zile în tabăra de pe Acoperişul Terasei; Derek şi patru şerbeţi au început coborârea spre Bază. Eu am pornit cu doi şerbeţi, la cinci dimineaţa. Splendid răsărit de soare la est, la ora 7:04. Am urcat constant întreaga zi. O porţiune mai dificilă la ultima consolă. Şerbeţii foarte hotărâţi. Omu Ba, legănându-se pe frânghie, observă:

— Tii, ce mai privelişte, domn’e!

Extenuaţi la sosirea în tabăra de pe Acoperişul Superior, însă cei trei şerbeţi veniţi înaintea noastră ridicaseră corturi şi pregătiseră hrana. Panta e atât de abruptă aici, încât simt c-aş putea să mă rostogolesc prea în jos, în timpul somnului!

Şerbeţii cântă în cortul lor.

Deasupra mea, Vârful ascuţit şi Hornul, înălţându-se distinct pe fundalul stelelor.

Aici se opreşte jurnalul lui Simon Interthwaite. Patru din cei cinci şerbeţi care-l însoţeau în tabăra de pe Acoperişul Superior s-au întors la Bază, după trei zile. Au adus cu ei jurnalul, două veste curate şi un tub de pastă de anşoa. Raportul lor despre soarta lui Simon a fost incoerent Expediţia Interthwaite a abandonat încercarea de a escalada Faţada nordică a clădirii nr. 2647 de pe strada Lovejoy şi s-a întors la Calcutta.

În 1980, o expediţie formată din angajaţi la Compania Izutsu, împreună cu patru ghizi şerbeţi, a atins vârful, folosind o rută de pe Faţada nordică, înaintând de-a curmezişul ferestrelor birourilor şi plantând piloni ajutători, direct până la streaşină.

Protestul ocupanţilor a fost zadarnic.
Nimeni n-a escaladat încă Hornul.

PIATRA CARE A SCHIMBAT LUCRURILE

O nurobl, pe nume Bu, lucrând într-o zi cu echipa ei la grămada de pietre de la Colegiul Obling, găsi piatra care a schimbat lucrurile.

Acolo unde locuiesc oblii, malurile râului sunt stâncoase. Bolovani, grohotiş, pietre mici, prundiş şi pietriş formează grămezi care se întind pe mile întregi, în susul şi în josul curentului. Oraşele oblilor sunt construite din piatră; de obicei, pentru mesele cu carne, ei vânează iepuri-de-stâncă.

Nuroblii lor se adună şi prepară ierburi şi licheni ce constituie hrana obişnuită, înalţă casele şi colegiile şi le menţin curate, fiindcă oblii devin foarte nervoşi şi nefericiţi când lucrurile nu sunt păstrate în ordine.

Inima unui oraş obl o reprezintă colegiul lui, iar mândria oricărui colegiu e dată de terasele sale, care coboară în trepte, de la înaltele clădiri de piatră spre râu. Pietrele teraselor sunt aranjate după mărime: bolovani pentru pereţii exteriori, între ei – rânduri de pietre mari, apoi de pietre mai mici şi, în sfârşit terasele interioare, din pietricele aranjate în mozaicuri elaborate şi modele din pietriş. Pe terase, oblii se preumblă sau adastă în zilele lungi şi calde, fumând din pipe de steatit şi discutând despre istorie, istorie naturală, filosofie şi metafizică. Atâta timp cât pietrele sunt aranjate în funcţie de formă şi mărime, iar modelele sunt păstrate curate şi în ordine, oblii

se bucură de pacea spiritului şi pot gândi profund. După conversaţiile de pe terasă, cei mai în vârstă şi cei mai înţelepţi dintre obli intră în colegii şi notează tot ce s-a gândit şi s-a spus mai interesant în Cărţile de Amintire, care stau aranjate cu grijă pe rafturile din bibliotecile colegiilor.

La începutul primăverii, când râul se revarsă peste terase, rostogolind la întâmplare pietrele, luând cu el pietrişul şi pricinuind mari neorânduieli, oblii rămân închişi în colegii. Acolo citesc din Cărţile de Amintire, discută şi adnotează, plănuiesc noi modele pentru terase, mănâncă festinul cu carne şi fumează. Nurii lor gătesc, servesc la masă şi fac curăţenie în încăperile colegiilor. Cum trec inundaţiile, nurii încep să sorteze pietrele şi să repare terasele. Se grăbesc s-o facă, fiindcă dezordinea rămasă după inundaţii îi enervează foarte tare pe obli şi, când aceştia sunt nervoşi, îi bat şi-i violează pe nuri mai abitir ca de obicei.

Inundaţiile de primăvară din acel an rupseseră zidul de bolovani al oraşului Obling, lăsând în urmă, pe terase, ramuri şi vreascuri şi alte gunoaie sau distrugând multe dintre modele. Terasele Colegiului Obling erau vestite pentru ordinea perfectă şi frumuseţea complicată a structurilor din pietre. Obli vestiţi îşi petrecuseră aici ani întregi din viaţă, proiectând modelele şi alegând pietrele; un mare designer, Aknegni, se spune că ar fi muncit cu propriile lui mâini la perfecţionarea creaţiei sale. Dacă o singură piatră dintr-o astfel de structură se pierde, nuroblii petrec zile întregi scormonind prin grămezile de stânci după un înlocuitor de exact aceeaşi formă şi mărime. La o astfel de sarcină era angajată Bu, împreună cu echipa, când dădu peste piatra care a schimbat lucrurile.

Când sunt necesare înlocuiri, nurii care lucrează la grămezile de pietre fac adesea o copie brută a porţiunii de mozaic, ca să poată testa pietricelele care se potrivesc, fără să le mai transporte până sus, pe terasa interioară. Bu aşezase o piatră în modelul de testare descris şi-o privea ca

să se asigure că mărimea şi forma sunt cele necesare, când fu izbită de o calitate a acesteia pe care nu o mai remarcase niciodată înainte: culoarea. Pietricelele din respectiva parte a modelului erau toate ovaluri, mari de o palmă şi un sfert lăţime şi o palmă şi jumătate lungime. Piatra pe care Bu tocmai o potrivise în modelul de testare era perfectă ca mărime, ovală şi se potrivea întocmai; dar, în timp ce pietrele celelalte erau colorate în cea mai mare parte cenuşiu închis, cu granulaţie nu prea mare, cea nouă era de un albastru-verzui strălucitor, stropită cu pete de un verde-jad mai pal.

Bu ştia, desigur, că respectiva culoare a pietrei nu are absolut nicio importanţă, că este o calitate accidentală şi minoră, care nu afectează în niciun fel modelul. Cu toate acestea, se surprinse privind cu o ciudată satisfacţie la bolovanul albastru-verzui. De fapt, îşi spuse: „Această piatră e minunat de frumoasă.” Nu se uita, aşa cum ar fi trebuit, la întregul model, ci la o singură piatră, a cărei culoare era scoasă în evidenţă de tenta mai stinsă a celorlalte. Bu fu neobişnuit de tulburată; gânduri ciudate îi veniră în minte. Îşi spuse: „Această piatră e semnificativă. Are un înţeles. E un cuvânt.” O ridică şi o ţinu în palmă, studiind modelul test.

Modelul original, sus pe terasă, era denumit Modelul Decanului, în cinstea decanului Colegiului, Festl, care elaborase planurile pentru această porţiune a terasei. Când Bu aşeză piatra albastru-verzuie în aranjament, privirea îi fu din nou atrasă de culoare, abătându-i atenţia de la model; nu desluşi însă nicio semnificaţie în asta.

Duse piatra albastru-verzuie la maistrul nur al grămezii de pietriş şi-l întrebă dacă lui i se pare ceva nelalocul lui, ciudat sau deosebit în legătură cu piatra. Maistrul o examină gânditor, dar într-un târziu deschise larg ochii, în semn că nu.

Bu duse piatra pe terasele interioare şi o aşeză la locul cuvenit. Se potrivea întocmai în modelul Decanului; forma

şi mărimea erau perfecte. Depărtându-se însă pentru a studia structura, Bu îşi zise că nu seamănă deloc cu modelul Decanului. Piatra cea nouă nu modifica modelul, pur şi simplu completa un aranjament de care Bu nu-şi dăduse seama până atunci: o combinaţie de culori, care avea prea puţină legătură, sau deloc, cu aranjamentul de formă şi mărime din Modelul Decanului. Noua piatră completa o spirală de pietre albastru-verzui, pe fundalul de romburi întrepătrunse cu ovaluri care formau centrul modelului lui Festl. Majoritatea pietrelor albastru-verzui erau acelea puse de Bu în ultimii ani; spirala fusese însă începută de alt nur, înainte ca Bu să fie promovată la Modelul Decanului.

Tocmai atunci, decanul Festl se nimeri să facă o plimbare sub soarele primăvăratic, cu arma ruginită pe umăr, cu pipa în gură, bucuros să vadă cum se repară stricăciunile aduse de inundaţii. Decanul era un obl bătrân şi cumsecade, care n-o violase niciodată pe Bu, deşi o mângâia adesea. Bu îşi adună tot curajul, îşi ascunse privirea şi rosti:

— Luminate Decan! Ar binevoi luminatul Decan, în marea sa înţelepciune, să-mi spună care este înţelesul verbal al acestei porţiuni din modelul iniţial, pe care tocmai l-am reparat?

Decanul Festl se opri, poate puţin nemulţumit că a fost întrerupt din meditaţiile sale; văzând-o însă pe tânăra nur ghemuindu-se atât de modest şi ferindu-şi ochii, o mângâie părinteşte şi-i răspunse:

— Desigur. Această porţiune din modelul creat de mine înseamnă, la nivelul cel mai simplu: „Eu aranjez pietrele frumos” sau „Eu aranjez pietrele într-o ordine excelentă”. Există, desigur şi o semnificaţie imanentă postverbală la un nivel superior, ca şi în Inefabila Arcana. Însă tu nu trebuie să-ţi baţi căpşorul cu aşa ceva!

— Este oare posibil, întrebă nurul cu o voce umilă, să găsim un înţeles în **culoarea** pietrelor?

Decanul zâmbi din nou şi o mângâie în diferite locuri.

— Cine poate şti ce se petrece în capul nurilor! Culoare! Semnificaţie în culoare! Acum, du-te, puişor de nur. Ai făcut o treabă foarte bună aici. Foarte îngrijit, foarte frumos.

Plecă mai departe, pufăind din pipă şi profitând de soarele primăvăratic.

Bu se întoarse la grămadă, să sorteze pietre, dar mintea îi era deja stârnită. Toată noaptea visă piatra albastru-verzuie. În vis, aceasta îi vorbea, iar pietrele din modelul ce-o înconjura începură şi ele să vorbească. La trezire, Bu nu-şi putu aminti cuvintele pe care le rostiseră pietrele.

Soarele nu se ridicase încă din culcuş, dar nurii erau treji, iar Bu vorbi cu câteva colege de cuib şi prieteni de muncă, în timp ce-i hrăneau şi-i curăţau pe pui şi-şi luau grăbiţi micul dejun de licheni fripţi, reci.

— Veniţi pe terasă, acum, înainte să se trezească oblii, îi chemă Bu. Vreau să vă arăt ceva.

Bu avea multe prietene şi mulţi prieteni şi vreo opt sau nouă nuri o urmară pe terasă, mulţi luându-şi cu ei şi puii nou născuţi sau care abia învăţau să meargă.

— Ce-o mai fi având în cap Bu, de data asta? îşi aruncau râzând.

— Ia priviţi aici, le arătă Bu când ajunseră în dreptul terasei interioare proiectate de decanul Festl. Priviţi aranjamentele. Şi uitaţi-vă şi la *culorile* pietrelor.

— Culorile nu înseamnă nimic, zise unul dintre nuri, iar un altul adăugă:

— Culorile nu fac parte din model, Bu.

— Şi dacă n-ar fi aşa? rosti Bu. Priviţi, numai!

Nurii, obişnuiţi cu tăcerea şi supunerea, priviră.

— Ei bine, zise unul dintre ei după un timp, ce lucru uimitor!

— Ia uitaţi-vă aici! remarcă cel mai bun prieten al lui Bu, Ko. Această spirală albastru-verzuie care traversează întreg Modelul Decanului! Uite şi cinci hematite roşii, în jurul unei pietre galbene – ca o floare.

— Toată porţiunea din bazalt cafeniu traversează întregul

model, nu-i aşa? observă micuţa Ga.

— Formează un alt model, diferit, zise Bu. Poate e un model imanent cu o semnificaţie inefabilă.

— Ia mai termină, Bu, trânti Ko. Eşti cumva profesor?

Ceilalţi râseră, dar Bu era prea surescitată ca să-şi dea seama că devine caraghioasă.

— Nu, rosti ea sincer, dar uitaţi-vă la piatra albastru-verzuie, acolo, ultima din spirală.

— Serpentinită, constată Ko.

— Ştiu, dar dacă Modelul Decanului înseamnă ceva – a zis că acea porţiune înseamnă „Îmi aranjez pietrele frumos” – ei bine, piatra albastru-verzuie n-ar putea să însemne un cuvânt diferit? Cu un înţeles diferit?

— Ce înţeles?

— Nu ştiu. Ziceam că poate ştiţi voi.

Bu privi plină de speranţă spre Un, nurul mai în vârstă, care fusese schilodit în tinereţe din cauza alunecării unei stânci, era totuşi atât de bun la menţinerea modelelor, încât oblii îl lăsaseră să trăiască. Un se uită la piatra albastru-verzuie şi la curba formată de celelalte pietre albastru-verzui şi, în sfârşit, spuse încetişor:

— S-ar putea să însemne „Nurul aranjează pietre”.

— Care nur? întrebă Ko.

— Bu, zise micuţa Ga. Ea a aranjat piatra.

Bu şi Un deschiseră amândoi larg ochii, ceea ce însemna negare.

— Modelele nici nu vorbesc despre nuri! sări Ko.

— Poate că modelele în culori, da, răspunse Bu, surescitată şi clipind foarte repede.

— „Nurul”, afirmă Ko urmând curba albastru-verzuie cu toţi cei trei ochi – „aranjează frumos pietrele, în bucle greu de controlat.” Doamne! Ce mai e şi asta? Citi înainte de-a lungul curbei: „în bucle greu de controlat pre...” – asta ce mai e? Ah, „prevestind vizibilul.”

— „Viziunea”, sugeră Un. „Viziunea a...” nu ştiu ultimul cuvânt.

— Vezi toate astea în culoarea pietrelor? întrebă Ga, uluită.

— În modelele culorilor, răspunse Bu. Ele nu sunt întâmplătoare. Nu sunt lipsite de înţeles. Tot timpul noi le-am aranjat în modele – nu numai cele proiectate de obli, pe care le executăm, ci şi altele, – ale nurilor – cu noi sensuri. Uitaţi-vă, uitaţi-vă la ele!

Cum erau obişnuiţi cu tăcerea şi supunerea, priviră cu toţii la modelele de pe terasa interioară a colegiului Obling. Văzură cum aranjamentul după formă şi dimensiune al pietricelelor şi al pietrelor mai mari formau pătrate, ovaluri, triunghiuri, decaedre, zigzaguri şi modele rectilinii, de o mare frumuseţe ordonată şi sens. Şi mai văzură cum aranjamentul pietrelor după culoare crease alte modele, mai puţin complete, adesea abia schiţate sau sugerate – cercuri, spirale, ovaluri şi complexe labirinturi de curbe, de mare şi neprevăzută frumuseţe şi sens. Astfel, un arc lung şi ondulat de pietre albe de cuarţită trecea drept prin mijlocul liniei drepte, duble, formate de pietrele de mărimea unei palme, iar zona romboidală a pietrelor de o jumătate de palmă părea un element dintr-un semicerc lung, galben-deschis.

Ambele modele erau acolo; se anulau unul pe celălalt sau făceau parte unul dintr-altul? Era greu să le observi pe amândouă o dată, dar nu imposibil.

După o vreme, micuţa Ga întrebă:

— Am făcut toate astea fără măcar să ştim?

— Eu m-am uitat întotdeauna la culoarea pietrelor, rosti Un cu voce joasă, privind în jos.

— Şi eu la fel, mărturisi Ko. Am ţinut seama şi de granulaţie, şi de compoziţie. Am început în porţiunea cotită de la Unghiurile de Cristal – arătă spre o porţiune foarte veche şi vestită a terasei, proiectată de marele Oholothl. Anul trecut, după ultima inundaţie, când am pierdut multe pietre din model, îţi mai aminteşti? Am luat o mulţime de ametiste din Peşterile Ubi. Ador purpuriul! Tonul lui era

sfidător.

Bu privi la cercul de turcoaze mici şi netede, încrustate într-un colţ al mai multor dreptunghiuri întrepătrunse.

— Mie îmi place albastrul-verzui şopti ea. Lui îi place purpuriul. Noi vedem culorile pietrelor. Noi formăm modelele. Noi aranjăm modelele foarte frumos.

— Credeţi c-ar trebui să le spunem Profesorilor? întrebă micuţa Ga, surescitată. S-ar putea să ne dea mai multă hrană.

Bătrânul Un deschise foarte larg ochii.

— Să nu sufli niciun cuvinţel Profesorilor! Lor nu le place să schimbe aranjamentele. Doar ştii. Devin nervoşi. Ar putea, devenind nervoşi, să ne pedepsească.

— Nu ne e frică, şopti Bu.

— Ei n-ar înţelege, hotărî KO. Ei nu se uită la culori. Nu ne ascultă niciodată. Şi chiar dacă ar face-o, vorbele unor nuri n-ar avea nicio importanţă. Nu credeţi? Dar eu mă voi întoarce la Peşteri, să mai iau nişte ametiste şi să termin porţiunea aceea cotită! promise, arătând spre Unghiurile de Cristal, unde reparaţiile abia începuseră. Nu-şi vor da seama niciodată.

Puiul neascultător din grija lui Ga, fiul Profesorului Endl, scotea pietricele din Triunghiul Superior, fapt pentru care trebui să i se administreze o mamă de bătaie.

— Doamne, oftă Ga, e groaznic! Se cunoaşte că e pui de obl. Nu ştiu ce să mă mai fac cu el!

— Va merge la şcoală anul viitor, zise Un aspru. Vor şti ei, ce să-i facă acolo.

— Dar eu ce-o să mă fac fără el? întrebă Ga.

Soarele era de-acum sus, pe cer, şi Profesorii puteau fi văzuţi cum privesc de la ferestrele dormitoarelor lor, spre terase. Cu siguranţă, nu le-ar fi plăcut să vadă nuri hoinărind. Iar puilor le era, desigur, cu desăvârşire interzis accesul în interiorul colegiului. Bu şi ceilalţi se întoarseră grăbiţi la cuiburi şi la ateliere.

***

Ko se duse la Peşterile Ubi în aceeaşi zi, iar Bu îl însoţi; reveniră cu saci plini de ametiste frumoase şi lucrară mai multe zile să termine porţiunea curbată, pe care au denumit-o Valurile de Purpură, aflată în reparaţia şi întreţinerea zonei Unghiurile de Cristal. Ko era fericit la lucru, cânta şi glumea, iar noaptea făcea dragoste cu Bu. Dar ea rămânea preocupată. Studiind iar şi iar modelele de culoare de pe terase, găsea din ce în ce mai multe şi mereu mai variate înţelesuri şi idei.

— Toate sunt despre nuri? întrebă bătrânul Un.

Artrita îl ţinea departe de terase, dar Bu îi raporta zilnic descoperirile ei.

— Nu, recunoscu Bu, cele mai multe sunt despre obli şi nuri laolaltă. Şi despre pui. Dar nurii le-au făcut, deci sunt diferite. Modelele oblilor nu vorbesc niciodată cu-adevărat despre nuri, doar despre obli şi ce gândesc ei. Dacă însă începi să cunoşti culorile, ele spun lucruri foarte interesante!

Bu era atât de surescitată şi de convingătoare că şi alţi nuri din Obling au început să studieze modelele de culori, învăţând cum să le citească sensul. Procedeul s-a răspândit în alte cuiburi, şi, curând, în alte oraşe. N-a trecut mult şi nurii din susul şi din josul văii descopereau că şi terasele lor erau pline de modele neobişnuite cu pietre colorate şi mesaje surprinzătoare despre obli, nuri şi pui.

Mulţi nuri, totuşi, întristaţi de această idee, refuzau cu fermitate să vadă modele în culori sau să permită culorii unei pietre să aibă vreun sens.

— Oblii contează pe noi să nu schimbăm lucrurile, spuneau aceşti nuri. Suntem nuroblii lor. Contează pe noi să menţinem modelele lor în ordine şi pun liniştiţi şi să păstrăm ordinea, pentru ca ei să facă treburi importante. Dacă începem să inventăm noi înţelesuri, să facem schimbări, să distrugem modelele, unde o să ajungem? Nu

este cinstit faţă de obli.

Dar Bu nu ţinea seamă de toate acestea; era mândră de descoperirea ei. Nu mai asculta în tăcere. Începuse să vorbească. Umbla prin atelierele de muncă şi vorbea. Într-o seară, făcând uz de tot curajul pe care-l avea şi purtând la gât, pe o cureluşă, un turcoaz perfect lustruit pe care-l numea piatra ei proprie, urcă spre terase. Le traversă, printre Profesorii uluiţi şi ajunse la Mozaicul Rectorat unde Astl, femeia Rector, savantă de renume, se plimba, meditând solitar, cu vechea puşcă aruncată pe spate şi fuioare de fum ieşindu-i din pipa-i fumegândă. Nici chiar un Profesor plin n-ar fi întrerupt-o într-un asemenea moment sacru. Dar Bu se duse drept la ea, se ghemui, îşi acoperi ochii şi rosti cu o voce tremurătoare, dar clară:

— Doamnă Rector! Vreţi să binevoiţi să-mi răspundeţi la o întrebare?

Femeia Rector fu neplăcut impresionată şi tulburată de acest comportament nelalocul lui. Se întoarse către Profesorul cel mai apropiat şi porunci:

— Această nur e nebună; luaţi-o de aici, vă rog!

Bu a fost condamnată la zece zile închisoare, unde să fie violată după plac de studenţi, apoi a fost trimisă la carierele de piatră, pentru o sută de zile.

Când a revenit la cuib, era gravidă de la unul dintre violuri şi destul de slabă din cauza muncii în cariere, dar tot mai purta la gât turcoazul. Toate tovarăşele ei de cuib şi prietenii de la muncă au întâmpinat-o cu bucurie, cântând cântece compuse din cuvintele de pe modelele colorate ale teraselor. Ko o consolă cu o afecţiune caldă în noaptea aceea şi-i spuse că puiul ei va fi şi puiul lui, iar cuibul ei va fi şi cuibul lui.

Nu peste multe zile, ea intră în colegiu (prin bucătărie) şi-şi făcu drum (cu ajutorul nurilor de serviciu) spre camera Canonului.

Canonul Colegiului Obling era un obl foarte bătrân, recunoscut pentru erudiţia sa în lingvistică şi metafizică.

Dimineaţa se trezea încet, în acea dimineaţă făcu la fel şi privi cu oarecare mirare la nurul de serviciu care venise să-i dea la o parte perdelele şi să-i servească micul dejun. Părea o persoană diferită. Ar fi pus mâna pe armă, dar era prea somnoros.

— Bună, bolborosi. Eşti nouă, nu-i aşa?

— Aş dori să-mi răspundeţi la o întrebare, zise nurul.

Canonul se trezi de-a binelea şi se holbă la această fiinţă uluitoare.

— Ai cel puţin decenţa să-ţi acoperi ochii, nur! se răsti el, dar în fapt nu era prea furios. Ajunsese atât de bătrân, încât nu mai era sigur de obiceiuri, astfel că o schimbare nu-l deranja atât cât ar fi trebuit.

— Nimeni altul nu-mi poate răspunde, insistă nurul. Vă rog, ajutaţi-mă. Ştiţi cumva dacă o piatră albastru-verzuie dintr-un model poate fi un cuvânt?

— A, sigur că da, îşi aminti Canonul, înviorându-se. Deşi, bineînţeles, toată semnificaţia verbală coloristică e de mult ieşită din uz. A ajuns de interes doar pentru anticari, pentru ţicniţi bătrâni ca mine, hmm… Cuvintele-culoare nu mai intervin nici în cele mai arhaice modele. Doar în cele mai vechi Cărţi de Amintire.

— Ce înseamnă?

Canonul se întreba dacă visează – discuta lingvistică istorică cu un nur, înainte de micul dejun! Dar era un vis distractiv…

— Semnificaţia culorii albastru-verzui – ca şi piatra pe care-o porţi ca podoabă – ar putea, în forma sa adjectivală, să indice în cadrul unui model calitatea unei voinţe nestingherite. Ca substantiv, culoarea ar fi folosită pentru a însemna – cum să-i zic? – absenţa constrângerii, lipsa de control, o condiţie a autodeterminării.

— Libertate, traduse nurul. Libertate înseamnă?

— Nu, draga mea, spuse Canonul. A însemnat, dar acum a încetat.

— De ce?

— Deoarece cuvântul e demodat, rosti Canonul, începând să se plictisească de acest dialog inexplicabil. Acum du-te, ca un nur de treabă, şi spune servitorului să-mi aducă micul dejun!

— Uită-te pe fereastră, strigă nurul cu privirea înfocată, cu o voce atât de pătimaşă, încât Canonul se alarmă. Uită-te pe fereastră, la terase! Priveşte culorile pietrelor! Priveşte modelele făcute de nuri, desenele formate de noi, sensurile pe care le-am înscris! Caută libertatea! Te rog să priveşti!

Şi, cu această rugăminte finală, fiinţa năucitoare dispăru. Canonul rămase privind fix la uşa dormitorului; peste o clipă, aceasta se deschise. Vechiul său nur de serviciu intră cu o tavă pe care se aflau ceai din plante de piatră şi lichen afumat fumegând.

— Bună dimineaţa, mărite Canon! rosti ea veselă. V-aţi şi trezit? Ce dimineaţă minunată!

După ce puse tava jos, lângă pat, trase larg perdelele.

— A fost aici, adineauri, o tânără nur? întrebă Canonul, destul de nervos.

— Bineînţeles că nu, domnule. Eu cel puţin nu ştiu, mărturisi nurul de servici.

Oare nu cumva se uitase *direct* la el un moment, cu înţeles? Ar fi avut îndrăzneala asta? Desigur că nu.

— Terasele arată minunat în dimineaţa asta, continuă ea. Canonitudinea voastră ar trebui să arunce o privire.

— Ieşi afară, afară, mârâi Canonul, iar nurul plecă făcând o reverenţă umilă şi acoperindu-şi ochii.

Canonul luă micul dejun în pat, apoi se sculă. Se duse la fereastră să privească spre terasele colegiului său, în lumina matinală.

O clipă, crezu că visează iar, văzând modele cu totul diferite de acelea pe care le văzuse toată viaţa sa pe aceste terase – modele îndrăzneţe de curbe şi culori, expresii uimitoare, sensuri neînchipuite, o minunată noutate a înţelesului şi a frumuseţii – apoi deschise ochii larg, foarte

larg şi clipi: totul dispăruse. Ordinea familiară şi adevărată a teraselor se întindea în faţa lui clară, în lumina dimineţii. Nu mai era nimic altceva de văzut. Canonul se întoarse cu spatele la fereastră şi deschise o carte.

Aşa că nu văzu şirul lung de nurobli ieşind din cuiburi şi din ateliere, jos, sub zidul de bolovani, ducând cu ei puii şi dansând pe măsură ce se apropiau, dansând şi cântând de-a lungul teraselor. Auzea cântecul, dar numai ca un zgomot fără importanţă. Abia după ce prima piatră zbură prin geam, ridică privirea şi strigă agitat:

— Ce înseamnă toate astea?

KERASTIONUL

Pentru Roussel Sargent, care l-a inventat

Micuţa castă a Tăbăcarilor era sacră. Pentru a mânca hrana preparată de un Tăbăcar, era nevoie de un an de purificare pentru un Tinichigiu sau un Sculptor, şi chiar şi cei din castele cu o putere mai mică, precum Negustorii, trebuiau curăţaţi printr-o abluţiune timp de o noapte, după ce avuseseră de-a face cu obiecte din piele. Chumo făcea parte din casta Tăbăcarilor de la vârsta de cinci ani şi auzise sălciile foşnind toată noaptea, la Nisipurile Cântătoare. Trecuse prin proba de aptitudini şi de atunci purta o bluză roşu-aprins cu albastru şi pieptarul specific Tăbăcarilor, făcute din pânză ţesută la un război din lemn de salcie. Trecuse proba de măiestrie şi de atunci purta colierul Meşterilor Tăbăcari, un şir de tuberculi uscaţi cu incizii din linii şi cercuri duble. Astfel îmbrăcată şi împodobită, stătea printre sălcii lângă locul de înmormântare, aşteptând procesiunea funerară a fratelui său, care încălcase legea şi-şi trădase casta. Stătea dreaptă şi tăcută, privind spre satul de pe malul râului şi ascultând răpăitul tobei.

Nu se gândea, nu voia să se gândească, dar îl vedea pe fratele ei, Kwatewa, printre trestiile de lângă râu, alergând în faţa ei – un băieţel prea tânăr ca să facă parte dintr-o castă, prea tânăr pentru a fi poluat de către sacru, un

băieţel neastâmpărat care sărea la ea dintre trestiile înalte, ţipând: „Sunt un leu de munte!” Un băieţaş serios, care urmărea curgerea râului, întrebând: „Se opreşte vreodată? De ce nu se poate opri din mers, Chumo?”

Un copil de cinci ani, întorcându-se de la Nisipurile Cântătoare, venind drept la ea şi aducându-i veselie, acea veselie nebună şi serioasă care-i strălucea pe faţa rotundă. „Chumo! am auzit nisipul cântând! L-am auzit! Trebuie să devin un Sculptor, Chumo!”

Ea rămăsese nemişcată. Nu-i întinsese braţele. Iar el încetinise alergarea spre ea, apoi rămăsese locului neclintit, cu faţa întunecându-i-se treptat. Erau fraţi doar de mamă. Acum are probabil rubedenii adevărate. Erau din caste diferite. Nu se vor mai atinge niciodată.

Zece ani mai târziu, venise împreună cu o mulţime de săteni să asiste la proba de aptitudini a lui Kwatewa, să vadă sculpturile făcute de el în Piaţa Câmpiei întinse, unde sculptorii îşi exercitau arta. Nicio adiere de vânt nu rotunjise încă marginile ascuţite şi nu nivelase curbele formei clasice pe care o făurise cu atâta vervă şi siguranţă: Trupul lui Amakumo. Văzu admiraţia şi invidia pe feţele surorilor şi ale fraţilor lui adevăraţi. Stând de-o parte, printre membrii castei sacre, îl auzi pe purtătorul de cuvânt al Sculptorilor care-i dedica lui Amakumo opera de debut a lui Kwatewa. Când termină, se stârni un vânt dinspre deşertul nordic, vântul lui Amakumo – Mama care-şi devorează trupul, devorându-se pe sine. Chiar în timp ce ei priveau, vântul distruse sculptura lui Kwatewa. Curând, aceasta deveni o grămadă informă, o pală de nisip alb împrăştiat pe câmpul de probă. Frumuseţea se întorsese la Mamă. Pentru creatorul său, faptul că sculptura fusese distrusă atât de repede şi de total era o mare onoare.

Procesiunea funerară se apropia. Auzi sau îşi închipui că aude bătăile tobei, încet, nu mai tare decât bătăile inimii.

Piesa ei de atestare fusese cea tradiţională pentru femeile Tăbăcar, o membrană de tobă. Nu o tobă de

înmormântare, ci una pentru dans, zgomotoasă, vopsită violent în roşu şi cu ciucuri de aceeaşi culoare. „Membrana tobei, membrana fecioriei” o numeau fraţii săi adevăraţi, făcând glume deocheate pe socoteala ei, dar n-o puteau face să roşească. Tăbăcarii nu aveau obiceiul ăsta. Ei trecuseră dincolo de ruşine. Fusese aşadar o tobă excelentă, culeasă imediat de pe câmpul de atestare de un Muzician bătrân, care atâta o folosise, că instrumentul îşi pierduse vioiciunea culorii şi ciucurii roşii. Membrana a rezistat însă toată iarna, apoi până la Ceremonia Roppi, când s-a crăpat – în sfârşit – în timpul baterii ritmului pentru dansul sub lumina lunii, lung de o noapte întreagă când Chumo şi Karwa şi-au unit pentru prima oară cosiţele purtate la încheieturi. Chumo fusese mândră de-a lungul întregii ierni, ori de câte ori auzea răpăitul tobei ei, tare şi clar, pe ringul de dans, fusese mândră când membrana plesnise şi se dăruise Mamei; dar asta era nimic, pe lângă mândria pe care i-o stârneau sculpturile lui Kwatewa. Deoarece orice lucru bine făcut şi orice lucru puternic aparţine Mamei. Ea îl va dori, nu va aştepta să i se dăruiască singur, ci îl va lua. Astfel, copilul care moare de mic este numit Copilul Mamei. Frumuseţea, calitatea cea mai sacră din toate, îi aparţine; trupul Mamei este cel mai frumos lucru dintre toate. Deci, tot ce seamănă cu Mama, se făureşte din nisip.

Să-ţi păstrezi opera, să încerci s-o păstrezi pentru tine, să-i răpeşti Mamei trupul, Kwatewa! Cum ai putut, cum ai putut să faci una ca asta, frate? repeta inima ei. Respinse însă întrebarea, aruncând-o înapoi în tăcere şi rămase fără o vorbă la umbra sălciilor, copaci sacri pentru casta ei, urmărind cortegiul funerar care traversa câmpurile de în. Era ruşinea lui, nu a ei. Ce era ruşine pentru un Tăbăcar? Căci ea simţea mândrie, da, asta simţea, mândrie. Fiindcă ceea ce Dastuye Muzicianul ţinea acum în mână şi ducea la buze, în timp ce păşea în fruntea procesiunii, era capodopera ei, însoţind noua fantomă spre mormântul

trupului acesteia.

Chumo crease acel instrument, kerastionul, flautul care se foloseşte numai la înmormântări. Kerastionul e făcut din piele, piele umană tăbăcită, care a aparţinut mamei sau unei străbune a mortului.

Când Wekuri, mama lui Chumo şi a lui Kwatewa, murise cu două ierni în urmă, Chumo Tăbăcăriţa îşi ceruse dreptul. La înmormântarea lui Wekuri fusese folosit un kerastion foarte vechi, moştenit de la bunicile ei; iar după ce terminase, Muzicianul îl pusese în mormântul deschis lângă preşurile care o înfăşurau pe Wekuri. Asta fiindcă, în noaptea precedentă, Chumo jupuise braţul stâng al cadavrului, intonând, în timp ce muncea cântecele castei ei proslăvind puterea, cântece care cer ca mama moartă să-şi întrupeze vocea şi cântecul în instrument. Menţinuse bucata de piele elastică, frecând-o cu leacuri secrete, înfăşurând-o în jurul unui cilindru de lut, umezind-o, ungând-o cu ulei, ajustându-i şi îmbunătăţindu-i forma, până când lutul devenise pulbere şi fusese scuturat din tub, pe care apoi îl curăţase, îl frecase, îl unsese şi-i dăduse forma finală. Era un privilegiu de care doar cei mai puternici, cei mai lipsiţi de ruşine dintre Tăbăcari beneficiau, acela de a face un kerastion din pielea propriei mame. Chumo îl ceruse fără frică sau îndoială. În timp ce muncea, îşi închipuise de multe ori cum Muzicianul va conduce procesiunea, cântând din flaut, călăuzind propriul ei spirit spre mormânt. Se întrebase care dintre Muzicieni ar putea fi şi cine ar putea face parte din cortegiul său funerar. Nicio clipă nu se gândise că vor cânta pentru Kwatewa, înaintea ei. Cum ar fi putut să creadă că el, cu mult mai tânăr, avea să moară primul?

Se sinucisese de ruşine, îşi tăiase venele cu o unealtă pe care o confecţionase ca să cioplească piatra.

Moartea lui, în sine, nu fusese o ruşine, fiindcă el nu putea să facă altceva decât să moară. Nu exista amendă, abluţiune sau purificare pentru ceea ce săvârşise.

Păstorii găsiseră, în peştera unde el păstra pietrele, bucăţi imense de marmură din pereţii stâncii, sculptate precum copii ale propriilor sculpturi în nisip, opera sacră pregătită pentru Solstiţiu şi Hariba: sculpturi în piatră, dezgustătoare, durabile, desacralizări ale trupului Mamei.

Cei din casta sa distruseseră totul cu ciocanele, transformaseră sculpturile în pulbere şi nisip, iar nisipul îl aruncaseră în râu. Ea crezuse că fratele avea să fie de partea lor, dar el mersese la peşteră noaptea, luase unealta ascuţită şi-şi tăiase venele, lăsând sângele să curgă. De ce nu se poate opri din curs, Chumo?

Acum Muzicianul ajunsese lângă ea, aşa cum stătea printre sălcii, lângă mormânt. Dastuye era bătrân şi priceput; pasul lui, de dans lent, părea să-l ridice plutind deasupra pământului, în ritmul lent ca bătaia unei inimi al tobei ce urma. Călăuzind spiritul şi trupul pe litiera sa purtată de patru oameni fără castă, el cânta la kerastion. Buzele-i strângeau uşor muştiucul de piele, degetele i se mişcau uşor în timp ce cânta, dar nu se auzea niciun sunet. Flautul kerastion nu are nicio deschidere şi ambele sale capete sunt astupate cu discuri de bronz. Melodiile pe care le cântă nu pot fi auzite de urechi umane. Chumo, ascultând, auzi toba şi şoapta vântului nordic printre frunzele sălciei. Doar Kwatewa, pe litieră, înfăşurat în giulgiul său de iarbă, auzea ce cânta Muzicianul pentru el, şi doar el ştia dacă era un cântec de ruşine, de jale sau de bun venit.

POVESTEA SHOBI LOR

S-au întâlnit la Ve Port cu mai bine de o lună înainte de primul zbor împreună şi acolo, luându-şi numele după cel al navei, aşa cum făceau multe echipaje, au devenit Shobi. Prima lor hotărâre comună a fost să-şi petreacă sărbătoarea isyeye în sătucul Liden, de pe coasta insulei Hain, unde se simţea din plin acţiunea binefăcătoare a ionilor negativi.

Liden era un port pescăresc, cu o istorie veche de optzeci de milenii şi o populaţie de patru sute de suflete. Locuitorii pescuiau în apele bogate în peşte şi puţin adânci ale golfului, trimiteau peştele prins spre celelalte oraşe şi conduceau staţiunea de odihnă Liden pentru cei veniţi în vacanţă şi turişti, ca şi pentru noile echipaje spaţiale aflate în isyeye (cuvântul aparţine limbii hainish şi înseamnă „a porni împreună un nou început” sau, folosit în mod tehnic, „perioada de timp şi zonă spaţială în care se formează un grup, dacă e să se formeze.” Luna de miere este un isyeye în doi.) Pescarii din Liden şi soţiile lor erau posaci ca lemnele plutitoare şi cam la fel de vorbăreţi. Asten, micuţul de 6 ani, care nu prea înţelesese bine despre ce e vorba, o întrebase pe o femeie dacă toţi aveau optzeci de mii de ani.

— Aşi… i-a răspuns ea.

Ca majoritatea echipajelor, Shobii foloseau vorbirea hainish drept limbaj comun. Prin urmare, numele singurei membre hainish a echipajului, Dulcea-Zi-de-Azi şi-a păstrat

înţelesul atât în cuvinte, cât şi în sens, deşi la început a părut de-a dreptul caraghios ca el să denumească o femeie voinică, înaltă, greoaie, apropiindu-se de 60 de ani, impunătoare şi aproape la fel de taciturnă ca şi sătenii. Rezerva aceasta s-a dovedit însă o comoară de compasiune şi tact, femeia fiind întotdeauna gata să-şi ajute semenii, astfel că numele s-a dovedit că i se potriveşte foarte bine. Avea o familie – toţi din neamul hainish au o familie – rude cu tot soiul de nume, nepoţi şi veri de gradul doi, şi o grămadă de rubedenii împrăştiate pe toată suprafaţa Ekumenului, dar nicio rudă în acest echipaj. A cerut să fie bunică pentru Rig, Asten şi Betton, şi cererea i-a fost acceptată.

Singura Shobi mai în vârstă decât Duicea-Zi-de-Azi era pământeancă Lidi, care avea şaptezeci şi doi de Ey şi nu dorea să fie bunică. Lidi naviga de cincizeci de ani şi ştia totul despre navele VAL[2], deşi câteodată uita că a lor se numeşte **Shoby** şi-i spunea **Soso** sau Alterra. Erau însă şi lucruri în legătură cu **Shoby,** pe care nici ea, nici ceilalţi nu le ştiau.

Discutau, ca orice fiinţă umană, despre ceea ce nu ştiau, în fiecare seară după cină, în faţa focului de pe plajă principalul subiect al conversaţiei era teoria churten.

Adulţii citiseră, desigur, tot ce putuseră înainte de a se înscrie voluntari pentru această misiune de probă. Gveter deţinea informaţii mai recente şi se presupunea că o înţelege mai bine decât ceilalţi, dar lui vorbele trebuiau să-i fie scoase cu cleştele. În vârstă de numai douăzeci şi cinci de ani, singurul cetian din echipaj, mult mai păros decât ceilalţi şi fără talent la limbi străine, stătuse multă vreme de-o parte. Presupunând că, în calitate de Anarresti, era mai potrivit pentru întrajutorare şi mai cooperant decât restul, le făcea morală referitor la comportamentul lor; se ţinea însă foarte bine de cunoştinţele sale, având nevoie de avantajul creat de acestea. Un timp a vorbit numai în

[2] VAL – viteză apropiată de cea a luminii (nota trad.).

termeni negativi: nu-i spuneţi „sistemul” churten, nu e un sistem, nici „efectul” churten, nu e un efect. Atunci, ce este? A rezultat o explicaţie lungă, care începea cu renaşterea fizicii cetiene de la revizuirea temporalismului shevekian de către intervalişti şi se sfârşea cu baza conceptelor generale ale teoriei churten. Toţi ascultară cu mare atenţie şi în final Dulcea-Zi-de-Azi spuse, cu băgare de seamă:

— Deci nava va fi propulsată de idei?

— Nu, nu, nu, nu, o contrazise Gveter. Dar până la următorul cuvânt ezită atât de mult, încât Karth puse o întrebare:

— De fapt n-ai vorbit de niciun fenomen sau efect fizic ori material, întrebarea era, bineînţeles, indirectă. Karth şi Oreth, gethenienii care – împreună cu cei doi copii ai lor – constituiau centrul afectiv al echipajului, „inima” acestuia, în termenii lor, proveneau dintr-o subcultură mai puţin aplecată spre teorie şi ştiau asta. Gveter putea bate liniştit câmpii faţă de ei, cu flecăreala lui fizico-filozofico-tehnică, tipic cetiană. O făcu, de altfel, imediat. Accentul nu-i clarifica deloc explicaţiile. Continuă să vorbească despre coerenţă şi metaintervale, iar în final întrebă, cu un gest de disperare:

— Chum s-o spun în chainish? Nu e ceva fizic, nu e nici ne-fizic, astea sunt chategorii pe care minţile noastre trebuie să le ignore completh, asta-i thoată problema:

— But-but-but-but-but-but, făcea Asten încet, trecând prin spatele adulţilor adunaţi la apusul soarelui în jurul focului, pe plaja largă. Rig îl urma scoţând acelaşi sunet, dar mai tare. După manevrele executate în jurul unei dune şi mesajele transmise („înscrie-te pe orbită, navigator!”) se jucau de-a navele spaţiale. Dar zgomotul pe care-l imitau era cel al micilor bărci pescăreşti din Liden, străbătând marea.

— Mă prăbuşesc! ţipă Rig, trântindu-se în nisip. Ajutor! Ajutor! Am căzut!

— Rezistă, Nava Doi! strigă Asten. Te voi salva! Nu respira! Oh, avem necazuri cu sistemul churten! But-but-ah. Ah! Brmrmmmmmah-ah-ah-rrmmmmmm, but-but-but…

Aveau, fiecare, şase şi patru Ey. Fiul lui Tai, Betton, care avea unsprezece, stătea cu cei mari lângă foc, deşi în acel moment era cu ochii pe Rig şi pe Asten, ca şi cum ar fi vrut să-şi ia zborul pentru a salva Nava Doi. Micii gethenieni petrecuseră mai mult timp pe nave decât pe planetă, iar lui Asten îi plăcea să se laude că are „de fapt cinci zeci şi opt de Ey”. Betton însă era la primul său echipaj, şi singurul zbor VAL la care luase parte fusese de pe Terra pe Hain. Locuise împreună cu biomama sa, Tai, într-o comună de ameliorare de pe Terra. Când ea părăsise totul pentru un serviciu ekumenic şi ceruse să fie instruită pentru călătorii spaţiale, el îi ceruse să-l ia cu ea, în calitate de rudă. Fusese de acord; dar, după perioada de instrucţie, când ea se oferise voluntar pentru acest zbor de probă, încercase să-l convingă pe Betton să se retragă, să rămână la antrenament sau, pur şi simplu să plece acasă. El refuzase. Shan, care se antrenase o dată cu ei, povestise totul celorlalţi, deoarece tensiunea dintre mamă şi fiu trebuia înţeleasă pentru a fi folosită cum se cuvine într-un grup. Betton ceruse cu fermitate să vină şi Tai cedase, dar era limpede că o făcea cu inima îndoită. Relaţia ei cu băiatul era rece şi politicoasă. Shan, în schimb îi oferise afecţiunea unui tată sau a unui frate, pe care Betton o acceptase cu rezerve şi distant, fără a dori relaţii protocolare nici cu el, nici cu altcineva.

Nava Doi fusese salvată şi atenţia tuturor reveni asupra discuţiei.

— Bun, zise Lidi. Ştim că orice depăşeşte viteza luminii, orice lucru care se deplasează mai repede decât lumina, transcende astfel categoria material/imaterial – aşa am obţinut ansibla, distingând mesajul de mediu. Dar dacă noi, echipajul, urmează să fim mesagerii, aş vrea să ştim cum.

Gveter îşi smulgea părul din cap. Avea şi de unde: O

coamă respectabilă şi deasă îi creştea pe cap, lână – pe membre şi pe trup, un nimb argintiu – pe mâini şi pe faţă! Puful de pe picioare îi era, în acel moment, plin de nisip.

— Chum? strigă el. O să-ncerc să vă sphun eu chum! Mesaj, informaţie, nu, nu, nu, ăsta-i un lucru depăşit, ţine de tehnologia ansiblei. E doar tranzilienţă! Deoarece câmpul trebuie conceput ca un câmp virtual, în care intervalul ireal devine virtual efectiv prin intermediul coerenţei mediare – nu înţelegeţi?

— Nu, făcu Lidi. Ce înţelegi prin mediar?

După mai multe focuri de tabără pe plajă, opinia generală fu aceea că teoria churten era accesibilă doar minţilor foarte bine instruite în domeniul fizicii temporale cetiene. Exista şi o convingere exprimată pe un ton mai scăzut, cum că inginerii constructori ai aparatului churten de pe Shoby nu ştiau nici ei exact cum funcţionează. Or, mai precis, ce face când funcţionează.

Că funcţionează era clar. Shoby era a patra navă pe care fusese testat, folosind un echipaj de roboţi: până atunci avuseseră loc şaizeci şi două de călătorii instantanee sau tranzilienţe, efectuate între puncte virtuale, situate la o distanţă începând de la patru sute de kilometri şi până la douăzeci şi şapte de ani-lumină, cu opriri la intervale variabile. Gveter şi Lidi susţineau cu fermitate că aceasta era o dovadă a faptului că inginerii ştiau foarte bine ce fac şi că, pentru ceilalţi, aparenta dificultate a teoriei era doar dificultatea minţii de a înţelege un concept pe de-a-ntregul nou.

— E ca şi cu circulaţia sângelui, adăugă Tai. Oamenilor le-au bătut inimile cu mult înainte ca ei să înţeleagă de ce.

Nu părea nici ca mulţumită de propria-i analogie, mai ales când Shan remarcă:

— Inima are motivele ei, motive pe care raţiunea nu le cunoaşte. Atunci Tai păru ofensată.

— Misticism, rosti ea pe tonul cuiva care-şi atenţionează însoţitorul că pe drum se află un rahat de câine.

— Desigur, nu există nimic **dincolo** de înţelegere în acest proces, spuse Oreth, încercând să explice. Nu e nimic de neînţeles sau care să nu poată fi reprodus.

— Şi cuantificat, adaugă Gveter hotărât.

— Dar, chiar dacă oamenii înţeleg procesul, nimeni nu **cunoaşte** reacţia umană la acesta – **felul** cum este el **simţit.** Nu-i aşa? Deci noi asta trebuie să raportăm!

— De ce n-ar fi exact ca un zbor VAL, dar mai rapid? întrebă Betton.

— Fiindcă e cu totul altceva, zise Gveter.

— Ce ni s-ar putea întâmpla?

Unii adulţi discutaseră posibilităţile, cu toţii le luaseră în considerare; Karth şi Oreth le discutaseră în termeni adecvaţi cu copiii lor; dar, evident, Betton nu fusese inclus în aceste convorbiri.

— Nu ştim, rosti Tai cu asprime. Ti-am spus de la început, Betton.

— Foarte probabil că va fi ca zborul VAL, spuse Shan, dar primii oameni care au folosit sistemul VAL nu ştiau cum urma să fie şi au fost nevoiţi să-i descopere pe pielea lor efectele fizice şi psihice…

— Lucrul cel mai rău, completă Dulcea-Zi-de-Azi, cu vocea ei joasă şi liniştitoare, ar fi acela să murim. În unele din zborurile de încercare au fost folosite şi alte fiinţe vii. Greierii. De asemenea, animale rituale inteligente în ultimele două teste Shoby. Toate au supravieţuit.

Era o afirmaţie foarte lungă pentru Dulcea-Zi-de-Azi şi, proporţional, la fel de importantă.

— Suntem aproape siguri, zise Gveter, că în churten nu este implicat niciun fel de rearanjament temporal, ca în VAL, de exemplu. Iar masa este implicată doar în măsura în care e necesară o masă fundamentală, ca în transmisia prin ansiblă, însă nu ca atare. Prin urmare, chiar şi o persoană însărcinată poate fi tranzilient.

— Dar ei nu pot călători în nave spaţiale, sări Asten. Cel nenăscut moare în astfel de cazuri.

Asten stătea pe jumătate răsturnat în poala lui Oreth. Rig, cu degetul în gură, adormise în braţele lui Karth.

— Când eram Oneblini, continuă Asten ridicându-se, în echipajul nostru se aflau animale rituale. Nişte peşti şi nişte pisici de pe Terra şi o grămadă de ghole de pe Hain. Trebuia să ne jucăm cu ele şi ne-am vindecat datorită unei ghole pe care au testat-o cu litoviruşi. Dar n-a murit. L-a muşcat în schimb pe Shapi. Pisicile dormeau cu noi. Dar una dintre ele a intrat în kemmer şi a rămas gravidă. Apoi nava Oneblin a trebuit să se întoarcă pe Hain şi pisica a fost nevoită să facă avort, astfel toţi puii nenăscuţi ar fi murit în pântecele ei şi ar fi omorât-o şi pe ea. Nimeni nu ştia un ritual pentru ea, pe care să i-l explice. Dar eu i-am dat mai multă mâncare. Iar Rig a plâns.

— Şi alţii pe care-i cunosc au plâns, zise Karth, mângâind părul copilului.

— Spui poveşti frumoase, Asten, remarcă Dulcea-Zi-de-Azi.

Deci, suntem un fel de oameni rituali, observă Betton.

— Voluntari, spuse Tai.

— Experimentatori, adăugă Lidi.

— Cei care suportă experienţele, zise Shan.

— Exploratori, preciză Oreth.

— Aventurieri, spuse Karth.

Băiatul privi de la unul la altul.

— Ştiţi, îşi aminti Shan, demult, pe vremea Ligii, la primele zboruri VAL, trimiteau nave spre sisteme foarte îndepărtate – încercând să exploreze totul – având echipaje care nu mai reveneau timp de secole. Poate că unii sunt încă acolo. Alţii însă s-au întors după patru, cinci, şase secole şi erau cu toţii nebuni. Aiuriţi! Făcu o pauză dramatică. Dar erau nebuni şi când au pornit. Oameni cu un echilibru mintal instabil. Numai un nebun s-ar fi oferit voluntar pentru o asemenea dilatare în timp. Ce mod de a alege echipajul, nu-i aşa?

Râse.

— Noi avem un echilibru mintal stabil? întreabă Oreth. Mie îmi place instabilitatea. Îmi place misiunea asta. Îmi place riscul, acest risc asumat în colectiv. Miză mare! Asta e cheia şi totodată plăcerea.

Karth privi spre copiii lor şi zâmbi.

— Da. Împreună, zise Gveter. Nu sunteţi nebuni. Voi sunteti buni. Vă iubesc. Suntem ammari.

— Ammar, îi răspunseră ceilalţi, confirmând această declaraţie neaşteptată.

Tânărul se încruntă de plăcere, sări în sus şi-şi scoase cămaşa.

— Vreau să înot. Betton, hai să înotăm, spuse şi începu să alerge spre apa întunecată şi nesfârşită care se mişca molcom, în ceaţa dogoritoare a focului lor.

Băiatul şovăi, apoi îşi aruncă sandalele şi cămaşa şi-l urmă. Shan o trase după el pe Tai, apoi veniră şi ceilalţi, iar în final, cele două bătrâne, suflecându-şi ciorapii, îi urmară în mijlocul nopţii şi al talazurilor.

Pentru gethenieni, chiar şi într-o noapte caldă de vară, într-o lume caldă, marea nu e prietenoasă. Focul este acolo unde stă fiecare. Oreth şi Asten se dădură mai aproape de Karth, priviră spre flăcări, ascultând vocile înăbuşite de murmurul valurilor sclipitoare, vorbind din când în când, cu glasuri liniştite, în limba lor, în timp ce mica soră-frate continua să doarmă.

***

După treizeci de zile de trândăvie la Liden, Shobii au luat trenul-peşte care i-a luat de la gară, transportându-i pe spaţioportul de pe Ve, următoarea planetă după Hain. Erau odihniţi, bronzaţi, pătrunşi de simţul datoriei şi gata de plecare.

Una dintre verişoarele îndepărtate ale Dulcei-Zile-de-Azi lucra în serviciul care se ocupa de ansiblă la Ve Port. Ea îi îndemnă pe Shobi să le pună inventatorilor sistemului

churten de pe Urras şi Anarres orice întrebare despre modul cum funcţiona respectiva teorie.

— Scopul zborului experimental este înţelegerea, a insistat ea, iar participarea voastră în deplinătatea puterii intelectului este esenţială. Asta doresc ei în mod special.

Lidi pufni în râs.

— E vremea ritualului, zise Shan, pe când intrau în încăperea ansiblei din globul îndreptat spre soare. Vor explica animalelor ce trebuie să facă şi de ce, şi le vor cere să coopereze.

— Animalele nu înţeleg asta, făcu Betton cu o voce detaşată şi nevinovată. Totul e doar ca să-i facă pe. oameni să se simtă mai bine.

— Oamenii înţeleg? întreabă Dulcea-Zi-de-Azi.

— Cu toţii ne folosim unii de alţii, zise Oreth. Ritualul spune că nu avem dreptul s-o facem, în consecinţă ne asumăm responsabilitatea pentru suferinţa pricinuită.

Betton ascultă şi căzu pe gânduri.

Gveter se adresă primul ansiblei şi vorbi timp de o jumătate de oră, mai ales în limbaj pravic şi matematic. La sfârşit, scuzându-se şi părând cam enervat, îi invită şi pe ceilalţi să folosească instrumentul. Urmă o pauză. Apoi Lidi începu să vorbească. Se prezentă şi spuse:

— Am căzut de acord că niciunul dintre noi, cu excepţia lui Gveter, nu dispune de baza teoretică necesară înţelegerii principiilor churten.

Un om de ştiinţă, situat la douăzeci şi doi de ani-lumină, răspunse în hainish prin intermediul vocii destul de monotone a autotranslatorului, dar cu un optimism de netăgăduit:

— Sistemul churten, în limbaj comun, poate fi privit ca o deplasare a câmpului virtual menit să realizeze coerenţa relaţională în termenii empiricii tranziliente.

— Exact, aprobă Lidi.

— Aşa cum ştiţi, efectele materiale au fost nule, iar efectul negativ asupra subiecţilor cu inteligenţă mai puţin

dezvoltată, de asemenea nul; poate exista însă o posibilitate ca participarea la respectivul proces a unei inteligenţe dezvoltate să efectueze deplasarea într-un fel sau altul. E totodată posibil ca această deplasare să afecteze la rândul său participantul.

— Ce legătură are nivelul inteligenţei noastre cu modul de funcţionare a sistemului churten? întreabă Tai.

Pauză. Interlocutorul încearca să găsească vorbele potrivite, să accepte responsabilitatea.

— Am folosit „inteligenţă” ca o prescurtare pentru complexitatea psihică şi dependenţa culturală a speciei noastre, rosti – în sfârşit – vocea translatorului. Prezenţa tranzilientului în chip de minte conştientă, în timpul tranzilienţei este factorul pe care nu l-am testat încă.

— Dar dacă procesul e instantaneu, cum putem fi noi conştienţi de el? întrebă Oreth.

— Tocmai, se auzi ansibla şi, după o altă pauză, continuă: De vreme ce experimentatorul este un element al experimentului, noi presupunem că tranzilientul poate fi un element sau un purtător al tranzilienţei. De aceea am cerut un echipaj întreg, pentru a testa procesul, şi nu doar unul sau doi voluntari. Echilibrul psihic intern al unui grup social compact constituie o stavilă puternică în cazul experienţei dezintegrative sau incomprehensibile, dacă aceasta apare. De asemenea, observaţiile separate asupra membrilor unui grup vor fi interverificate reciproc.

— Cine programează translatorul ăsta? mârâi Shan, în şoaptă. Interverificare? Rahat!

Lidi privi pe rând la ceilalţi, invitându-i să pună întrebări.

— Cât va dura de fapt călătoria? întrebă Bretton.

— Nu mult, rosti vocea translatorului, apoi se autocorectă: Deloc.

Altă pauză.

— Mulţumesc, făcu Dulcea-Zi-de-Azi, iar omul de ştiinţă de pe o planetă aflată la distanţa de douăzeci şi doi de ani-lumină de Ve Port în timp dilatat, răspunse:

— Vă suntem recunoscători pentru curajul vostru generos. Speranţa noastră stă în voi.

Din camera ansiblei se duseră direct la navă.

***

Echipamentul churten, care nu ocupa prea mult spaţiu şi ale cărui comenzi constau în esenţă dintr-un buton de pornire-oprire, fusese instalat lângă motivatoarele şi comenzile VAL din dotarea unei nave interstelare obişnuite a Flotei Ekumenice. **Shoby** fusese construită pe Hain cu aproximativ patru sute de ani în urmă şi era veche de treizeci şi doi de ani. Cele mai multe dintre expediţiile anterioare fuseseră de explorare, cu un echipaj mixt, hanish-chifewarian. Cum în aceste călătorii o navă poate petrece ani întregi pe orbita unui sistem planetar, echipajul de pe Hain şi Chiffewar, gândindu-se că era mai bine să-şi aranjeze pe ea o locuinţă decât să se chinuie, o transformase într-o casă foarte mare, mobilată şi extrem de confortabilă. Trei dintre modulele locuibile fuseseră deconectate şi lăsate în hangarele de pe Ve, totuşi era loc mai mult decât suficient pentru un echipaj de numai zece oameni.

Tai, Delton şi Shan – nou veniţi de pe Terra, şi Gveter – de pe Anarres, obişnuiţi cu barăcile şi austeritea lumilor marginale în care locuiau, dezaprobară confortul de pe **Shoby.**

— E de-a dreptul scârbos, mormăi Gveter.

— Luxos, zâmbi Tai batjocoritor.

Dulcea-Zi-de-Azi, Lidi şi gethenienii, mai obişnuiţi cu confortul vieţii de la bordul navei, se aranjară cât mai bine, încercând să se simtă ca acasă. Iar lui Gveter şi mai tinerilor pământeni le fu greu să menţină un disconfort etic în încăperile spaţioase cu tavane înalte, şi mobilă luxoasă, reprezentând dormitoare, birouri, săli de gimnastică cu şi ftră gravitaţie, bibliotecă, sufragerie, bucătărie şi puntea de

comandă a navei.

Covorul de pe punte era un Henyekaulil veritabil, cu pete purpurii şi albastru închis întreţesute printre modelele constelaţiilor cerului de pe Hain. În sala de meditaţie era o plantaţie uriaşă, bogată în bambus de pe Terra – o parte a sistemului vegetal/respiratoriu al navei. Ferestrele tuturor camerelor puteau fi programate de cei chinuiţi de dorul de casa cu vederi înfăţişând Abbenay, Noul Cairo sau plaja de pe Lidon, sau puteau fi lăsate libere să dea spre sorii mai apropiaţi sau mai depărtaţi şi spre întunericul dinspre aceştia.

Rig şi Asten descoperiră că, pe lângă ascensoare mai exista şi o scară solidă, cu balustrada cotită, ducând din holul principal până în bibliotecă. Coborau pe balustradă scoţând ţipete sălbatice, până ce Shan îi ameninţă că le va aplica un câmp de gravitaţie local, forţându-i să alunece în sus, ceea ce ei îl rugară fierbinte să nu facă. Betton îi urmări pe cei mici cu o privire superioară şi luă ascensorul, dar a doua zi coborî şi el pe balustradă, mult mai rapid decât Rig şi Asten, deoarece putea să apese mai tare şi avea masa mai mare. Motiv pentru care aproape că-şi rupse osul de la noadă. Betton a fost cel care a organizat cursele de alunecare pe tavă, câştigate în general de Rig, destul de mic pentru a se menţine pe tavă până jos. Copiii nu luaseră niciun fel de lecţii pe plajă, în afară de învăţarea înotului şi conştientizarea calităţii de shobi, însă în cursul unei neaşteptate întârzieri de cinci zile la Ve Port, Gveter le predase fizica lui Betton şi matematica tuturor celor trei, în fiecare zi, în bibliotecă, Shan şi Oreth îi învăţaseră puţină istorie, iar Tai dansase cu ei în sala de gimnastică numărul doi, cea cu gravitaţie scăzută.

În timp ce dansa. Tai devenea uşoară, liberă şi plină de veselie. Rig şi Asten o iubeau atunci, iar fiul ei dansa cu ea precum un mânz, precum un copil stângaci şi fericit. Shan li se alătura adesea; era un dansator brunet şi elegant, şi lui Tai îi plăcea să danseze cu el, dar chiar şi atunci era timidă,

nu îndrăznea să-l atingă. Rămăsese celibatară de la naşterea lui Betton. Nu voia dorinţa răbdătoare şi insistentă a lui Shan, nu voia să aibă de-a face cu aceasta, nici cu el. Se întorcea atunci spre Betton şi, împreună, mamă şi fiu, dansau total absorbiţi de paşi, de combinaţia aeriană pe care o înfăptuiau împreună. Urmărindu-i, în ziua dinaintea Zborului-test, Dulcea-Zi-de-Azi începu să lăcrimeze zâmbind, fără să scoată o vorbă.

— Viaţa e plăcută, rosti Gveter către Lidi, foarte serios.

— Merge, zise ea.

Oreth, care tocmai ieşise din kemmerul de femelă, atrăsese astfel după sine kemmerul de mascul al lui Karth, totul întâmplându-se neaşteptat de devreme şi întârziind zborul-test cu cinci zile, zile plăcute pentru toţi – Oreth îl privi pe Rig, căruia îi fusese moaşă şi dansă cu Asten, pe care-l născuse, apoi îl privi pe Karth care se uita la ei şi spuse în limba kahirdish:

— Mâine…

Urmarea era foarte plăcută.

****

Antropologii sunt cu toţii de acord că nu trebuie să atribuim „constante culturale” populaţiei umane de pe nicio planetă; însă anumite particularităţi sau speranţe se pare că sunt cu adevărat bine înrădăcinate. Înainte de cină, în ultima noapte petrecută în port, Shan şi Tai apărură în uniformele negre cu argintiu ale Ekumenului terestru, care-i costaseră – Terra avea încă şi ea o economie bazată pe bani – jumătate din salariul pe un an.

Asten şi Rig pretinseră de îndată un statut la fel de măreţ. Karth şi Oreth sugerară să-şi pună veşmintele de gală, iar Dulcea-Zi-de-Azi aduse şaluri din dantelă argintie, însă Asten se bosumflă, iar Rig îl imită aproape imediat. Ideea de **uniformfă** spuse Asten, însemna că toţi erau **la fel.**

— De ce? se interesă Oreth.

Bătrâna Lidi răspunse cu asprime:

— Pentru ca nimeni să nu fie responsabil.

Atunci ea pleacă şi se schimbă într-un costum de seară, din catifea neagră, care nu era uniformă, dar nici nu-i făcea pe Tai şi Shan să pară caraghioşi. Părăsise Terra la vârsta de optsprezece ani şi nu numai că nu revenise niciodată acolo, dar nici nu-şi dorea acest lucru, Tai şi Shan îi erau totuşi colegi de echipaj.

Karth şi Oreth prinseră şi ei ideea şi puseră veşmintele cele mai bune tivite cu blană, iar copii fură potoliţi dându-li-se hainele de sărbătoare, plus toate bijuteriile de aur masiv, moştenite de Karth. Dulcea-Zi-de-Azi apăru într-o rochie simplă, albă, despre care ea pretindea că, de fapt, e ultravioletă. Gveter îşi împleti părul în codiţe. Betton nu avea uniformă, dar nici nu-i simţea nevoia, aşa cum stătea lângă maică-sa la masă, plin de o vizibilă mândrie.

Meniurile trimise de bucătăriile Portului erau foarte bune, iar cel de faţă era de-a dreptul minunat, un delicat iyanwi hainish, cu toate cele şapte sosuri, urmat de o budincă stropită cu ciocolată de pe Terra. O seară agitată luă sfârşit în linişte, lângă focul aprins în şemineul din bibliotecă. Desigur, buştenii erau falşi; dar reuşiţi, n-avea, niciun rost să construiască un cămin pe navă, pentru ca apoi să ardă în el plastic. Buştenii de neoceluloză şi vreascurile miroseau cum trebuie, nu provocau incendii şi ardeau aruncând scântei şi scuipând flăcări şi fuioare de fum, cu o strălucire vioaie. Oreth pregăti focul, Karth îl aprinse. Toată lumea se adună împrejur.

— Spune-ne nişte poveşti de adormit copiii, ceru Rig.

Oreth le povesti despre Peşterile de Gheaţă din Ţinutul Kerm, despre cum un vas a intrat în peştera albastră a mării şi a dispărut, fără a mai fi găsit vreodată de bărcile care-l căutaseră în peşteri; peste 70 de ani însă, acel vas plutea în derivă, fără nicio fiinţă vie la bord, fără niciun semn care să arate ce s-a întâmplat – dincolo de coasta

Osemyet-lui, la o distanţă de peste o mie de mile pe uscat de Kerm…

Altă poveste?

Lidi relată despre micul lup din deşert care-şi pierduse nevasta şi plecase pe tărâmul morţilor s-o caute; o găsise dansând cu morţii şi aproape că reuşise s-o aducă înapoi, în lumea celor vii, dar stricase totul încercând s-o atingă înainte de a fi parcurs întregul drum spre lumea vie; atunci ea dispăruse, iar el nu a mai putut găsi niciodată drumul de întoarcere spre locul unde dansează morţii, deşi căutase îndelung, se jeluise şi plânsese

Altă poveste!

Shan povesti despre băieţelul căruia îi apărea câte o pană ori de câte ori spunea o minciună, până ce au fost nevoiţi să-l folosească drept pămătuf de şters praful.

Alta!

Gveter povesti despre oamenii înaripaţi, numiţi gluni, care erau atât de proşti că mureau din cauză că se tot loveau cap în cap, în aer.

— Nu erau reali, adăugă conştiincios. E doar o poveste.

Alta… Nu, e ora de culcare.

Rig şi Asten dădură, ca de obicei, obişnuita raită pentru sărutul dinaintea culcării şi, de data aceasta, Betton îi urmă. Când ajunse în dreptul lui Tai nu se opri, fiindcă ei nu-i plăcea să fie atinsă; ea însă întinse mâna, îl trase pe copil la piept şi-l sărută pe obraz. El plecă repede, fericit.

— Poveşti, constată Dulcea-Zi-de-Azi. A noastră începe mâine, nu?

***

Un lanţ de comenzi e uşor de descris; o reţea de reacţii însă, nu. Pentru cei care trăiesc printr-o împuternicire reciprocă, o descriere „densă”, complexă şi fără prejudecăţi, e normală şi inteligibilă; pentru cei al căror unic model e controlul ierarhic, o astfel de descriere pare o

harababură, un hăţiş încâlcit împreună cu obiectul descrierii. Cine-i şeful aici? Scăpaţi de toate amănuntele astea fără importanţă. De câţi bucătari e nevoie pentru a strica o supă? Să lămurim foarte bine această problemă. Ca urmare du-mă la conducătorul vostru!

Bătrâna navigatoare se afla, desigur, la consola VAL, iar Gveter la micuţa consolă churten; Oreth era conectat la Inteligenţa Artificială; Tai, Shan şi Karth erau elementele lor de sprijin, iar ceea ce făcea Dulcea-Zi-de-Azi putea fi considerat supraveghere ori control, dacă asta nu sugera cumva o funcţie ierarhică. Privire de ansamblu, poate, sau subviziune… Rig şi Asten bântuiau mereu (după cum zicea Rig) prin biblioteca navei, unde, în timpul plicticoasei şi dezorientantei călătorii cu o viteză apropiată de cea a luminii, Asten putea încerca să vadă filme sau să asculte muzică, iar Rig se putea încolăci pe sau sub o anumită pătură miţoasă, ca să doarmă. Funcţia lui Betton în echipaj, în timpul zborului, era de Frate-Mai-Mare; stătea cu cei mici. Îşi pregătea o pungă în care putea vomita, fiind dintre aceia cărora zborul VAL le făcea greaţă, şi focaliza sistemul video intern pe Lidi şi pe Gveter, ca să vadă ce fac.

Deci fiecare ştia ce are de făcut, în cazul unui zbor VAL. În ce priveşte procesul churten, ştiau cu toţii că acesta trebuia să efectueze tranzilienţa lor într-un sistem solar situat la şaptesprezece ani-lumină de Ve Port, fără vreun interval temporal; nimeni însă, nicăieri, nu ştia ce-i de făcut.

Astfel că Lidi privi împrejur, ca violonistul care înalţă arcuşul în aer pentru a pregăti o formaţie de muzică de cameră în ziua primului concert apoi, cu o străfulgerare a privirii, operă asupra navei Shoby la modul VAL, în timp ce Gveter, ca un violoncelist al cărui arcuş coboară în acelaşi moment, atingând coarda, opera asupra navei Shoby în modul churten. Intrară în non-durată. În sistemul churten. Nu pentru multă vreme totuşi – aşa cum spusese ansibla.

— Ce nu-i în ordine? şopti Shan.

— La naiba! făcu Gveter.
— Poftim? rosti Lidi, clipind şi scuturând din cap.
— Asta e, zise Tai, citind datele luminoase.
— Ăsta nu-i A-60, ăla, spuse Lidi, clipind încă.
Dulcea-Zi-de-Azi îi supraveghea pe toţi, în acelaşi timp; pe cei şapte de pe punte şi, prin sistemul video pe cei trei din bibliotecă. Betton lăsase liberă o fereastră şi copiii priveau afară, la convexitatea de culoare cafeniu închis ce acoperea jumătate din privelişte. Rig ţinea în braţe o pătură murdară, miţoasă. Karth tocmai scotea electrozii de pe tâmplele lui Oreth, deconectând legătura cu IA.
— N-a existat niciun interval, zise Oreth.
— Nu suntem nicăieri, adăugă Lidi.
— N-a existat niciun interval – repetă Gveter, aruncând priviri mânioase spre consolă. Aşa e!
— Nu s-a întâmplat nimic, rosti Karth, frunzărind jurnalul de zbor IA. Oreth se ridică, se duse la fereastră şi rămase nemişcat, privind afară.
— Asta e: M-60-340-nolo, zise Tai.
Toate vorbele lor erau lipsite de vlagă, sunau fals.
— Ei bine, am reuşit, shobilor! strigă Shan.
Nimeni nu răspunse.
— Sunaţi la Ve Port prin ansiblă, interveni Shan cu o voioşie silită. Spuneţi-le că suntem întregi şi că ne aflăm cu toţii aici.
— Aici, unde? întrebă Oreth.
— Da, desigur, zise Dulcea-Zi-de-Azi, fără a se clinti.
— Bine, rosti Tai, îndreptându-se spre ansibla navei. Activă câmpul, focaliză pe Ve şi trimise un semnal. Ansiblele navelor operau doar la modul vizual; aşteptă, urmărind ecranul. Semnaliză din nou. Priveau cu toţii ecranul.
— Nu am niciun răspuns, zise ea.
Nimeni nu-i spuse să verifice coordonatele de intrare; într-un sistem-reţea, nimeni nu-şi expune îngrijorarea prea uşor. Verifică toate coordonatele. Trimise semnalul; verifică

din nou, o luă de la început; activă câmpul, îl focaliză spre Abbenay de pe Anarres şi semnaliză. Ecranul ansiblei rămânea opac.

— Controlează… zise Shan şi se opri singur.

— Ansibla nu funcţionează, raportă Tai oficial echipajului.

— Ai găsit vreo defecţiune? întrebă Dulcea-Zi-de-Azi.

— Nu. Pur şi simplu nu funcţionează.

— Acum ne întoarcem, decretă Lidi, încă aşezată în faţa consolei VAL.

Vorbele şi tonul ei îi cutremurară pe toţi.

— Ba nu ne întoarcem, sări ca ars Betton, pe linia video, iar Oreth exclamă:

— Unde înapoi?

Tai, secundantul lui Lidi, făcu o mişcare în direcţia femeii, ca şi cum ar fi vrut s-o împiedice să acţioneze propulsia VAL, apoi reveni în grabă la ansiblă, pentru a nu-i permite lui Gveter accesul la aceasta. Gveter se opri uimit şi întrebă:

— Să fi afectat sistemul cehurten funcţionarea ansiblei?

— Asta verific eu, acum, spuse Tai. Dar de ce ar face-o? Transmisiunea prin ansiblă, operată de robot, a funcţionat în toate zborurile de încercare.

— Unde sunt rapoartele IA? întrebă Shan.

— Ţi-am spus că nu există niciunul, răspunse Karth cu asprime.

— Oreth a fost conectat la IA.

Oreth, aflat încă la fereastră, zise fără să se întoarcă:

— Nu s-a întâmplat nimic.

Dulcea-Zi-de-Azi veni lângă gethenian. Oreth o privi şi rosti rar:

— Da, Dulcea-Zi-de-Azi. Nu putem… face asta. Aşa cred. Nu ştiu ce să zic.

Shan eliberase şi a doua fereastră şi rămăsese să privească afară:

— Urât, constată el.

— Ce e? întrebă Lidi.

Gveter rosti, ca şi cum ar fi citit dintr-un Atlas Ekumenic:

— Atmosferă densă, stabilă, aproape de limita inferioară a temperaturii necesare vieţii. Microorganisme. Nori de bacterii, recife de bacterii.

— O foşgăială de germeni, zise Shan. Minunat loc unde să trimiţi un echipaj.

— Deci, dacă am fi venit sub formă de bombă cu neutroni sau de gaură neagră, am fi luat cu noi doar bacterii, observă Tai. Dar n-am făcut-o.

— N-am făcut ce? întrebă Lidi.

— N-am sosit? se interesă Karth.

— Ei, îi trezi Betton la realitate, aveţi de gând să staţi cu toţii pe punte?

— Vreau să vin şi eu acolo, se auzi glăsciorul subţire al lui Rig, apoi vocea lui Asten – clară, dar cutremurătoare:

— Maba, vreau înapoi, la Liden.

— Haideţi, rosti Karth şi porni în întâmpinarea copiilor.

Oreth nu se întoarse de la fereastră, nici chiar atunci când Asten se apropie şi-l luă de mână.

— La ce te uiţi, Maba?

— La planetă, Asten.

— Care planetă?

Abia în acea clipă, Oreth îl privi pe copil.

— Culoarea aia maro – e suprafaţa, atmosfera unei planete.

— Nu e niciun maro. Nu e *nimic.* Vreau înapoi la Liden. Ziceai că se poate după ce terminăm cu zborul de testare.

În sfârşit, Oreth privi înjur, către ceilalţi.

— Variaţie de percepţie, constată Gveter.

— Cred, zise Tai, că trebuie să stabilim că suntem – că am ajuns aici – şi apoi să mergem dincoace…

— Să ne întoarcem, vrei să zici, spuse Betton.

— Datele afişate sunt foarte clare, anunţă Lidi, sprijinindu-se cu amândouă mâinile de marginea scaunului şi vorbind răspicat. Toate coordonatele sunt în regulă. Scrie M-60-ş.a.m.d., acolo? Ce mai vreţi? Mostre de bacterii?

— Da, rosti Tai. Funcţionarea instrumentelor a fost afectată, deci nu ne putem baza pe datele furnizate de acestea.

— Fir-ar să fie! aruncă Lidi. Ce farsă! Bine. Faceţi cum vreţi, coborâţi, luaţi ce doriţi şi pe urmă haideţi să plecăm. Ne întoarcem acasă, cu sistemul VAL.

— Cu sistemul VAL? făcură într-un glas Shan şi Tai, iar Gveter adaugă:

— Dar ne-ar lua 17 ani, conform timpului de pe Ve şi nu vom avea nicio ansiblă pentru a explica de ce.

— Chiar de ce, Lidi? se interesă Dulcea-Zi-de-Azi.

Lidi o privi fix pe femeia hainish.

— Vrei să folosim din nou sistemul churten? întrebă ea, cu ciudă. Privi la toţi cei din jur. Voi sunteţi de piatră? Faţa îi era pământie, boţită, scofalcită. Nu vă deranjează să tot vedeţi prin pereţi?

Nimeni nu scoase o vorbă, până ce Shan rosti cu prudenţă:

— Ce vrei să spui?

— Văd stelele prin pereţi. Îi fixă cu privirea, arătând spre covorul de constelaţii întreţesute. Voi nu? Cum nimeni nu răspunse, falca începu să-i tremure, cuprinsă de un mic spasm.

— Bine, bine. Nu mai sunt în serviciu. Îmi pare rău. Mă găsiţi în camera mea. Se ridică. Poate c-ar trebui să mă încuiaţi înăuntru, adăugă.

— Prostii, spuse Dulcea Zi de Azi.

— Dac-o fi să cad în afara navei… începu Lidi, dar nu termină. Se îndreptă ţeapănă şi cu precauţie spre uşă, ca şi cum ar fi trecut printr-o ceaţă deasă. Bolborosi ceva de neînţeles pentru ei, care sună a „cauză” sau, poate, „pauză”.

Dulcea-Zi-de-Azi o urmă.

— Şi eu văd stelele! anunţă Rig.

— Ssst! făcu Karth, înconjurându-l cu braţul.

— Văd! Văd toate stelele, peste tot. Şi văd Ve Portul. Pot

să văd orice vreau!

— Da, sigur că da, dar acum taci, murmură mama – moment la care copilul se desprinse, bătu din picior şi strigă ascuţit:

— Ba pot! Zău că pot! Văd **totul,** iar Asten nu! Şi acolo există o planetă, o văd. Nu mă mai ţine! Dă-mi drumul!

Posomorâtă, Karth îl duse în camera lor pe copilul care ţipa.

Asten se întoarse şi răcni după Rig:

— Nu e nicio planetă! Inventezi!

Cu o figură întunecată, Oreth îi porunci:

— Te rog, du-te în camera noastră, Asten.

Asten izbucni în lacrimi şi se supuse. Cu o privire de scuză către ceilalţi, Oreth urmă silueta scundă şi înlăcrimată, traversând încăperea spre culoar.

Cei patru rămaşi pe punte nu scoaseră niciun cuvânt.

— Izolarea, zise în cele din urmă Shan.

— Khalucinaţii? propuse Gveter sfios. Poate un efect al sistemului churten asupra organismelor ultrasensibile?

Tai dădu din cap, în semn de încuviinţare.

— Atunci, ansibla nu funcţionează sau avem noi halucinaţia că aşa se întâmplă? întrebă, Shan după o pauză.

Gveter se duse la ansiblă. De această dată, Tai îi făcu loc îndepărtându-se de aparat.

— Vreau să cobor, spuse ea.

— Cred că n-avem niciun motiv contrar, rosti Shan lipsit de entuziasm.

— Şi ce motiv am avea s-o facem? aruncă Gveter peste umăr.

— De aceea suntem aici, nu? Asta ne-am oferit să facem, voluntar, nu-i aşa? Să testăm tranzilienţa instantanee. Să dovedim că a avut loc şi că suntem aici! Fără ansiblă, Ve va primi semnalul nostru radio abia peste 17 ani!

— Am putea să ne întoarcem pe Ve tot prin churten şi să le-o **spunem,** remarcă Shan. Dacă am face asta acum, ar

înseamna că suntem… aici… de vreo 8 minute.

— Să le spunem – ce să le spunem? Ce fel de dovadă e asta?

— Anecdotică, spuse Dulcea-Zi-de-Azi, care se întorsese fără zgomot pe punte; se mişca aidoma unui uriaş vapor cu pânze, impunător şi tăcut.

— Lidi se simte bine? întrebă Shan.

— Nu, răspunse Dulcea-Zi-de-Azi.

Se aşeză pe locul lui Lidi, la consola VAL.

— Vă cer consensul pentru a coborî pe planetă, zise Tai.

— Să-i înthreb pe ceilhalţi, răspunse Gveter şi ieşi, întorcându-se imediat împreună cu Karth.

— Coboară dacă vrei, rosti getheniana. Oreth mai stă puţin cu copiii. Sunt… suntem cu toţii foarte dezorientaţi.

— Eu voi choborî, făcu Gveter.

— Pot să vin şi eu? întrebă Betton aproape în şoaptă, fără să ridice ochii spre vreun adult.

— Nu, răspunse Tai, în timp ce Gveter spunea „Dha”.

Betton aruncă o privire piezişă mamei sale.

— Dhe ce nu? o întrebă Gveter.

— Nu ştim ce riscuri există.

— Planeta a fost cerhcetată.

Da, de către navele robot!

— Vom purtha costume, spuse Gveter de-a dreptul nedumerit.

— Nu vreau să fiu eu cea răspunzătoare, îi aruncă Tai printre dinţi.

— Şi de ce-ar fi numai responsabilitatea ta? întreabă Gveter, tot mai nedumerit. O împărţim cu toţii; Betton face parte din echipaj. Nu înţeleg.

— Ştiu că nu înţelegi, făcu Tai. Le întoarse spatele şi ieşi.

Bărbatul şi băiatul rămaseră privind lung – Gveter după Tai,

Betton spre covor.

— Îmi pare rău, spuse Betton.

— Lasă, îl linişti Gveter.

— Ce… ce se întâmplă? întrebă Shan, cu o voce excesiv de controlată. De ce suntem… continuăm să traversăm… continuăm… să venim şi să plecăm…

— E confhuzia creată dhe experienţa churten, constată Gveter.

Dulcea-Zi-de-Azi se întoarse de la consolă.

— Am trimis un semnal de ajutor, spuse ea. Nu reuşesc să pornesc sistemul VAL, iar radioul… îşi drese glasul. Funcţionarea radioului pare stranie.

Se făcu linişte.

— Toate astea nu se întâmplă, de fapt, spuse Shan sau Oreth – dar Oreth stătuse cu copiii în altă parte a navei, deci nu putuse fi el acela care spusese „Toate astea nu se întâmplă, de fapt”, trebuie să fi fost Shan.

***

Un lanţ de cauze şi efecte este un lucru uşor de descris; încetarea cauzei şi a efectelor însă, nu. Pentru cei care trăiesc în timp, secvenţele înşirate cronologic sunt norma, singurul model, simultaneitatea pare o încurcătură, o confuzie lipsită de speranţă, iar descrierea acestei confuzii

— Încă şi mai derutantă. Cum membrii reţelei echipajului nu mai percepeau bine reţeaua şi erau incapabili să-şi comunice percepţiile, o percepţie individuală este singurul indiciu de urmat prin labirintul dislocării lor. Gveter se percepea pe sine ca fiind pe punte cu Shan, Dulcea-Zi-de-Azi, Betton, Karth şi Tai. Se percepea verificând metodic sistemele navei. Constată că sistemul VAL nu funcţiona, radioul scotea sunete necontrolate, iar dispozitivele interne mecanice, şi electrice ale navei erau toate în ordine. Trimise înainte o navetă fără pasager, apoi o aduse înapoi, totul părând să funcţioneze normal. Se percepu pe sine discutând cu Tai despre hotărârea ei de a coborî pe planetă. Recunoscându-şi reticenţa faţă de datele furnizate de instrumentele de la bord, fu nevoit să accepte părerea ei

că doar probele materiale ar putea demonstra că au ajuns într-adevăr la destinaţie în sistemul M-60-340nolo. Dacă urmau să-şi petreacă următorii 17 ani călătorind înapoi spre Ve, în timp real, ar fi fost bine să aibă ceva concret de arătat, chiar şi numai un pumn de mâl.

Percepu această discuţie ca perfect normală.

Ea fu totuşi întreruptă de izbucniri temperamentale care nu erau obişnuite pentru echipaj.

— Dacă ai de gând să te duci, du-te! se răsti Shan.

— Mie să nu-mi dai ordine, răspunse Tai.

— Cineva trebuie să păstreze controlul aici, observă Shan.

— Nu bărbaţii! strigă Tai.

— Nu cei de pe Terra, adăugă Karth. Voi chiar nu aveţi niciun pic de respect de sine?

— Stresul, constată Gveter. Haideţi, Tai şi Betton, să mergem, bine?

În navetă, totul deveni clar pentru Gveter. Lucrurile se întâmplau în ordinea firească aşa cum era normal. Operarea navetei se face foarte simplu, şi Gveter îi ceru lui Betton să-i ducă jos. Băiatul se execută. Tai stătea încordată, ca de obicei, cu pumnii strâns încleştaţi pe genunchi. Băiatul conducea naveta cu aplomb; se lăsă pe spate, încordat şi el, dar demn.

— Am coborât, spuse.

— Nu-i adevărat, remarcă Tai.

— Aparatele arată… arată contact reuşit, zise Betton, pierzându-şi încrederea.

— O aterizare excelentă, constată Gveter. Nici n-am simţit.

Făcea testele obişnuite. Totul era în ordine. În afara navetei domnea o atmosferă întunecată, de un cafeniu închis. Când Betton aprinse farurile, atmosfera înconjurătoare, ca o ceaţă deasă, difuză lumina într-o strălucire orbitoare, dar inutilă.

— Se verifică toate datele din rapoartele de cercetare,

spuse Gveter. Tai, vrei să ieşi sau foloseşti dispozitivele automate?

— Ies, zise ea.

— Ies, o imită şi Betton.

Gveter, asumându-şi rolul oficial de element de sprijin în echipaj, rol pe care l-ar fi avut ceilalţi dacă ar fi ieşit el, îi ajută să-şi pună căştile şi să-şi decontamineze costumele; le deschise diversele trape spre exterior şi-i urmări cum trec prin ultima ecluză. Betton ieşi primul. Silueta lui subţire, alungită de costumul albicios, descria o pată luminoasă în pâlpâirea slabă. Făcu câţiva paşi în afara navetei, se întoarse şi aşteptă. Tai cobora pe scară. Părea să devină foarte scundă – îngenunchease oare? Gveter privi de la hublou la ecranul gol şi înapoi. Devenise mai mică? Se afunda – da, probabil se cufunda în suprafaţa solului – care, deci, nu era solidă, ci o mlaştină sau o suspensie ca nisipurile mişcătoare —însă Betton mergea şi se întorcea în direcţia ei, doi, trei, paşi, pe solul pe care Gveter nu-l putea vedea bine, dar care trebuia să fie solid şi-l ţinea pe Betton fiindcă era mai uşor – dar nu, Tai păşise probabil într-o gaură, un şanţ oarecare, fiindcă acum o vedea de la talie în sus, cu picioarele acoperite de mâlul sau ceaţa întunecată, dar ea continua să se deplaseze cu repeziciune, îndepărtându-se de navetă şi de Betton.

— Cheamă-i înapoi, ordonă Shan, iar Gveter rosti în interfonul conectat la costum:

— Betton şi Tai, vă rog să reveniţi la navetă.

Betton începu să urce imediat pe scară, apoi se întoarse să se uite după maică-sa. O pată neclară, care putea fi casca ei, apărea în întunecimea cafenie, depăşind aproape limita difuză a luminilor navetei.

— Te rog să intri, Betton. Întoarce-te, te rog, Tai!

Costumul albicios licărea în susul scării, iar vocea lui Betton se auzea rugătoare în interfon.

— Tai… Tai, întoarce-te. Gveter, să mă duc după ea?

— Nu. Tai, te rog, revino imediat la navetă.

Sentimentul de solidaritate al băiatului cu echipajul nu cedă; urcă scara şi privi trapa exterioară, în timp ce Gveter se uita prin hublou. Ecranul o pierduse pe Tai. Palida pată de culoare se scufundase în mlaştina informă.

Gveter observă că instrumentele înregistraseră o scufundare a navetei cu 3,2 metri din momentul contactului cu suprafaţa planetei – şi continua să se scufunde cu o viteză sporită.

— Cum e suprafaţa solului, Betton?

— Ca un smârc. Mama unde e?

— Te rog, întoarce-te imediat, Tai!

— Vă rog să reveniţi la Shoby, Naveta Unu şi întreg echipajul, se auzi în interfonul navei; era vocea lui Tai.

— Aici Tai, spunea ea. Vă rog, reveniţi imediat la navă, naveta şi întreg echipajul.

— Rămâi în costum, în sectorul de decontaminare, Betton, ceru Gveter. Eu etanşez trapa.

Gveter ridică scara, decontaminând-o împreună cu costumul băiatului. Observă că Betton şi Shan îl însoţeau prin trapele ce duceau la Shoby şi prin sălile ce dădeau spre punte şi că Dulcea-Zi-de-Azi, Karth, Shan şi Tai se aflau pe punte.

Betton alergă spre mama sa şi se opri; nu întinse mâinile spre ea. Chipul îi era nemişcat, ca sculptat în lemn sau ceară.

— Ţi-a fost frică? întrebă ea. Ce s-a întâmplat acolo, jos?

Şi privi spre Gveter, aşteptând o explicaţie. Gveter nu percepea nimic. Într-o non-durată ce nu dură prea mult percepu că nu se întâmplase nimic care se întâmplase să nu se întâmple. Total zăpăcit, orbecăind dezorientat, găsi cuvântul, cuvântul care salva – „Tu” zise el cu limba încleiată şi înţepenită. „Tu ne-ai chemat”.

Se pare că ea nega, dar nu conta. Ce mai conta? Shan vorbea. Shan spunea:

— Nimeni nu v-a chemat, Gveter. Tu şi Betton aţi ieşit, eu am fost elementul de sprijin; când mi-am dat seama că nu

pot menţine naveta stabilă, că e ceva ciudat cu solul ăla, v-am chemat înapoi, în navetă şi ne-am întors la navă.

Tot ce putu rosti Gveter fu:

— Neconcludent…

— Dar Tai a venit… începu Betton şi se opri.

Gveter observă că băiatul se îndepărtează de atingerea, aducând a negaţie, a mamei sale. Ce mai conta?

— Nimeni n-a coborât, spuse Dulcea-Zi-de-Azi. După o pauză, şi înainte de ea, constată: Nu există un loc unde să coborâm.

Gveter încercă să găsească alt cuvânt, dar nu exista niciunul. Observă prin hubloul principal o convexitate cafenie-întunecată, prin care, privind cu mare atenţie, zări strălucind stele micuţe.

Atunci găsi cuvântul, cuvântul greşit:

— Rătăciţi, spuse şi, în timp ce vorbea, observă cum luminile navei se micşorează încetişor până spre un cafeniu obscur, scad, se întunecă, apoi se sting, în vreme ce zumzăitul scăzut al sistemelor navei se oprea şi murea înghiţit de liniştea atotcuprinzătoare, reală, care existase întotdeauna acolo. Dar acolo nu era nimic. Nu se întâmplase nimic. Suntem la Ve Port! încercă el să spună, mobilizându-şi întreaga voinţă; dar nu se putea spune nimic.

Sorii mi-au ars corneea, rosti Lidi.

Eu sunt sorii, zise Dulcea-Zi-de-Azi. Nu numai eu, tot ce e înjur.

Nu respiraţi! strigă Oreth.

E moartea, spuse Shan. Ceea ce m-a speriat e: nimicul.

Nimicul, repetară cu toţii.

Fără să respire, fantomele se strecurau, se furişau printr-o carcasă» rece şi întunecată, plutind pe lângă o lume de ceaţă cafenie, o planetă ireală. Vorbeau, dar nu se auzea nicio voce. Căci nici în vid, nici în non-durată, nu există sunete.

În singurătatea din cabina ei, Lidi simţi gravitaţia

ajungând la greutatea a jumătate din masa navei; îi văzu – sorii mai apropiaţi şi mai îndepărtaţi, dogorind prin masa întunecată a pereţilor şi prin carcase şi instalându-se în trupul ei. Cel mai strălucitor, soarele acestui sistem, plutea exact sub pântecul ei. Nu-i ştia numele.

Eu sunt întunecimea dintre sori, spuse cineva.

Eu sunt nimic, spuse cineva.

Eu sunt tu, spuse cineva. Tu...

Respirau, întindeau mâinile şi vorbeau.

— Ascultaţi! strigau spre celălalt, spre ceilalţi. Ascultaţi!

— Am cunoscut întotdeauna asta. Aici am fost noi întotdeauna, vom fi întotdeauna, în cămin, în centru. De fapt, nu avem de ce să ne temem.

— Nu pot *respira,* rosti cineva.

— Eu nu respir, făcu cineva.

— Nu avem ce respira, zise cineva.

— Tu respiri, te rog, respiră, spuse altcineva.

— Suntem aici, drept în cămin, remarcă altcineva.

Oreth pregătise focul, Karth îl aprinse. Când terminară, amândoi spuseră, încet în limba kahirdish:

— Lăudată fie şi lumina, şi creaţia nemântuită!

Focul începu să ardă scuipând scântei, trosnind şi aruncând flăcări. Nu se Stinse. Dimpotrivă, se înteţi. Ceilalţi se adunară împrejur.

Se aflau nicăieri, dar erau acolo împreună; nava murise, dar ei erau înăuntru. O navă moartă se răceşte destul de repede, dar nu imediat, închideţi uşile, veniţi lângă foc; lăsaţi afară noaptea rece, înainte de a merge la culcare.

Karth, împreună cu Rig, încercă s-o convingă pe Lidi să-şi părăsească adăpostul plin de stele. Navigatoarea nu voia să se ridice.

— E vina mea, spuse.

— Nu te învinui singură, făcu el cu blândeţe. Cum se poate?

— Nu ştiu. Vreau să rămân aici, murmură Lidi.

Atunci, Karth o imploră:

— Nu singură, Lidi!

— Cum altfel? se interesă bătrâna, rece.

Dar îi fu ruşine în acelaşi moment, de ceea ce spusese şi fii ruşinată totodată de izbucnirea ei de vinovăţie, aşa că mormăi: „Da, bine”. Se ridică cu greu, îşi înfăşură un cearceaf în jurul trupului şi-i urmă pe Karth şi pe Rig. Copilul purta o mică biolantemă; lumina culoarele întunecate, în timp ce plantele din rezervoarele aerobice continuau să trăiască, să producă – cel puţin pentru încă o vreme – aerul necesar respiraţiei. Lumina se mişca în faţa lor ca o stea printre stele, în întunecimea încăperii pline de cărţi, unde ardea focul în căminul de piatră.

— Bună, copii, zise Lidi. Ce facem aici?

— Spunem poveşti, răspunse Dulcea-Zi-de-Azi.

Shan avea un mic magnetofon-agendă, pentru înregistrarea vocilor.

— Merge? se interesă Lidi.

— Se pare că da. Ne gândeam să povestim… ce s-a întâmplat, zise Shan, mijindu-şi în direcţia focului ochii negri şi înguşti, pe faţa ascuţită şi negricioasă. Fiecare din noi. Ceea ce… ceea ce a părut, ni s-a părut nouă… Astfel că…

— Ca o amintire, da. În caz că… Ciudat totuşi că agenda ta funcţionează. În situaţia în care nimic altceva nu merge.

— E activată prin intermediul vocii, rosti Shan absent. Continuă, deci Gveter.

Gveter termină de povestit versiunea privind expediţia pe suprafaţa planetei.

— N-am adus nici măcar mostre, sfârşi el. Nici nu m-am gândit la asta.

— Shan a mers cu tine, nu eu, zise Tai.

— Ba am mers împreună cu tine, spuse băiatul cu o siguranţă care o opri pe femeie. Am coborât pe sol. Iar Shan şi cu Gveter au fost elementele de sprijin din interiorul navei. Eu am luat probe. Sunt în dulapul pentru Stază.

— Nu ştiu dacă Shan a fost sau nu în navetă, zise Gveter,

frecându-şi amărât fruntea.

— Unde să fi dispărut naveta? întrebă Shan. Afară nu există nimic

— Suntem nicăieri – în afara timpului, e tot ce pot crede. Dacă unul dintre voi spune cum a văzut el totul, pare că aşa a fost, însă următorul schimbă povestea, iar eu…

Oreth se înfioră, trăgându-se mai aproape de foc.

— N-am crezut niciodată că drăcia asta va funcţiona, zise Lidi, ca un urs cuibărit în peştera neagră a cearceafului ei.

— Faptul că n-am înţeles a constituit necazul, constată Karth. Niciunul din noi n-a înţeles cum funcţionează totul, nici măcar Gveter. Nu-i aşa?

— Da, răspunse Gveter.

— Deci, dacă interacţiunea noastră psihică cu mecanismul respectiv a afectat procesul…

— Sau poate chiar este procesul, în ceea ce ne priveşte, remarcă Dulcea-Zi-de-Azi.

— Vrei să spui, rosti Lidi pe un ton de adânc dezgust existenţial, că noi trebuie să credem în sistem pentru a-l face operaţional?

— Trebuie să crezi în tine însuţi pentru a acţiona, nu-i aşa? constată Tai.

— Nu, răspunse navigatoarea. Nici pomeneală. Eu nu cred în mine însămi. Eu ştiu unele lucruri. Destul pentru a putea continua.

— O analogie, propuse Gveter. Acţiunea efectivă a unui echipaj depinde de membrii care se percep pe ei înşişi drept un echipaj – puteţi numi asta a crede în echipaj sau, pur şi simplu, *a fi* acesta. Corect? Deci, poate, pentru a opera în churten, noi… noi, cei conştienţi… poate totul depinde de felul în care ne percepem pe noi înşine în mod conştient ca… tranzilienţi – ca fiind în celălalt loc… destinaţia?

— E sigur că ne-am pierdut apartenenţa la echipaj pentru o… Există oare perioade? întrebă Karth. Ne-am înstrăinat.

— Am pierdut firul, spuse Shan.

— Pierduţi, făcu Oreth pe gânduri, aruncând pe foc alt buştean masiv, cu greutatea doar la jumătatea celei obişnuite şi stârnind în şemineu un şir de scântei ca nişte stele cu mişcarea încetinită.

— Am pierdut… ce? întreabă Dulcea-Zi-de-Azi.

O vreme, nimeni nu-i răspunse.

— Când pot să văd soarele prin covor… rosti Lidi.

— La fel şi eu, adăugă Betton foarte încet.

— Iar eu pot zări Ve Portul, zise Rig. Şi tot restul. Vă pot spune ce văd. Dacă mă uit, pot distinge Liden-ul. Camera mea pe Oneblin… Şi…

— Mai întâi, Rig, zise Dulcea-Zi-de-Azi, spune-ne ce s-a întâmplat.

— Bine, acceptă Rig, încântat. Ţine-mă mai bine, maba, am început să plutesc. Păi, ne-am dus în bibliotecă – eu, Asten şi cu Betton; Betton era Fratele mai Mare, iar adulţii erau pe punte şi eu mă duceam să mă culc, aşa cum fac de obicei, în timpul zborului, dar înainte de-a mă întinde, am zărit planeta cafenie, şi Ve Port-ul şi amândoi sorii, şi toate celelalte, şi putem vedea prin ele. Asten însă nu. Dar eu pot.

— N-am plecat **nicăieri**, interveni Asten. Rig, spune te rog, tot restul poveştii.

— Asten, toţi spunem poveşti, tot timpul, zise Karth.

— Nu dintre acelea stupide, ca ale lui Rig!

— Chiar mai stupide, remarcă Oreth. Ceea ce ne trebuie… ceea ce ne trebuie este…

— Trebuie să ştim, zise Shan, ce e tranzilienţa şi nu ştim, fiindcă n-am mai făcut-o niciodată înainte, nimeni n-a mai făcut-o.

— Nu personal, zise Lidi.

— Trebuie să ştim ce este… real – ce s-a întâmplat, dacă s-a întâmplat ceva… Tai arătă spre peştera creată de lumina focului împrejurul lor şi spre întunericul de dincolo de ea. Unde suntem? Suntem aici? Unde, aici? Care e povestea?

— Trebuie s-o spunem, zise Dulcea-Zi-de-Azi. S-o povestim. S-o relatăm… Ca Rig. Asten, cum începe o poveste?

— Acum o mie de ierni, la o depărtare de o mie de mile… răspunse copilul, iar Shan murmură:

— A fost odată…

— A fost o navă numită **Shoby,** continuă Dulcea-Zi-de-Azi, într-un zbor de testare, încercând sistemul churten, cu un echipaj de 10 oameni.

— Se numeau Rig, Asten, Betton, Karth, Oreth, Lidi, Tai, Shan, Gveter şi Dulcea-Zi-de-Azi. Iar ei îşi spuneau povestea – fiecare şi toţi împreună…

Urmă tăcerea, tăcerea care a fusese mereu acolo, întreruptă doar de trosnetele focului, de sunetul imperceptibil al respiraţiei şi de mişcările lor, până când unul dintre ei vorbi, în sfârşit, spunând povestea:

— Băiatul şi mama lui, rosti vocea subţire şi pură, au fost primele fiinţe umane care au pus piciorul pe acea lume.

Din nou linişte; şi din nou o voce.

— Deşi ea dorea… îşi dădea seama că spera, de fapt, ca toată treaba să nu meargă, fiindcă astfel toate talentele sale, întreaga ei viaţă ar fi devenit inutile… în acelaşi timp, voia într-adevăr să înveţe cum să utilizeze sistemul, dacă putea, dacă nu era prea bătrână ca să înveţe…

O lungă pauză, uşor tremurătoare, apoi altă voce:

— Au călătorit de la o lume la alta, şi de fiecare dată pierdeau lumea pe care o părăseau, din cauza dilatării timpului, prietenii lor îmbătrânind şi murind, în timp ce ei zburau în sistemul VAL. Dacă ar fi existat un mijloc de a trăi în propriul lor timp, având totuşi posibilitatea de a călători prin diverse lumi, ar fi vrut să încerce…

— Mizând totul pe asta, continuă următoarea voce, fiindcă nimic nu funcţionează dacă nu punem întreg sufletul, nimic nu e sigur decât dacă riscăm.

Un timp, unul foarte scurt, apoi o altă voce urmă:

— Era ca un joc. Era ca şi cum am fi fost încă în *Shoby*, la

Ve Port, aşteptând să pornim într-un zbor VAL. Dar era ca şi cum am fi ajuns şi la planeta cafenie. În acelaşi timp. Iar una dintre situaţii era doar o fantomă, cealaltă nu, dar nu ştiam care. Deci era ca şi cum te-ai preface, într-un joc. Dar eu nu voiam să joc, nu ştiam cum.

O altă voce:

— Dacă principiul churten s-ar dovedi că e aplicabil pentru tranzilienţa celor vii, a fiinţelor conştiente, el ar constitui un eveniment important în minţile semenilor săi – pentru **toţi** oamenii. Un nou mod de a înţelege lucrurile. Un nou parteneriat. Un nou fel de a fi în univers. O libertate mai largă… El dorea totul foarte mult. Voia să fie unul dintre membrii echipajului care a format cel dintâi acest parteneriat, printre primii oameni capabili să gândească astfel şi să… să formeze relaţii. Dar îi era şi teamă. Poate că relaţia nu era reală, ci falsă, poate că era doar un vis. Nu ştia…

Nu mai era aşa de frig şi de întuneric în spatele lor, pe când stăteau în jurul focului. Ce se auzea erau oare valurile de la Liden, lovind ţărmurile?

O altă voce:

— Se gândea mult la poporul ei. La vină, şi la ispăşire, şi la sacrificiu. Dorea mult să ia parte la acest zbor, care putea aduce oamenilor mai multă libertate. Dar era cu totul altfel decât crezuse ea. Ceea ce se întâmplase… ceea ce se întâmplase nu conta. Conta doar că ajunsese să fie împreună cu oamenii care îi dăruiau ei libertate. Fără sentimentul de vinovăţie. Voia să rămână cu ei, să rămână în echipajul lor…

Şi, o dată cu ea, şi fiul ei. Care era prima fiinţă umană ce pusese piciorul pe o lume necunoscută.

O tăcere lungă, dar nu adâncă, nu mai adâncă decât uruitul uşor al sistemelor navei, constant şi inconştient ca şi circulaţia sângelui.

Altă voce:

— Gânduri li se năşteau în minte: ce altceva fuseseră

vreodată? Deci puteau fi la Ve şi pe planeta cafenie, carne mistuită de dorinţe şi spirit pur, iluzie şi realitate, toate în acelaşi timp, aşa cum fuseseră întotdeauna. Când el şi-a amintit aceasta, confuzia şi teama încetară, fiindcă ştia că nu e posibil să se rătăcească.

— S-au rătăcit.. Dar au găsit drumul, rosti o altă voce, încet, acoperind murmurul şi fâsâitul sistemelor navei, în aerul proaspăt şi cald, şi în lumina din interiorul pereţilor şi al învelişurilor solide.

Vorbiseră doar nouă voci şi o căutau pe a zecea; dar a zecea adormise cu degetul în gură.

— Această poveste a fost spusă şi va mai fi încă, rosti mama. Continuaţi. Eu voi aplica procesul churten, aici, cu Rig.

Îi lăsară pe cei doi lângă foc şi se duseră pe punte, apoi spre trapele de intrare, pentru a invita la bord o mulţime de savanţi îngrijoraţi, ingineri şi oficiali din Ve Port şi de pe Ekumen, ale căror instrumente îi asiguraseră că nava Shoby dispăruse, cu 44 de minute în urmă, în non-existenţă, în tăcere.

— Ce s-a întâmplat? întrebară ei.

— Ce s-a întâmplat?

Shobii se uitară unul la altul, spunând:

— Ei, asta e o întreagă poveste…

DANSÂND SPRE GANAM

— Puterea este tunetul cel mare, spuse Aketa. Trăsnetul. Zgomotul cascadei care produce curentul electric. Te umple, până nu mai rămâne loc pentru nimic altceva.

Ket turnă pe pământ câteva picături de apă, murmurând:

— Bea, călătorule.

Presără făină de polen pe pământ, murmurând:

— Mănâncă – tu, călătorule.

Privi spre Iyananam, muntele puterii.

— Poate a ascultat doar tunetul şi n-a mai putut auzi altceva, spuse ea. Crezi că ştia ce face?

— Cred că ştia ce face, răspunse Aketa.

***

De la tranzilienţa reuşită, însă cu probleme, a lui Shoby – **pe** şi **de pe** o planetă mică şi urâtă numită M-60-340-nolo – o întreagă aripă din Ve Port fusese destinată tehnologiei churten. Creatorii teoriei churten de pe Anarres şi inginerii de tranzilienţă de pe Urras comunicau permanent prin ansiblă cu teoreticienii şi inginerii de pe Ve, cei care stabileau experimentele şi investigaţiile proiectate pentru a descoperi ce se întâmplă, de fapt, atunci când o navă şi echipajul său se deplasează dintr-un loc în altul, în univers, în timp nul.

— Nu poţi spune „se deplasează” şi nu poţi spune „se

întâmplă”, bombăneau cetienii. Este aici şi nu acolo, la un moment dat, şi, în acelaşi moment, este acolo şi nu aici. Non-intervalul se cheamă, în limbajul nostru, churten.

În paralel cu aceste întruniri ale temporaliştilor cetieni, aveau loc întruniri ale psihologilor hainishieni, care cercetau şi se certau asupra a ceea ce se întâmpla, în mod real, atunci când forme de viaţă inteligentă experimentau sistemul churten.

— Nu poţi spune „în mod real” şi nu poţi spune „experimentau”, bombăneau ei. Măsura realităţii „sosirii” pentru un echipaj aflat în churten este obţinută prin percepţie-comparare şi ajustare reciprocă, aşa încât, pentru fiinţele gânditoare, construcţia evenimentului devine esenţială pentru o tranzilienţă efectivă…

Şi aşa mai departe, hainishienii vorbeau de un milion de ani şi nu oboseau niciodată. Dar le plăcea la nebunie să şi asculte, prin urmare au ascultat atent ce aveau de povestit cei din echipajul de pe **Shoby.** Apoi l-au ascultat şi pe comandantul Dalzul, atunci când acesta a sosit.

— Trebuie să trimiteţi un singur om, le-a cerut el. Problema este interferenţa. Pe **Shoby** se aflau zece oameni. Trimiteţi unul singur. Trimiteţi-mă pe mine.

***

— Ar trebui să mergi cu Shan, zise Betton.

Mama lui clătină din cap.

— E o prostie să nu te duci!

— Dacă nu te vor pe tine, nu mă vor primi nici pe mine, răspunse ea.

Băiatul era prea înţelept ca să o îmbrăţişeze sau ca să mai spună ceva. Făcu însă ceea ce rareori făcea: glumi.

— Te-ai întoarce în timp nul, spuse el.

— Ia fugi de-aici, răspunse Tai.

***

Shan ştia că hainishienii nu purtau uniforme şi nu foloseau ca apelativ grade precum cel de „comandant”. Dar, pentru a-l întâlni pe comandantul Dalzul, îşi puse uniforma neagră-argintie de ekumen pământean.

Născut în cazarma de la Alberta, în primii ani după ce Terra devenise membru în Ekumen, Dalzul îşi luase titlul în fizică temporală la Universitatea A-Io de pe Urras şi lucrase cu Stabilii de pe Hain, înainte de a se întoarce pe planeta natală, ca Mobil al Ekumenului Lumilor. În timpul celor şaizeci şi şapte de ani ai călătoriei sale, efectuate cu o viteză apropiată de cea a luminii, o mişcare religioasă recalcitrantă degenerase în ororile Revoluţiei Uniste. Lui Dalzul i-au trebuit luni de zile pentru a prelua controlul asupra situaţiei, printr-o combinaţie de inteligenţă şi strategie care îi câştigase respectul celor ce lucraseră pentru el şi veneraţia celor ce-i erau împotrivă – preoţii unişti au ajuns astfel la concluzia că el era chiar Dumnezeu. Masacrul planetar al necredincioşilor sfârşise într-o mişcare planetară de adorare a noii Manifestări, înainte de a se dezmembra în schisme şi secte care nu urmăreau altceva decât să se distrugă una pe cealaltă. Dalzul avusese de înfruntat cea mai gravă revenire a violenţei teocratice, de la Epoca Poluării încoace. Acţionase cu graţie, cu înţelepciune, cu răbdare, siguranţă, elasticitate şi inteligenţă, chiar cu bună dispoziţie, folosind toate mijloacele pe care Ekumenul le preţuia cel mai mult.

Cum nu mai putea lucra pe Terra, unde risca să fie zeificat, i se repartizaseră sarcini neştiute, dar importante, pe planete neştiute, dar importante: una din ele era Orintul, singura lume de pe care Ekumenul se retrăsese până atunci. Făcuseră asta la sfatul lui Dalzul, cu puţin înainte ca orintienii să fi distrus viaţa de pe planeta lor, în urma folosirii în luptă a armelor biologice. Dalzul prevăzuse evenimentul, cu o teribilă exactitate şi înţelegere. Şi reuşise, în mare taină, salvarea câtorva mii de copii, pe

care părinţii lor acceptaseră să-i lase să plece; Copiii lui Dalzul – erau numiţi aceşti ultimi orintieni.

Shan ştia că eroii sunt fenomene ale culturilor primitive; dar cultura Terrei era primitivă, iar Dalzul – eroul său.

Tai citi cu neîncredere mesajul primit din Ve Port.

— Ce fel de echipaj e ăsta? întrebă ea. Cine le cere părinţilor să-şi părăsească copiii?

Se uită apoi la Shan şi-i văzu expresia feţei.

— E Dalzul, răspunse el. Ne vrea în echipajul lui.

— Atunci du-te, zise Tai.

El bineînţeles că nu fu de acord, dar Tai era de partea eroului. Aşa că se duse. Iar pentru recepţia la care urma să-l întâlnească pe Dalzul, îşi îmbrăcă uniforma neagră, cu fir de argint la mâneci şi cu eşarfă de argint peste piept.

Comandantul purta aceeaşi uniformă. Când îl zări, inima lui Shan o luă razna. Inevitabil, Dalzul era mai scund decât şi-l imaginase el: n-avea în niciun caz trei metri. De altfel, era exact aşa cum trebuia să fie, drept şi suplu, cu părul lung, cenuşiu, o faţă magnifică, vioaie şi ochi limpezi ca cerul. Shan nu-şi dăduse seama de cât de albă era pielea lui Dalzul, dar această diformitate sau atavism era minoră, dându-i mai degrabă un farmec particular. Vocea lui Dalzul era caldă şi liniştită; râdea, în timp ce discuta cu un grup de anarrestieni încălziţi. Îl văzu pe Shan, se întoarse şi veni direct spre el.

— În sfârşit! Tu eşti Shan, eu Dalzul, suntem colegi pe aceeaşi navă. Îmi pare sincer rău că partenera ta n-a putut fi unul dintre ai noştri. Dar cele care-o vor înlocui sunt vechi prietene de-ale tale, cred – Forest şi Riel.

Shan fu încântat să revadă cele două chipuri familiare – cel al lui Forest, ascuţit ca un cuţit de obsidian şi cu ochi mereu atenţi, şi cel al lui Riel rotund şi luminos ca un soare. Fuseseră împreună în cantonament pe Ollul. Îl întâmpinară cu aceeaşi plăcere.

— E minunat, spuse el, apoi adăugă: suntem deci cu toţii pământeni? – o întrebare prostească, de vreme ce acest

lucru era atât de evident: în general însă, Ekumenul încuraja amestecul culturilor într-un echipaj.

— Să ieşim de-aici şi-am să-ţi explic, spuse Dalzul. Chemă un mezklete care trecea pe-acolo, împingând mândru un cărucior cu mâncare şi băutură. Îşi umplură tăviţele, îi mulţumiră mezkletelui, apoi se retraseră pe o canapea moale, lângă o fereastră, departe de zgomotul petrecerii. Acolo se aşezară mâncară şi băură, vorbind şi ascultând Dalzul nu încercă să-şi mascheze convingerea pasionată că e pe cale de a rezolva „problema churten”.

— Am fost de două ori singur, spuse el. Coborî uşor vocea, în timp ce vorbea, şi Shan începu naiv, „Fără...?”, apoi se opri.

Dalzul rânji.

— Cu permisiunea Grupului de Cercetare Churten. Deşi nu chiar cu binecuvântarea lor. De asta am tendinţa să vorbesc în şoaptă şi să privesc peste umăr. Sunt câţiva din GEC, care mă fac să mă simt ca şi cum le-aş fi furat nava ori mi-aş fi bătut joc de teoriile lor ori le-aş fi violat shifgrethorul ori i-aş fi călcat pe bătături – iar asta chiar şi după ce şi eu şi nava ne-am întors fără niciun fel de probleme churten ba chiar fără orice fel de nepotriviri de percepţie.

— Unde? întrebă Forest, cu figura ei ascuţită ca o lamă, foarte concentrată.

— Prima călătorie, în interiorul acestui sistem, de pe Ve pe Hain şi înapoi. O plimbare cu maşina. Totul cunoscut, previzibil. A decurs absolut fără niciun incident – după cum ne şi aşteptam. Sunt aici: sunt acolo. Părăsesc nava pentru o verificare cu Stabilii, mă întorc la bord şi sunt aici. Ei! E fantastic, să ştiţi. Şi totuşi pare atât de firesc. Ai simţit asta, Shan?

Ochii îi străluceau uimitor de intens. Era ca şi cum i-ai fi privit la lumina unui fulger. Shan ar fi vrut să poată confirma, dar trebui să se bâlbâie:

— Eu... noi, ştiţi, am avut ceva probleme până să ne

hotărâm unde suntem de fapt.

— Cred că n-are niciun sens această confuzie. Tranzilienţa este o non-experienţă. Cred că, în mod normal, **nu se întâmplă nimic.** Literalmente nimic. În experimentul de pe **Shoby** au intervenit elemente exterioare, care au modificat intervalul de lucru. De data aceasta cred că putem obţine o non-experienţă. Se uită la Forest şi la Riel şi râse. Nu veţi vedea ceea ce nu vreau să zic, spuse. În orice caz, după plimbarea cu maşina, m-am ţinut de capul lor până când Gvonesh a fost de acord să-mi dea voie să plec în explorare, de unul singur.

Mezkletele se agita în direcţia lor, împingând căruciorul cu labele lui îmblănite. Mezkleţii adoră petrecerile, le place să ofere de mâncare, să servească băuturi şi să-i privească apoi pe oameni cum se miră. Acesta se opri în apropierea lor, plin de speranţă, vrând să vadă dacă fac la fel, apoi se întoarse la teoreticienii anarrestieni, care erau întotdeauna miraţi.

— O explorare… un prim contact?

Dalzul încuviinţă din cap. Forţa, ca şi demnitatea lui inconştientă intimidau şi totuşi încântarea, veselia lui simplă pentru ceea ce făcuse erau irezistibile. Shan întâlnise oameni strălucitori şi oameni înţelepţi, dar niciodată vreunul a cărui energie să strălucească atât de luminos, atât de clar, atât de vulnerabil.

— Am ales o planetă îndepărtată. G-14-214-yomo; în hărţile din vremea Expansiunii se numea Tadkla; oamenii pe care i-am întâlnit acolo îi spun însă Ganam. O misiune preliminară a Ekumenului se află în drum spre ei, folosind sistemul VAL. A părăsit Ollul în urmă cu opt ani şi va ajunge acolo peste treisprezece ani de-acum încolo. Evident, la viteza asta n-a fost posibil să comunicăm, pentru a-i anunţa că eu am să ajung acolo înaintea lor. Iar GEC a găsit de cuviinţă că e bine ca cineva să ajungă acolo după treisprezece ani. În caz că nu m-aş fi întors, ar fi putut încerca să afle ce s-a întâmplat. Dar acum se pare că

misiunea va găsi Ganamul deja membru în Ekumen! Dalzul îi privi pe rând, aprins de pasiune. Vedeţi, churten-ul schimbă totul. Când tranzilienţa va înlocui călătoriile spaţiale – **toate** călătoriile, când nu va mai fi nicio distanţă între lumi, când vom controla timpul, încerc să-mi imaginez, să înţeleg, ce va însemna asta pentru Ekumen, pentru noi… Vom putea crea într-adevăr căminul omenirii, o singură casă, un singur spaţiu. Dar va fi chiar mai mult de-atât! Tranzilienţa înseamnă să ne întoarcem, să recreăm momentul esenţial, fundamental, bătaia care naşte ritmul… Să ne întoarcem în unitate. Să eludăm timpul. Să folosim eternitatea! Ai fost acolo, Shan – ai simţit ceea ce încerc eu să spun acum?

— Nu ştiu, răspunse Shan, da…

— Vreţi să vedeţi înregistrarea călătoriei mele? întrebă brusc Dalzul, cu ochii strălucindu-i ca înainte de o poznă. Am adus un video de mână.

— Da! răspunseră Forest şi Riel, strângându-se pe canapea, în jurul lui, aidoma unui cuib de conspiratori. Mezkletele încercă în zadar să vadă ce făceau, era prea scund, chiar şi dacă se suia pe cărucior.

În timp ce programa micul video, Dalzul le povesti pe scurt despre Ganam. Urmaş dintre cei mai îndepărtaţi ai Expansiunii Hainishiene, lumea aceasta se pierduse de comunitatea umană vreme de cinci sute de milenii; nu se ştia nimic despre ea, cu excepţia faptului că ar fi putut avea o populaţie descinzând din strămoşi umani. În această situaţie, nava Ekumenului ar fi urmat să rămână pe orbită mai multă vreme, înainte de a trimite pe planetă câţiva observatori, care să păstreze ascuns sau să dezvăluie, la nevoie, adevărul despre misiunea lor, în timp ce ar fi strâns informaţii, ar fi învăţat limba şi obiceiurile şi aşa mai departe – un proces care în mod normal durează mai mulţi ani. Toate aceste faze au fost însă scurtcircuitate de imprevizibilitatea noii tehnologii. Mica navă a lui Dalzul ieşise din churten nu în stratosfera, aşa cum fusese

prevăzut, ci doar la vreo sută de metri deasupra pământului.

— N-am avut şansa să-mi fac o intrare în scenă discretă, spuse el. În timp ce vorbea, pe micul ecran apăru înregistrarea audiovizuală făcută de instrumentele navei lui. Văzură cu toţii câmpiile cenuşii din Ve Port dispărând în timp ce nava părăsea planeta. Acum! – spuse Dalzul şi, într-o clipă, zăriră stelele strălucind în spaţiul negru, apoi pereţii galbeni şi acoperişurile portocalii ale unui oraş, şi vâlvătaia soarelui reflectându-se într-un canal.

— Vedeţi? murmură Dalzul. Nu se întâmplă nimic.

Imaginea oraşului fierbea, când clătinându-se, când stabilizându-se

— Străzi însorite şi pieţe pline de oameni, toţi cu privirile aţintite în sus şi strigând, fără îndoială: „Priviţi! Priviţi!”.

— Am decis că puteam la fel de bine să accept situaţia, continuă Dalzul. Copacii şi iarba se înălţară în jurul navei, când aceasta coborî. Locuitorii alergau deja afară din oraş; erau oameni: de culoarea teracotei, mai degrabă masivi, cu feţe late şi braţe goale, desculţi, purtând kilturi şi veste în culori splendide – bărbaţi cu cercei mari de aur şi pălării de paie împodobite cu fir de aur şi pene.

— Gamanii, spuse Dalzul. Poporul de pe Ganam… Măreţi, nu vi se par? Şi nu pierd deloc timpul. Au fost acolo în mai puţin de o jumătate de oră – uitaţi-vă, aceea este Ket, o vedeţi, femeia aceea teribilă? Cum apariţia navei era evident că-i înfricoşase, am decis că primul lucru pe care trebuia să îl fac era să le arăt că sunt inofensiv.

Au văzut la ce se referă, totul fusese înregistrat de camera video. Dalzul înaintase încet pe iarbă şi stătea liniştit, înfruntând mulţimea. Era gol. Neînarmat, dezbrăcat, singur, stătea acolo, cu braţele larg deschise, într-un gest de ofrandă.

A urmat o pauză lungă. Discuţiile şi exclamaţiile printre gamani mureau pe măsură ce oamenii ajungeau în rândurile din faţă. Dalzul, în centrul câmpului vizual al

camerei video, rămase tăcut, nemişcat. Apoi

— Shan respiră adânc, văzând-o – o femeie înaintă către el. Era înaltă şi bine făcută, cu braţe rotunde şi ochi negri deasupra unor pometţi înalţi.

Pe cap, părul îi era împletit cu fire de aur într-o coroană. Se opri în faţa lui Dalzul şi vorbi, cu o voce clară şi plină. Cuvintele sunau ca un poem, ca un ritual, gândi Shan. Dalzul răspunse punându-şi mâinile pe inimă, deschizându-le apoi din nou, larg, cu palmele în sus.

Femeia îl privi cu atenţie, după care rosti un singur cuvânt, de o rezonanţă aparte. Încet, cu solemnitate, lăsă să-i alunece peste piept şi şolduri mantia de un roşu închis, îşi dezlegă fusta şi o dădu la o parte cu un gest splendid, conştient. Rămase la rândul său goală, în faţa omului gol.

Întinse mâna. Dalzul i-o luă.

Se depărtară de navă, în direcţia oraşului. Mulţimea li se închise în spate şi îi urmă, în linişte, fără grabă sau confuzie, repetând parcă o scenă învăţată dinainte.

Câţiva dintre ei, cei mai mulţi tineri, rămaseră în urmă, uitându-se la navă, îndemnându-se unul pe altul să se apropie, curioşi, precauţi, dar nu înfricoşaţi.

Dalzul opri înregistrarea.

— Vezi diferenţa? îl întrebă el pe Shan.

Acesta, impresionat, nu rosti o vorbă.

— Ceea ce a descoperit echipajul de pe **Shoby,** continuă Dalzul, este faptul că experienţele individuale de tranzilienţă pot deveni coerente doar printr-un efort concertat. Un efort de sincronizare... de intrare în rezonanţă. Când au înţeles asta, au fost în stare să se smulgă dintr-o stare de percepţie tot mai periculos fragmentată a spaţiului în care se aflau şi să-şi dea seama ce se întâmplă cu ei. Aşa-i, Shan?

— Acum, ei numesc asta experienţa haosului, spuse Shan, înfrânt de amintire, ca şi de deosebirea dintre cele două experimente.

— Temporaliştii şi psihologii s-au chinuit să obţină din

călătoria lui **Shoby,** o întreagă teorie, continuă Dalzul. Interpretarea mea însă e mult mai simplă: mare parte din diferenţele de percepere, din incoerenţele şi starea de rău prin care au trecut membrii echipajului de pe **Shoby** provin din nepotrivirile între ei. Nu contează cât de legaţi eraţi, Shan, eraţi zece oameni de pe patru lumi – patru culturi diferite, două femei foarte în vârstă şi trei copii mici! Dacă, în mod obligatoriu condiţia pentru o tranzilienţă coerentă este rezonanţa, funcţionarea în acelaşi ritm, atunci trebuie să facilităm intrarea în această rezonanţă. Faptul că voi aţi reuşit a fost o minune. Dar cel mai simplu mod de-a o obţine este, bineînţeles, simplificarea condiţiilor iniţiale: să pleci singur!

— Cum obţii, atunci, o verificare a experienţei? întrebă Forest.

— Tocmai ai văzut: prin înregistrarea aterizării, de pe navă.

— Dar instrumentele de pe **Shoby** erau moarte sau total date peste cap, spuse Shan. Înregistrările sunt tot atât de incoerente pe cât au fost şi percepţiile noastre.

— Exact! Şi voi, şi instrumentele vă aflaţi cu toţii în acelaşi câmp de rezonanţă, perturbându-vă reciproc. Dar când doar doi sau trei dintre voi aţi coborât pe suprafaţa planetei, lucrurile au mers mai bine: naveta a funcţionat perfect şi înregistrările de la suprafaţă sunt clare. Deşi foarte urâte.

Shan râse.

— Urâte, da. Un fel de planetă-rahat. Dar, comandante, chiar şi în înregistrări, nu e niciodată clar cine a coborât – de fapt – pe suprafaţa planetei. Şi asta a fost una dintre cele mai haotice părţi ale întregii experienţe. Am coborât eu, cu Gveter şi cu Betton. Solul, dedesubtul navei, era instabil, aşa că i-am chemat înapoi la navetă şi ne-am întors pe navă. Toate acestea par coerente. Dar ce-şi aminteşte Gveter este că el a coborât împreună cu Betton şi cu Tai, nu cu mine, a auzit cum Tai îl chema de pe navă

şi s-a întors împreună cu Betton şi cu mine. Cât despre Betton, el a coborât cu Tai şi cu mine. A văzut-o pe mama lui plecând de lângă navetă, neluând în seamă ordinul de întoarcere şi rămânând părăsită acolo. Şi Gveter a văzut asta. S-au întors fără ea şi au găsit-o aşteptându-i pe punte. Tai nu-şi aminteşte nimic despre coborârea cu naveta. Aceste patru povestiri sunt toate dovezile noastre. Par să fie toate la fel de adevărate şi la fel de false. Iar înregistrările nu ajută cu nimic – nu se vede cine era în costume. Toţi arată la fel în acea supă de rahat de la suprafaţa planetei.

— Exact asta este! exclamă Dalzul, aplecându-se înainte, cu faţa luminată. Murdăria, rahatul, acel haos pe care l-aţi văzut şi pe care l-au înregistrat şi camerele video – gândeşte-te la diferenţa dintre toate astea şi înregistrarea pe care tocmai aţi urmărit-o! Soare, chipuri vioaie, culori luminoase, totul strălucitor, clar – pentru că nu a existat interferenţa, Shan. Cetienii spun că în câmpurile churten nu există nimic în afara celor mai joase ritmuri, vibraţii ale ultimelor particule-undă. Tranzilienţa este o funcţie a ritmului din care se naşte ceea ce există. Conform fizicilor spirituale cetiene, este accesul la acel ritm care permite individualului să participe la eternitate şi omniprezenţă. Extrapolând, am dedus că în tranzilienţă individualităţile trebuie să fie aproape perfect sincronizate, pentru a ajunge în acelaşi loc cu o percepţie armonioasă, curată. Atât cât am putut experimenta până acum, intuiţia mea a fost confirmată: o singură persoană poate folosi câmpurile churten în deplină siguranţă. Până când vom învăţa ce avem de făcut, zece persoane vor experimenta inevitabil haosul, sau chiar mai rău.

— Dar patru persoane? întrebă Forest, incisiv.

— Patru sunt sub control, răspunse Dalzul. Ca să fiu sincer, eu aş fi plecat, la început, singur, sau cel mult cu încă cineva. Dar prietenii noştri de pe Anarres sunt, după cum ştiţi foarte neîncrezători în ceea ce ei numesc

egopercepţie. Pentru ei, moralitatea nu este accesibilă individualităţilor, ci doar grupurilor. Mai spun, de asemenea că poate există şi altceva care nu a mers bine în experimentul de pe **Shoby,** poate că un grup este capabil să treacă prin churten la fel de bine ca şi o singură persoană, cum putem şti până nu încercăm? Aşa că am ajuns la un compromis. Le-am spus să mă trimită pe mine, împreună cu doi sau trei camarazi cu cel mai înalt grad de compatibilitate şi cu o motivaţie deosebit de puternică. Să ne trimită înapoi pe Ganam şi să vedem ce e de văzut!

— „Motivaţie” nu e cel mai potrivit termen, spuse Shan. Sunt al vostru, aparţin acestui echipaj.

Riel încuviinţă din cap. Forest, precaută şi saturniană, spuse doar:

— Ai de gând să exersezi rezonanţa, comandante?

— Atâta vreme cât asta vă face plăcere, răspunse Dalzul. Dar sunt lucruri mai importante decât antrenamentul. Forest, ştii să cânţi din gură sau la vreun instrument?

— Pot să cânt folosindu-mi vocea, spuse Forest, iar Riel şi Shan încuviinţară la rându-le, când Dalzul se uita la ei.

— Îl ştiţi pe-ăsta, murmură, şi începu să intoneze încetişor un cântec vechi, un cântec pe care oricine trăise în cazarmele şi în taberele de pe Terra îl ştia: „În drum spre Marea de vest”. Riel i se alătură, apoi Shan şi la urmă Forest, cu o voce neaşteptat de adâncă, vibrantă. Cei din preajma lor se întoarseră să asculte armoniile răzbătând prin larma de voci. Mezkletele veni în grabă, abandonându-şi căruciorul, cu ochii mari şi luminoşi. Încheiară cântecul zâmbind, într-un acord lung şi dulce.

— Asta este rezonanţa, spuse Dalzul. Tot ce ne trebuie, pentru a ajunge pe Ganam, este muzica. De altfel tot ce există este, în cele din urmă, muzica.

Zâmbind, Forest şi apoi Riel ridicară paharele.

— Pentru muzică! exclamă Shan, simţindu-se beat şi teribil de fericit.

— Pentru echipajul de pe **Galba,** toastă şi Dalzul – şi

băură.

***

Perioada minimă de isyeye a echipajului a fost, bineînţeles, respectată, şi în acest timp au avut destul răgaz să discute problema churten, atât cu Dalzul, cât şi între ei. Au vizionat înregistrările navei şi au recitit însemnările lui Dalzul din timpul scurtei sale şederi pe Ganam, până le-au învăţat pe de rost, iar apoi s-au certat dacă e bine sau nu să procedeze astfel.

— Noi acceptăm, pur şi simplu, ca fapte obiective tot ce a văzut şi a spus el, descoperi Forest. Dar ce control putem avea?

— Raportul lui Dalzul şi înregistrările navei corespund întru totul, spuse Shan.

— Pentru că, dacă teoria pe care-o susţin este corectă, el şi instrumentele se aflau în rezonanţă. În tranzilienţă, realitatea navei şi a instrumentelor o putem percepe doar prin intermediul percepţiilor unei persoane, a unei fiinţe inteligente. Dacă cetienii sunt siguri de ceva, în legătură cu teoria churten, este faptul că, atunci când tranzilienţa este implicată în acest proces, ei nu mai înţeleg nimic. Trimiteţi o navă-robol, nicio problemă. Trimiteţi ameobe sau greieri, nicio problemă. Trimiteţi fiinţe inteligente, şi toate se dau peste capi Nava voastră a fost o parte din **realitatea** voastră – de fapt, din cele zece realităţi **diferite** ale membrilor echipajului. Instrumentele sale au înregistrat ascultătoare disonanţele ori au fost afectate de ele până la limita unei proaste funcţionări sau chiar a încetării totale a activităţii. Doar când aţi acţionat cu toţii pentru a construi o realitate unitară, coerentă, nava a putut începe să răspundă la aceasta şi s-o înregistreze. Corect?

— Da. Numai că este foarte greu, spuse Shan, să trăieşti fără noţiunea că există, undeva, o realitate, dacă cineva ar putea doar s-o găsească.

— Doar ficţiune, continuă Forest, neînduplecată. Realitatea este una dintre cele mai reuşite ficţiuni ale noastre.

— Dar muzica vine înaintea ei, zise Shan. Iar dansul înseamnă oameni transformaţi în muzică. Cred că Dalzul se gândeşte că am putea… am putea dansa spre Ganam.

— Îmi place ideea, spuse Riel. Uite: după teoria ficţiunii, ar trebui să fim atenţi să nu „credem” pur şi simplu înregistrările lui Dalzul sau benzile de pe nava lui. Toate sunt ficţiuni. Dar, în afară de cazul în care acceptăm presupunerea – bazată doar pe experimentul lui **Shoby** – că experienţele churten în mod necesar anulează percepţia sau analiza acesteia, nu avem niciun motiv să nu-l credem. Este un observator bine pregătit şi un minunat analist.

— Există în raportul lui elemente specifice unui gen de ficţiune destul de familiar, insistă Forest. Prinţesa care aproape că-l aştepta pe el, îi ducea dorul şi îl conduce goală la palatul său, unde, după ceremonii de închinare, fac dragoste – şi încă ce dragoste! Nu spun că nu-l cred. Nu. Totul arată şi sună adevărat. Dar ar fi interesant de ştiut cum a perceput prinţesa toate aceste întâmplări…

— Asta n-o putem afla până nu ajungem acolo şi nu vorbim cu ea, spuse Riel. Dar chiar, ce mai aşteptăm?

***

Galba era o navă hainishiană din sticlă, dotată de curând cu sisteme de control churten. Era un balon mititel şi drăguţ, nu mai mare decât naveta de pe **Shoby.** Urcând la bord, Shan trecu prin câteva momente mai degrabă neplăcute. Haosul, experienţa churten, cu senzaţia de pierdere a spaţiului şi a direcţiei, reveniră cu deosebită intensitate: trebuia oare să treacă din nou prin asta? Va putea? Ascuţit şi dureros, stăruia mai ales gândul la Tai. Tai, care ar fi trebuit să fie acum aici, aşa cum fusese acolo atunci, Tai, de care se îndrăgostise la bordul lui **Shoby,** şi

Betton, copilul cu inima curată – avea nevoie de ei, ar fi trebuit să fie acolo.

Forest şi Riel se strecurară prin trapă, iar în urma lor intră Dalzul – atât de concentrat, încât energia îi devenise aproape vizibilă, ca o aură sau un halou, o iluminare a fiinţei. Nici nu era de mirare că Uniştii îl consideraseră Dumnezeu, se gândi Shan, şi se mai gândi la primirea ceremonioasă, aproape ca o închinare, a lui Dalzul pe Ganam. Dalzul era încărcat, plin de o forţă care îi influenţa pe ceilalţi, de care se simţeau cu toţii antrenaţi.

Anxietatea lui Shan dispăru. Ştia că, alături de Dalzul, nu va mai exista niciun fel de haos.

— S-au gândit că ne va fi mai uşor să controlăm un balon, decât nava pe care am avut-o eu. Am să încerc, de data asta, să n-o scot chiar deasupra acoperişurilor. Nu e nicio mirare că m-au crezut zeu, să mă materializez aşa, sub ochii lor!

Shan, care se obişnuise cu felul în care Dalzul părea să fie ecoul gândurilor sale, sau ale lui Riel, sau ale lui Forest, deja aştepta replica; erau sincronizaţi, asta era puterea lor.

Îşi ocupară locurile: Dalzul la consola churten, Riel cuplată la IA, Shan la comenzile de zbor, iar Forest ca element de sprijin şi analist. Dalzul privi în jur şi făcu un semn din cap, iar Shan îi scoase la câteva sute de kilometri de Ve Port. Planeta dispăru şi stelele străluciră dedesubt, înjur, deasupra lor.

Dalzul începu să cânte, nu o melodie, ci o singură notă, lungă, un „la” plin, adânc. Riel i se alătură, cu o octavă mai sus, apoi Forest, pe „fa”-ul dintre ele, iar Shan se trezi scoţând un, „do” continuu, de parcă ar fi fost o orgă de biserică. Riel urca la „do” de sus, Dalzul şi Forest cântară o terţă şi, când schimbară acordul, Shan nu mai ştia cine ce notă cântă, auzea doar şi erau acolo numai sfera de stele şi frecvenţele delicate, urcând şi coborând într-un lung unison, când Dalzul atinse consola şi soarele începu să strălucească galben, pe cerul albastru de deasupra

oraşului.

Shan nu oprise zborul. Acoperişuri roşii, albastre şi pieţe prăfuite se îngrămădeau sub navă.

— Acolo e bine, Shan? spuse Dalzul, arătând spre o fâşie verde lângă un canal, iar Shan o conduse pe **Galba** fără efort, într-o alunecare lungă, şi o aşeză pe iarbă, uşor, ca pe un balon de săpun.

Privi înjur, la ceilalţi, şi afară prin pereţii de sticlă.

— Cer albastru, iarbă verde, aproape vremea amiezei, băştinaşi apropiindu-se, zise Dalzul. Corect?

— Corect, răspunse Riel, iar Shan râse. Nu tu conflict de senzaţii, nu tu haos de percepţii, nici teroarea nesiguranţei, de data asta.

— Am trecut prin sistemul churten, spuse el. Am făcut-o. Am dansat!

Jos, lângă canal, lucrătorii de pe câmp se strânseseră în grup şi se uitau, evident neîndrăznind să se apropie, dar foarte curând câţiva oameni putură fi văzuţi pe drumul prăfuit ce venea dinspre oraş.

— Comitetul de primire, sunt sigur, spuse Dalzul.

Cei patru aşteptară lângă nava-balon. Tensiunea momentului nu făcea decât să sporească extraordinara acuitate a emoţiilor şi senzaţiilor. Shan simţea că-i sunt cunoscute profilurile frumoase, sălbatice, ale celor doi vulcani mărginind valea în care se afla oraşul, îi ştia şi nu avea să-i uite niciodată; ştia mirosul aerului, şi felul în care cădea lumina, şi umbrele desenate de întuneric pe sub frunze; asta se întâmplă aici şi-acum, îşi spunea cu o siguranţă voioasa, mă aflu acum, aici şi nu există distanţă, nici separare.

Tensiune fără teamă. Bărbaţi împodobiţi cu creste şi pene, laţi în piept şi cu braţe vânjoase veneau hotărât către ei, cu chipuri impasibile, şi se opriră în faţa lor. Unul mai în vârstă dădu încet din cap şi spuse:

— Sem Dazu.

Dalzul duse mâinile la inimă şi făcu gestul îmbrăţişării,

spunând:

— Viaka!

— Dazu, Sem Dazu, spuse celălalt bărbat şi câţiva dintre ei imitară gestul lui Dalzul.

— Viaka, spuse Dalzul, beya, – prieten – şi îi prezentă pe tovarăşii lui de drum, repetându-le numele şi cuvântul „prieten”.

— Foyes, spuse bătrânul Viaka. Shan. Yeh. Ştia că n-o prea nimerise cu „Riel” şi se încruntă uşor. Prieteni. Fiţi bineveniţi. Veniţi, veniţi în Ganam.

În timpul primei şi scurtei lui şederi aici, Dalzul nu putuse să înregistreze prea mult din limba băştinaşilor, pentru ca lingviştii hainishieni să poată prelucra astfel materialul; din benzile destul de anemice, aceştia, împreună cu analiştii lor deştepţi, scoseseră un mic manual de cuvinte şi gramatică, plin de semne de întrebare, pe care Shan îl studiase conştiincios. Îşi aducea aminte de beya şi de kiyugi – fii binevenit (?), simte-te ca acasă (?). Riel, de profesie hilfer/lingvist, ar fi dorit să aibă mai mult timp ca să studieze manualul.

— Mai bine să înveţi limba de la cei ce o vorbesc, spusese Dalzul.

Pe drumul prăfuit spre oraşul Ganam, forţa impresiilor începu să-l covârşească pe Shan, devenind un amalgam strălucitor de căldură şi lumină, în care se amestecau deopotrivă pereţi din pământ roşu şi galben, piepturi şi umeri goi de culoarea lutului, mantii şi veste şi kilturi brodate, purpurii, roşii şi portocalii, licăririle aurului şi pene care tremurau, mirosul de ulei şi tămâie, de praf şi fum şi mâncare şi transpiraţie, sunetul atâtor voci, lipăitul sandalelor şi al picioarelor desculţe pe piatră sau pe pământ, clopote, gonguri, variaţia de lumină, atingerea şi mirosul şi ritmul unei lumi unde nimic nu era cunoscut şi unde totul era aşa cum era, aşa cum trebuia să fie acest orăşel din piatră şi lut şi splendide sculpturi, arzător în lumina soarelui său auriu, crud, magnific şi uman. Era mai

straniu decât tot ce ştiuse vreodată Shan, era ca şi cum fusese mult timp plecat şi se întorsese iarăşi acasă. Lacrimi îi înceţoşau privirile. Toţi suntem unul, gândi. Nu există distanţe, nici timp între noi; tot ce avem de făcut este să trecem graniţa, şi suntem aici, împreună. Mergea alături de Dalzul şi auzea cum oamenii îl salută, gravi şi liniştiţi: Sem Dazu, spuneau, Sem Dazu, kiyugi. Te-ai întors acasă.

***

Primele zile au fost supraîncărcate. Erau momente în care Shan avea senzaţia că a încetat să gândească – experimentând doar, continuu recepţionând, fără să mai prelucreze.

— Prelucrezi mai târziu, a râs Dalzul, când Shan l-a întrebat: De câte ori reuşeşte cineva să fie iar copil?

Era, într-adevăr, exact ca în copilărie, fără niciun control asupra evenimentelor şi fără nicio responsabilitate. Previzibile sau incredibile, acestea se produceau, şi el era în acelaşi timp parte integrantă şi spectator la ceea ce se întâmpla.

Băştinaşii urmau să-l încoroneze pe Dalzul rege al lor. Era ridicol, şi totuşi atât de firesc… Regele tău moare fără niciun moştenitor; un om de argint coboară din cer, iar prinţesa spune: „Acesta e omul!”; omul de argint dispare şi apare din nou, însoţit de trei prieteni ciudaţi, care înfăptuiesc o mulţime de minuni; şi-atunci, îl încoronezi rege. Ce alt ceva ai putea face?

Riel şi Forest erau, bineînţeles, împotrivă, având îndoieli asupra unei atât de adânci implicări într-o cultură autohtonă. Nu puteau oferi însă nicio alternativă. Pentru că titlul de rege era, evident, mai mult onorific, au acceptat că ar fi probabil mai bine să continue aşa cum voiau gamanienii. Încercând să păstreze perspectiva faţă de situaţia lui Dalzul, s-au despărţit de el destul de curând, mutându-se într-o casă de lângă piaţă, unde puteau să fie

împreună cu oamenii obişnuiţi şi să se bucure de o libertate de mişcare pe care Dalzul n-o avea. Problema, când erai viitor rege, îi spuse acesta lui Shan, era că se aştepta din partea ta să stai toată ziua agăţat de palat, respectând tabuurile.

Shan rămăsese cu Dalzul. Viaka îi dăduse, în folosinţă exclusivă, una dintre multele aripi ale palatului de pământ, construit fără niciun fel de plan. O împărţea cu o rudă a soţiei lui Viaka, pe nume Abud, care îl ajuta să ţină casa. Nu avea nimic de făcut, nimeni nu-i cerea nimic, nici Dalzul, nici gazdele lor băştinaşe; timpul îi aparţinea în totalitate. GCC-ul le ceruse să petreacă treizeci de zile pe Ganam. Acum, acestea zburau una după alta. Încerca să ţină un jurnal pentru Ekumen, însă descoperi că ura să spargă continuitatea acestei experienţe, vorbind despre ea, s-au analizând-o. Problema e că nu se întâmplă nimic, gândi el, zâmbind.

Singura experienţă ieşită din tipic fusese ziua pe care-o petrecuse împreună cu nepoata (?) bătrânului Viaka şi cu soţul (?) acesteia – încercase să atace direct problema sistemului de rudenie, dar semnele de întrebare rămăseseră, tânărul cuplu părea să nu folosească, din cine ştie ce motive, numele proprii. L-au luat la o plimbare lungă şi frumoasă până la o cascadă, pe coasta celui mai mare dintre vulcani, Iyananam. Înţelesese că era un loc sacru, pe care ei doreau să i-l arate. A fost mai mult decât surprins să descopere că acea cascadă sfântă era folosită pentru acţionarea unui dinam sfinţit. Gamanii, atât cât i-au putut explica cei doi însoţitori şi cât a putut el înţelege, aveau o cunoaştere amănunţită a principiilor hidroelectricităţii, deşi erau regretabil de neştiutori în problema conductorilor şi nu dădeau nicio utilizare practică energiei pe care o generau. Discuţia lor părea să fie mai degrabă despre natura electricităţii, decât despre aplicaţiile sale, dar chiar şi aşa el însă îi putea urmări destul de greu. A încercat să-i întrebe dacă există vreun loc în care foloseau curentul electric, dar

tot ce-a putut spune a fost: „undeva iese?”, în asemenea momente, nu mai găsea că e atât de plăcut să te simţi ca un copil sau ca un redus mintal.

— Da, i-a răspuns femeia, iese la ishkanem, când basemmiak vada.

Shan dădea din cap şi-şi lua notiţe. Ca tuturor gamanienilor, însoţitorilor lui le plăcea să-l privească în timp ce vorbea ia microfonul înregistratorului şi să vadă simbolurile minuscule apărând pe ecranul micuţ – o vrăjitorie frumoasă…

L-au dus pe o terasă construită în exteriorul clădirii dinamului, din piatră aranjată în linii minunat de complicate. Încercau să-i explice ceva, arătând în jos, spre apă. Vedea ceva strălucind în scânteierea iute a curentului, dar nu-şi putea da seama ce. Heda, tabu, i-au spus – un cuvânt pe care-l ştia bine de la Dalzul, deşi el personal nu dăduse peste nimic heda până acum. Au continuat să vorbească, şi el a surprins în conversaţia lor cuvântul „Dazu”, însă din nou nu i-a putut urmări până la capăt. Au trecut apoi pe lângă un altar micuţ din pământ, unde, în felul simplu, neceremonios, al religiei gamaniene, fiecare din ei a aşezat câte o frunză ruptă dintr-un copac din apropiere, după care au pornit în jos pe munte, în lumina lungă a după-amiezei târzii.

La o cotitură a potecii abrupte, Shan întrezărise, în josul văii largi, profilându-se prin aerul auriu şi înceţoşat de distanţă, alte două aşezări, oraşe sau cetăţi. A fost surprins să le vadă şi apoi uimit de această surprindere. Şi-a dat seama că fusese atât de absorbit de existenţa lui pe Ganam, încât uitase că acesta nu era singurul loc de pe lume. Arătând într-acolo, îşi întrebase însoţitorii:

— Aparţine poporului Gaman?

După câteva discuţii, referitoare la ce înţeles avea pe pământ ceea ce spusese el, răspunseseră că nu, doar Gamanul aparţinea Ganamului; acele oraşe erau alte oraşe.

Avea, atunci, dreptate Dalzul să creadă că lumea se

numea Ganam, sau acest nume desemna doar oraşul şi împrejurimile sale?

— Tegud ao? Cum numiţi? întrebă, atingând pământul, rotind braţele în jur, arătând valea, muntele din spate şi celălalt din faţa lor.

— Nanam tegudyeh, spusese nepoata (?) lui Viaka, într-o doară, dar soţul (?) ei nu fusese de acord şi, preţ de mai mult de o milă, discutaseră impenetrabili despre aceasta.

Shan renunţase, îşi închisese agenda-înregistrator şi savurase plimbarea de întoarcere spre zidurile aurii ale Ganamului, în răcoarea serii.

***

A doua zi (sau poate că era a treia), Dalzul trecu pe la el, în timp ce Shan curăţa pomul aflat în curtea înconjurată de ziduri, din partea lui de palat. Cuţitul era o lamă subţire, de oţel, uşor curbată, cu un mâner graţios, sculptat din lemn şlefuit; era ascuţit ca un brici.

— O unealtă minunată, îi spuse Shan lui Dalzul. Bunica m-a invitat să curăţ copacii. E un lucru pe care n-am apucat să-l fac de prea multe ori, de când am intrat în Ekumen. Sunt buni pomicultori, cei de aici. Am ieşit şi-am vorbit cu câţiva dintre ei, ieri.

Ieri fusese? Nu că ar fi contat… Timpul însemna intensitate, nu durată; timpul însemna intervalele dintre bătăile ceasului, se gândise Shan în timp ce studiase pomul, învăţând ritmul interior al creşterii lui, intervalele regulate dintre ramuri. Anii sunt flori, lumile fructe…

— Când curăţ pomii devin poetic, spuse, apoi, uitându-se la Dalzul, întrebă: S-a întâmplat ceva? Era ca o bătaie ieşită din ritm, o notă falsă, un pas greşit într-un dans.

— Nu ştiu, spuse Dalzul. Să stăm jos puţin.

Se aşezară cu picioarele încrucişate pe dalele de piatră, la umbra balconului.

— Probabil că am avut prea mare încredere în

înţelegerea mea intuitivă a acestor oameni, mărturisi Dalzul, mi-am urmat nasul, în loc să fiu prudent, să învăţ limba cuvânt cu cuvânt, să procedez ca la carte… nu mai ştiu. Dar ceva nu este în regulă.

În timp ce vorbea, Shan îi privi chipul puternic, însufleţit. Sub soarele arzător, pielea albă se bronzase, căpătând o culoare mult mai umană. Purta cămaşă şi pantaloni, însă îşi lăsase părul cenuşiu să-i cadă liber, aşa cum făceau bărbaţii gamanieni, prins cu o bentiţă îngustă, ţesută cu fir de aur, care-i dădea o înfăţişare regească şi barbară.

— Ei sunt un popor barbar, urmă Dalzul. Poate mai violent şi mai primitiv decât am vrut să admit. Această coroană cu care vor să mă investească… mi-e teamă că trebuie să văd aici mai mult decât o onoare sau un ritual sacru. Este, mai presus de toate, un gest politic, în orice caz, se pare că, fiind ales să devin rege, mi-am făcut un rival. Un duşman.

— Pe cine?

— Aketa.

— Nu-l cunosc. Nu e din palat, nu?

— Nu. Nu face parte dintre oamenii lui Viaka. Se pare că era plecat, când am venit eu prima dată. După câte am înţeles de la Viaka, acest om se consideră moştenitorul tronului şi soţul legitim al prinţesei.

— Prinţesa Ket? Shan nu-i vorbise niciodată prinţesei, care se ţinea deoparte, rămânând tot timpul în partea sa de palat, deşi lui Dalzul îi permitea s-o viziteze acolo. Ea ce spune despre acest Aketa? Nu-i de partea ta? La urma urmei, ea te-a ales…

— Spune că voi fi rege. Partea asta nu s-a schimbat. Dar s-a schimbat ea. A părăsit palatul. De fapt, a plecat, să locuiască, dacă pot spune aşa, în gospodăria lui Aketa! Dumnezeule, Shan, există vreo lume, în universul ăsta, în care bărbaţii să le înţeleagă pe femei?

— Gethen, replică Shan.

Dalzul râse, însă faţa îi rămase concentrată, gânditoare.

— Tu ai o parteneră, spuse ea după o vreme. Poate că ăsta-i răspunsul. Niciodată n-am ajuns, cu vreo femeie, la un punct în care să ştiu, să ştiu cu adevărat, ce vrea, cine este... Dacă dai asta la o parte, poţi ajunge în final acolo?

Shan se uita mişcat la omul mai în vârstă, la bărbatul strălucitor care-i punea asemenea întrebări.

— Nu ştiu, răspunse. Tai şi cu mine ne ştim unul pe altul într-un fel în care... dar nu e uşor... Nu ştiu... în legătură cu prinţesa însă... Riel şi Forest au vorbit cu oamenii, le-au învăţat limba. Ca femei, poate te vor ajuta?

— Femei, da şi nu, zise Dalzul. Acesta e motivul pentru care le-am ales, Shan. Cu două femei adevărate, dinamica psihologică ar fi fost prea complicată.

Shan nu spuse nimic, simţind din nou că ceva lipsea, ori nu cunoştea el ceva, înţelegea greşit. Se întreabă dacă Dalzul ştia că, până s-o fi întâlnit pe Tai, cele mai multe din experienţele sale sexuale le avusese cu bărbaţi.

— Să zicem, de exemplu, continuă Dalzul, că prinţesa s-a gândit c-ar putea fi geloasă pe una dintre ele sau chiar pe amândouă, pentru că mi-ar fi partenere de sex. Asta ar fi un cuib de şarpe! Aşa cum stau lucrurile însă, ele nu sunt o ameninţare. Bineînţeles, căutând armonia, ar fi trebuit să aduc în echipaj doar bărbaţi. Dar Elderii pe Hain sunt cei mai mulţi femei în vârstă şi ştiam că trebuie să le ascult. Aşa că te-am cerut pe tine, împreună cu partenera ta – un cuplu căsătorit. Cum ea n-a putut veni, acestea două păreau a fi cea mai bună soluţie. Şi s-au comportat admirabil... Dar nu le cred în stare să-mi spună ce se petrece în mintea şi în hormonii unei femei atât de focoase cum e prinţesa!

Din nou bătaia în afara ritmului... Shan îşi frecă mâna de piatra aspră a terasei, încurcat de propriul sentiment de confuzie. Încercând să revină la subiectul iniţial, întrebă:

— Dacă este vorba de un titlu politic şi nu de unul religios, n-ai putea să-ţi retragi pur şi simplu candidatura?

— Oh, e un lucru sfanţ. Singurul mod în care m-aş putea

retrage este să fug de-aici. Să mă transfer înapoi, la Ve Port.

— Am putea zbura cu Galba în altă parte a planetei, sugeră Shan. Să desfăşurăm cercetările oriunde în altă parte…

— Din ce mi-a spus Viaka, plecarea nu mai este chiar o opţiune. Plecarea lui Ket pare să fi provocat o schismă şi, dacă Aketa câştigă puterea, cei care-l sprijină se vor răzbuna pe Viaka şi pe poporul lui. Sacrificiul de sânge pentru ofensa adusă adevărului şi persoanei sacre a regelui… Religie şi politică! Cum am putut, eu dintre toţi oamenii, să fiu atât de orb? Mi-am lăsat dorinţele să mă convingă că vom găsi aici o idilă mai degrabă primitivă. Dar povestea în mijlocul căreia ne-am trezit este o competiţie politică şi sexuală între barbari inteligenţi, care-şi ţin cuţitele de curăţat pomii şi săbiile foarte ascuţite. Dalzul zâmbi deodată şi ochii luminoşi îi fulgerară. Sunt minunaţi aceşti oameni… Ei sunt tot ce-am pierdut noi, cu literatura, cu industria şi ştiinţa noastră. De o senzualitate directă, cumplit de pasionaţi, reali în cel mai înalt grad… îi iubesc. Dacă vor să mă facă regele lor, pentru Dumnezeu, am să-mi pun o coroană de pene pe cap şi-am să le fiu rege. Dar, mai înainte de asta, trebuie să găsesc o cale să-i manevrez pe Aketa şi ai lui. Şi singura cheie către Aketa pare să fie capricioasa noastră prinţesa Ket. Orice poţi afla, anunţă-mă, Shan. Am nevoie de sfatul şi de ajutorul tău.

— Le aveţi, domnule, spuse Shan, din nou impresionat. După ce Dalzul plecă, Shan hotărî că ar trebui să facă exact ceea ce neaşteptata reticenţă de mascul heterosexual al lui Dalzul îl împiedica pe acesta să facă: să meargă să ceară sfat şi ajutor de la Forest şi Riel.

Pomi către casa lor. Pe când îşi croia drum prin piaţa minunat de gălăgioasă şi aromată, se întrebă când le văzuse ultima dată şi-şi dădu seama că trecuseră câteva zile. Ce făcuse în ultimul timp? Fusese prin livezi… Fusese sus pe munte, pe Iyananam, unde exista un dinam… unde

văzuse şi alte oraşe... Cuţitul pentru curăţat pomii era din oţel. Cum îşi produceau gamanienii oţelul? Aveau o topitorie? Îl obţineau prin comerţ? Mintea lui zăbovea încet, laborios, asupra acestor probleme, pe când intra în curtea unde Forest stătea pe terasă, întinsă pe o pernă, şi citind o carte.

— Ei! Un vizitator de pe altă planetă!

Trecuse chiar multă vreme de când fusese aici ultima dată – opt, zece, zile poate?

— Unde-aţi fost? întrebă el, confuz.

— Chiar aici. Riel! strigă ea, în sus, spre balcon. Câteva capete se iviră de după balustrada sculptată, iar cel cu părul ondulat răspunse:

— Shan! Cobor imediat!

Riel apăru purtând un vas plin cu seminţe de tipu, desertul omniprezent în Ganam. Se aşezară toţi trei pe terasă, jumătate la soare, jumătate la umbră, ronţăind seminţe; tipic pentru antropoide, remarcă Riel. Îl salută pe Shan cu o reală căldură, totuşi ea şi Forest erau în mod evident bănuitoare: îl priveau, fără să-l întrebe nimic, aşteptând... ce? Câtă vreme trecuse, oare, de când nu le mai văzuse? îl străbătu brusc un fior de nelinişte, o bătaie lipsea din ritm, atât de profundă încât îşi puse mâinile pe piatra caldă, ca pentru a se sprijini. Fusese un cutremur? Clădit între doi vulcani adormiţi, oraşul se clătina uşor din când în când, bucăţi de pământ cădeau din pereţi, micuţe olane portocalii alunecau de pe acoperişuri... Forest şi Riel îl priveau. Nimic nu tremura, nimic nu cădea.

— Dalzul are unele probleme, la palat, spuse.

— Da? acceptă Forest, pe un ton perfect neutru.

— A apărut un pretendent autohton la tron – un pretendent sau un moştenitor. Prinţesa stă acum cu acesta. Dar continuă să-i spună lui Dalzul că el va fi rege. Dacă pretendentul obţine puterea, în mod sigur vor urma represalii împotriva oamenilor lui Viaka şi a tuturor celor ce l-au sprijinit pe Dalzul. Este exact genul de situaţie pe care

Dalzul a sperat să o evite…

— Şi pe care el o poate rezolva ca nimeni altul, replică Forest.

— Cred că se simte mai degrabă într-un impas. Nu înţelege rolul pe care-l joacă prinţesa. Cred că asta îl tulbură cel mai tare. M-am gândit că aţi putea avea voi vreo idee de ce, ea a plecat acum să stea cu rivalul lui după ce aproape că s-a aruncat în braţele lui Dalzul.

— Vorbeşti despre Ket, constată Riel, prudentă.

— Da. El îi spune prinţesă. Nu asta este?

— Nu ştiu ce înţelege Dalzul prin acest cuvânt. Are o mulţime de conotaţii. Dacă se gândeşte la „fiica unui rege”, atunci nu se potriveşte. Nu există niciun rege.

— Nu există acum…

— Niciodată, spuse Forest.

Shan îşi reprimă o izbucnire de mânie. Se săturase să tot fie tratat drept copilul retardat, iar Forest putea să fie extrem de tăioasă.

— Uite ce e, zise el. Eu… eu sunt într-un fel pe dinafară. Lămuriţi-mă şi pe mine. Am crezut că regele lor a murit. Şi, dată fiind coborârea aparent miraculoasă a lui Dalzul din ceruri, în timpul căutării unui nou rege, l-au văzut drept alesul indicat de divinitate, „cel care va ţine sceptrul”. Toate astea sunt greşite?

— Indicat de divinitate pare să fie corect, spuse Riel. E vorba în mod sigur de nişte probleme sacre. Ezită şi se uită la Forest. Lucrează amândouă ca o echipă, gândi Shan, dar o echipă care, în acel moment, nu-l includea şi pe el. Ce se întâmplase cu minunata lor unitate?

— Cine este rivalul, acest pretendent? îl întrebă Forest.

— Un bărbat pe nume Aketa.

— Aketa?

— Îl ştiţi?

Aceeaşi căutătură schimbată între ele; apoi Forest se întoarse să-l privească şi i se uită direct în ochi.

— Shan, am ieşit serios din sincronizare. Mă întreb dacă

nu ne confruntăm din nou cu problema churten. Experienţa haosului, pe care aţi trăit-o voi pe Shoby…

— Aici, acum? Când ne aflăm în locul ăsta de zile, de săptămâni întregi…

— Unde este aici? întrebă Forest, serioasă şi concentrată.

Shan lovi cu palma în dalele de piatră.

— Aici! Acum! în această curte a casei voastre din Ganam! N-are nicio legătură cu experienţa haosului. Împărtăşim toate acestea – totul e coerent, în consonanţă, suntem aici împreună! Mâncând seminţe de tipu!

— Şi eu cred la fel, rosti Forest atât de blând, încât Shan îşi dădu seama că încearcă să-l liniştească, să-i redea siguranţa. Dar am putea… am putea percepe această experienţă în moduri diferite.

— Oamenii fac întotdeauna asta, oriunde, încercă el, mai degrabă disperat.

Foster se mişcase, aşa încât Shan putu să vadă mai clar cartea pe care-o citea când intrase el. Era o carte cu o legătură obişnuită, dârei nu avuseseră cărţi pe **Gabia,** o carte groasă, pe un fel de hârtie maronie, aspră, scrisă de mână, o carte antică pământeană dintr-o bibliotecă din New Cairo, nu era o carte, ci o pernă, o cărămidă, un coş, nu era o carte, era o carte. Într-o scriere ciudată. Într-o limbă ciudată. O carte cu coperţi din lemn sculptat, legată în aur.

— Ce este asta? întrebă, aproape neauzit.

— Credem că e istoria sacră a Oraşelor De Sub Iyananam, răspunse Forest.

— O carte, zise Riel.

— Dar ei sunt analfabeţi, exclamă Shan.

— Unii, replică Forest.

— De fapt, cei mai mulţi dintre ei, completă Riel. Dar anumiţi negustori şi preoţi ştiu să citească. Aketa ne-a dat asta.

Am studiat-o împreună cu el. S-a dovedit a fi un profesor minunat.

— Bănuim că este un fel de preot-cărturar, spuse Forest. Există aceste slujbe, le spunem preoţeşti pentru că sunt în esenţă sacre, dar în realitate ele reprezintă mai mult o meserie, sau o vocaţie, o chemare, credem noi. Foarte importante pentru gamani, pentru întreaga structură a societăţii; şi trebuie să fie toate ocupate; altfel, lucrurile îşi ies din matcă. Şi dacă ai vocaţia, talentul, nu ai voie să nu le respecţi. Multe sunt într-un fel ocazionale, cum ar fi acelea pentru persoanele care oficiază la o sărbătoare anuală, dar unele dintre ele par să fie într-adevăr necesare, ba chiar prestigioase. Cele mai multe sunt pentru bărbaţi. Avem sentimentul că probabil singurul mod în care un bărbat îşi poate căpăta prestigiul este să ocupe una dintre aceste poziţii în cadrul clerului.

— Dar oraşul e plin de bărbaţi care conduc, protesta Shan.

— Nu ştiu, zise Forest, cu aceeaşi blândeţe total necaracteristică ei, cea cu care-i spusese lui Shan că nu deţine un control total asupra ei însăşi. Am descrie-o ca pe o societate non-gen-dominantă. Fără o diviziune a muncii pe motiv de sex. Există toate felurile de căsătorii – cele mai obişnuite fiind acelea poliandre, cu doi sau trei soţi. Mare parte dintre femei se situează în afara circuitului heterosexual, trăind în grupuri lesbiene, iyeha, alcătuite din câte trei, patru sau mai multe femei. Încă nu am găsit echivalentul masculin…

— În orice caz, interveni Riel, Aketa este unul dintre soţii lui Ket. Numele lui s-ar putea traduce prin Primul-soţ-kin-al-lui-Ket. Kin înseamnă că se află pe liniile genealogice ale aceluiaşi vulcan. Când am ajuns noi aici, el era plecat în valea Sponta.

— Şi este preot, unul important, credem noi. Poate pentru că-i soţul lui Ket, iar ea e în mod sigur o persoană importantă. Dar cele mai multe din rangurile preoţeşti cu adevărat prestigioase par să fie rezervate bărbaţilor. Probabil ca o compensaţie pentru faptul că ei nu pot

naşte…

Mânia creştea din nou în Shan. Cine erau aceste femei, să-i ţină lui lecţii despre sex şi invidia maternităţii? Ca un val de mare, ostilitatea îl umplu cu o amărăciune sărată, apoi scăzu şi dispăru. Stătea pe piatră, în bătaia soarelui, alături de fragilele lui surori, uitându-se la cartea grea, imposibilă, deschisă pe genunchii lui Forest.

După o vreme, întrebă:

— Aici ce scrie?

— Înţeleg abia câte un cuvânt ici-colo. Aketa a dorit s-o păstrez un timp. Ne învăţă el. Cel mai mult mă uit la poze. Ca un copil. Îi arătă miniatura luminoasă, aurită, de pe prima pagină: bărbaţi în robe minunate şi cu pălării, dansând sub pantele purpurii de la Iyananam.

— Dalzul credea că sunt preliteraţi, descoperi el. Trebuie să vadă asta.

— A văzut-o, zise Riel.

— Dar… începu Shan, apoi amuţi.

— Cu multă vreme în urmă, pe Terra, povesti Riel, unul dintre primii antropologi a luat cu el un om dintr-un trib minuscul, îndepărtat, pierdut undeva în Oceanul Arctic, şi l-a dus într-un oraş uriaş, numit New York. Ce l-a interesat în mod special la New York pe acest reprezentant al tribului, cel mai inteligent de altfel au fost mânerele rotunde ale stâlpilor de la casa scării. Pe acestea le-a studiat cu un adânc interes. Nu l-au interesat nici clădirile vaste, nici străzile pline de lume, nici maşinile…

— Ne întrebăm dacă nu cumva problema churten se manifestă nu numai la nivelul impresiilor, ci şi la acela al speranţelor, spuse Forest. Intenţionat dăm un sens lumii. Puşi faţă în faţă cu haosul, căutăm sau încercăm să recreăm familiarul, să construim din el o lume.

Aşa fac copiii, aşa facem toţi; filtrăm cea mai mare parte a ceea ce ne spun simţurile. Suntem conştienţi doar de lucrurile de care avem nevoie sau pe care vrem să le ştim. În sistemul churten, universul se dizolvă. Ieşiţi din el, îl

reconstituim… nebuneşte. Adunând lucrurile, începem să-l recunoaştem. Şi odată ce o parte a lui este aici, restul îl construim plecând de la asta.

— Spun „eu”, interveni Riel, şi un număr infinit de propoziţii ar putea urma. Dar următorul cuvânt începe să contureze o sintaxă stabilă. „Eu vreau…” Cu ultimul cuvânt al propoziţiei, nu mai există nicio posibilitate de opţiune. Tot astfel poţi folosi doar cuvintele pe care le ştii.

— Aşa am ieşit noi din experienţa haosului, pe Shoby, acceptă Shan. Capul începuse să-l doară – un zvâcnet dureros, neregulat, în tâmple. Am vorbit. Am construit sintaxa experienţei. Ne-am spus povestea.

— Şi aţi încercat din toate puterile s-o credeţi adevărată, zise Forest.

După o vreme, apăsându-şi palmele pe tâmple, Shan întrebă:

— Vreţi să spuneţi că Dalzul minte?

— Nu. Dar ceea ce spune el este povestea Ganamului sau povestea lui Dalzul? Poporul simplu, aproape infantil, aclamându-l ca pe un rege, prinţesa cea frumoasă oferindu-i-se…

— Dar ea chiar…

— Asta-i datoria ei. Vocaţia ei… Este una dintre preotese, chiar una importantă. Titlul său este Anam. Dalzul l-a tradus prin „prinţesă”. Noi credem că înseamnă „pământ”. Pământul, ţărâna, lumea. Ea e pământul Ganamului, care-l primeşte pe străin cu onoruri. Mai are însă un sens – această funcţie reciprocă, pe care Dalzul o interpretează drept rang de rege. Gamanii pur şi simplu nu au regi. Trebuie să fie un fel de rol de preot, ca partener al lui Anam. Nu soţ a lui Ket, ci partener, atunci când ea este Anam. Dar nu ştim. Nu ştim ce responsabilitate îşi asumă bărbatul.

— Şi-n plus, s-ar putea să inventăm la fel de mult pe cât o face Dalzul, interveni Riel. Cum am putea fi sigure?

— Dacă te-ai întoarce, ca să ne comparăm însemnările,

ne-ai fi de mare ajutor, spuse Forest. Avem nevoie de tine.

Şi el are nevoie, gândi Shan. FI are nevoie de ajutorul meu, ele – de asemenea. Ce ajutor trebuie să le dau eu? Nu ştiu unde mă aflu» Nu ştiu nimic despre acest loc. Ştiu doar că piatra este caldă şi aspră, sub palma mea.

Ştiu că aceste două femei sunt înţelegătoare, inteligente, în încercarea lor de a fi sincere.

Ştiu că Dalzul este un mare om, nu un prost egoist şi mincinos.

Ştiu că piatra este aspră, soarele cald, umbra răcoroasă. Ştiu gustul uşor, dulceag, al seminţelor de tipu, cronţănitul lor între dinţi.

Ştiu că, la treizeci de ani, Dalzul a fost adulat ca un Dumnezeu. Nu contează cât a dezaprobat el această veneraţie, ceea ce s-a întâmplat trebuie să-l fi schimbat. Îmbătrânind, avea să-şi aducă aminte cum e să fie rege…

— Ştim ceva despre acest rang de preot pe care urmează să-l ocupe? întrebă el, răguşit.

— Cuvântul cheie pare a fi „todok”, baston sau cârjă sau sceptru. Titlul este de todoghay, cel care ţine sceptrul. Dalzul a înţeles bine. Sună ca un rege. Dar nu credem că asta înseamnă să conducă poporul.

— Deciziile zilnice sunt luate de un consiliu, zise Shan. Preoţii educă poporul, conduc ceremoniile şi… menţin echilibrul spiritual al oraşului?

— Uneori, posibil, prin sacrificii de sânge, completă Forest. Nu ştim ce i-au cerut *lui* să facă! Dar se pare că ar fi mai bine dac-ar afla.

După o vreme, Shan oftă.

— Mă simt ca un prost, spuse.

— Pentru că te-ai îndrăgostit de Dalzul? Ochii negri ai lui Forest priviră direct într-ai lui. Te respect pentru asta. Dar cred că are nevoie de ajutorul tău.

Când plecă, mergând încet, simţi privirile lui Forest şi ale lui Riel urmărindu-l, grija lor afectuoasă care-l însoţea, stându-i alături.

Se îndreptă spre piaţa cea mare. Trebuie să ne adunăm, să ne spunem fiecare povestea lui. Dar cuvintele îi sunau în gol…

Trebuie să ascult, se gândi. Nu să vorbesc. Nu să povestesc. Să stau liniştit.

Plimbându-se pe străzile din Ganam, asculta. Încercă să privească, să vadă cu ochii lui, să simtă, să fie în propria lui piele în această lume, chiar în această lume. Nu în lumea lui Dalzul, Forest sau Riel, ci în lumea aceasta, aşa cum era cu pământul şi piatra şi lutul ei atât de recalcitrante şi ireductibile, cu aerul său uscat şi luminos, cu trupurile respirând şi minţile gândind. Un vânzător îşi striga marfa, cu o scurtă frază muzicală, cinci note – tataBANaba – şi o pauză, apoi din nou chemarea, dulce şi fără sfârşit. O femeie îl depăşi, iar Shan o văzu – pentru o clipă o văzu în întregime: scundă, cu braţe şi mâini musculoase, cu o expresie preocupată pe chipul lat, cu mii de creţuri minuscule gravate de soare în netezimea de porţelan a pielii. Trecu în viteză prin faţa lui, preocupată, fără să-l observe, şi dispăru lăsând în urmă un sentiment neîndoios de existenţă. De a fi ea însăşi. Inexplicabilă, ilizibilă, intangibilă. Altceva în afara înţelegerii lui.

Foarte bine, atunci. Căldura pietrei aspre sub palmă, un ritm în cinci timpi şi o femeie scundă şi vârstnică, văzându-şi de treburile ei. Era un început.

Până acum am visat, se gândi. Din clipa în care-am ajuns aici. Nu un coşmar, ca pe Shoby. Un vis frumos, dulce. Dar a fost visul meu sau al lui? Când îl urmam pretutindeni, văzând totul prin ochii lui, când ne întâlneam cu Viaka şi cu ceilalţi, când eram sărbătoriţi, sau ascultam muzică… Când le învăţam dansurile ori ritmurile de tobe… Când găteam… Când curăţăm livezile… Când stăteam pe terasă, mâncând seminţe de tipu… Un vis însorit, plin de muzică şi copaci, tovărăşii simple şi solitudine plină de pace. Visul meu, se gândi surprins, strâmbându-se. Nu regat, nu prinţese frumoase, nici rivali la tron. Sunt un om leneş. Cu visuri

leneşe. Am nevoie de Tai să mă trezească, să mă facă să vibrez, să mă enerveze. Am nevoie de femeia mea furioasă, de prietenul meu neiertător…

Forest şi Riel nu erau un înlocuitor rău. Îi erau în mod sigur prietene, totuşi uitaseră de lenea lui, îl scuturaseră, dar fără să ţină seama de ea.

O întrebare ciudată îi răsări în minte: Dalzul ştie că suntem aici? în aparenţă, Forest şi Riel nu existau pentru el ca femei; eu exist pentru el ca bărbat?

Nu încercă să-şi răspundă. Datoria mea, gândi, este să-l trezesc să aduc în armonie puţină disonanţă, să sincopez ritmul. Am să-l invit la masă şi-am să-i vorbesc,

***

De vârstă mijlocie, maiestuos, cu o figură de şoim, Aketa era cel mai blând şi mai răbdător dintre profesori.

— Todokyu nkenes ebegebyu, repeta, zâmbind pentru a cincea sau a şasea oară.

— Sceptrul… ceva… este plin de? are autoritate peste? reprezintă? întrebă Forest.

— Este legat de… simbolizează? completă Riel.

— Kenes! interveni Shan. Electric! Acesta-i este cuvântul pe care-l tot foloseau la generator. Putere!

— Sceptrul simbolizează puterea? întrebă Forest. Ei bine, ce revelaţie! Rahat!

— Rahat! repeta Aketa, evident plăcându-i cum sună. Rahat!

Shan începu să mimeze, dansând o cascadă, imitând mişcarea valurilor, murmurul şi bâzâitul micului dinam de pe coama vulcanului. Cele două femei se uitau la el, în timp ce turuia, se întorcea, murmura, bâzâia şi pocnea, strigând din când în când, „Kenes?”, ca un pui de găină dement. Dar zâmbetul lui Aketa se lărgi.

— Soha, kenes, confirmă şi mimă saltul unei scântei de pe vâful unui deget pe celălalt. Todokyu nkenes

ebegebyu…

— Sceptrul semnifică, simbolizează electricitatea! Ar trebui să însemne ceva de genul… dacă primeşti sceptrul eşti Preotul Electricităţii… aşa cum Aketa este Preotul Bibliotecii, iar Agot al Calendarului, nu?

— Ar putea avea sens, acceptă Forest.

— De ce l-ar alege pe Dalzul direct electrician-şef? întrebă Riel.

— Pentru că a venit din cer, ca şi lumina! spuse Shan.

— L-au ales? întrebă Forest.

Urmă o pauză. Aketa privea de la unul la celălalt, atent şi răbdător. Forest o întrebă pe Riel:

— Cum se spune „ales?”

— Sotot.

Forest se întoarse spre profesorul lor.

— Aketa: Dazu… ntodok… sotot?

Aketa tăcu o vreme, apoi rosti, grav şi clar.

— Soha. Todok ndazu oyo sotot.

— Da. Şi sceptrul l-a ales pe Dalzul, murmură Riel.

— Aheo? întrebă Shan – de ce? Dar din răspunsul lui Aketa putură înţelege doar câteva cuvinte: preoţime sau vocaţie, sfinţenie, pământul.

— Anam, spuse Riel – Ket? Anam Ket?

Ochii negri ca smoala ai lui Aketa îi întâlniră pe-ai ei. Tăcea din nou şi felul în care făcea asta îi împiedică şi pe ei să mai spună ceva. Când vorbi, o făcu cu un fel de regret.

— Ai Dazu! spuse. Ai Dazu kesemmas!

Se ridică, şi ei ştiind ce aştepta – se ridicară la rândul lor, îi mulţumiră pentru învăţătură şi ieşiră. Copii ascultători, gândi Shan. Buni elevi. Învăţând – ce ştiinţă?

***

În acea seară, în timp ce stătea pe terasă împreună cu Abud, căruia îi placea să-l asculte, cum cântă la mica toba-de-mână gamaniană, Shan se întrerupse şi-l întrebă:

— Abud, metu? — un cuvânt?

Abud, care se obişnuise cu întrebările din ultimele zile, spuse:

— Soha.

Era un tânăr fără chef, plat; îi suporta lui Shan toate ciudăţeniile, se gândea acesta, poate pentru că în realitate abia îl observa.

— Kesemmas, spuse Shan.

— Ah, zise Abud, şi repetă cuvântul, după care alunecă încet şi neîndurător în ininteligibil. Shan învăţase să-l privească, mai degrabă decât să încerce să prindă cuvintele. Asculta intonaţia, îi urmărea gesturile, expresia. Pământul, jos, adânc, săpând? Gamanienii îşi ardeau morţii. Morţii, moartea? Mima moartea, un cadavru; dar Abud niciodată nu-i înţelegea şaradele, se holba doar la el, fără expresie. Shan renunţă şi reîncepu ciocănitul în tobă, ritmul dansului de la sărbătoarea din ziua precedentă.

— Soha, soha, spuse Abud.

***

— De fapt, n-am vorbit niciodată cu Ket, îi spuse Shan lui Dalzul.

Fusese o masă bună. O pregătise el însuşi, cu ajutorul considerabil al lui Abud, care-l prevenise exact la vreme ca să nu prăjească fezunii. Mâncaţi cruzi, înmuiaţi în sirop de piper fierbinte, fezunii fuseseră delicioşi. Abud mâncase cu ei, într-o tăcere respectuoasă, pe care o păstra întotdeauna în prezenţa lui Dalzul, după care se retrăsese. Shan şi Dalzul ronţăiau acum seminţe de tipu şi beau bere de nuci, aşezaţi pe covoraşele de pe terasă, în lumina purpurie a apusului, privind cum încet, încet, stelele umpleau cerul de strălucire.

— Toţi bărbaţii, cu excepţia regelui ales, sunt tabu pentru ea, spuse Dalzul.

— Dar este căsătorită, nu-i aşa? se miră Shan.

— Nu, nu. Prinţesa trebuie să rămână virgină până când este ales regele. Apoi îi va aparţine numai lui. E căsătoria sfântă, hierogamia.

— Dar ei practică poliandria, spuse nesigur Shan.

— Unirea cu regele este probabil evenimentul fundamental al ceremoniei de încoronare. Niciunul dintre ei nu are în realitate vreo posibilitate de opţiune… Din acest motiv plecarea lui Ket provoacă atâtea încurcături. Încalcă regulile propriei societăţi. Dalzul luă o înghiţitură mare de bere. Ceea ce a făcut ca la început să fiu ales eu – apariţia dramatică, direct din cer – pare să lucreze acum împotriva mea. Am încălcat regulile, plecând, apoi întorcându-mă, şi nu singur. O fiinţă supranaturală apare brusc din cer, perfect, patru însă, bărbaţi şi femei, toţi mâncând şi bând şi făcându-şi nevoile ca oricine altcineva, şi punând tot timpul întrebări prosteşti într-un limbaj de copii? Nu ne purtăm într-un mod sacru. Iar ei răspund prin nerespectarea aceleiaşi ordini, încălcând regulile. Concepţiile despre lume ale popoarelor primitive sunt rigide, prea întinse, se sparg. Avem un efect dezintegrator asupra acestei societăţi. Şi singurul responsabil pentru asta sunt eu…

Shan respiră adânc.

— Nu este lumea dumneavoastră, domnule, spuse. E a lor. Sunt responsabili pentru ea. Îşi drese vocea. Şi nu par deloc primitivi – fac oţel, cunoştinţele lor în domeniul principiilor electricităţii sunt impresionante, au o cultură scrisă, iar sistemul social este foarte flexibil şi stabil, dacă ceea ce spun Forest şi…

— Eu îi spun în continuare prinţesă, dar, pe măsură ce am învăţat limba, mi-am dat seama că în termen inexact, îl întrerupse Dalzul, punând jos cupa, dus pe gânduri. Regină este probabil o denumire mai apropiată: regina Ganamului, a gamanienilor. Este identificată cu Ganam, cu însuşi solul planetei.

— Da, confirmă Shan. Riel spune…

— Într-un fel, ea este deci Pământul. Aşa cum eu sunt,

într-un fel, Spaţiul, cerul. Venind singur pe această lume, o unire. O unire mistică: focul şi aerul, cu pământul şi apa. Vechile mitologii retrăite acum pe viu. Nu-mi poate întoarce spatele. Ar da peste cap ordinea lucrurilor. Când tatăl şi mama sunt uniţi, copiii sunt ascultători, fericiţi, în siguranţă. Dar când mama se răzvrăteşte, urmează dezordinea, mizeria, falimentul. Aceste responsabilităţi sunt absolute. Nu ni le alegem. Ele ne aleg pe noi. Ket trebuie readusă la datoria pe care-o are faţă de poporul său.

— După câte au înţeles Forest şi Riel, este măritată cu Aketa de câţiva ani, iar cel de-al doilea soţ este tatăl fiicei ei. Shan îşi auzi asprimea din voce; gura îi era uscată şi inima-i bătea de parcă i-ar fi fost frică – de ce? să nu fie neascultător?

— Viaka zice că o poate aduce înapoi la palat, spuse Dalzul, dar cu riscul unei răzbunări din partea facţiunii aliate pretendentului.

— Dalzul! încercă Shan. Ket este o femeie măritată! S-a întors la familie. Datoria sa faţă de tine, ca Preoteasă a Pământului sau ca orice altceva, a fost îndeplinită. Aketa este soţul ei, nu rivalul tău. Nu vrea sceptrul, sau coroana, sau orice o fi!

Dalzul nu răspunse nimic, iar expresia lui, în întunericul tot mai adânc, era de nepătruns.

Shan continuă, disperat:

— Până când vom înţelege mai bine această societate, poate-ar trebui să te abţii… oricum să nu-l laşi pe Viaka s-o răpească pe Ket…

— Îmi pare bine că vezi lucrurile aşa, spuse Dalzul. Deşi nu pot evita implicarea mea, e clar că ar trebui să încercăm să nu ne interferăm cu sistemul de credinţe al acestui popor. Puterea înseamnă responsabilitate, din păcate! Ei bine trebuie să plec. Îţi mulţumesc pentru o seară atât de plăcută, Shan. Încă suntem în stare cântăm împreună, în deplină armonie, nu-i aşa, camarazi? Se ridică şi bătu aerul cu mâna în urmă, zicând: „Noapte bună, Forest, noapte

bună, Riel!”, înainte de a-l bate pe umăr pe Shan şi de a-i spune: „Noapte bună şi mulţumesc, Shan!” Apoi ieşi din curte – o figură zveltă, dreaptă, o licărire albă în întunericul înstelat…

***

— Cred că trebuie să-l ducem pe navă, Forest. Este din ce în ce mai în afara realităţii! Shan îşi frământă mâinile până când degetele îi pocniră. Eu aşa cred, că este în afara realităţii. Poate că şi eu sunt. Dar tu, cu Riel şi cu mine părem să ne aflăm în aceeaşi realitate-ficţiune generală, nu-i aşa? Forest dădu din cap mohorâtă.

— Totul devine din ce în ce mai mult o iluzie, spuse ea. Şi dacă „kesemmas” înseamnă „moarte” sau „omorâre” – Riel crede că înseamnă „omorâre”, asta implică violenţă… îmi imaginez scena înspăimântătoare în care sărmanul Dalzul comite cine ştie ce oribil ritual de sacrificiu, tăind gâtul cuiva, convins că toarnă ulei sau rupe haine sau ceva la fel de inofensiv. Aş fi fericită să-l scot din povestea asta! Aş fi fericită să mă scot şi pe mine. Dar cum?

— În mod sigur dacă noi trei…

— Vom gândi ca el? întrebă Forest, sardonic.

***

Când ajunseră la ceea ce Dalzul numea palat, trebuiră să aştepte o bună bucată de vreme, până să apuce să-şi vadă colegul. Bătrânul Viaka, temător şi nervos, încercă să-i expedieze, dar ei aşteptară. Până la urmă, Dalzul ieşi în curte şi-l salută pa Shan. Pe Forest şi pe Riel nu le recunoscu

— Sau poate nu le percepea. Dacă juca teatru, era o performanţă desăvârşită; se mişca fără să pară conştient de prezenţa lor fizică, vorbind în timp ce vorbeau şi ele. Când, în cele din urmă, Shan spuse: „Forest şi Riel sunt aici,

Dalzul… aici… uită-te la ele!”, Dalzul privi încotro îi arătase el, apoi din nou la Shan, cu o asemenea compasiune şocată, încât acesta îşi pierdu încrederea în propriile simţuri şi se întoarse să vadă dacă cele două femei se aflau încă acolo.

Dalzu, privindu-l, vorbi foarte blând:

— Ar cam fi vremea să ne întoarcem, Shan.

— Da… Da, şi eu cred… cred că ar trebui să renunţăm. Lacrimi de milă, de uşurare, de ruşine i se urcară în gât pentru o clipă. Ar trebui să ne întoarcem. Nu merge.

— Foarte curând, continuă Dalzul, foarte curând. Nu te teme, Shan. Teama amplifică anomaliile de percepţie. Ia-o uşurel, aşa cum ai făcut prima dată, şi aminteşte-ţi că n-ai comis nimic rău. Imediat ce încoronarea…

— Nu! Ar trebui să plecăm acum…

— Shan, indiferent dacă eu vreau sau nu, am o obligaţie aici şi mi-o voi îndeplini. Dacă fug acum, facţiunea lui Aketa va scoate săbiile…

— Aketa nu are sabie, spuse Riel, cu o voce înaltă şi răsunătoare, cum Shan nu mai auzise vreodată. Aceşti oameni nu au săbii, nu fac aşa ceva!

Dalzul vorbea în continuare, peste glasul femeii:

— De îndată ce se încheie ceremonia şi rangul de rege este ocupat, am plecat. La urma urmei, pot să mă întorc într-o oră, dacă va fi nevoie. Vă duc înapoi la Ve Port. În timp nul, cum spune gluma. Aşa că încetează să-ţi mai faci griji pentru o problemă care n-a fost niciodată a ta. Eu v-am adus aici. Este responsabilitatea mea.

— Cum am putea… începu Shan, dar mâna lungă, neagră, a lui Forest, aşezată pe braţul lui, îl opri.

— Nu încerca, Shan, spuse. Nebunul raţionează mai bine decât cel întreg la minte. Haide. E foarte greu de acceptat.

Dalzul le întoarse spatele, senin, de parcă ei l-ar fi părăsit deja.

— Ori aşteptăm ceremonia împreună cu el, spuse Forest, pe când ieşeau în strada fierbinte, luminoasă, ori îi dăm una

în cap şi-l târâm cu forţa la navă.

— Mi-ar plăcea să-i dau una în cap, zise Riel.

— Dacă-l ducem pe navă, întrebă Shan, de unde ştim că ne va purta înapoi, la Ve? Şi dacă se întoarce şi vine direct aici, cum vom şti ce-o să facă? Ar putea distruge Ganamul, în loc să-l salveze…

— Shan! îl opri Riel. Încetează! Ganamul este o lume? Dalzul e un zeu? Se holbă la ea. Două femei care treceau pe drum se uitară la în derecţia lor, iar una dintre ele îi salută cu o înclinare a capului:

— Ha, Foyes! Ha, Yeh!

— Ha, Tasasap! îi răspunse Forest, în timp ce Riel, cu ochii strălucitori, se întoarse către Shan:

— Ganamul este un mic oraş-stat de pe o planetă mare, căreia gamanienii îi spun Anam, iar oamenii din valea următoare în cu totul alt fel. Am văzut din ea doar un colţişor. Ne va lua ani şi ani de zile s-o cunoaştem în întregime. Dalzul, pentru că e nebun – sau pentru că trecerea prin churten l-a făcut sau ne-a făcut pe toţi nebuni, nu ştiu care-i adevărul şi de fapt nici nu-mi pasă – Dalzul a mai fost o dată aici şi a amestecat totul sub haina unor poveşti sacre, creând prin asta necazuri şi confuzie. Aceşti oameni însă trăiesc aici. Este căminul lor. Un singur om nu-i poate distruge şi nu-i poate salva! Ei îşi au propria lor poveste, pe care ei o spun! Cum vom apărea în ea, nu ştiu – poate ca nişte idioţi care-au coborât odată din cer!

Forest puse un braţ împăciuitor pe umerii lui Riel.

— Când se ambalează, atunci ştiu c-o face, nu glumă… Haide, Shan!. În mod sigur, Aketa nu plănuieşte să masacreze gospodăria lui Viaka. Nu-i văd pe aceşti oameni lăsându-ne să le dăm lumea peste cap în aşa hal. Ei deţin controlul. Vom trece deci prin această ceremonie. Probabil că nu înseamnă mare lucru, decât în mintea lui Dalzul. Şi, de îndată ce totul se va fi terminat şi mintea lui se va odihni, îl vom ruga să ne ducă înapoi acasă. O va face. Are… Făcu o pauză. Are înclinaţii de părinte, spuse, fără

sarcasm.

***

Nu l-au mai văzut pe Dalzul, până în ziua ceremoniei. Stătea ferecat în palatul lui, loc în care Viaka le interzisese cu severitate accesul. Aketa în mod evident, nu avea puterea să intervină într-o altă jurisdicţie sacră, şi nici dorinţa să o facă.

— Tezyeme, spunea el, cuvântul însemnând aproximativ” se întâmplă ceea ce trebuie să se întâmple”. Nu părea prea fericit la gândul acesta, însă nu intenţiona să intervină.

În dimineaţa Ceremoniei Sceptrului, în piaţă nu se vându şi nu se cumpără nimic; oamenii veniseră îmbrăcaţi cu cele mai frumoase kilturi şi cele mai minunate bluze; membrii preoţimii purtau cu toţii coafurile înalte ca nişte coşuri, împodobite cu pene, iar de urechi le atârnau cercei din aur masiv. Ţestele copiilor mai mici şi mai mari erau luceau lustruite cu ocher roşu. Şi totuşi nu era o sărbătoare, aşa cum fusese cu câteva zile în urmă, ceremonia Ridicării-la-Stele; nimeni nu dansa, nimeni nu cocea pâine de tipu, nu răsuna niciun fel de muzică… Numai o mulţime imensă, mai degrabă potolită umplea locurile. În cele din urmă, uşile casei lui Aketa – casa lui Ket, acum, le reaminti Riel – se deschiseră larg şi o procesiune îşi făcu apariţia, în duruitul complicat, sumbru şi sinistru, al tobelor. Toboşarii aşteptaseră în strada din spatele casei şi acum ieşiră la vedere, urmând procesiunea. Întregul oraş părea să tremure în ritmul continuu, greu…

Shan nu o văzuse niciodată pe Ket, altfel decât în înregistrarea de pe nava lui Dalzul, făcută la prima lui sosire aici, dar o recunoscu imediat în mijlocul procesiunii: o femeie sălbatică, splendidă, purtând o coafură mai puţin elaborată decât a majorităţii bărbaţilor dar ornată cu aur, legănându-se mândră în timpul mersului. Alături păşea Aketa, cu un smoc de pene roşii clătinându-i-se deasupra

coroanei de răchită, în vreme ce la stânga ei înainta un alt bărbat.

— Ketketa, cel de-al doilea soţ, murmură Riel. Iar aceea este fiica lor!… Copila, de vreo patru sau cinci ani, cu părul negru şi aspru înroşit de la ocher, păşea demnă alături de părinţii săi. Toţi preoţii din linia genealogică bazată pe vulcan a lui Ket sunt prezenţi aici, continuă Riel. Acesta-i Lucrătorul-Pământului. Cel de colo, bătrânul, este Preotul Calendarului. Sunt însă şi mulţi pe care nu-i ştiu. Asistăm la o ceremonie într-adevăr mare… Şoapta îi tremură puţin.

În sunetul greu al tobelor, procesiunea ieşi din piaţă prin stânga şi înaintă până ce Ket ajunse în dreptul intrării principale a casei lui Viaka

— O construcţie dărăpănată, cu pereţi galbeni. Acolo, ca la un semn, se opriră toţi deodată. Tobele băteau în continuare, menţinând acelaşi sunet greu, complicat, apoi, rând pe rând tăcură, până rămase doar una, care duduia singură, aidoma unei inimi; după aceea tăcu şi aceasta lăsând în urmă o linişte înfricoşătoare.

Un bărbat cu o coafură înaltă, din pene împletite, înaintă câţiva paşi şi rosti o chemare:

— Sem ayatan! Sem Dazu!

Uşa se deschise încetişor. În faşia de lumină, din cadrul ei, cu întunericul profilându-i-se în spate, stătea Dalzul. Purta uniforma neagră-argintie. Părul îi strălucea ca argintul.

În tăcerea absolută, Ket înaintă până ajunse în faţa lui. Îngenunche, plecându-şi capul, şi spuse:

— Dazu, sototiyu!

— „Dalzul, tu alegi”, traduse şoptit, Riel.

Dalzul zâmbi. Păşi în faţă şi întinse mâinile pentru a o ajuta pe Ket să se ridice.

Un murmur străbătu mulţimea – un şuierat, sau un icnet, sau un oftat de revoltă… Capul acoperit cu aur al lui Ket tresări, speriat, apoi ea se ridică, sălbatică şi dreaptă, cu mâinile pe lângă corp.

— Sototiyu! spuse, şi se întoarse, cu paşi mari, alături de soţii săi.

Tobele începură să duruie încet, revărsând un sunet continuu şi amplu. Un gol se deschise în mulţime, chiar în dreptul uşii. Tăcut şi calm, păşind cu multă demnitate, Dalzul înaintă şi se opri în mijloc. Sunetul amplu al tobelor crescu şi mai mult, devenind aproape un tunet – un tunet care se rostogolea între apropiere şi depărtare, mai puternic sau mai slab, după caz Procesiunea porni la drum, într-o unitate perfectă, de stol de păsări.

Locuitorii oraşului îi urmară, şi printre ei – Shan, Riel şi Forest.

— Unde merg? întrebă Forest, după ce trecuseră de ultima stradă, ieşind în drumul îngust dintre livezi.

— Drumul acesta duce sus pe Iyananam, răspunse Shan.

— Pe vulcan? Poate că acolo se va desfăşura ritualul…

Tobele băteau, soarele bătea, inima lui Shan bătea, picioarele îi loveau praful de pe drum, totul într-un singur puls uriaş. Sincronizat. Gând şi cuvânt, pierdute într-o singură mare bătaie, bătaie, bătaie…

Procesiunea se oprise. La fel şi cei care-o urmau. Pământenii, în schimb înaintară până ajunseră în dreptul celor din faţă. Se reaşezau rândurile, toboşarii se retraseră pe o latură, doar unii dintre ei cântând încă, încet, imitând tunetul ce se rostogoleşte în depărtare. Desprinzându-se din mulţime, câţiva gamanieni, însoţiţi de copii, o luară în josul muntelui, pe cărarea abruptă care urma valea pârâului. Nimeni nu vorbea, iar zgomotul cascadei şi al asurzitorului torent de alături aproape că acoperea zgomotul tobelor.

La aproximativ o sută de paşi mai sus, se afla clădirea mică, clădită în stâncă, unde era adăpostit dinamul. Preoţii împodobiţi cu pene, apoi Ket, împreună cu cei doi soţi şi cu toată suita ei, se trăseseră deoparte, lăsând liber drumul către valea pârâului. O scară cu trepte de piatră cobora direct spre apă, iar la picioarele acesteia se întindea o

terasă pavată cu dale de culoare deschisă, scăldată de valurile repezi şi puţin adânci ale torentului. În mijlocul apelor luminoase şi mişcătoare, strălucind orbitor sub soarele amiezii, se înălţa un altar sau un piedestal jos, aurit sau din aur masiv, sculptat şi pictat în forma unor complicate şi fantastice figuri de bărbaţi încoronaţi, bărbaţi dansând, bărbaţi cu ochi de diamante. Pe piedestal era aşezată o baghetă neaurită, din lemn sau metal închis la culoare, lipsit de ornamente.

Dalzul începu să meargă spre piedestal.

Deodată, Aketa păşi înainte şi-i tăie calea, oprindu-se pe prima treaptă. Rosti, cu voce sonoră, câteva cuvinte. Riel scutură din cap, neînţelegând. Dalzul rămase tăcut, nemişcat, fără să răspundă. Când Aketa tăcu, o porni drept înainte, ca şi cum ar fi vrut să treacă prin el.

Aketa se ţinu tare. Arăta cu mâna spre picioarele lui Dalzul.

— Tediad! spuse tăios.

— Pantofii! murmură Riel.

Aketa şi toţi gamanienii din procesiune erau desculţi. După un moment, fără a-şi pierde cu nimic din demnitate, Dalzul îngenunche, îşi scoase pantofii şi şosetele, pe care le aşeză alături, apoi se ridică, desculţ în uniforma sa neagră.

— Acum, dă-te la o parte, porunci el liniştit şi, ca şi cum l-ar fi înţeles, Aketa păşi înapoi în rândul privitorilor.

— Ai Dazu, spuse, când Dalzul trecu prin faţa lui, iar Ket repetă încetişor:

— Ai Dazu!

Murmurul înăbuşit îl însoţi pe Dalzul în josul treptelor apoi în vreme ce ieşea pe terasă, înaintând prin apa puţin adâncă, ce i se spărgea de glezne în stropi luminoşi. Fără să ezite, merse până la piedestal şi-i dădu ocol. Rămase apoi cu faţa la procesiune şi la oamenii care-l priveau. Zâmbi, întinse mâna şi atinse sceptrul…

***

— Nu, spuse Shan, n-am avut niciun ochi-spion la noi. Da, a murit instantaneu. Nu, nu am idee ce tensiune era. Cabluri subterane de la generator, presupunem. Da, bineînţeles că a fost ceva deliberat, intenţionat, aranjat. Au crezut că el alesese acea moarte, atunci când a decis să facă dragoste cu Ket, cu Preoteasa Pământului, cu Pământul. Ei au crezut că ştie; cum puteau bănui că habar n-avea? Dacă te culci cu Pământul, de Fulger vei muri. Bărbaţii vin de departe la Ganam, căutând această moarte. Dalzul venea de *foarte* departe. Nu, niciunul dintre noi n-a înţeles. Nu, nu ştiu dacă are vreo legătură cu efectul churten, cu disonanţă de percepţie, cu haosul. Am ajuns să vedem lucrurile, în mod diferit dar cine dintre noi ştia adevărul? El ştia doar că trebuie să fie din nou zeu…

O ALTĂ POVESTE SAU PESCARUL DE PE MAREA INTERIOARĂ

Către Stabilii Ekumenului de pe Hain şi pentru Gvonesh, directorul Laboratoarelor Mobile Churten de la Ve Port: de la Tiokunan'n Hideo, fermier al Celui de-al Doilea Sedoretu din Udan, Derdan'nad, Oket, pe O.

Voi prezenta raportul meu ca pe o poveste, aceasta fiind tradiţia de la o vreme. S-ar putea să vă întrebaţi totuşi de ce un fermier de pe planeta O dă raportul ca şi cum ar fi un Mobil al Ekumenului. Povestea mea va explica acest lucru. Însă nu se explică pe ea însăşi. Povestea este singura noastră barcă pentru a naviga pe râul timpului, dar cu toate pragurile şi bulboanele, nicio barcă nu e în siguranţă.

Deci: Odată, demult, pe când aveam douăzeci şi unu de ani, am plecat de-acasă pe nava VAL *Terasele Darrandei* pentru a studia la şcolile ekumenice de pe Hain.

Distanţa dintre Hain şi lumea mea natală este de aproximativ patru ani-lumină, iar traficul între O şi sistemul Hainish datează de peste douăzeci de secole. Chiar şi înainte de inventarea zborurilor cu o viteză apropiată de cea a luminii (VAL), când navelor le trebuiau pentru traversare o sută de ani, în timp planetar, în loc de patru1 existau oameni dispuşi să-şi părăsească viaţa de până atunci pentru a ajunge la o lume nouă. Uneori se şi întorceau; nu foarte des. Existau poveşti ale unor

asemenea reveniri triste într-o lume care-l uitase pe călător. De la mama ştiam şi o poveste foarte veche numită „Pescarul de pe Marea Interioară”, o istorisire avându-şi originea în lumea ei de baştină, Terra. Viaţa unui copil ki’O e plină de poveşti, dar din toate câte le-am auzit de la ea şi de la cealaltă mamă, sau de la taţii, bunicii, unchii, mătuşile şi profesorii mei, pe aceea o preferam. Poate că-mi plăcea atât de mult pentru că mama o spunea cu adâncă simţire, deşi în cuvinte simple şi întotdeauna aceleaşi (iar eu n-aş fi lăsat-o să schimbe cuvintele, chiar dac-ar fi încercat).

Povestea vorbeşte despre un pescar sărac, Urashima, care ieşea zilnic, singur în barca lui, pe marea întinzându-se între insula sa natală şi continent. Era un tânăr frumos, cu părul lung şi negru, pe care fiica regelui mării l-a văzut când se apleca peste marginea bărcii, în vreme ce ea privea în sus, la umbra plutitoare traversând cercul larg al cerului.

Ridicându-se din valuri, l-a implorat să vină în palatul ei submarin. La început, pescarul a refuzat-o, spunând:

— Mă aşteaptă copiii acasă. Dar cum ar fi putut să-i reziste oare fiicei regelui mării? Bine, doar o singură noapte, a promis el.

L-a tras sub apă şi au petrecut o minunată noapte de dragoste în palatul ei cel verde, serviţi de ciudate fiinţe submarine. Urashima ajunse s-o iubească foarte mult şi astfel s-a făcut că a rămas mai mult de o noapte. Într-o bună zi, însă îi spuse:

— Draga mea, trebuie totuşi să plec. Mă aşteaptă copiii acasă.

— Dacă pleci, pleci pentru totdeauna, replică ea.

— Mă voi întoarce, promise el.

Ea clătină din cap. Suferea, dar nu se rugă de el.

— Ia asta cu tine, zise, dându-i o cutiuţă frumos sculptată şi închisă ermetic. Să n-o deschizi, Urashima.

El a urcat la suprafaţă şi a alergat la ţărm, spre satul şi casa lui, dar grădina ajunsese un hăţiş sălbatic, ferestrele

n-aveau geamuri, iar acoperişul se prăbuşise. Oamenii treceau mereu printre casele cunoscute din sat, dar Urashima nu recunoscu nici măcar un singur chip.

— Unde-mi sunt copiii? strigă.

O bătrână se opri şi-i vorbi:

— Ce necazuri ai, tinere străin?

— Sunt Urashima, din satul ăsta, dar nu recunosc pe nimeni!

— Urashima, rosti femeia – şi atunci mama mea privea în depărtare, iar vocea ei, când rostea acest nume, mă făcea să mă cutremur şi să-mi dea lacrimile – Urashima! Bunicul mi-a povestit despre un pescar pe nume Urashima care a dispărut pe mare, pe vremea străbunicului străbunicului său. De o sută de ani nu mai trăieşte nimeni din familia asta.

Astfel, Urashima s-a întors pe ţărm; acolo a deschis cutia, cadoul fiicei regelui mării. Un fir de fum alb a ieşit din ea şi a fost iute risipit de briza mării. În aceeaşi clipă, coama neagră a lui Urashima s-a făcut albă, iar el a devenit bătrân, bătrân, bătrân, s-a întins pe nisip şi a murit.

Îmi amintesc că, odată, un profesor de navigaţie a întrebat-o pe mama despre această fabulă, cum îi zicea el. Ea a zâmbit şi i-a spus:

— În analele împăraţilor naţiei mele de pe Terra, se menţionează că un tânăr pe nume Urashima, din districtul Yosa, a plecat în anul 477 şi s-a întors în satul său în anul 825, dar curând a plecat iarăşi. Şi am auzit că acea cutie a fost păstrată într-un altar, vreme de multe secole

Apoi au vorbit despre altceva.

Mama mea, Isako, nu voia să-mi spună povestea atât de des pe cât i-o ceream.

— E atât de tristă, obişnuia ea să spună. În locul ei, îmi povestea despre bunica şi găluşca de orez care se rostogolea, sau despre pisica desenată care-a prins viaţă şi l-a omorât pe demonul şobolanilor, sau despre băiatul-piersică ce plutea pe râu în jos. Sora mea şi primele rude,

ca şi cei mai în vârstă îi ascultau basmele la fel de atenţi ca şi mine. Existau mereu poveşti noi pe O, şi asta e întotdeauna o comoară. Povestea pisicii pictate era preferată de toată lumea, mai ales când mama lua pensula şi recipientul conţinând un tuş neobişnuit, negru şi uscat, adus de pe Terra, şi schiţa animalele – pisică, şobolan – pe care niciunul dintre noi nu le văzuse vreodată: minunata pisică cu spatele arcuit şi ochii rotunzi şi curajoşi, şobolanul cu colţii lungi aflat la pândă, „ascuţit la ambele capete”, cum zicea soră-mea. Eu însă aşteptam întotdeauna ca ea să-şi termine toate poveştile, apoi să-mi prindă privirea, să se uite în zare, zâmbind uşor şi oftând, şi – în sfârşit – să înceapă:

— Demult, foarte demult, pe ţărmul mări interioare, trăia un pescar…

Oare ştiam eu, atunci, ce însemna acea poveste pentru ea? Că era propria-i poveste? Că dacă s-ar fi întors în satul natal, în lumea ei, toţi cei pe care-i cunoscuse ar fi fost morţi de secole întregi?

Desigur, ştiam că venise „dintr-o altă lume”, dar ce însemna asta pentru mine un băiat de cinci ani, şapte sau zece ani, e greu să-mi imaginez acum, imposibil să-mi amintesc. Ştiam că era originară de pe Terra şi că locuise pe Hain; un motiv de mândrie. Ştiam că venise pe O în calitate de Mobil al Ekumenului (mai multă mândrie, vagă şi grandioasă) şi că „tatăl tău şi cu mine ne-am îndrăgostit la Festivalul Pieselor din Sudiran”. Mai ştiam şi că aranjamentele pentru căsătoria lor fuseseră o treabă dificilă. Primirea încuviinţării de a demisiona din toate funcţiile n-a prezentat nicio greutate – Ekumenul e obişnuit cu Mobili care se stabilesc definitiv undeva. Dar, ca străină, Isako nu aparţinea unei demicategorii de Ki’O, iar asta nu era decât prima problemă. Am aflat totul despre ea de la cealaltă mamă a mea, Tubdu, o nesecată sursă de istorii de familie, întâmplări anecdotice şi scandaloase.

— Ştii, mi-a spus Tubdu pe când aveam vreo unsprezece

sau doisprezece ani, cu ochii săi strălucitori şi râsul nepotolit, uşor gâfâit şi aproape tăcut începând s-o scuture toată – ştii, ea habar n-avea că femeile se mărită. Acolo, de unde venea, zicea ea, femeile nu făceau aşa ceva. Pentru că puteam, am corectat-o:

— Numai prin părţile de unde era ea. Mi-a spus însă că în multe alte părţi se întâmpla altfel.

Simţeam o solidaritate nedesluşită cu mama, deşi Tubdu vorbea fără urmă de răutate sau dispreţ; o adora pe Isako. Se îndrăgostise de ea „în clipa când am văzut-o… ce păr negru! ce gură!” – şi pur şi simplu i se părea înduioşător de nostim că o astfel de femeie se aştepta să ia în căsătorie un singur bărbat.

— Înţeleg, se grăbi Tubdu să mă asigure, ştiu… pe Terra e altfel, fertilitatea a scăzut şi sunt nevoiţi să se gândească la căsătorie pentru a face copii. Şi se căsătoresc, doi câte doi. Biata Isako! Ce ciudat trebuie să-i fi părut! îmi amintesc cum se uita la mine…

Şi dădu drumul iarăşi la ceea ce noi, copiii, numeam Marea Chicoteală – râsul ei vesel, tăcut şi seismic.

Pentru cei care nu ne cunosc obiceiurile, trebuie să explic că pe O, o lume cu o populaţie scăzută, stabilă şi o tehnologie străveche, dar de vârf, anumite aranjamente sociale sunt aproape universale. Satul dispersat, alcătuit dintr-o asociaţie de ferme, constituie unitatea socială de bază, mai curând decât oraşul sau statul. Populaţia constă din două jumătăţi sau demicategorii. Copilul se naşte în demicategoria mamei, deci toţi cei din neamul ki'O (exceptându-i pe muntenii din Ennik) aparţin demicategoriei de Oameni ai Dimineţii, al căror timp se întinde de la miezul nopţii până la prânz, sau demicategoriei de Oameni ai Serii, al căror timp este de la prânz şi până la miezul nopţii. Originile sacre şi funcţiile acestor demicategorii sunt amintite în Discuţiile, în Piesele şi în slujbele de la fiecare altar de fermă. Funcţia socială originală a demicategoriei avea în vedere probabil, să

structureze exogamia în căsătorie şi astfel să descurajeze relaţiile sexuale din interiorul fermelor izolate, deoarece o persoană poate avea legături sexuale sau poate lua în căsătorie numai o persoană din cealaltă demicategorie. Regula este impusă cu stricteţe. Încălcările, ce apar fără îndoială, uneori, sunt considerate o ruşine, privite cu dispreţ şi pedepsite. Identitatea unei persoane ca aparţinând categoriei Dimineţii sau Serii, este o parte tot atât de intim şi de solid legată de şinele fiecăruia, ca şi genul său şi are la fel de mult de-a face cu viaţa lui/ei sexuală.

O căsătorie Ki'O, numită sedoretu, constă dintr-un bărbat şi o femeie ai Dimineţii şi un bărbat şi o femeie ai Serii; perechile heterosexuale sunt numite Dimineaţă sau Seară, conform demicategoriei femeii; perechile homosexuale se numesc Zi – cele două femei, şi Noapte – cei doi bărbaţi.

O asemenea căsătorie, cu o structură atât de rigidă – în care fiecare din cei patru trebuie să fie compatibil sexual cu doi dintre ceilalţi, dar să nu aibă niciodată relaţii cu al patrulea – fără îndoială că nu e uşor de aranjat. Organizarea de sedoretu e o preocupare majoră a poporului meu. Experimentele sunt încurajate; se formează şi de despart grupuri de patru, cuplurile „încearcă" alte cupluri, amestecându-se şi armonizându-se. Misiţii, prin tradiţie văduvi în etate, umblă prin fermele ce alcătuiesc satele dispersate, aranjează întâlniri, organizează dansuri campestre, servesc drept confidenţi universali. Multe căsătorii încep printr-o dragoste în cuplu, homo sau heterosexual, căruia i se ataşează o altă pereche de persoane. O seamă de căsătorii sunt organizate sau aranjate de la început şi până la sfârşit de bătrânii satului. A-i asculta pe bătrâni, sub marele copac al satului, cum aranjează un sedoretu, e ca şi cum ai urmări un joc dintre maeştrii de şah sau tidhe:

— Dacă băiatul acela al Serii de la Erdup ar face cunoştinţă cu un tânăr Tobo în timpul măcinării făinii de la

Gad'd... – Nu cumva Hodin'n al lui Oto Dimineaţă e programator? Le-ar trebui un programator la Erdup...

Zestrea oferită de viitorul mire sau mireasă poate fi alcătuit doar din calităţile personale sau din ferma părintească. Altfel, persoane indezirabile ar putea fi alese şi onorate pentru cunoştinţele sau averile oferite într-o căsătorie. Locuitorii fermei, la rândul lor, vor ca noii membri să fie persoane plăcute şi folositoare. Pe O, organizarea căsătoriilor nu se termină niciodată. Cred că în general, ele conferă participanţilor la fel de multă satisfacţie ca şi orice alt aranjament, iar organizatorilor încă şi mai multă.

Desigur, mulţi oameni nu se căsătoresc niciodată. Savanţii, predicatorii rătăcitori, artiştii şi experţii itineranţi, cât şi specialiştii din diverse Centre, rareori vor să se adapteze permanenţei masive a unui sedoretu de fermă. Unii se ataşează căsătoriei unei surori sau unui frate, în calitate de mătuşă sau unchi, poziţie cu responsabilităţi limitate şi bine definite; pot avea relaţii sexuale cu oricare sau cu ambii soţi din cealaltă demicategorie, lărgind astfel sedoretu de la patru la şapte sau opt membri. Copiii rezultaţi din această relaţie sunt numiţi veri. Copiii dintr-o singură mamă sunt fraţi sau surori între ei, copiii Dimineţii şi copiii Serii sunt primele rude. Fraţii, surorile şi verii de gradul întâi nu se pot căsători între ei, dar primele rude da. În părţile mai puţin conservatoare de pe O, căsătonile dintre primele rude sunt privite cu ochi răi, dar în regiunea mea ele sunt un lucru obişnuit şi respectat.

Tatăl meu era un bărbat al Dimineţii de la ferma Udan, din satul Derdan'nad, situat în regiunea deluroasă a Cumpenei Nord-Vestice a râului Saduun, care străbate Oketul, cel mai mic dintre cele şase continente ale planetei O. Satul cuprinde şaptezeci şi şapte de ferme, răspândite în cuprinsul unei regiuni accidentate, brăzdate de cursuri de apă şi presărate cu câmpuri şi păduri, de-a lungul râului Oro, afluent al marelui Saduun. Este un ţinut fertil şi plăcut, cu ieşire la vest spre Coastă, iar la sud spre marile câmpii

aluvionare ale Saduunului, dincolo de case se zăreşte marea, licărind în depărtare. Oro e un râu larg şi zgomotos, plin de peşti şi de copii. Copilăria mi-am petrecut-o fie în valurile, fie pe malul acestei ape care în Udan curge atât de aproape de casă, încât îi poţi auzi glasul întreaga noapte, înaintarea impetuoasă şi şuierată a apelor şi răpăielile profunde ale pietrelor rostogolite de curent. Oro e puţin adânc şi foarte periculos. Am învăţat cu toţii să înotăm de mici, într-un golf liniştit, construit ca un bazin, iar mai târziu ne-am experimentat în manevrarea bărcilor cu vâsle şi a caiacelor, pe cursul iute al curentului plin de pietre şi repezişuri. Pescuitul era una dintre responsabilităţile copiilor. Îmi plăcea să prind cu cangea ochizii graşi albaştri, cu ochii ca mărgelele; stăteam eroic în picioare, pe un bolovan alunecos din mijlocul curentului, cu ţepuşa lungă pregătită de atac. Mă pricepeam. Cu toate acestea, în timp ce eu mă grozăveam cu cangea, una dintre primele rude, Isidri, intra în apă şi prindea cu mâinile goale câte cinci sau şase ochizi. Reuşea să prindă şi anghile ba chiar şi ce-i rapizi ca o săgeată. Eu nu puteam niciodată.

— Trebuie să faci asemenea mişcări, o dată cu apa încât să devii transparent, zicea ea.

Era în stare să rămână sub apă mai mult decât oricare dintre noi, atât de mult că aveai impresia că s-a înecat.

— E prea rea ca să se înece, declara maică-sa, Tubdu. Pe oamenii foarte răi nu-i poţi îneca. Întotdeauna ies plutind la suprafaţă.

Tubdu, soţia Dimineţii, avea doi copii cu soţul ei, Kap: Isidri, cu un an mai mare ca mine şi Suudi, cu trei ani mai mică. Copiii Dimineţii erau primele mele rude, ca şi vărul Had’d, fiul lui Tubdu cu fratele lui Kap, unchiul Tobo. În categoria Serii erau doi copii, eu şi sora mea mai mică.

I s-a dat numele de Koneko, un nume vechi în Oket, care în limba de pe Terra a mamei mele are înţelesul de „pisoi”, puiul animalului minunat „pisică” cea cu spinarea arcuită şi ochii rotunzi. Koneko, mai mică decât mine cu patru ani,

era chiar rotundă şi mătăsoasă, ca un pui de animal, dar avea ochii la fel ca mama – lungi, cu pleoape care se ridicau spre tâmple precum petalele moi de floare, înainte de a se deschide. Mă urma peste tot, cu mers clătinat, strigând mereu „Deo! Deo! Aşteaptă-mă!” în timp ce eu alergam după rapida, neînfricata şi mereu dispărânda Isidri, strigând la rândul meu: „Sidi! Sidi! Aşteaptă-mă!”

Când am mai crescut, Isidri şi cu mine am devenit tovarăşi nedespărţiţi, în timp ce Suudi, Koneko şi vărul Had’d au format un trio – de obicei erau împroşcaţi cu noroi plini de bube şi vârâţi în tot felul de belele – porţi uitate deschise, permiţând animalelor să dea iama în recolte, fan stricat de atâta ţopăit pe el, fructe furate, bătăi cu copiii de la ferma Drehe…

— Răi cât cuprinde! obişnuia să spună Tubdu. Niciunul dintre ei nu se va îneca vreodată!

Şi începea să se scuture sub râsul ei tăcut.

Tatăl meu, Dohedri, era un om foarte muncitor, arătos, tăcut şi distant. Cred că insistenţa lui de a aduce o străină în viaţa strâns croită în tipare, din sat şi de la fermă, o viaţă conservatoare, plină de suspiciune şi de vechi şi complicate pasiuni şi gelozii, adăugase şi neliniştea la un temperament din capul locului serios. Fără îndoială că şi alţi Ki’O se căsătoriseră cu străini, dar aproape întotdeauna era vorba de un” mariaj străin”, un” dublu”, iar astfel de cupluri locuiau de obicei într-unul dintre Centre, unde se practicau tot felul de aranjamente netradiţionale, chiar şi (bârfeau sătenii pe şoptite sub marele copac) cupluri incestuoase între doi oameni ai Dimineţii sau doi oameni ai Serii! Astfel de perechi fie părăseau O şi se duceau să locuiască pe Hain, fie sistau orice legături cu ai lor, devenind Mobili pe navele VAL şi vizitând lumi diferite în momente diferite, pentru a pleca apoi din nou, într-un viitor nesfârşit, fără trecut.

Nimic din toate astea nu i se potriveau tatălui meu, un bărbat înrădăcinat puternic în pământul fermei Udan. Şi-a

adus iubita acasă şi i-a convins pe Oamenii Serii din Derdan'nad să o includă în demicategoria lor, într-o ceremonie atât de rară şi de veche, încât a fost nevoie de un custode, venit cu o navă şi cu trenul de la Noratan, pentru a o oficia. Apoi o convinsese pe Tubdu să li se alăture la sedoretu. Referitor la căsătoria ei de Zi, aceasta nu mai prezentase nicio problemă, de îndată ce Tubdu o cunoscuse pe mama; dar s-au ivit unele probleme în legătură cu căsătoria ei de Dimineaţă. Kap şi cu tata fuseseră iubiţi ani de zile; Kap era persoana cea mai indicată şi mai dornică să completeze acel sedoretu; dar Tubdu nu-l plăcea. Dragostea profundă a lui Kap pentru tata l-a făcut pe acesta s-o curteze pe Tubdu din toată inima şi cum se cuvine, iar ea era mult prea mărinimoasă ca să se împotrivească dorinţelor comune a trei oameni, plus dorinţei ei vii pentru Isako. Cred că întotdeauna l-a considerat pe Kap un soţ plicticos, deşi în fratele lui mai mic, unchiul Tobo, şi-a găsit o răsplată meritată. Iar relaţia lui Tubdu cu mama era de o tandreţe infinită, plină de onoare, delicateţe şi reţinere. O dată, mama mi-a vorbit despre asta.

— Ea ştia cât de ciudat era totul pentru mine… Ştia cât de ciudat e totul, în general.

— Lumea asta? Obiceiurile noastre? am întrebat. Mama a dat încet din cap.

— Nu atât asta, a zis ea cu vocea-i liniştită, marcată de un uşor accent străin. Dar bărbaţii cu femeile, femeile cu femeile, laolaltă… dragoste… e întotdeauna foarte ciudat. Nimic din ceea ce ştii nu te pregăteşte pentru ce urmează. Niciodată.

Se spune că „o căsătorie este făcută de Zi”, adică relaţia dintre cele două femei o leagă sau o dezbină. Deşi mama şi tata se iubeau foarte mult, era vorba de o dragoste mereu la limita durerii, niciodată uşor de întreţinut. Nu mă îndoiesc că acea copilărie fericită de care m-am bucurat în casa lor era bazată pe veselia fără margini şi forţa pe care

Isako şi Tubdu o găseau una în cealaltă.

Deci, la doisprezece ani, Isidri a luat trenul-soalar spre şcoala de la Herhot, Centrul de instruire al districtului nostru, iar eu am plâns în hohote sub razele dimineţii, pe peronul prăfuit al gării Derdan'nad. Prietena, tovarăşa mea de joacă plecase. Eram distrus, părăsit, singur pentru totdeauna. Văzându-şi fratele mai mare, de unsprezece ani, plângând, Koneko se porni şi ea să urle, cu lacrimile curgându-i pe obraji în picuri prăfuiţi, ca stropii de ploaie pe un drum noroios. Mă cuprinse cu braţele, răcnind:

— Hideo! O să se întoarcă! O să se întoarcă!

N-am uitat asta niciodată. Îi aud şi acum glăsciorul subţire şi răguşit şi-i simt braţele înlănţuindu-mă, în dogoarea soarelui de dimineaţă.

După-amiază, înotam cu toţii în Oro – eu, Koneko, Suudi şi Had'd. Fiind cel mai mare, am hotărât să merg pe calea onoarei şi a virtuţii şi am condus întreaga trupă s-o ajute pe vară-mea de-a doua, Topi, la staţia de control a irigării, până ce ea ne-a gonit ca pe un roi de muşte, zicând:

— Duceţi-vă să ajutaţi pe altcineva şi lăsaţi-mă să fac măcar puţină treabă!

Am plecat şi în final am construit un castel de noroi.

Mai departe: un an mai târziu, Hideo cel de doisprezece ani şi Isidri de treisprezece au plecat cu trenul-solar la şcoală, lăsând-o pe Koneko pe peronul prăfuit, fără să plângă, dar tăcută, în felul în care rămânea tăcută mama, atunci când jelea.

Îmi plăcea la şcoală. Ştiu că în primele zile mi-a fost dor de casă, dar nu-mi mai aduc aminte de acea suferinţă, îngropată dedesubtul amintirilor despre anii frumoşi, plini de împliniri, de la Herhot şi mai târziu de la Ran'n, Centrul Educţional Avansat, unde am studiat fizica temporală şi ingineria.

Isidri a terminat cursul primar la Herhot, a studiat un an din cel secundar literatura, hidrologia şi oenologia, apoi s-a întors acasă, la ferma Udan din satul Derdan'nad, în

regiunea deluroasă de la Cumpăna de Nord-Vest a apelor râului Saduun.

Cei trei copii mai mici au mers cu toţii la şcoală, au învăţat până la un an sau doi din cursul secundar, după care şi-au dus cunoştinţele înapoi la Udan. La cincisprezece sau şaisprezece ani, Koneko a vrut să mă urmeze la Ran'n; dar era nevoie de ea acasă, datorită priceperii sale neegalate la disciplina numită de noi „planificarea detaliată" – traducerea obişnuită, e conducerea fermei, dar cuvintele nu pot reda toată complexitatea factorilor implicaţi în planificarea detaliată, cum ar fi ecologia, politica, tradiţia, profitul, onoarea, estetica şi spiritul – toate funcţionând într-un echilibru extrem de practic şi aproape invizibil, de conservare şi reînnoire, ca homeostaza unui organism viguros. „Pisoiul" nostru se pricepea la asta şi Planificatorii din Udan şi Deran'nad au inclus-o în consiliile lor înainte ca ea să împlinească douăzeci de ani. La vremea aceea însă, eu eram plecat.

În timpul şcolii, mă întorceam la fermă în fiecare iarnă, pentru vacanţa cea lungă. În clipa când ajungeam acasă, mă descotoroseam de şcoală ca de o geantă cu cărţi şi deveneam peste noapte un simplu băiat de fermă – lucram, înotam, pescuiam, hoinăream, organizam Piese şi farse în hambar, participam la dansurile câmpeneşti şi la cele din interior, mă îndrăgosteam sau mă despărţeam de băieţii şi fetele Dimineţii din Derdan'nad şi din alte sate.

În ultimii doi ani petrecuţi la Ran'n, vizitele mele acasă s-au schimbat. În loc să hoinăresc toată ziua prin ţinut şi să merg la petreceri în fiecare seară, rămâneam deseori acasă. Grijuliu să nu mă îndrăgostesc, m-am îndepărtat de vechiul şi dragul meu tovarăş Sota de la ferma Drehe, lăsând relaţia să cadă de la sine şi încercând să nu-l rănesc. Stăteam ore întregi pe malul râului Oro, cu o undiţă în mână, şi memoram felul cum curg apele într-un loc anume, înainte de intrarea în vechiul nostru golf în care înotam. Acolo, undele se ridică la adăpostul malurilor şi aleargă

spre doi bolovani aproape afundaţi, acoperiţi cu muşchi, apoi saltă şi se încolăcesc în spirale. În timp ce unele şuviţe se rotesc, îşi pierd forţa şi dispar, o alta se răsuceşte în jurul unui centru din adâncuri, devine un mic vârtej care se învârteşte încet, curgând la vale, până ce, ajungând la repezişul dintre cei doi bolovani, se desface şi se depărtează intrând în matca râului, şi altă spirală se formează în susul apei, acolo unde apele se ridică deasupra bolovanilor... Uneori, în acea iarnă, râul s-a săltat peste stâncile de pe mal, curgând alene, umflat de ploi; dar nivelul apelor a scăzut întotdeauna şi bulboanele au reapărut.

În serile de iarnă, stăteam de vorbă cu sora mea şi cu Suudi; erau discuţii lungi şi serioase, desfăşurate lângă foc. Urmăream mâinile frumoase ale mamei, brodând noile perdele pentru ferestrele largi din sufragerie, perdele pe care tata le ţesuse, folosindu-se de maşina din Udan, veche de patru sute de ani. Eu îl ajutam să reprogrameze sistemele de fertilizare pentru câmpurile estice şi rotaţiile yama, conform directivelor primite de la consiliul de planificare detaliată. Din când în când, schimbam câte o vorbă, dar nu prea multe. Seara ascultam muzică; vărul Had'd era un toboşar foarte solicitat la petreceri, putând aduna întotdeauna un grup. Sau jucam cu Tubdu „Hoţul de cuvinte", un joc pe care îl adora şi la care pierdea întotdeauna, fiind atât de preocupată să fure cuvintele mele, încât uita să şi le protejeze pe-ale ei.

— Te-am prins, te-am prins! striga şi dădea drumul Marii Chicoteli, înşfăcându-mi literele cu degetele grase, cafenii şi ascuţite; la următoarea mişcare, îmi luam – evident – toate literele înapoi, împreună cu cele mai multe dintre-ale ei.

— Cum ai văzut asta? întreba uluită, studiind cuvintele împrăştiate.

Uneori, celălalt tată al meu, Kag, juca şi el, împreună cu noi – metodic, puţin mecanic, arborând câte un surâs atât

pentru victorie, cât şi pentru înfrângere.

Urcam apoi în camera mea de sub streaşină, camera mea cu pereţi din lemn întunecat la culoare şi cu perdele de un roşu închis, unde mirosul ploii intra pe geam, iar stropii băteau darabana pe ţiglele acoperişului. Stăteam întins acolo, în întunericul blând, şi mă desfătam cu tristeţea – cu o mare, dureroasă, dulce şi tinerească părere de rău după această casă bătrânească pe care urma s-o părăsesc, s-o pierd pentru totdeauna pentru a naviga departe de ea pe întunecatul fluviu al timpului. Pentru că ştiam, încă de la a optsprezecea mea aniversare, că voi părăsi Udanul, planeta O şi voi pleca în alte lumi. Asta era ambiţia mea. Era destinul meu.

Descriind acele vacanţe de iarnă, n-am pomenit nimic de Isidri. Ea era acolo – juca în Piese, lucra la fermă, mergea la dans, cânta în coruri, se alătura partidelor de hoinăreală, înota în râu sub ploaia caldă, la fel ca toţi ceilalţi. Când am sosit acasă în prima iarnă, venind de la Ran’n, şi am sărit din tren la staţia Derdan’nad, ea m-a întâmpinat printr-un strigăt de bucurie şi o îmbrăţişare încheiată cu un râs ciudat şi surprins, după care s-a depărtat – o fată înaltă, brunetă şi subţire, cu un chip crispat şi curios. În acea seară, a fost cât se poate de stângace faţă de mine. Simţeam că era vorba de faptul că mă văzuse întotdeauna ca pe un băieţel, un copil, iar acum – la optsprezece ani şi, pe deasupra student la Ran’n – eram bărbat. Am fost amabil faţă de Isidri, încercând s-o fac să se simtă în largul ei fără s-o tratez de sus. În zilele următoare, a rămas neîndemânatică, râzând când nu trebuia, ne mai mărturisindu-se faţă de mine în discuţii lungi, ca altădată, ba chiar – mi s-a părut mie – evitându-mă. În toate cele zece zile din acel an pe care le-am petrecut acasă, Isidri a fost plecată în vizită la rudele tatălui ei, în satul Sabtodiu. M-a deranjat că nu şi-a amânat vizita până după plecarea mea.

În anul următor, nu mai era stângace, dar nici apropiată.

Începuse să se intereseze de religie, ducându-se zilnic la altar şi studiind cu bătrânii Discuţiile. Era drăguţă, prietenoasă, ocupată. Nu-mi amintesc să ne fi atins vreodată în acea iarnă, până în clipa când m-a sărutat la despărţire. La poporul meu, sărutul nu se face cu gura: ne atingem reciproc obrajii o clipă, sau mai multă vreme. Sărutul ei a fost uşor ca atingerea unei frunze, stăruitor, totuşi abia simţit.

În a treia şi ultima iarnă petrecută acasă, le-am spus alor mei că plec; mergeam pe Hain, iar de acolo voiam să călătoresc mai departe şi pentru totdeauna.

Cât suntem de cruzi cu părinţii noştri! N-a trebuit să spun decât că plec pe Hain. După strigătul pe jumătate îngrozit, pe jumătate triumfător („Ştiam eu!”), mama a adăugat cu vocea ei blândă – sugerând, fără să afirme ceva:

— După asta, ai putea veni înapoi o vreme!

Aş fi putut confirma, era tot ce-mi cerea: „Da, aş putea reveni pentru o vreme”.

Cu egocentrismul impenetrabil al tinereţii, care în mod greşit se confundă cu onestitatea, am refuzat ceea ce-mi cerea. I-am răpit speranţa modestă de a mă vedea după zece ani, dăruindu-i în schimb dezolarea de a crede că, din clipa când voi pleca, nu mă va mai vedea niciodată.

— Dacă trec probele, vreau să intru în rândul Mobililor, am spus. Mi-am împietrit inima şi am vorbit fără menajamente. Mă mândream cu onestitatea mea şi tot timpul, deşi nici eu, nici ei n-o ştiam, am minţit. Adevărul e rareori atât de simplu, deşi puţine adevăruri sunt aşa de complicate, cum s-a dovedit să fie al meu.

Mi-a acceptat brutalitatea fără să se plângă câtuşi de puţin. În fond, şi ea îşi părăsise poporul din care făcea parte. În acea seară, mi-a spus:

— Cât timp vei fi pe Hain, putem vorbi din când în când prin ansiblă.

O spunea ca şi cum ar fi vrut să mă liniştească pe mine, nu pe ea însăşi. Cred că-şi amintea cum îşi luase rămas bun

de la ai săi şi se îmbarcase pe nava ce pleca de pe Terra. Iar când – după aşa-zise câteva ore – ajunsese pe Hain maică-sa era moartă de cincizeci de ani. Ar fi putut vorbi cu Terra prin ansiblă – dar cu cine? Eu nu cunoşteam acea suferinţă, ea da. Se consola la gândul că eu voi fi scutit de asta pentru o vreme.

Acum, totul era pentru „o vreme”. Ah, dulceaţa amară a acelor zile! Ce mult îmi plăcea să stau iarăşi în echilibru pe bolovanul alunecos, în mijlocul apei clocotitoare, cu cangea ridicată în postură de erou. Cât de pregătit şi de dornic eram să distrug cu mâna mea acel lung, adânc şi lent trai îmbelşugat de pe Udan şi să-l arunc cât colo!

O singură clipă mi s-a vorbit despre urmările a ceea ce făceam, dar atât de sumar, că am putut să ignor totul.

Eram în atelierul din hangarul bărcilor, într-o după-amiază ploioasă şi caldă, la sfârşitul ultimei luni a iernii. Bubuitul neîntrerupt, şuierător, al apelor umflate se afla în concordanţă cu gândurile mele, în timp ce fixam o nouă bancă în bărcuţa roşie, cu vâsle, pe care-o foloseam la pescuit cu mare plăcere, lăsându-mă pradă în întregime nostalgiei mele anticipative, închipuindu-mi cum voi fi eu pe altă planetă, după o sută de ani şi-mi voi aminti de această oră petrecută în hangar, de mirosul lemnului şi al apei, de urletul neîncetat al râului. După o bătaie în uşa hangarului, intră Isidri. Chip lunguieţ, negricios şi atent, cosiţă de păr negru, dar nu la fel de negru ca al meu, ochi pironiţi pe mine, cu o privire clară…

— Hideo, zise. Vreau să-ţi vorbesc un moment!

— Întră, am invitat-o, pretinzând că mă bucur, deşi eram aproape conştient că de fapt evitam să vorbesc cu Isidri, că mă temeam de ea – de ce?

Se cocoţă pe bancul de scule şi mă privi un timp, în tăcere cum lucrez. Am început să îndrug o banalitate, dar ea m-a întrerupt:

— Ştii de ce m-am ţinut departe de tine?

Mincinos, minţind ca să mă apăr!. M-am prefăcut mirat:

— Te-ai ţinut departe de mine?

Oftă. Sperase că voi spune că am înţeles, scutind-o de tot restul. Dar nu puteam. Minţeam doar când pretindeam că n-am observat că se fereşte de mine. În fapt, niciodată, dar niciodată, până atunci, nu-mi dădusem seama de ce.

— Am descoperit că sunt îndrăgostită de tine acum două ierni. N-aveam de gând să spun nimic, fiindcă… ştii tu Dacă ai fi simţit şi tu aşa ceva pentru mine, ţi-ai fi dat seama. Dar nu era vorba de amândoi. Deci, nu avea niciun rost Apoi însă, când ne-ai spus că pleci… La început, mi-am zis că n-ar fi drept, în parte, faţă de mine. Dragostea are dreptul să fie mărturisită. Iar tu ai dreptul să ştii că cineva te iubeşte. Că cineva te-a iubit, că te-ar putea iubi. Toţi avem nevoie s-o ştim. Poate că de asta avem cea mai mare nevoie. Deci, am vrut să-ţi spun. Şi pentru că mă temeam c-ai să crezi că te evit fiindcă nu te iubesc sau nu ţin la tine, ştii tu… Putea să pară şi aşa. Dar nu e adevărat. Se dăduse jos de pe masă şi stătea lângă uşă.

— Sidi! am strigat, numele ei ţâşnind din mine ca un ţipăt ciudat, răguşit; doar numele, niciun alt cuvânt – nu aveam cuvinte. Nu aveam sentimente, nici compasiune, nostalgie sau vreo suferinţă plăcută. Şocat până la limita dispariţiei emoţiei, tulburat, golit de sentimente – rămăsesem nemişcat. Ochii noştri s-au întâlnit. Preţ de câteva respiraţii, ne-am cercetat reciproc sufletele. Apoi, Isidri a privit într-o parte cu un zâmbet crispat şi s-a strecurat afară.

N-am urmat-o. N-aveam nimic să-i spun, la modul cel mai propriu. Simţeam că mi-ar lua o lună, un an, chiar ani întregi ca să găsesc cuvintele de care-aveam nevoie. Fusesem atât de plin de mine, atât de mulţumit de ambiţia şi destinul meu, cu cinci minute în urmă, iar acum eram complet golit pe dinăuntru, tăcut, sărăcit, privind la lumea căreia îi dădusem cu piciorul.

Acea capacitate de a percepe adevărul a durat cam o oră. Întreaga mea viaţă după aceea m-am gândit la ea ca la „ora din hangar”. Mă aşezasem pe banca înaltă pe care

stătuse Isidri. Ploaia cădea, râul vuia, înserarea se apropiase. Când m-am mişcat, în sfârşit, am aprins o lumină şi am început să încerc să-mi apăr ţelul, viitorul meu planificat, de realitatea dureros de crudă. Am început să ridic o barieră de emoţii şi evaziuni şi versiuni, să-mi mut privirea de la ceea ce-mi arătase Isidri; să evit ochii ei.

Când, în cele din urmă, m-am dus acasă pentru cină, îmi recăpătasem controlul. Iar când am ajuns să merg la culcare, eram iarăşi stăpân pe propriul meu destin, sigur de hotărârea luată, capabil chiar să simt milă pentru Isidri – deşi nu în totalitate. N-am dezonorat-o niciodată arătându-i-o. Asta pot spune în apărarea mea. În acea oră petrecută în hangarul bărcilor, mi se trezise compătimirea, care de fapt era autocompătimirea. Câteva zile mai târziu, despărţindu-mă de familia mea în micuţa gară prăfuită a satului, am plâns, dar nu pentru ei, ci mai mult pentru mine însumi, cu o tristeţe adevărată şi fără speranţă. Era prea mult… Aveam atât de puţină experienţă în domeniul suferinţei! I-am spus mamei:

— Mă voi întoarce. După ce termin cursul – peste şase, poate şapte ani – vin să stau cu voi o vreme.

— Dacă drumul tău va trece pe-aici, şopti ea.

Mă strânse la piept, apoi îmi dădu drumul.

Aşa deci: am ajuns la momentul de la care am hotărât să-mi încep povestirea – aveam douăzeci şi unu de ani când am plecat de-acasă, pe nava *Terasele Darrandei,* pentru a studia la şcolile de pe Hain.

Nu am nicio amintire referitor la călătoria în sine. Mai ştiu că am intrat în navă, totuşi nu rememorez niciun amănunt vizual sau cinetic; nu-mi amintesc de prezenţa mea acolo. Senzaţia care m-a cuprins la plecare era una de ameţeală, o senzaţie fizică de-a dreptul copleşitoare. Mă clătinam şi mă simţeam rău, şi eram atât de nesigur pe picioare, încât a trebuit să fiu susţinut la primii mei paşi pe solul lui Hain.

Tulburat de această discontinuitate a conştientului, m-am interesat despre ea la Şcoala Ekumenică. Mi s-a spus că e

unul dintre variatele feluri în care călătoria cu viteza apropiată de cea a luminii afectează mintea. Pentru cei mai mulţi, ea se resimte ca un interval de câteva ore petrecut într-un fel de purgatoriu al senzaţiilor; alţii prezintă o percepere ciudată a spaţiului, a timpului şi evenimentului, care îi poate afecta grav; în fine, alţii pur şi simplu cred că au adormit – când se „trezesc”, la sosire. Eu nici măcar experienţa asta n-am avut-o. N-am avut niciun fel de experienţă. Mă simţeam păcălit. Am vrut să simt călătoria, să cunosc, într-un fel, marele interval de spaţiu: în ceea ce mă priveşte, însă, n-a existat niciun interval. Eram pe spaţioportul de pe O apoi m-am trezit la Ve Port – ameţit, înfricoşat şi, când în cele din urmă am fost în stare să cred că mă aflu acolo, tulburat.

Studiile şi lucrările mele din acei ani nu mai sunt importante acum. Voi menţiona un singur eveniment, posibil sau nu a fi trecut în raportul de recepţie prin ansiblă la Fourth Beck Tower, Ey 21-11-93/1646. (Ultima dată când am verificat, era înregistrat în dosarul de transmisii prin ansiblă de la Ron’n, ET, data 30-11-03/1646. Venirea şi plecarea lui Urashima era şi ea înregistrată în Analele împăraţilor). 1645 a fost primul meu an pe Hain. Pe la începutul trimestrului, am fost chemat la Centrul pentru ansiblă, unde mi s-a explicat că primiseră un mesaj vizual trunchiat după toate probabilităţile de pe O, şi că sperau să-i pot ajuta la reconstituire. După o dată aflată la 9 zile de la data recepţiei, se putea citi:

Ies oku n hide problem netru emit it hurt di it may not be salv devir

Cuvintele erau distorsionate şi fragmentate. Unele erau în limba standard Hainish, altele, precum *oku* şi *netru* înseamnă „nordic” şi „simetric” în Sio, limba mea natală. Centrele de ansible de pe O nu raportaseră niciun fel de înregistrare a transmisiei, dar Recepţioniştii bănuiau că

mesajul ar putea proveni totuşi de pe O, din cauza acestor două cuvinte şi a expresiei hainish „nu poate fi salvată”, apărută în transmisia recepţionată aproape simultan de la unul dintre Stabilii de pe O, referitoare la defecţiunile de la o uzină de desalinizare.

— Noi numim asta „mesaj defectuos”, mi-a explicat Recepţionistul, când i-am mărturisit că nu pricepeam nimic şi l-am întrebat cât de des se întâmplă să primească prin ansiblă asemenea mesaje trunchiate.

— Din fericire, nu prea des. Nu putem fi siguri de unde şi când au fost transmise, sau urmează să fie transmise. Ele pot fi efectele unor fenomene de interferenţă de câmp dublu. Un coleg de-al meu le numeşte „mesaje-fantomă”.

Transmisia instantanee m-a fascinat şi, cu toate că pe-atunci eram doar un începător în privinţa principiului ansiblei, am cultivat această cunoştinţă întâmplătoare cu Recepţioniştii, împrietenindu-mă cu câţiva dintre ei. Am participat şi la toate cursurile existente despre teoria ansiblei.

Când eram în ultimul an al şcolii de fizică temporală şi mă pregăteam să plec în Lumile Cetiene pentru aprofundarea studiilor – după promisa vizită acasă, care uneori părea un vis îndepărtat şi neconcludent, iar alteori o necesitate arzătoare şi plină de teamă – au sosit prin ansiblă, din Anarres, primele relatări despre noua teorie a tranzilienţei. Nu numai informaţia, ci şi materia, corpurile, oamenii pot fi transportaţi dintr-un loc în altul fără a implica trecerea timpului. „Tehnologia churten” a devenit deodată realitate, deşi una foarte ciudată, un fapt de necrezut.

Eram înnebunit să ajung să lucrez şi eu la asta. Eram gata să-mi vând şcolii şi sufletul, şi trupul, doar ca să mi se permită să lucrez la teoria churten, când am fost întrebat dacă n-aş fi de acord să-mi amân cu aproximativ un an instruirea ca Mobil, pentru a lucra la teoria churten. Raţional şi amabil, am acceptat. În noaptea aceea, am sărbătorit evenimentul colindând peste tot prin oraş. Îmi

amintesc că le-am arătat tuturor prietenilor mei cum se dansează fen'n şi că am pus artificii în Marea Piaţă a Şcolilor, şi *cred* că-mi amintesc cum am cântat în faţa ferestrelor Directorului, cu puţin înainte de ivirea zorilor. Îmi amintesc de asemenea, cum m-am simţit a doua zi; dar asta nu m-a împiedicat să mă târăsc până la clădirea Ti-Phy pentru a vedea unde se instalează Laboratorul Mobil Churten.

Transmisia prin ansiblă este, desigur, foarte scumpă şi, în anii petrecuţi pe Hain, n-am putut vorbi cu familia mea decât de două ori, deşi prietenii mei de la centrul de ansible mai „strecurau" din când în când câte un mesaj pentru mine în transmisiile pe O. Astfel, am transmis un mesaj la Ran'n pentru a fi transmis prin poştă către Primul Sedoretu de la ferma Udan din satul Derdan'nad aflat în districtul deluros din partea nord-vestică a râului Saduun, la Oket de pe O, spunându-le că „deşi această cercetare va mai întârzia vizita mea acasă, ea îmi poate economisi patru ani de călătorie". Acest mesaj uşuratic scotea în evidenţă sentimentul meu de vinovăţie: însă noi chiar eram încredinţaţi atunci că vom realiza tehnologia respectivă în câteva luni!

Laboratoarele Mobile au fost curând mutate la Ve Port, iar eu am plecat după ele. Munca în comun a echipelor de cercetare cetiene şi hainish asupra teoriei churten, în acei primi trei ani, a fost o succesiune de triumfuri, amânări, promisiuni, înfrângeri, breşe, piedici, totul întâmplându-se atât de repede, încât cineva care îşi lua liber o săptămână ajungea să fie depăşit. „Misterul care ascunde claritatea", îl numea Gvonesh. De fiecare dată când lucrurile se clarificau, totul părea şi mai misterios. Teoria era splendidă şi înnebunitoare… Experimentele – interesante şi neprevăzute. Tehnologia funcţiona cel mai bine atunci când era cât mai absurdă… Patru ani au trecut în acel laborator ca şi cum nici n-ar fi fost, cum se spune.

Petrecusem zece ani pe Hain şi pe Ve şi ajunsesem acum

la vârsta de treizeci şi unu de ani. Pe O trecuseră patru ani, în vreme ce pe nava VAL doar câteva minute de timp dilatat, în drumul spre Hain; alţi patru se vor scurge pe drumul de întoarcere: deci la înapoiere vor fi trecut optsprezece ani de-ai lor, din momentul plecării mele. Părinţii mei încă trăiau cu toţii. Venise de mult timpul să fac promisa vizită acasă.

Dar deşi cercetarea în domeniul churten atinsese un obstacol supărător în ceea ce se numea Paradoxul Zăpezii de Primăvară, o problemă pe care cetienii o considerau aproape insolubilă, nu puteam suporta gândul că voi fi depăşit cu opt ani la întoarcerea pe Hain. Şi dacă între timp ei rezolvau Paradoxul? Era şi aşa destul de rău că eram nevoit să pierd patru ani pentru a putea pleca pe O. Fără prea mari speranţe, l-am propus Directoarei să iau cu mine nişte materiale experimentale pe O şi să organizez acolo o concesiune auxiliară fixă cu dublu-câmp a legăturii prin ansiblă între Ve Port şi Ran’n. Astfel puteam păstra legătura cu Ve, în vreme ce Ve rămânea în legătură cu Urras şi Anarres; iar o conexiune fixă prin ansiblă putea fi o etapă pregătitoare pentru o legătură churten. Îmi aduc aminte că i-am spus:

— Dacă rezolvaţi paradoxul, am putea, eventual, să trimitem nişte şoareci.

Spre surprinderea mea, ideea a prins; inginerii temporali voiau un câmp de recepţie. Chiar şi Directoarea noastră, care putea fi la fel de inaccesibilă ca şi teoria churten însăşi, a decretat că e o idee bună.

— Şoareci, gândaci, ghole, cine ştie ce-o să-ţi trimitem? făcu ea.

Prin urmare: la treizeci şi unu de ani, am părăsit Ve Port cu un transportor VAL, numit *Doamna din Sorra* şi m-am întors pe O. De data asta, am resimţit zborul cu o viteză apropiată de cea a luminii la fel ca majoritatea oamenilor, deci ca pe un interval enervant, în care cineva nu poate gândi logic, nu poate citi ora pe un ceas sau urmări o

poveste. Vorbirea şi mişcarea devin dificile sau imposibile. Ceilalţi oameni apar ca nişte jumătăţi de prezenţă ireală, inexplicabile acolo sau în altă parte. Nu aveam halucinaţii, dar de fapt totul părea o halucinaţie. E ca o febră puternică – creatoare de confuzie, groaznic de plictisitoare, aparent fără sfârşit şi totuşi foarte greu de reconstituit odată ce s-a terminat, ca şi cum ar fi un episod din afara vieţii cuiva, închis ermetic. Mă întreb acum dacă această asemănare cu „fenomenul churten” a fost sau nu cercetată cu atenţie.

M-am dus direct la Ran’n, unde mi-au fost repartizate nişte camere în Patrulaterul cel Nou, mai elegante decât vechea mea odăiţă de student din Patrulaterul Altarului, şi destul de mult spaţiu pentru laborator în Camera Turnului, pentru a pune bazele unei staţii experimentale de câmp tranzilient. Am luat legătura cu familia imediat şi am vorbit cu toate rudele; mama fusese bolnavă, dar acum era bine, zicea ea. Le-am spus că voi fi acasă imediat ce pun lucrurile pe picioare la Ran’n. La fiecare zece zile sunam din nou şi vorbeam cu ei, spunându-le că voi veni în curând. Eram cu-adevărat foarte ocupat, fiind nevoit să prind din urmă cei patru ani pierduţi şi să învăţ despre soluţia lui Gvonesh la Paradoxul Zăpezii de Primăvară. Din fericire, era singurul progres notabil în respectiva teorie. Tehnologia progresase foarte mult. Am fost nevoit să mă instruiesc din nou şi să-mi instruiesc şi asistenţii, aproape de la zero. Aveam o idee referitor la un aspect al teoriei dublului câmp, pe care voiam s-o duc la capăt, înainte de plecare. Au trecut cinci luni până când i-am sunat iarăşi şi le-am spus, în sfârşit: „Voi fi acolo mâine”. Şi, când am făcut-o, mi-am dat seama că tot timpul îmi fusese teamă.

Nu ştiu dacă mă temeam de revederea cu ei după optsprezece ani, de schimbări, de ciudăţenia întregii situaţii, sau mă temeam de mine însumi.

Optsprezece ani nu înseamnă nimic pentru dealurile din vecinătatea largului Saduun, pentru câmpurile fermelor, pentru micuţa gară prăfuită din Derdan’nad, ori bătrânele,

străvechile case de pe străzile liniştite. Copacul cel mare al satului dispăruse, dar înlocuitorul său acoperea deja cu umbră o suprafaţă respectabilă. Crescătoria de păsări din Udan fusese mărită. Animalele yama mă priveau semeţ şi cu timiditate de după gard. O poartă – pe care-o fixasem la intrarea pe drum la ultima mea vizită acasă – căzuse în paragină, având nevoie de stâlpi şi balamale noi. Bălăriile care creşteau lângă ea erau însă aceleaşi bălării acoperite de praful verii, emanând un miros dulce. Micuţele baraje ale canalelor de irigaţie, scoteau obişnuitele zgomote sonore sau înfundate, în timp ce se deschideau şi se închideau. Totul era neschimbat. Udan, în visul său de muncă, rămânea aşezat veşnic pe malurile râului care curgea şi el, veşnic, în visul lui de mişcare.

Însă chipurile şi siluetele celor care mă aşteptau la gară sub arşiţa soarelui, nu erau aceleaşi. Mama, care avusese patruzeci şi şapte de ani când am plecat, împlinise acum şaizeci şi cinci şi era o femeie în vârstă, frumoasă şi fragilă. Tubdu slăbise, părea că a intrat la apă şi era plină de nostalgie. Tata era încă arătos cu o statură semeaţă, dar mişcările îi erau încete şi abia dacă mai vorbea. Celălalt tată al meu, Kap, având acum şaptezeci de ani acum, era un bătrânel nevricos şi pedant. Alcătuiau Primul Sedoretu din Udan, dar vigoarea fermei o dădeau în prezent cel de-al Doilea şi al Treilea Sedoretu.

Desigur, aflasem despre toate aceste schimbări, dar prezenţa mea printre ei, era un lucru diferit de veştile aflate din scrisori sau transmisii. Casa cea veche era mult mai plină decât atunci când locuisem eu acolo. Aripa de sud fusese redeschisă, iar copiii intrau şi ieşeau alergând pe uşile ei traversând curţile care în copilăria mea fuseseră tăcute, pline de iederă şi misterioase.

Sora mea, Koneko, era acum cu patru ani mai mare ca mine, în loc să fie cu patru ani mai mică. Semăna foarte mult cu mama, aşa cum mi-o aminteam eu la început. Când trenul a intrat în gara Derdan’nad, ea a fost prima pe care

am recunoscut-o, aşa cum stătea ţinând în braţe un copilaş de trei sau patru ani şi spunându-i:

— Uite, uite, e unchiul tău, Hideo!

Cel de-al doilea Sedoretu dura de 11 ani: Koneko şi Isidri, surori înrudite, erau partenerele de Zi. Soţul lui Koneko era vechiul meu prieten Sota, un bărbat al Dimineţii de la ferma Drehe. Sota şi cu mine ne iubisem foarte mult în adolescenţă şi mă duruse că trebuia să-l rănesc cu plecarea mea. Când am auzit că el şi Koneko se iubeau, am fost foarte surprins, într-atât sunt de egoist, dar bine măcar că nu sunt gelos: mi-a făcut o deosebită plăcere. Soţul lui Isidri, un bărbat pe nume Hedran, cu aproape douăzeci de ani mai bătrân decât ea, fusese predicator itinerant. Udan îi oferise ospitalitate, iar vizitele sale duseseră la căsătorie. El şi Isidri nu aveau urmaşi. Sota şi Koneko aveau doi copii ai Serii – un băiat de zece ani, numit Murmi, şi Lasako, o Isako micuţă de patru ani.

Cel de-al Treilea Sedoretu fusese format la Udan de Suudi fratele meu înrudit, care se căsătorise cu o femeie din satul Aster; perechea lor de Dimineaţă provenea tot de la fermele din Aster. În acel sedoretu erau şase copii. O vară, al cărei sedoretu de la Ekke se destrămase, venise şi ea să locuiască la Udan, împreună cu cei doi copii ai săi; astfel că nesfârşitul du-te-vino, îmbrăcatul, dezbrăcatul, spălatul, trântitul, alergatul, la fel ca şi ţipetele, plânsetele, râsetele şi mâncatul erau continue. Tubdu obişnuia să muncească şi acum în curticica însorită a bucătăriei şi să urmărească stolul de copii care treceau.

— Răi! striga ea. N-or să se înece niciodată, niciunul!

Şi se cutremura cu râsul ei tăcut, care devenise o tuse gâjâită. Mama, care fusese totuşi o Mobilă a Ekumenului şi călătorise de pe Terra pe Hain, şi de pe Hain pe O, era nerăbdătoare să audă veşti despre noul meu domeniu în cercetare.

— Ce-i cu procesul ăsta churten? Cum funcţionează? Ce realizează? E un fel de ansiblă pentru materie?

— Asta e ideea, i-am răspuns. Tranzilienţă: transferul instantaneu al fiinţelor dintr-un punct în altul.

— Fără interval de timp?

— Fără.

Isako s-a încruntat.

— Sună greşit, a comentat ea. Explică!

Uitasem cât de directă putea fi blânda mea mamă; uitasem că era intelectuală. M-am străduit să-i explic incomprehensibilul.

— Deci, rosti ea la sfârşit, nu ştii cum funcţionează de fapt…

— Nu. Nici măcar ce realizează… în afara faptului – ca regulă – ca atunci când câmpul devine operaţional, şoarecii din clădirea Unu ajung instantaneu în clădirea Doi, foarte veseli şi nevătămaţi. Ba chiar şi în cuşca lor, dacă ne amintim să le ţinem tot timpul cuşca în interiorul câmpului churten iniţial. La început, uitam. Pierdeam şoarecii peste tot…

— Ce sunt *şoarecii*? întrebă un băieţel al Dimineţii din cel de-al Treilea Sedoretu, care se oprise să asculte ceva ce semănă a poveste.

— A, am tresărit eu, râzând surprins. Uitasem că la Udan nu se cunoşteau şoarecii, iar şobolanii aveau colţi ascuţiţi şi erau duşmanii demoniaci ai pisicii pictate. Sunt nişte animale micuţe, drăguţe, acoperite cu blană, am zis, care provin din lumea bunicii Isako. Ei sunt prietenii savanţilor. Au călătorit prin toate Lumile Cunoscute.

— În mici nave spaţiale? întrebă copilul, plin de speranţă.

— Mai degrabă în unele mari, i-am răspuns.

Păru satisfăcut, plecă.

— Hideo, făcu mama, în maniera aceea, îngrozitor de enervantă, a femeilor, de a trece fără pauză de la un subiect la altul, fiindcă ele le au în minte pe toate, în acelaşi timp. N-ai niciun fel de relaţie?

Am negat din cap, zâmbind.

— Niciuna?

— Am trăit doi ani cu un bărbat din Alterra. A fost o prietenie plăcută, dar acum el face parte dintre Mobili. Şi… cum ştii şi tu… apar tot soiul de oameni, ici şi colo. Nu de mult, la Ran'n, am fost în relaţii cu o femeie foarte drăguţă, din Oketul de est.

— Speram, dacă tot intenţionezi să devii un Mobil, că ai putea să realizezi un cuplu cu un alt Mobil. Cred că e mai simplu aşa, zise ea.

„Mai simplu decât ce?” m-am gândit eu şi ştiam deja răspunsul, înainte de-a o întreba.

— Mamă, acum mă îndoiesc că voi călători mai departe de Hain. Toată treaba asta cu procesul churten e prea interesantă – vreau să mă ocup de ea. Iar dacă reuşim să stăpânim tehnologia, ştii, atunci călătoria nu va mai însemna nimic. Nu va mai fi nevoie de sacrificiul pe care l-ai făcut tu. Lucrurile se vor schimba mult. Neînchipuit de mult! Vei putea să te duci pe Terra pentru o oră, apoi să te întorci aici; şi nu va trece decât o oră!

Ea rămase pe gânduri:

— Dacă o faci, atunci… – spuse ea vorbind rar, aproape tremurând datorită intensităţii înţelegerii – atunci vei putea mişca galaxia (universul, poate?) la o… Ridică mâna stângă, cu toate degetele îndreptate într-un singur punct.

Am aprobat.

— O milă sau un an-lumină vor fi acelaşi lucru, nu va mai exista distanţă.

— Nu se poate, zise ea după o vreme. Întâmplare, fără interval de timp… Unde e dansul? Unde e procedeul practic? Nu cred că vei fi în stare să stăpâneşti fenomenul, Hideo. Zâmbi. Desigur, trebuie totuşi să încerci.

După asta, am vorbit despre cine urma să ia parte la dansul campestru de a doua zi, de la Drehe.

Nu i-am spus mamei că o invitasem pe Tasi, femeia drăguţă din Oketul de Est, să vină cu mine la Udan şi că ea refuzase. De fapt, mă informase cu blândeţe că, după părerea ei, era tocmai timpul potrivit să ne despărţim. Tasi

era înaltă, cu o cosiţă neagră, dar nu avea negrul aspru şi strălucitor al părului meu, ci unul moale, fin, întunecat, precum umbrele dintr-o pădure. Tipul femeii ki'O, îmi ziceam. Ea îmi descurajase cu pricepere protestele de îndrăgostit, fără să mă jignească.

— Cred, totuşi, că eşti îndrăgostit de cineva, mi-a spus. Poate de cineva de pe Hain. Sau poate de bărbatul de pe Alterra despre care mi-ai povestit?

Nu, i-am răspuns, nici vorbă. N-am fost niciodată îndrăgostit. Nu eram în stare de o relaţie intensă, lucrul devenise limpede. Visasem prea mult să călătoresc prin galaxie, fără niciun fel de obligaţie, iar apoi lucrasem prea multă vreme în laboratoarele churten, căsătorit cu o afurisită de teorie căreia nu-i puteam găsi tehnologia. Nu era loc pentru dragoste, nu era timp.

Dar de ce voiam s-o aduc cu mine acasă pe Tasi?

Înaltă, fără a mai fi subţire, femeie la patruzeci de ani, şi nu o fetiţă, deloc tipică, deloc comparabilă, nesemănând cu nimeni, de nicăieri, Isidri mă întâmpinase tăcută în pragul casei. O urgenţă la fermă o împiedicase să mă aştepte la gară. Purta o salopetă veche şi ghete, ca orice muncitor de la câmp, iar părul ei întunecat, începând să încărunţească, era strâns la spate, într-o coadă neîngrijită. Aşa cum stătea în deschizătura uşii de lemn lustruit, era personificarea Udanului, trupul şi sufletul acelei ferme vechi de treizeci de secole, viaţa şi continuitatea sa. Toată copilăria mea se cuibărise în mâinile, pe care Isidri le întindea acum spre mine.

— Bun venit acasă, Hideo, rosti ea cu un zâmbet la fel de strălucitor ca lumina verii pe râu. Poftindu-mă în casă, adăugă: I-am luat pe copii din vechea ta cameră. M-am gândit că ţi-ar plăcea să stai acolo – ce zici?

Zâmbi din nou şi i-am simţit căldura, generozitatea solară a unei femei aflate în floarea vârstei, o femeie măritată, aşezată, plină de împliniri în muncă şi în viaţă. Nu aveam nevoie de Tasi ca pavăză. Căci nu aveam de ce să mă tem

de Isidri. Nu simţea niciun fel de ranchiună, nu era deloc stânjenită. Pe mine mă iubise în tinereţe, când era o cu totul altă persoană. Ar fi fost complet nepotrivit să simt stânjeneală, sau ruşine, sau orice altceva, în afara vechii loialităţi pline de afecţiune din anii în care – copii din Udan fiind – ne jucam, munceam, pescuiam şi visam împreună.

Deci: m-am stabilit în vechea mea cameră de sub streaşină. Puseseră perdele noi, ruginiu cu maro. Sub scaun am găsit o jucărie uitată, în dulap, alta – ca şi cum, de copil, îmi lăsasem acolo jucăriile şi le găseam acum. La paisprezece ani, după ceremonia de intrare în altar, îmi săpasem adânc numele în glaful ferestrei, printre modelele încâlcite ale numelor şi simbolurilor încrustate în acel loc de-a lungul a sute de ani. Acum l-am căutat. Apăruseră adăugiri. Lângă numele meu – Hideo – scris clar şi îngrijit, înconjurat cu ideograma mea înfăţişând, floarea norilor, un copil mai mic crestase un lăbărţat *Dohedri*, iar alături era cioplită o delicată ideogramă cu trei acoperişuri. Sentimentul că nu sunt decât un strop din râul Udanului, o clipă din permanenţa vieţii în această casă, pe acest pământ de pe această lume liniştită, aproape că mă copleşea, negându-mi identitatea, dar mă şi liniştea profund, permiţându-mi să mă regăsesc. În acele nopţi petrecute acasă, am dormit cum n-o mai făcusem de ani întregi, pierdut, scufundat în apele somnului şi ale întunericului, şi mă trezeam în dimineţile de vară ca renăscut şi foarte flămând.

Copiii, aflaţi încă toţi sub vârsta de doisprezece ani, urmau şcoala acasă. Isidri, care le preda literatura, religia şi era şi planificatoarea şcolii, m-a rugat să le povestesc despre Hain, despre zborul VAL sau fizica temporală, orice voiam eu. La fermele ki'O oaspeţii sunt întotdeauna puşi la treabă. Unchiul de Seară Hideo a devenit astfel destul de popular printre copii, bun întotdeauna la plimbări cu căruţa trasă de yama, la pescuit într-o barcă mare, pe care ei n-o puteau stăpâni, sau la spus poveşti despre şoriceii lui

fermecaţi ce se puteau afla în două locuri în acelaşi timp. I-am întrebat dacă Bunica lor de seară Isako le povestise despre pisica pictată care prindea viaţă şi omora demonii şobolani – „şi avea botul plin de SÂNGERETE”, ţipă Lasako, cu ochi strălucitori. Dar povestea lui Urashima n-o ştiau.

— De ce nu le-ai povestit „Pescarul de pe Marea Interioară”? am întrebat-o pe mama.

Ea a zâmbit:

— Asta era povestea ta. Tu o voiai întotdeauna.

Am zărit-o pe Isidri privindu-ne, cu ochi luminoşi şi liniştiţi, totuşi atenţi.

Ştiam că mama suportase o operaţie pe inimă cu un an înainte, şi am întrebat-o mai târziu pe Isidri, în timp ce controlam nişte teme ale copiilor:

— Crezi că Isako s-a vindecat?

— De când ai venit, pare că se simte minunat. Nu ştiu. E o neregulă din copilărie, de la otrăvurile din biosfera Terrei; ei spun că are sistemul imunologic uşor degradat. A fost foarte răbdătoare în privinţa bolii. Aproape prea răbdătoare.

— Şi Tubdu – are nevoie de plămâni noi?

— Probabil. Toţi patru îmbătrânesc şi devin din ce în ce mai încăpăţânaţi... Dar uită-te tu la Isako în locul meu. Vezi dacă înţelegi ce vreau să *spun.*

Am încercat s-o studiez pe mama. După câteva zile, am raportat că pare energică şi hotărâtă, imperativă chiar, şi că n-am văzut prea mult din încăpăţânarea care-o îngrijora pe Isidri. Ea a râs.

— Isako mi-a spus odată că o mamă e legată de copilul ei printr-un fir subţire şi foarte fin, precum cordonul ombilical, care poate să se întindă fără dificultate pe distanţe de ani-lumină. Am întrebat-o dacă e dureros şi mi-a răspuns: „A, nu, e acolo, pur şi simplu, se întinde şi se întinde şi nu se rupe niciodată.” Mie mi se pare dureros. Dar nu ştiu. Nu am copii şi n-am lipsit mai mult de două zile de lângă mamele mele. Surâse şi adăugă cu glasul ei cald şi adânc: Cred că o

iubesc pe Isako mai mult decât pe oricine, mai mult chiar decât mama, mai mult decât pe Koneko...

Se îndepărtă trebuind să-i arate unuia dintre copiii lui Suudi cum să reprogrameze regulatorul de timp pentru sistemul de irigaţie. Era hidrologul satului şi oenologul fermei. Viaţa ei era planificată în amănunt, foarte bogată în muncă utilă şi relaţii întinse, o succesiune senină şi liniştită de zile, anotimpuri, ani. Înota prin viaţă aşa cum înotase în râu, ca un peşte în largul său. Nu avusese copii, dar toţi copiii fermei erau ai ei. Ea şi Koneko erau la fel de ataşate una de alta cum fuseseră şi mamele lor. Relaţia sa cu soţul savant şi destul de fragil părea liniştită şi plină de respect. Am crezut că acea căsătorie de Noapte cu vechiul meu prieten Sota ar putea fi legătura sexuală mai puternică, dar era limpede că Isidri îl admira şi depindea de îndrumarea lui intelectuală şi spirituală. Consideram învăţăturile lui destul de abstracte şi discutabile; dar ce ştiam eu despre religie? Nu făcusem rugăciuni de ani de zile şi mă simţeam ciudat, nelalocul meu, chiar şi în altarul casei părinteşti. Mă simţeam ciudat, nelalocul meu, în propria-mi casă. Dar nu voiam s-o recunosc faţă de mine însumi.

Percepeam acea lună ca plăcută, lipsită de evenimente, chiar puţin plicticoasă. Emoţiile îmi erau temperate şi mohorâte. Nostalgia sălbatică, sentimentul romantic de a sta la cumpăna propriului destin, toate se duseseră o dată cu Hideo cel de douăzeci şi unu de ani. Deşi acum eram cel mai tânăr din generaţia mea, devenisem un om în toată firea, care ştia ce are de făcut, era satisfăcut de munca sa şi depăşise automulţumirea emoţională. Am scris o poezie scurtă pentru albumul casei, despre pacea lăuntrică resimţită în cazul când urmezi calea aleasă.

Când a trebuit să plec, i-am îmbrăţişat şi i-am sărutat pe toţi, zeci de atingeri moi sau aspre pe obraz. Le-am spus că dacă aveam să rămân pe O, aproximativ un an, aşa cum se părea că mi se va cere, mă voi întoarce în iama următoare pentru altă vizită. În trenul care mă purta printre colinele

din Ran'n, mă gândeam cu o seriozitate plină de mulţumire cum m-aş putea întoarce la fermă în iama următoare, găsindu-i pe-ai mei exact la fel; şi cum, dacă m-aş întoarce peste alţi optsprezece ani sau chiar mai mult, unii dintre ei vor fi murit, iar alţii vor fi devenit persoane noi pentru mine, totuşi, acolo va fi întotdeauna casa mea, Udan, cu acoperişurile ei întunecate, navigând peste timp ca o navă cu pânze închise la culoare. Întotdeauna devin poetic, atunci când mă mint pe mine însumi.

Am revenit la Ran'n, i-am vizitat pe oamenii mei de la laboratorul din Holul Turnului, apoi am cinat cu colegii, mâncare şi băutură bune-le adusesem o sticlă de vin de la Udan, fiindcă Isidri făcea vinuri foarte bune şi-mi dăduse o lădiţă plină cu un Kedun vechi de cincisprezece ani. Am discutat despre ultima cucerire din tehnologia churten, „expedierea prin câmp continuu", comunicată ieri de la Anarres prin ansiblă. M-am dus la locuinţa mea din Noul Patrulater, păşind prin noaptea de vară, cu capul plin de fizică, am citit puţin, apoi m-am culcat. Am stins lumina şi întunericul m-a cuprins, aşa cum de altfel a cuprins întreaga cameră. Unde mă aflam? Singur, într-o cameră, printre străini. Aşa cum am fost timp de zece ani şi cum voi fi mereu. Pe o planetă sau alta, ce conta? Singur, nefăcând parte din nimeni şi din nimic Udan nu era casa mea. Eu nu aveam nici casă, nici rude. Nu aveam viitor, nici destin, la fel ca un balon de spumă sau un vârtej purtate de curent. Există şi nu există. Nimic mai mult.

Am aprins lumina fiindcă nu mai puteam suporta întunericul, dar cu lumină era şi mai rău. Stăteam în capul oaselor, în pat, şi-am început să plâng. Nu mă puteam opri. M-am speriat de cât de tare mă chinuiau şi mă cutremurau suspinele, sleindu-mi puterile, dar tot nu mă puteam opri. După multă vreme, m-am liniştit treptat, agăţându-mă de o imagine, de o idee copilărească: dimineaţa o voi suna pe Isidri şi-i voi spune că am nevoie de îndrumare în domeniul religios, că voiam din nou să mă rog la altare, trecuse

foarte mult timp şi eu nu ascultasem niciodată Predicile, dar acum aveam nevoie de asta, de aceea o rugam pe ea, pe Isidri, să mă ajute. Încurajat de acest lucru, am reuşit în sfârşit să mă opresc din teribilele suspine şi am rămas să zac istovit, epuizat, până la ziuă.

N-am sunat-o pe Isidri. La lumina zilei, gândul care mă salvase din ghearele întunericului părea o prostie; m-am gândit şi că, dacă o sun, va cere sfatul soţului ei, savantul religios. Dar ştiam că am nevoie de ajutor. M-am dus la altarul din Şcoala Veche şi m-am rugat. Am cerut un exemplar cu Primele Predici şi le-am citit. M-am alăturat unui grup de discuţii religioase, am citit şi am stat de vorbă împreună. Religia mea e lipsită de Dumnezeu, argumentativă şi mistică. Numele lumii noastre este primul cuvânt din prima sa rugăciune. Pentru nişte fiinţe umane, modul ei de exprimare sunt vocea şi mintea omenească. Începând s-o redescopăr, mi-am dat seama că e la fel de ciudată ca şi teoria churten şi în anumite aspecte, complementară. Ştiam, dar fără să înţeleg vreodată, că fizica cetiană şi religia sunt aspecte ale aceleiaşi cunoaşteri. Mă întrebam dacă nu cumva toată fizica şi toată religia sunt aspecte ale aceleiaşi cunoaşteri.

Nopţile nu dormeam niciodată bine; adesea, nu dormeam chiar deloc. După mesele îmbelşugate de la Udan, hrana din colegiu părea sărăcăcioasă; n-aveam poftă de mâncare. Dar munca noastră, munca mea mergeau bine – minunat de bine.

— Gata cu şoarecii, ne-a comunicat Gvonesh printr-o ansiblă vocală de pe Hain. Urmează oamenii.

— Ce fel de oameni? am întrebat.

— Eu, a răspuns Gvonesh.

Astfel, Directoarea de Cercetări s-a deplasat prin procedeul churten dintr-un colţ al Laboratorului Unu într-altul, apoi din Clădirea Unu în Clădirea Doi – dispărând dintr-un laborator şi apărând într-altul, zâmbind, în acelaşi moment, în non-timp.

— Cum a fost? am întrebat-o, era evident c-am s-o fac, iar Gvonesh mi-a răspuns:

— N-am simţit nimic.

Au urmat multe alte experienţe; şoareci şi ghole erau trimişi prin metoda churten în jurul planetei Ve, după care erau aduşi; echipaje de roboţi s-au transportat prin churten de pe Anarres pe Urras, de pe Hain pe Ve, apoi de pe Anarres pe Ve, la douăzeci şi doi de ani-lumină. În sfârşit, nava *Shoby* şi echipajul ei de zece fiinţe umane au intrat prin metoda churten pe orbita unei planete mizerabile, situate la şaptesprezece ani-lumină de Ve şi s-au întors (însă cuvintele care implică dusul şi întorsul nu sunt potrivite) doar datorită utilizării inteligente a îmbarcării, reuşind să se salveze de la un fel de haos al dezintegrării, de la moartea prin irealitate, care ne-a îngrozit pe toţi. Experimentele cu forme de viaţă având o inteligenţă superioară au încetat.

— Ritmul nu e bun, ne-a avertizat Gvonesh, prin ansiblă (ea pronunţa *rhitmol*).

O clipă, mi-am amintit de spusele mamei: „Nu se poate ca o întâmplare să aibă loc fără niciun interval de timp.” Oare ce altceva mai spusese Isako? Ceva despre dans. Dar nu voiam să mă gândesc la Udan. Când o făceam, aveam, undeva, în adâncul sufletului, sentimentul că sunt un nimeni şi un niciunde, şi mă apuca tremuratul aidoma unui animal speriat.

Religia mea m-a liniştit, arătându-mi că sunt o parte din Cale, (ar fizica mi-a absorbit disperarea transformând-o în muncă. Experienţele, reluate cu prudenţă, au reuşit dincolo de orice aşteptări. Dalzul, originar de pe Terra, a luat cu asalt, cu psihofizica lui, pe toţi cei de pe staţia de cercetări de pe Ve; îmi pare rău că nu l-am cunoscut. Aşa cum a prezis, a călătorit prin metoda churten folosind cu un câmp de continuitate, fără niciun fel de problemă, singur – mai întâi pe plan local, apoi de pe Ve pe Hain, apoi executând marele salt până la Tadkla şi înapoi. Din a doua călătorie pe

Tadkla, cei trei însoţitori ai săi au revenit fără el. Murise în acea lume îndepărtată, în laboratoarele noastre, n-am găsit însă nicio dovadă că moartea i-ar fi fost provocată în vreun fel de câmpul churten sau de ceea ce devenise cunoscut sub numele de „experimentul churten”, deşi cei trei tovarăşi ai lui nu erau chiar aşa de siguri de asta.

— Poate că Dalzul avea dreptate. Trebuie folosit un singur om, de fiecare dată, a remarcat Gvonesh; şi astfel a devenit din nou subiectul următorului experiment, „animalul ritual”, cum spuneau cei de pe Hain. Folosind tehnologia continuităţii, a efectuat o călătorie churten în jurul planetei Ve, în patru skip-uri, ceea ce a durat treizeci şi două de secunde, din pricina timpului necesar pentru a stabili coordonatele. Ne obişnuisem să numim non-intervalul în timp/intervalul real în spaţiu, un „skip”. Suna uşuratic şi banal. Savanţilor le plac banalităţile…

Voiam să încerc perfecţionarea stabilităţii dublului câmp, la care lucram de când venisem la Ran’n. Venise timpul să se facă o încercare; răbdarea mea era pe sfârşite, iar viaţa e prea scurtă ca să foloseşti mereu numai cifre.

Vorbind cu Gvonesh prin ansiblă, i-am spus:

— Trag o fugă până la Ve Port, apoi mă voi întoarce aici, la Ran’n. Le-am promis alor mei o vizită la ferma natală, în această iarnă. Oamenilor de ştiinţă le place să banalizeze lucrurile…

— Tot mai ai cuta aia în câmpul tău? m-a întrebat Gvonesh. Ştii tu, cea ca un pliu?

— A fost întinsă, ammar, am asigurat-o eu.

— Bine, minunat, făcu Gvonesh, care nu punea niciodată la îndoială ceea ce i se spunea. Haide!

Mai departe: am reuşit o legătură churten stabilă între câmpuri, prin ansiblă; stăteam într-un cerc desenat cu creta în Laboratorul Churten de la Centrul Ran’n, într-o după-amiază târzie de toamnă, apoi m-am trezit într-un cerc făcut cu creta în Laboratorul de Cercetare a Câmpului churten de la Ve Port, într-o zi de vară târzie, la o distanţă

de 4,2 ani-lumină, fără niciun fel de interval temporal.

— Nu simţi nimic? se interesă Gvonesh, strângându-mi mâna din toată inima. Bun băiat, bun băiat, fii binecuvântat, ammar, Hideo. Mă bucur să te văd. Nu e nicio cută, zici?

Am râs, şocat de ciudăţenia situaţiei şi i-am dat lui Gvonesh sticla de Udan Kedun ’49 pe care-o înşfăcasem, doar cu o clipă mai înainte, de pe masa laboratorului din O.

Mă aşteptasem, dacă aveam să ajung vreodată, să pornesc de îndată înapoi, dar Gvonesh şi ceilalţi voiau să mai rămân un timp pe Ve, pentru discuţii şi testări ale câmpului. Acum cred că intuiţia extraordinară a Directoarei intrase în funcţiune; „încreţitura”, „cuta” din Câmpul Tiokunan’n o deranja.

— E inestetică, zicea ea.

— Dar merge, am spus eu.

— *Mergea*, preciza Gvonesh.

În afară de dorinţa de a face un nou test câmpului meu, demonstrându-i astfel coeficientul de siguranţă, nu aveam niciun chef să mă întorc pe O. Dormeam cumva mai bine aici, pe Ve, deşi mâncarea era la fel de imposibil de înghiţit pentru mine, iar când nu lucram simţeam cum tremur, epuizat – o amintire neplăcută a sfârşelii din acea noapte de care încercam să uit, când, dintr-un anume motiv, plânsesem atâta. Dar munca mergea foarte bine.

— N-ai avut niciun fel de relaţii sexuale, Hideo? m-a întrebat Gvonesh într-o zi, când eram singuri în laborator, eu frunzărind un nou set de calcule, iar ea terminându-şi masa de prânz.

Întrebarea m-a luat total pe nepregătite. Ştiam că nu e deloc atât de impertinentă, pe cât o făcea să sune felul ciudat în care Gvonesh folosea limbajul. Însă Gvonesh nu punea niciodată astfel de întrebări. Propria ei viaţă sexuală era la fel de misterioasă ca şi restul existenţei sale. Nimeni n-o auzise vreodată pronunţând acest cuvânt, cu atât mai puţin sugerând actul.

Cum rămăsesem stupefiat, cu gura căscată, ea rosti:

— Înainte o făceai, nu? Continua să mestece o varvetă rece.

Am bălmăjit ceva. Ştiam că nu-mi propunea să avem relaţii sexuale, ci se interesa doar de bunăstarea mea. Dar nu ştiam ce să spun.

— Ai un fel de cută în viaţa ta, nu-i aşa? zise Gvonesh. Iartă-mă. Nu e treaba mea.

Dorind s-o asigur că nu mă simt jignit, am spus, aşa cum obişnuim pe O.

— Preţuiesc intenţia ta…

S-a uitat direct la mine, ceea ce i se întâmpla foarte rar. Ochii îi erau limpezi ca apa, pe faţa lungă, ciolănoasă, îndulcită de un puf fin, des şi incolor.

— E timpul, poate, să te întorci pe O? întrebă.

— Nu ştiu, condiţiile de aici…

Ea aprobă. Accepta întotdeauna ce i se spunea.

— Ai citit raportul lui Harraven? se interesă, schimbând subiectul la fel de repede şi de hotărât cum o făcea şi mama.

Bun, m-am gândit, provocarea a fost rostită. Era pregătită să-mi testez încă o dată câmpul. De ce nu? La urma urmei, puteam folosi metoda churten pentru a ajunge pe Ran'n şi înapoi, pe Ve, într-un minut, dacă voiam, şi dacă Laboratorul şi-o putea permite. Ca şi transmisia prin ansiblă, metoda churten se referă cu precădere la masa inerţială, dar pentru pregătirea câmpului, dezinfectarea lui şi menţinerea stabilă a dimensiunii e nevoie de multă energie locală. Fusese însă sugestia lui Gvonesh, ceea ce însemna că dispunea de banii necesari. I-am aruncat, într-o doară:

— Ce-ai zice de un skip până acolo şi înapoi?

— Perfect, făcu Gvonesh. Mâine.

Aşa că doua zi, într-o dimineaţă de toamnă târzie, m-am aşezat în interiorul cercului de cretă din Laboratorul de câmp de pe Ve şi stăteam…

O sclipire, o zvâcnire – o măsură pierdută – scăpată… în întuneric. Un întuneric. O cameră întunecată. Laboratorul? Un laborator – am găsit comutatorul de lumină. Bâjbâind prin beznă. Eram sigur că e-vorba de laboratorul de pe Ve. Pe lumină am văzut că mă înşelasem. Nu ştiam unde mă aflu. Părea un loc cunoscut, totuşi nu ştiam de unde. Ce era aici? Un laborator de biologie? Se vedeau probe, un microscop vechi pentru subparticule cu ideograma fabricantului pe cutia ferecată în alamă, ideograma în formă de liră… Eram pe O. Într-un laborator dintr-o clădire a Centrului Ran'n? Mirosea ca în clădirile vechi de pe Ran'n, mirosea a noapte ploioasă pe O. Dar de ce nu ajunsesem în câmpul receptor, în cercul delimitat grijuliu, cu creta, pe podeaua de lemn a laboratorului din

Holul Turnului? Probabil câmpul însuşi se deplasase. Un gând înfricoşător, imposibil.

Eram alarmat şi mă simţeam destul de ameţit, ca şi cum trupul meu sărise peste acea tresărire, dar nu eram încă speriat, ci întreg, cu toate la locul lor şi cu mintea în stare de funcţionare. O uşoară deplasare în spaţiu? se întreba mintea.

Am ieşit pe coridor. Poate că m-am rătăcit şi-am părăsit Laboratorul Churten, recăpătându-mi cunoştinţa în altă parte. Dar oamenii mei trebuiau să se afle acolo, unde erau? Şi asta trebuia să se fi întâmplat cu multe ore în urmă; pe O trebuia să fie după prânz, când am ajuns. O mică deplasare temporală, îmi spunea mintea, continuând să lucreze. Am pornit pe coridor, căutându-mi laboratorul, şi lucrurile s-au întâmplat exact ca într-unul din acele vise în care nu găseşti camera pe care-o cauţi. *Era* acel vis. Clădirea mi-era foarte cunoscută: era Holul Turnului, etajul al doilea, dar nu exista acolo niciun Laborator Churten. Toate laboratoarele erau de biologie sau biofizică şi erau goale. Nimerisem, evident, la o oră târzie din noapte. Nimeni prin preajmă. În sfârşit, am văzut o lumină furişându-se pe sub o uşă şi am bătut, apoi am intrat şi am

găsit o studentă citind la un terminal de bibliotecă.

— Iartă-mă, am spus, caut Laboratorul Churten…

— Ce laborator?

Nu auzise de aşa ceva şi s-a scuzat.

— Nu sunt de la Fizica temporală, ci de la Fizica biologică, s-a scuzat ea, umil.

M-am scuzat şi eu. Ceva mă făcea să tremur şi mai tare, intensificându-mi sentimentul de ameţeală şi dezorientare. Să fi fost acesta „efectul de haos” pe care-l resimţiseră echipajele de pe *Shoby* şi de pe *Galbal* Voi începe să văd stele prin pereţi sau mă voi întoarce şi-o voi vedea pe Gvonesh, aici, pe O?

Am întrebat-o pe studentă ce oră e.

— Trebuia să ajung aici pe la prinz, i-am spus, deşi, desigur, asta nu însemna nimic pentru ea.

— E aproape unu, mi-a răspuns, privind ceasul terminalului.

L-am privit şi eu. Arata ora, ziua, luna şi anul.

— Nu-i corect, am spus.

Ea părea îngrijorată.

— Nu e corect, am repetat. Data… nu-i corectă!

Însă ştiam, după strălucirea constantă a cifrelor ceasului, după figura rotundă şi îngrijorată a fetei, după bătăile inimii mele, după mirosul ploii, că totul era corect, că era unu după miezul nopţii acum optsprezece ani, că mă aflam aici, acum, în ziua de după ce începusem cu „a fost odată”, în momentul când am pornit să relatez această poveste.

O deplasare temporală majoră, a decretat mintea mea, în funcţionarea ei laborioasă.

— Nu sunt de-aici, m-am scuzat şi m-am grăbit spre ceea ce-mi părea a fi un refugiu, Laboratorul de biologie nr. 6, care peste optsprezece ani, urma să devină Laboratorul Churten ca şi cum astfel aş fi putut să reintru într-un câmp, care existase sau urma să existe cândva încă 0,004 secunde.

Fata observă că ceva nu-i în ordine, mă făcu să stau jos

şi-mi turnă o ceaşcă de ceai fierbinte, din sticla ei închisă ermetic.

— De unde eşti? am întrebat-o pe studenta amabilă şi serioasă.

— De la Ferma Herdud din satul Deada, la sud de ramificaţia râului Saduun, spuse ea.

— Eu sunt din josul râului, am zis. Udan din Derdan’nad.

Deodată, am izbucnit în lacrimi. Am reuşit să mă stăpânesc, m-am scuzat din nou, am băut ceaiul şi-am pus ceaşca jos. Fata nu era peste măsură de tulburată de criza mea de lacrimi. Studenţii sunt persoane emotive, râd şi plâng, cad în disperare şi îşi revin. M-a întrebat dacă am unde să rămân peste noapte: o întrebare care dovedea multă înţelegere, l-am răspuns că da, i-am mulţumit şi am plecat.

Nu m-am întors în laboratorul de biologie, ci am coborât şi am luat-o prin grădini, pentru a ajunge în camerele mele din Noul Patrulater. Pe când mergeam, mintea mea funcţiona neobosit: mă gândeam că altcineva fusese/va fi în acele camere atunci/acum.

M-am întors spre Patrulaterul Altarului, unde îmi petrecusem ultimii doi ani de studenţie, înainte de a pleca pe Hain. Era, de fapt, după cum arăta ceasul, noaptea plecării mele, deci camera în care stătusem putea fi încă liberă şi descuiată. Aşa a şi fost, am găsit camera exact cum o lăsasem, cu salteaua descoperită şi coşul de hârtii negolit.

A fost momentul cel mai înfricoşător. Am privit îndelung coşul de hârtii, apoi am luat un petic de imprimantă mototolit şi l-am netezit cu grijă de birou. Era un set de ecuaţii temporale, mâzgălite în grabă cu propriul meu scris, note de la ora lui Sedharad din Interval, din ultimul trimestru la Ran’n, alaltăieri, în urmă cu optsprezece ani.

Acum tremuram într-adevăr foarte tare. Eşti prins într-un câmp haotic, decreta mintea mea, iar eu o credeam. Frică şi stres, nimic de făcut până la epuizarea nopţii celei lungi.

Zăceam pe salteaua goală, gata să privesc stelele arzând prin pereţi, ba chiar şi prin pleoapele mele, dacă le închideam. Voiam să încerc să plănuiesc ce-aveam de făcut dimineaţa, dacă mai exista dimineaţă. Am aţipit instantaneu şi am dormit dus până spre miezul zilei, când m-am trezit în patul gol din camera cunoscută – grăbit, înfometat şi fără să mă îndoiesc cine, unde şi când eram.

M-am dus în sat pentru micul dejun. Nu voiam să întâlnesc pe niciunul din colegi – pardon studenţii din anul meu – care ar fi putut să mă recunoască şi să remarce: „Hideo! Ce cauţi aici? Doar ai plecat ieri pe nava *Terasele Darrandei!”*

Şansele, ca ei să mă recunoască erau maxime. Acum aveam treizeci şi unu de ani, şi nu douăzeci şi unu, eram mult mai slab şi nu în aceeaşi formă fizică bună, însă trăsăturile mele de pe Terra nu puteau fi confundate. Nu voiam să fiu recunoscut, să fiu nevoit să încerc o explicaţie. Voiam să plec din Ran'n, voiam acasă.

O e o lume potrivită pentru călătoriile în timp. Lucrurile nu se schimbă. De sute de ani, trenurile noastre merg după acelaşi program, în aceleaşi locuri. Semnăm de plată şi ne plătim contractele în barter sau în bani lichizi, o dată pe lună, deci nu era nevoie să scot monezi misterioase din viitor. Am semnat la gară şi am luat trenul de dimineaţă spre Delta lui Saduun.

Micul tren solar aluneca prin câmpiile şi dealurile Cumpenei de Sud a Apelor, urmând albia mereu mai largă a râului şi oprindu-se în fiecare sat. Am coborât târziu, după-amiază, la staţia din Derdan'nad. Fiind primăvara devreme, gara era nămoloasă, nu prăfoasă.

Am ieşit pe drumul spre Udan. Am deschis poarta pe care o reparasem cu câteva zile/cu optsprezece ani în urmă; se mişca cu uşurinţă în noile balamale. Asta mi-a adus o fărâmă de mulţumire. Femelele yama păşteau toate pe păşunea-creşă. Urmau să fete foarte curând; coastele acoperite cu blană le ieşeau în relief. Animalele, se mişcau

precum nişte vase cu pânze în adierea brizei, întorcând capetele elegante şi uitându-se dispreţuitoare, la trecerea mea. Nori de ploaie atârnau deasupra dealurilor. Am traversat râul Oro pe podeţul cocârjat de lemn. Patru sau cinci calcani albaştri se zăreau într-un ochi de apă de la piciorul podului; m-am oprit să-i privesc – ah, dacă aş fi avut o cange… Norii au alunecat deasupra capului meu, aducând cu ei o burniţă uşoară. Am grăbit pasul. Faţa îmi era fierbinte şi crispată la atingerea ploii răcoroase. Am urmat drumul ce însoţea cursul râului şi am văzut casa, cu acoperişurile ei întunecate şi largi profilându-se pe fundalul dealurilor împădurite. Am trecut apoi pe lângă coteţul păsărilor şi bazinele colectoare, pe lângă centrul de irigare, am traversat uliţa străjuită de copaci înalţi, şi am urcat treptele pridvorului, până la uşă – uşa largă de la Udan. Am intrat.

Tubdu trecea prin hol – dar nu femeia pe care-o văzusem ultima oară, la peste şaizeci de ani, obosită, plăpândă, şi cu părul sur, ci Tubdu din vremea Marii Chicoteli, Tubdu de patruzeci şi cinci de ani, grasă, cu pielea roz-cafenie, traversând iute holul, cu paşi mici, oprindu-se, privindu-mă şi recunoscându-mă de la început – uite-l pe Hideo, apoi uluită – e chiar Hideo? apoi şocată – nu poate fi Hideo!

— Ombu, i-am spus, folosind apelativul copilăresc pentru cealaltă mamă, Ombu, sunt eu, Hideo, nu te speria, e-n regulă, m-am întors…

Am îmbrăţişat-o, şi mi-am apăsat obrajii de-ai ei.

— Dar, dar… Mă ţinea la oarecare distanţă şi-mi privea chipul. Dar ce s-a întâmplat cu tine, dragul meu băiat? strigă, apoi, întorcându-se, chemă cu glas ascuţit: „Isako! Isako!”

Când m-a văzut mama, şi-a închipuit, fără îndoială, că n-am plecat cu nava spre Hain, că vitejia sau hotărârea mă părăsiseră, şi în prima ei îmbrăţişare am simţit o rezervă involuntară, o ezitare. Lăsasem oare de-o parte destinul pentru care fusesem gata să părăsesc orice altceva? Ştiam

ce se petrece în mintea ei. Mi-am lipit obrazul de al său şi am şoptit:

— Am fost, mamă, dar m-am întors, acum am treizeci şi unu de ani. M-am întors…

Atunci m-a privit, îndepărtându-mă puţin, exact cum făcuse şi Tubdu, şi mi-a zărit chipul.

— Oh, Hideo! strigă şi mă îmbrăţişă cu toată puterea. Dragul meu, dragul meu!

Am rămas înlănţuiţi, în tăcere, până când am reuşit să rostesc, în sfârşit:

— Trebuie s-o văd pe Isidri.

Mama m-a privit cu încordare, dar n-a întrebat nimic.

— Cred că e la altar.

— Mă întorc imediat.

Le-am lăsat, pe ea şi pe Tubdu, una lângă alta, şi-am traversat cu pas grăbit holurile spre camera din mijloc, în partea cea mai veche a casei, reconstruită cu şapte secole în urmă pe fundaţiile anterioare, vechi de trei mii de ani. Zidurile sunt din piatră şi lut, iar acoperişul din sticlă groasă, curbată. Acolo e întotdeauna răcoare şi linişte. Pereţii sunt încărcaţi cu cărţi, Predici, interpretări ale Predicilor, poezie, texte şi versiuni ale Pieselor; se mai află acolo tobe şi beţişoare pentru meditaţie şi ceremonii; bazinul micuţ şi rotund, care constituie altarul în sine, izvorăşte dintre ţevile de lut şi se revarsă în bazinul verde-albăstrui ce oglindeşte cerul ploios de deasupra luminatorului. Isidri se afla acolo. Adusese crengi proaspete pentru vaza de lângă altar şi îngenunchease ca să le aranjeze…

— M-am dus drept către ea şi am spus:

— Isidri, m-am întors. Ascultă…

Chipul îi era surprins, speriat, lipsit de apărare, faţa blândă şi subţire a unei femei de douăzeci şi doi de ani, privindu-mă cu ochii întunecaţi.

— Ascultă, Isidri, am fost pe Hain, am studiat acolo, am lucrat la o nouă teorie a fizicii temporale – tranzilienţa – şi

am petrecut în acel loc zece ani. Apoi am început experimentele, am fost la Ran'n şi am traversat sistemul hainish fără a avea nevoie de vreun interval de timp, datorită acestei tehnologii. Fără niciun interval temporal, mă înţelegi, întocmai ca ansibla – nu cu viteza luminii, nu mai repede ca lumina, ci pe loc. Într-un loc, apoi în alt loc, instantaneu, înţelegi? Şi a mers foarte bine, a funcţionat, dar întoarcerea aici a fost… a fost ca o cută, o încreţitură în câmpul meu. M-am trezit în acelaşi loc, într-un timp diferit. M-am întors înapoi cu optsprezece ani de-ai voştri, zece dintr-ai mei. Am revenit la ziua plecării mele, dar n-am plecat, m-am întors, m-am întors la tine…

Îi strângeam mâinile, îngenuncheasem ca s-o privesc în faţă, fiindcă ea stătea în genunchi lângă bazin. Îmi cercetă chipul în tăcere, cu ochi scrutători. Pe obraz avea o zgârietură proaspătă şi o mică vânătaie – o cracă o biciuise când culesese mlădiţele.

— Lasă-mă să mă întorc la tine, i-am şoptit.

Îmi atinse faţa.

— Pari atât de obosit, Hideo… te simţi bine?

— Da, i-am răspuns. Cât se poate de bine.

Aici, povestea mea, în măsura în care prezintă vreun interes pentru Ekumen sau pentru cercetarea în domeniul tranzilienţei, ia sfârşit. Trăiesc de optsprezece ani ca fermier la ferma Udan din satul Derdan'nad din regiunea deluroasă de la nord-vestul cumpenei apelor râului Saduun, pe Oket, planeta O. Am cincizeci de ani. Sunt soţul de Dimineaţă din cel de-al doilea Sedoretu din Udan; soţia mea e Isidri; soţul meu de Noapte este Sota din Drehe, a cărui Soţie de Seară e sora mea, Koneko. Copiii mei de Dimineaţă cu Isidri sunt Latubdu şi Tadri; copiii de Seară sunt Murmi şi Lasako. Însă nimic din toate acestea nu prezintă prea mult interes pentru Stabilii Ekumenului.

Mama mea, care avea unele cunoştinţe de inginerie temporală, m-a pus să-i spun povestea mea, m-a ascultat atent şi a acceptat-o fără nicio întrebare; la fel şi Isidri. Cei

mai mulţi dintre locuitorii de la ferma mea au ales o poveste mai simplă şi mult mai plauzibilă, care explica totul foarte bine, chiar şi faptul că slăbisem mult şi îmbătrânisem peste noapte cu zece ani. În ultimul moment, chiar înainte de plecarea navei, spuneau ei, Hideo s-a hotărât să nu mai meargă la Şcoala Ekumenică de pe Hain. S-a întors la Udan, mânat de dragostea lui pentru Isidri. Decizia însă i-a făcut foarte rău, întâi fiindcă era o hotărâre foarte dură, apoi fiindcă era *foarte* îndrăgostit.

Poate că de fapt, asta e, povestea adevărată. Însă Isidri şi Isako au ales un adevăr mai ciudat…

Mai târziu, pe când ne organizam în sedoretu, Sota m-a întrebat care-i adevărul.

— Nu mai eşti acelaşi, Hideo, deşi rămâi omul pe care l-am iubit întotdeauna.

I-am spus de ce, cât am putut de exact. Era sigur că soţia lui Koneko, va înţelege totul mai bine decât el şi ea m-a ascultat într-adevăr cu seriozitate, punându-mi mai multe întrebări dificile, la care n-am putut răspunde.

Intenţionam să trimit un mesaj la secţia de fizică temporală a Şcolilor Ekumenice de pe Hain. N-a trecut prea multă vreme de la întoarcerea mea acasă şi mama, cu simţul său al datoriei foarte dezvoltat şi cu sentimentul obligativităţii faţă de Ekumen, a devenit din ce în ce mai insistentă să duc intenţia până la capăt.

— Mamă, ce pot să le spun? încă n-au inventat teoria churten!

— Scuză-te că n-ai venit la studii, aşa cum ai spus. Explică-i Directoarei, femeii de pe Anarres. Poate că ea va înţelege…

— Nici măcar Gvonesh nu ştie încă despre churten. Cei de pe Urras şi Anarres vor începe să-i vorbească de asta, prin ansiblă, abia peste vreo trei ani. Oricum, Gvonesh nu m-a cunoscut în primii mei doi ani în care am fost acolo…

Folosirea în timpul trecut era inevitabilă, dar ridicolă, ar fi fost mai corect să spun „nu mă va cunoaşte în primii mei

doi ani în care nu voi fi acolo.”

Sau poate că *am fost* totuşi pe Hain? Acea idee paradoxală a două existenţe simultane în două lumi diferite era cât se poate de tulburătoare. Era una dintre problemele puse de Koneko. Indiferent cât de mult o ignoram, ca imposibilă, conform tuturor legilor temporalităţii, nu mă puteam opri să-mi imaginez că era posibilă, că un alt ego al meu locuia pe Hain şi peste optsprezece ani, va veni la Udan, unde va face cunoştinţă cu mine. De fapt, existenţa mea prezentă era şi ea la fel de imposibilă.

Când astfel de noţiuni au ajuns să mă obsedeze şi să mă tulbure, am învăţat să le înlocuiesc cu o imagine diferită: micile spirale de apă care lunecau între cei doi bolovani, unde curentul era mai puternic, chiar înainte de golfuleţul pentru înot din Oro. Mă gândeam la acele vârtejuri micuţe, care se formau şi se desfăceau, sau mă aşezam pe malul apei şi le urmăream. Păreau să ofere o soluţie problemei mele, s-o dizolve, la fel cum şi ele se formau şi se dizolvau neîncetat.

Dar simţul datoriei şi al obligaţiei, atât de dezvoltat la mama, rămânea neclintit faţă de asemenea nimicuri precum o viaţă imposibil de trăit de două ori.

— Trebuie să încerci să le spui.

Avea dreptate. În cazul în care câmpul dublei mele tranzilienţe se stabilizase, căpătând caracter permanent, era un lucru foarte important şi pentru ştiinţa temporală, nu numai pentru mine. Aşa că am încercat. Am împrumutat o sumă de bani lichizi din rezervele fermei, m-am dus la Ran’n, am plătit o transmisie pe ecran, prin ansiblă, de 5000 de cuvinte şi am transmis un mesaj directorului meu de studii de la Şcoala Ekumenică, încercând să explic de ce, după admiterea mea la şcoală nu sosisem – dacă, într-adevăr, nu sosisem…

Presupun că acesta era mesajul „trunchiat” sau „fantomă” pe care m-au rugat să-l interpretez, în primul meu an petrecut acolo. O mare parte e neinteligibil şi unele

cuvinte derivă probabil din alte transmisii aproape simultane, dar există în cuprinsul lui părţi din numele meu, iar alte cuvinte pot fi fragmente sau reversuri din mesajul meu cel lung: problemă, churten, întoarcere, sosit, timp.

Este interesant, cred, că la centrul pentru ansible Receptorii au folosit cuvântul „cută” pentru un tranzilient disturbat temporal, aşa cum o va face şi Gvonesh pentru anomalia, pentru „încreţitura” din câmpul meu churten. De fapt, câmpul ansiblei întâlnea o rezistenţă de rezonanţă, cauzată de anomalia de zece ani din câmpul churten, care îndoia mesajul în jurul său, îl mototolea, îl inversa şi-l ştergea. În acel punct, în cadrul implicaţiilor Dublului Câmp Tiokunan'n, existenţa mea pe O – în clipa când am trimis mesajul – era simultană cu existenţa mea pe Hain – la primirea mesaj ului. Exista un ego care te trimitea şi un ego care te primea. Totuşi, atâta vreme cât exista anomalia câmpului încapsulat, simultaneitatea era pur şi simplu un punct, un moment, o intersectare fără implicaţii ulterioare în câmpurile de ansiblă sau churten.

Imaginea corespunzătoare unui câmp churten, în acest caz, poate fi aceea a unui râu care şerpuieşte prin luncă, şerpuieşte mereu, revenind în propriile curbe, întorcându-se în bucle atât de strânse, încât până la urmă curentul apei se revarsă peste cele două maluri în formă de S şi curge drept, lăsând de o parte un cot ca un lac, izolat de cursul apei, complet separat. În această analogie, mesajul prin ansiblă ar fi singura legătură, în afară de propria-mi memorie, dintre curent şi lac.

Cred însă că o imagine şi mai veridică este cea a vârtejurilor curentului însuşi, împletindu-se şi despletindu-se – aceleaşi? sau poate nu?

În primii ani de căsătorie, cât timp cunoştinţele mele de fizică se prezentau încă bine, am lucrat la o explicaţie matematică a fenomenului. Vedeţi „Notele asupra Teoriei Interferenţei de Rezonanţă în Câmpurile Duble de Ansiblă şi Churten”, ataşate la acest document. Îmi dau seama că

explicaţia e probabil irelevantă, fiindcă pe această porţiune a râului nu există Câmpul Tiokunan’n. Însă cercetarea independentă, dintr-o perspectivă neobişnuită, poate fi folositoare. Iar eu ţin la aceasta, fiind ultima mea cercetare în domeniul fizicii temporale. Am urmărit cu mult interes cercetarea în domeniul churten, dar munca vieţii mele a avut legătură mai mult cu viile, cu arta irigaţiei, şi creşterea animalelor yama, cu îngrijirea şi educarea copiilor, cu Predicile religioase şi încercările de a învăţa cum să prind peşte cu mâinile goale…

Lucrând la această teză, am vrut să-mi ofer satisfacţia, în termeni matematici şi fizici, cum că existenţa în care am fost pe Hain şi ara devenit fizician temporal specializat în tranzilienţă era de fapt încapsulată (înfăşurată, anulată) de efectul churten. Dar nicio teorie şi nicio dovadă nu reuşesc să-mi potolească îngrijorarea, chiar teama – sporite după căsătorie şi odată cu naşterea fiecărui copil – că ar mai putea urma un punct de interferenţă. În ciuda tuturor analogiilor mele cu imagini de râuri şi vârtejuri, nu puteam dovedi că încapsularea nu e reversibilă în momentul tranzilienţei. Era posibil ca în momentul în care am aplicat metoda churten pentru a călători de la Ve la Ran’n să fi desfăcut, pierdut, şters căsătoria mea, copiii noştri, întreaga mea viaţă la Udan, s-o fi mototolit ca pe un petic de hârtie aruncat la coş. Nu puteam suporta acest gând.

Pana la urmă, i-am vorbit lui Isidri despre asta. Era penultimul secret pe care-l avusesem vreodată faţă de ea.

— Nu, a spus Isidri după o lungă meditaţie. Nu cred că se poate. A existat un motiv, nu-i aşa, pentru care te-ai întors aici.

— Tu, am zis.

A zâmbit fericită.

— Da. După o vreme, a adăugat: Şi soţia, şi Koneko, şi ferma… N-aveai însă niciun motiv să te întorci acolo, nu-i aşa?

Vorbea ţinând în braţe copilaşul nostru adormit; îşi lipi

obrazul de căpşorul lui mătăsos.

— Poate doar munca ta de acolo…

Mă privi cu o sclipire îndurerată în ochi. La sinceritatea ei se cerea o sinceritate pe potrivă.

— Uneori îmi lipseşte, am mărturisit. Ştiu asta… Ce nu ştiam era că îmi lipseşti tu. Deşi muream de dorul tău. Aş fi murit şi n-aş fi ştiut de ce, Isidri. Şi oricum, totul a fost greşit – munca mea a fost greşită.

— Cum se poate, doar te-a adus înapoi, nu? întrebă ea, iar la asta n-am avut niciun răspuns.

Când au început să apară informaţii despre teoria churten, m-am abonat la toate publicaţiile primite de Biblioteca Centrală din O, fiind interesat mai ales de rezultatele obţinute de Şcolile Ekumenice şi la Ve. Mersul general al cercetărilor era exact aşa cum mi-l aminteam: un progres rapid în primii trei ani, apoi numeroase piedici. Nu exista însă nicio referire la un anume Hideo din Tiokunan'n care să fi făcut cercetări în domeniu. Nimeni nu lucra la o teorie a dublului câmp stabilizat. La Ran'n nu s-a organizat niciodată vreo staţie de cercetare a câmpului churten.

În sfârşit, a venit iama vizitei mele acasă, apoi chiar ziua respectivă; şi voi recunoaşte că, deşi existau toate motivele să se întâmple contrariul, a fost o zi proastă. Simţeam valuri de vinovăţie, de greaţă. Am început să tremur amintindu-mi de Udanul acelei vizite, când Isidri era măritată cu Hedran, iar eu eram doar un simplu musafir.

Hedran, respectatul savant itinerant predicator religios, trecuse în fapt de mai multe ori prin sat. Isidri sugerase să-l invităm să stea la Udan. Eu am respins propunerea, pe motiv că deşi era un profesor strălucit, avea în el ceva care-mi displăcea. Sidi m-a fulgerat o clipă cu privirea: *Eşti cumva gelos?* Şi-a înăbuşit un zâmbet. Când le-am povestit, ei şi mamei, despre „cealaltă viaţă”, singurul secret pe care l-am păstrat a fost vizita mea la Udan. N-am vrut să-i spun mamei că în „cealaltă viaţă” fusese foarte bolnavă. Nici lui Isidri că Hedran fusese soţul ei de Seară, că nu avusese

copii născuţi de ea însăşi. Poate am greşit, dar am considerat că nu am dreptul să spun aceste lucruri, că ele nu-mi aparţin.

Astfel că Isidri nu avea de unde să ştie un lucru: ceea ce simţeam era mai mult vinovăţie decât gelozie. Îi ascunsesem ceva. Şi îl lipsisem pe Hedran de o viaţă alături de Isidri – bucuria mea scumpă, centrul vieţii mele…

Sau poate o împărţisem cu el? Nu ştiam. Nu ştiu…

Ziua respectivă a trecut ca oricare alta, doar că unul dintre copiii lui Suudi şi-a rupt mâna, căzând dintr-un pom.

— Cel puţin, ştim că n-o să se înece, gâfâi Tubdu.

Apoi a venit data nopţii petrecute în locuinţa mea din Noul Patrulater, când plânsesem fără să ştiu de ce. Iar după aceasta, ziua întoarcerii mele, tranzilient la Ve, ducându-i lui Gvonesh o sticlă din vinul lui Isidri. Şi, în sfârşit, ieri, când am intrat în câmpul churten de pe Ve şi l-am părăsit acum optsprezece ani, pe O. Am petrecut acea noapte în altar, aşa cum fac deseori. Orele au trecut în linişte; am scris, m-am rugat, am meditat şi am dormit. Şi m-am trezit lângă bazinul cu apă tăcută…

În concluzie: sper că Stabilii vor accepta acest raport de la un fermier de care n-au auzit niciodată şi că inginerii specializaţi în tranzilienţă îl pot considera măcar ca pe o notă de subsol necesară în experimentele lor. Desigur, e greu de verificat, singura dovadă fiind propriul meu cuvânt şi cunoştinţele pe care le am, altfel aproape inexplicabile, legate de teoria churten. Lui Gvonesh, care nu mă cunoaşte, îi trimit respectul meu, recunoştinţa mea şi speranţa că va onora aşa cum se cuvine intenţia mea…